

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ «*Ἰουλίου Καίσαρος*» συμπληροῦνται ἡ μεταφρασίς ἡμῶν τῶν τριῶν Ῥωμαϊκῶν Ἰαμαμάτων τοῦ Σαίξπηρ: «*Ἰουλίου Καίσαρος*», «*Κοριολαννοῦ*» καὶ «*Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας*».

Ὁ «*Ἰούλιος Καίσαρ*» ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ, ἅτινα οἱ ὑποκριταὶ Heminge καὶ Condell ἐδημοσίευσαν τῷ 1623· τοῦλάχιστον οὐδὲν σώζεται ἀντίτυπον παλαιότερας ἐκδόσεως. Φαίνεται δέ, λέγει ὁ Wright, ὅτι τὸ ἔργον ἐγράφη πρὸ εἰκοσαετίας, ἤτοι τῷ 1603.¹

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου ἤρυσατο ὁ ποιητὴς ἐκ τῶν Παρκαλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου, οὓς ἀνέγνω ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Thomas North γενομένη μεταφράσει. Ἠκολούθησε δέ, λέγει ὁ Γερβίνος, τὸν Ἑλληνοἱστορικὸν μετὰ τσοσαύτης ἀκριβείας, ὥστε, ὄχι μόνον τὰ σπουδαιότατα γεγονότα τῆς βιογραφίας τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Καίσαρος, ἀλλὰ καὶ πολλὰ λεπτομερῆ χαρακτηριστικὰ τῶν προσώπων, καὶ φράσεις, καὶ λέξεις ἐπι, τοῦ Πλουτάρχου παρέλαβεν.

Εἶνε δέ, ἐπιλέγει ὁ Γερβίνος, ἀξία θαυμασμοῦ ἡ κεκαλυμμένη ἐκείνου τέχνη καὶ ἡ ἀδιάλειπτος δύναμις, δι' ἧς μετέβαλεν εἰς ὄραμα τὸ κείμενον τοῦ ἱστορικοῦ.

Οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἐξτέλεσε τὸ ἔργον τοῦτο μετὰ τσοσαύτης ἀφελείας καὶ τέχνης, δυναθεῖς, ἐν τῇ πιστῇ παραστάσει ἱστορικῶν γεγονότων, νὰ τηρήσῃ ἀπερίοριστον ποιητικὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐξ ἀληθοῦς ἱστορίας ἐλεύθερον νὰ δημιουργήσῃ ὄραμα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 17 Φεβρουαρίου 1886.

Ὁ Μεταφράσας

¹ Ὁ Malone φρονεῖ ὅτι ἐγράφη μετὰ τὸ 1607, διότι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Γουλιέλμου Ἀλεξάνδρου Μίνστρε, τοῦ μετέπειτα κόμητος τοῦ Stirling, ἡ τραγωδία τοῦ «*Ἰουλίου Καίσαρος*», θέμα, ὅπερ ἴσως δὲν θὰ ἤθελε πραγματευθῆ, ἂν εἶχεν ἤδη γράψῃ τὴν τραγωδίαν τοῦ ὁ Σαίξπηρ.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

'Ιούλιος Καίσαρ 'Οκτάβιος Καίσαρ Μάρκος 'Αντώνιος Μ. Αιμίλιος Λέπιδος Κικέρων Πούπλιος Ποπίλιος Λαίνας Μάρκος Βρούτος Κάσιος Κάσκιος Τρεβώνιος Λιγάρτιος Δέκιμος Βρούτος Μέτελλος Κίμβρος Κίννας Φλάβιος και Μάρυλλος 'Αρτεμίδωρος ὁ Κνίδιος Εἰς Μάντις Κίννας ὁ ποιητής 'Ετερος ποιητής Λουκίλλιος Τιτίμιος Μεσσάλας Κάτων ὁ νεώτερος Βολούμνιος Βάρρων Κλεῖτος Κλαύδιος Στράτων Λεύκιος Δαρδάνιος Πίνδαρος Καλπουρνία Πορκία Βουλευταί, πολῖται φύλακες, ὑπηρέται κτλ.	} Τρίαρχοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ιουλίου Καίσαρος } βουλευταί } οἱ κατὰ τοῦ Καίσαρος συναμύται } Δῆμαρχοι Διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς } φίλοι τοῦ Βρούτου και τοῦ Κασίου } ὑπηρέται τοῦ Βρούτου } ὑπηρέτης τοῦ Κασίου σύζυγος τοῦ Καίσαρος σύζυγος τοῦ Βρούτου
--	---

'Η σκηνὴ ἐν 'Ρώμῃ, περὶ τὰς Σάρδεις και περὶ τοὺς Φιλίππους.

Σ Α Ι Ε Π Η Ρ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ
 ΤΡΑΓΩΔΙΑ
 ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Σ Κ Η Η Α'

ΡΩΜΗ-ΟΔΟΣ

'Εμφανίζονται ὁ Φλάβιος, ὁ Μάρυλλος και τινες πολῖται.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ! Εἰς τὰ 'σπίτια σας, ὀκνηροί, πηγάινετε εἰς τὰ 'σπίτια σας. 'Εορτὴ εἶνε σήμερον; πῶς, δὲν ἠξέυριτε ὅτι ὡς χειρώνακτες δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχησθε κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας χωρὶς νὰ φέρητε τὰ ἐμβλήματα τῆς τέχνης σας; Λέγε, τί τέχνην κάμνεις;

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

'Εγώ, κύριε, εἶμαι ξυλουργός.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Ποῦ εἶνε τὸ μέτρον και τὸ δερμάτινον περίζωμά σου; Διατί φορεῖς τὰ καλλίτερα σου ἐνδύματα; — Σὺ, κύριε, τί τέχνην κάμνεις;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε, πρᾶβαλλόμενος με καλὸν τεχνίτην, ἐγὼ δὲν εἶμαι παρὰ ἓνας μπαλωματῆς.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Εἰπέ καθαρά, ποῖα εἶνε ἡ τέχνη σου;

Β' ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἔχω, κύριε, μίαν τέχνην, τὴν ὁποῖαν εἰμπορῶ νὰ ἐξασκῶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν. Εἶμαι διορθωτῆς τῶν κακῶν τομαρίων.¹

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Τί τέχνην ἔχεις; ἄθλιε, οὐτιδανέ.

Β' ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὴ θυμώνεις μαζί μου, καὶ μὴ σκάζεις, διότι, ἂν σοῦ σκάσῃ τίποτε, ἐγὼ εἰμπορῶ νὰ σε διορθώσω.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Τί ἐννοεῖς διὰ τούτου; νὰ με διορθώσης, αὐθάδη;

Β' ΠΟΙΗΤΗΣ

Νὰ σε μπαλώσω.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Εἶσαι λοιπὸν μπαλωματῆς; Ἔ;

Β' ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε, ζῶ μὲ τὸ σουβλί μου. Δὲν ἐρωτῶ τί κάνει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος· ἐγὼ κυττάζω τὸ σουβλί μου.² Πραγματικῶς εἶμαι χειρουργὸς τῶν παλαιῶν ὑποδημάτων· ὅταν εὐρίσκωνται εἰς κίνδυνον, τὰ γυατρεύω.³ Καὶ οἱ εὐμορφότεροι ἄνθρωποι, ὅσοι ἐπάτησάν ποτε εἰς δέρμα ζῶων, ἀπέρασαν ἀπὸ τὴν τέχνη μου.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ἄλλὰ διατί δὲν εἶσαι εἰς τὸ ἐργαστήριόν σου σήμερον; διατί περιφέρεις εἰς τὰς ὁδοὺς τοὺς ἀνθρώπους τούτους;

¹ E mender of bad soles. Παίζει μὲ τὴν λέξιν sole σημαίνουσαν πέλμα· προφέρεται δὲ ὡς τὸ soul ψυχή. Δύναμαι εὐσυνειδήτως νὰ ἐξασκῶ τὴν τέχνην μου, ἥτις εἶνε ἡ τοῦ διορθωτοῦ τῶν κακῶν πελμάτων ἢ ψυχῶν.

² I meddle with no tradesmans matters, nor womans matters, but with awl. Δὲν ἀναμιγνύομαι οὔτε εἰς γυναικῶν, οὔτε εἰς βιομηχανῶν ὑποθέσεις, παρὰ καθόσον αὐταὶ σχετίζονται μὲ τὸ σουβλί μου. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τοῦ «Ἰουλίου Καίσαρος» τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει ὡς ἐξῆς. I meddle with no tradesmans matters nor womans matters, but withal I am indeed. Ὁ Farmer θεωρεῖ προτιμωτέραν τὴν γραφήν: I meddle with no tradesmans matters, nor womens matters but with awl. Δὲν ἀναμιγνύομαι εἰς ἐμπόρια—ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν—παρὰ μόνον μὲ τὸ σουβλί μου, ὃ δὲ Capell μεταβάλλει τὴν μεταγραφὴν: but with awl εἰς but with all ἥτοι ἀναμιγνύομαι εἰς ὅλα. Wright.

³ I recover them παίζει μὲ τὸ ῥῆμα recover, ὅπερ σημαίνει: σκεπάζω, καλύπτω καὶ πάλιν, θεραπεύω.

Β' ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὰ τὸν Θεόν, κύριε, διὰ νὰ χαλάσουν τὰ ὑποδήματά των, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ μοῦ προμηθεύσουν περισσοτέραν ἐργασίαν. Ἄλλὰ, διὰ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐργαζόμεθα σήμερον, διὰ νὰ ἴδωμεν τὸν Καίσαρα, καὶ νὰ χαροῦμεν διὰ τοὺς θριάμβους του.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Διατί νὰ χαρῆς; Ποίως κατακτήσεις προσθέτει εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν; Τίνες οἱ ὑποτελεῖς, οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τοὺς τροχούς τοῦ ἄρματός του διὰ τῶν ἀλύσεων τῆς αἰχμαλωσίας κοσμοῦντες; Ἡλίθιοι, ἀναίσθητοι, καὶ τῶν λίθων ἀναισθητότεροι! Δὲν ἐγνωρίσατε, ὦ ἀπεσκληρυμέναι καρδία, ὦ ἀνάληγτα τέκνα τῆς Ῥώμης, δὲν ἐγνωρίσατε ποτε τὸν Πομπηϊόν; Ποσάκις δὲν ἀνερχήθητε ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ τὰς ἐπάλξεις, ἐπὶ τοὺς πύργους καὶ τὰ παράθυρα, καὶ ἐπ' αὐτὰς ἔτι τὰς κτηνοδόχους, καὶ τὰ τέκνα σας εἰς τὰς χεῖρας ἔχοντες, δὲν περιμένετε μεθ' ὑπομονῆς ὀλόκληρον ἡμέραν ἵνα ἴδητε τὸν μέγαν Πομπηϊόν διερχόμενον διὰ τῶν ὁδῶν τῆς Ῥώμης; Εὐθύς δ' ὡς ἐβλέπετε πόρωθεν τὸ ἄρμα του, δὲν ἐξεπέμπετε ἀλαλαγμούς τοιούτους, ὥστ' ἔτρεμεν ἡ κοίτη τοῦ Τιβέρεως ἀκούοντος τὴν ἠγῶ τῶν κρυγῶν σας ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τῶν κοιλωμάτων τῶν ὄχθῶν του; Καὶ τώρα φορεῖτε τὰ καλλιτέρά σας ἐνδύματα, καὶ ἐορτάζετε, καὶ ραίνετε δι' ἀνθέων τὴν ὁδὸν ἐκείνου, ὅστις ἐπανέρχεται ἐν θριάμβῳ χύσας τὸ αἷμα τοῦ Πομπηϊοῦ; Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ. Τρέξατε εἰς τὰς οἰκίας σας, γονατίσατε καὶ δεήθητε τοῖς θεοῖς ἵνα ἀποτρέψωσι τὴν τιμωρίαν, ἣν ἀναγκαίως θὰ ἐπισύρῃ ἡ ἀγνωμοσύνη αὐτῆ.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ἵπάγετε, ὑπάγετε, φίλοι συμπολίται, καί, πρὸς ἐπικνώρωσιν τοῦ σφάλματος τούτου, ἀθροίσατε πάντας τοὺς πένητας τῆς τάξεώς σας, καὶ ὀδηγήσατε αὐτοὺς πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Τιβέρεως· κλαίοντες δὲ ἐκεῖ νὰ χύσητε ἐπὶ τῆς κοίτης του δάκρυα τόσα, ὥστε καὶ τὰ ἀβαθέστερα τοῦ ποταμοῦ μέρη ν' ἀνέλθωσι μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας ὄχθης (Ἐξέρχονται πάντες οἱ πολῖται). Ἴδέ, πῶς συνεκινήθη ἡ ἀγενῆς αὐτῶν φύσις· ἀπέρχονται σιωπηλοὶ συναισθανόμενοι τὸ πταίσμά των. Πορεύθητι διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης πρὸς τὸ Καπιτώλιον· ἐγὼ θὰ μεταβῶ διὰ ταύτης. Ἀπογύμνωσον τοῦ κόσμου των τὰς εἰκόνας, ἂν που εὔρης αὐτὰς κεκοσμημένας δι' ἱερῶν κοσμημάτων.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο; Ἡξεύρεις ὅτι σήμερον εἶνε ἡ ἐορτὴ τῶν Λουπερχαλίων.¹

¹ Ἦν μὲν γὰρ ἡ τῶν Λουπερχαλίων ἐορτὴ, περὶ ἧς πολλοὶ γράφουσιν ὡς ποιμένων τὸ παλαιὸν εἶη καὶ τι καὶ προσήκει τοῖς Ἀρκαδιοῦς Λυκαίοις. Πλ. Καίσαρ, XI, σελ. 422.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ἀδιάφορον. Οὐδεμίαν εἰκόνα πρέπει ν' ἀφήσωμεν κεκοσμημένην διὰ τῶν τροπαίων τοῦ Καίσαρος. Θὰ περιέλθω τὰς ὁδοὺς ἴν' ἀποδιώξω τὸ πλῆθος· πρᾶξον καὶ σὺ τὸ αὐτό, ὅπου δῆποτε ἴδης αὐτὸ συμπεπυκνωμένον. Ἄν ἐκ τῆς πτέρυγος τοῦ Καίσαρος ἀποτίλλωμεν τὰ ἐπιφυόμενα πτερά του, ἢ πτῆσις αὐτοῦ θὰ εἶνε συνήθης, εἰδεμῆ, θὰ μετεωρισθῆ ὅπου δὲν φθάνει ὁ ὀφθαλμός, καὶ θὰ κατέχη πάντας ἡμᾶς ὑπὸ δουλικὸν φόβον (*Ἐξέρχονται*).

Σ Κ Η Ν Η Β'

Δημοσία πλατεῖα. Σαλπίσματα. Εἰσέρχονται ὁ Καῖσαρ, ὁ Ἀντώνιος μὲ στολὴν δρομέως, ἡ Καλπουρνία, ἡ Πορκία, ὁ Δέκιμος, ὁ Κικέρων, ὁ Βρούτος, ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Κάσκας, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολλῶν, ἐν οἷς καὶ Μάντις.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλπουρνία!

ΚΑΣΚΑΣ

Ἔ, σιωπή! Ὁμιλεῖ ὁ Καῖσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλπουρνία!

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Τί θέλει ὁ σύζυγός μου;

ΚΑΙΣΑΡ

Παρεμπόδισον τὸν δρόμον τοῦ Ἀντωνίου ὅταν τρέξῃ. Ἀντώνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καῖσαρ, ἄρχων.

ΚΑΙΣΑΡ

Μὴ λησμονήσης, τρέχων, νὰ ψαύσης τὴν Καλπουρνίαν, διότι οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν λέγουσιν ὅτι, στεῖρα γυνή, ψαυομένη κατὰ τὸν ἱερὸν τοῦτον δρόμον, θεραπεύεται τῆς στειρώσεώς της.¹

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Θὰ τὸ ἐνθυμηθῶ ὅταν ὁ Καῖσαρ λέγῃ: «Ποίησον τοῦτο», εἶνε τετελεσμένον.

¹ Τῶν δὲ εὐγενῶν νεανίσκων καὶ ἀρχόντων πολλοὶ διαθέουσιν ἀνά τὴν πόλιν γυμνοί, σκύτσει λαοίσι τοὺς ἐμποδῶν ἐπὶ παιδιᾷ καὶ γέλωτι παίοντες· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει γυναικῶν ἐπίτηδες ὑπαντῶσαι παρέχουσιν ὥσπερ ἐν διδασκάλῳ τῷ χεῖρε ταῖς πληγαῖς, πεπεισμένοι πρὸς εὐτοκίαν κυούσας, ἀγόνους δὲ πρὸς κύσιν ἀγαθὸν εἶναι, Πλουτ. Βρούτος.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἐμπρός, ἄς προβῶμεν χωρὶς οὐδὲν ἐκ τῶν τῆς εἰθισμένης τελετῆς νὰ παραλίπωμεν (*Σαλπίσματα*).

ΜΑΝΤΙΣ

Καῖσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Ἔ, τίς με καλεῖ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄς παύσῃ ὁ θόρυβος· σιωπήσατε πάλιν!

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς ἐκ τοῦ πλῆθους με καλεῖ; Ἀκόμω φωνὴν ἡχηροτέραν τῆς μουσικῆς ἀπάσης κρᾶζουσάν· «Καῖσαρ!». Ὁμίλησον ὁ Καῖσαρ ἐστράφη ν' ἀκούσῃ.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλάττου τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς οὗτος;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μάντις, ὅστις σοὶ λέγει νὰ φυλάττησαι ἀπὸ τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Ὁδηγήσατε αὐτὸν ἐνώπιόν μου, ἵνα ἴδω τὸ πρόσωπόν του.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐξέλθε ἐκ τοῦ πλῆθους, φίλε· ἀτένισον τὸν Καίσαρα.

ΚΑΙΣΑΡ

Τί ἔχεις τώρα νὰ μοι εἴπῃς; ὀμίλησον καὶ πάλιν.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλάττου τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἶνε ὄνειροπόλος· ἄς ἀφήσωμεν αὐτὸν ἄγωμεν (*Ἡ μουσικὴ παύσεται· Ἐξέρχονται πάντες ἐκτὸς τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θὰ ἔλθῃς νὰ ἴδῃς τὴν σταδιδρομίαν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐγώ, ὄχι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐλθέ, σέ παρακλῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν εἶμαι φιλοθεάμων. Μοῦ λείπει κάπως τὸ φαιδρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἔχει ὁ Ἀντώνιος. Ἄς μὴ παρεμβάλλω πρόσκομμα εἰς τὰς ἐπιθυμίας σου, Κάσσιε· σέ ἀφίνω.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σὲ παρατηρῶ ἀπὸ τινος χρόνου, Βροῦτε, καὶ δὲν βλέπω πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν εὐμένειαν ἐκείνην καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀγάπης, ἃς ἄλλοτε ἔβλεπον. Λίαν ψυχρῶς καὶ ὡς πάντῃ ξένος φέρεσαι πρὸς τὸν ἀγαπώντά σε φίλον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ ἀπατάσαι, Κάσσιε· ἂν τὸ βλέμμα μου εἶνε σκυθρωπὸν, ἢ ταραχὴ ὅμως τοῦ προσώπου μου ἀποβλέπει μόνον ἐμὲ αὐτόν.¹ Ταράσσομαι ἀπὸ τινος ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων,² ὑπὸ σκέψεων ὅπως ἰδίων εἰς ἐμέ, αἵτινες ἀμαυροῦσί πως τὴν συμπεριφορὰν μου.³ Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ λυπῆ τοὺς καλοὺς μου φίλους—μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεσαι, Κάσσιε—οἵτινες διὰ νὰ ἐξηγῶσι τὴν ἀδιαφορίαν μου, ἀνάγκη νὰ λέγωσιν ὅτι, «ὁ ἀτυχὴς Βροῦτος, παλαίων πρὸς τὸν ἑαυτόν του, λησμονεῖ νὰ ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπην του».

ΚΑΣΣΙΟΣ

Παρηγήνευσα τὸ πάθος σου καὶ τούτου ἕνεκα ἐνέκλεισα ἐν τῷ στήθει σκέψεις σπουδαίας, σοβαροῦς διαλογισμούς. Εἰπέ μου, καλὲ Βροῦτε, δύνασαι νὰ ἴδῃς τὸ πρόσωπόν σου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι, Κάσσιε, διότι ὁ ὀφθαλμὸς μόνον δι' ἀντικατοπτρισμοῦ, δι' ἄλλου τινὸς πράγματος δύναται νὰ ἴδῃ ἑαυτόν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅρθόν. Εἶνε δὲ πολὺ λυπηρὸν, ὦ Βροῦτε, ὅτι δὲν ἔχεις κάτοπτρον τοι-

¹ If I have veil' dmy look, I turn the trouble of my countenance merely upon myself.

² Vexed I am of late with passions of some difference. Ταράσσομαι ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων, ἢ συγκινήσεων. Wright.

³ Give some soil perhaps to my behaviours ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Wright. Somewhat sully or tarnish my behaviours καὶ ἰδοῦσί πως, ἢ ἀμαυροῦσι τὴν συμπεριφορὰν μου (ἤθός μου) καὶ οὐχὶ «ἠλλοίωσαν τοὺς τρόπους μου» ont alteré mes manières, ὡς ὑπὸ τοῦ F. Hugo μεταφράζεται. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τοῦ Wright παραδέχεται καὶ ὁ λεξικογράφος τοῦ Σαίξπηρ Schmidt.

οὔτον, ὥστε νὰ στρέψῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν κεκρυμμένην ἀξίαν σου, οὕτω δὲ νὰ δυνηθῆς νὰ ἴδῃς τὴν εἰκόνα σου. Ἦκουσα τοὺς σεβαστοτέρους ἄνδρας τῆς Ῥώμης, ἐκτὸς τοῦ ἀθανάτου Καίσαρος, ὁμιλοῦντας περὶ τοῦ Βροῦτου· ἐπέταζον πάντες ὑπὸ τὸν πιέζοντα ἡμᾶς ζυγόν, καὶ ἤρχοντο νὰ εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς του ὁ γενναῖος Βροῦτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς ποίους κινδύνους θέλεις νὰ με παρασύρῃς, Κάσσιε, παρακινῶν με νὰ ζητήσω ἐν ἑμαυτῷ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν ἐμοί;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐτοιμάσθητι λοιπὸν νὰ ἀκούσης, ὦ καλὲ Βροῦτε. Ἀφοῦ δὲ γινώσκῃς ὅτι δὲν δύνασαι νὰ ἴδῃς σεαυτὸν τόσον καλῶς ὅσον δ' ἀντικατοπτρισμοῦ, θὰ γίνω κάτοπτρόν σου, ἵνα, ἄνευ ὑπερβολῆς, σοὶ ἀποκαλύψω ὅτι περὶ σεαυτοῦ ἀγνοεῖς. Μὴ δυσπίστει πρὸς ἐμέ,¹ ὦ γενναῖε Βροῦτε. Ἄν ἤμην γελωτοποιός, ἢ ἂν συνείθιζον διὰ τετριμμένων ὀρκων πρὸς πάντα ἐπιδεικνύοντα² φιλίαν, νὰ καταβιβάζω τὴν ἀγάπην μου· ἂν με γινώσκῃς ὡς δουλικῶς περιποιούμενον καὶ περιπτυσσόμενον τοὺς ἄλλους καὶ εἶτα κακολογοῦντα αὐτούς, ἢ ἂν ἤξευρες ὅτι κατὰ τὰ συμπόσια ἐπαγγέλλομαι φιλίαν³ πρὸς ἅπαν τὸ συνευχούμενον πλῆθος, τότε θεωρεῖ με ὡς ἐπικίνδυνον (*Σαλπίσματα καὶ κρουγαί*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί σημαίνουσιν αἱ κρουγαὶ αὗται; Φοβοῦμαι μὴ ὁ λαὸς ἐκλέξῃ βασιλέα τὸν Καίσαρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς, φοβεῖσαι; Τότε πρέπει νὰ ὑποθέσω ὅτι δὲν τὸ ἐπεθύμεις.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν τὸ ἐπεθύμουν, Κάσσιε· καὶ ὅμως τὸν ἀγαπῶ πολὺ. Ἄλλὰ διατί με κρατεῖς ἐπὶ τοσοῦτον ἐνταῦθα; Τί ἔχεις νὰ μοι ἀναγγείλῃς; Ἄν πρόκηται περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, θές ἐνώπιόν μου ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν τιμὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν θάνατον· θὰ θεωρήσω ἀμφοτέρω μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπαθείας, διότι, μὰ τοὺς θεούς, ἀγαπῶ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς πλειότερον παρ' ὅσον φοβοῦμαι τὸν θάνατον.

¹ Be not jealous on me, be not suspicious on me. Μὴ δυσπίστει πρὸς ἐμέ.

Wright

² To every new protester πρὸς πάντα ἐπαγγελλόμενον τὸν φίλον.

³ That I profess myself in banqueting. Φέρομαι φιλίως, ἐπαγγέλλομαι φιλίαν, καὶ οὐχί, ὡς μεταφράσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωνίδου· «ἢ ἂν με γνωρίζῃς ἐπαγγελλόμενον τὸ νὰ παρίσταμαι εἰς πάντα τὰ συμπόσια».

Σ. Μ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὴν ἀρετὴν σου ταύτην, Βροῦτε, γνωρίζω τόσον καλῶς, ὅσον γνωρίζω καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου σου. Μάθε λοιπὸν ὅτι πρόκειται νὰ ὁμιλήσω περὶ τιμῆς. Δὲν ἤξεύρω τί σὺ καὶ οἱ ἄλλοι φρονεῖτε περὶ τοῦ βίου τούτου· τὸ κατ' ἐμέ, θὰ προετίμων νὰ μὴ ὑπάρχω, παρὰ νὰ ζῶ φουβούμενος πλάσμα ὁμοίον πρὸς ἐμὲ αὐτόν. Ἐγεννήθην ἐλεύθερος ὅπως καὶ ὁ Καῖσαρ· τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ. Ἀμφότεροι ἐτράφημεν ὅπως ἐκεῖνος, ἐπομένως δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ὑποφέρωμεν τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος. — Ἡμέραν τινὰ θεελλῶδη καὶ ψυχράν, καθ' ἣν ὁ ὀργισμένος Τίβερης ἐπληττε μακρυῶδες τὰς ὄχθας τοῦ, μοῦ εἶπεν ὁ Καῖσαρ. Τολμᾶς, Κάσσιε, νὰ πηδήσῃς μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ ὀρητικὸν τοῦτο ρεῦμα καὶ νὰ κολυμβήσῃς μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου;» Εὐθύς ὡς ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἐνδεδυμένος ὡς ἡμῖν, ἐρίφθην εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ τὸν προσεκάλεσα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ὅπερ ὄντως ἐπραξεν. Ὁ χεῖμαρρος ἐμυκάτο, ἡμεῖς δὲ ἐτύπτομεν αὐτὸν μὲ νευρώδεις βραχίονας, παρωθοῦντες αὐτόν, καὶ θαρραλέως ἀνταγωνιζόμενοι.¹ Ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνθῶμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ προσδιορισθὲν σημείον, ὁ Καῖσαρ ἐκραύγασε: «Βοήθησόν με, Κάσσιε, διότι πνίγομαι! Ὅπως δὲ ὁ μέγας ἡμῶν πρόγονος Αἰνεΐας ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν γηραιὸν Ἀγχισην, σώσας αὐτὸν ἀπὸ τὰς φλόγας τῆς Τρωάδος, οὕτω καὶ ἐγὼ ἔσωσα ἐκ τῶν κυμάτων τοῦ Τιβέρεως τὸν ἀπηυδηκότα Καῖσαρα. Νῦν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κατέστη θεός, ὁ δὲ Κάσσιος εἶνε πλάσμα ταπεινόν, ὅπερ ὀφείλει νὰ κλίνη τὸν αὐχένα, ἂν ποτε ὁ Καῖσαρ καταδεχθῇ νὰ κλίνη πρὸς αὐτόν νωχελῶς. Ὅτε διέτριβεν ἐν Ἰσπανίᾳ, προσεβάλλετο ὑπὸ πυρετοῦ, παρετήρησα δὲ ὅτι ἔτρεμεν ὑσάκις κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ παροξυσμοῦ. Εἶνε ἀληθές, ἔτρεμεν ὁ θεὸς οὗτος. Τὰ δειλά του χεῖλη ἔχονον τὸ χρώμα των,² οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι, ὧν ἐν μόνον βλέμμα

¹ And stemming it with hearts of controversy. Μετὰ θάρρους ἰσοφαιρίζοντος καὶ ἀγωνιζομένου πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ ρεύματος. Wright.

Προφανῶς παρενόησαν τὸ χωρίον τοῦτο ὁ γάλλος μεταφραστὴς τοῦ Σαίξπηρ Laroche, μεταφράσας nous nageames en rivalisant de force, a d' intrepidité καὶ ὁ Ἰωνίδης ἐρμηνεύσας Ἐκλυμδῶμεν συναμιλλώμενοι καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἀφοβίας· hearts of controversy. Ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Schmidt eagers for combats: πρῶθυμοι πρὸς μάχην.

² His coward lips did from their colour fly. Ὅπως ὁ ἐγκαταλείπων τὴν σημαίαν στρατιωτικῆς. Ὁ Waburton παρατηρεῖ ὅτι κοινὸς ἄνθρωπος θὰ ἔλεγε: «Τὸ χροῦμα ἔφυγεν ἐκ τῶν χειλέων, καὶ ὄχι τὰ χεῖλη ἐκ τοῦ χρώματος των.» Οὐδεμία περὶ τούτου ἀμφιβολία· ἀλλ' ὁ Σαίξπηρ δὲν λέγει πάντοτε ὅτι κοινὸς ἄνθρωπος θὰ ἔλεγε. Wright.

ποιεῖ τὴν γῆν νὰ τρέμη, ἀπέβαλλον τὴν λαμπρότητα των. Τὸν ἤκουσα στενάζοντα, ναί, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣτις ἐπιτάσσει εἰς τοὺς Ῥωμανοὺς νὰ τὸν ἀκούωσι καὶ νὰ γράφωσι, φεῦ! τοὺς λόγους του εἰς τὰ χρονικά των, κράζουσαν ὡς ἄρρωστον κοράσιον· «Τιτίειε, δός μοι νὰ πῶ». ὦ θεοί! ἐξίσταμαι βλέπων τόσον ἀσθενῆ χαρακτήρα, πρωτεύοντα ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τούτῳ κόσμῳ, καὶ μόνον αὐτὸν τῆς νίκης τὸν στέφανον φέροντα (Κραυγαὶ καὶ σαλπίσματα).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ἄλλαι κραυγαὶ! Νομίζω ὅτι αἱ ἀνευφημίαι αὗται ἀγγέλλουσι νέας τιμὰς ἀποδιδομένας τῷ Καίσαρι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐ, φίλε μου, αὐτὸς μὲν διασκελίζει τὸν στενὸν τοῦτον κόσμον ὡς κολοσσός, ἡμεῖς δὲ, ἄνθρωποι ἀσήμαντοι, βαδίζομεν ὑπὸ τὰ πελώρια σκέλη του, δειλῶς περιθλέποντες πρὸς εὐρεσιν ἀτίμου τάφου. Ἐνίοτε οἱ ἄνθρωποι εἶνε κύριοι τῆς τύχης των· ἐάν δ' ἡμεῖς, φίλτατε Βροῦτε, εἴμεθα ὑποτελεῖς, τὸ σφάλμα δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ πλανήτου, ὑφ' ὃν ἐγεννήθημεν, ἀλλ' ἐξ ἡμῶν αὐτῶν. Βροῦτος καὶ Καῖσαρ. Τί τάχα περιέχει ἡ λέξις Καῖσαρ; Διατὶ τάχα τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε εὐηχότερον τοῦ ἰδικοῦ σου; Ἄν γράψῃς ἀμφότερα, βλέπεις ὅτι τὸ ὄνομά σου εἶνε ἐπίσης ὠραῖον ἂν προσέφῃς αὐτά, εἶνε ἐπίσης εὐφώνον· ἂν ζυγίσῃς αὐτά, ἔχει τὸ αὐτὸ βάρος. Μεταχειρίσθητι αὐτὰ πρὸς ἐξορκισμόν, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ Βροῦτος θὰ ἐξεγείρῃ τὰ πνεύματα ὅπως καὶ ὁ Καῖσαρ. Μὰ τοὺς θεοὺς ἅπαντας, διὰ τίνος τροφῆς τρέφεται λοιπὸν ὁ Καῖσαρ οὗτος, ὥστε ἔγεινε τόσον μέγας! Ὅποιον αἶσχος διὰ τὸν παρόντα αἰῶνα!¹ Ἀπώλεσας, ὦ Ῥώμη, τὴν γενεάν τῶν εὐγενῶν ἀνδρῶν. Ποῖος ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ παρῆλθεν αἰὼν, ὃν δὲν ἐδόξασαν πλειονες τοῦ ἐνὸς ἄνδρες; Οἱ περὶ τῆς Ῥώμης ὁμιλοῦντες ἠδυνήθησαν ποτε μέχρι τοῦδε νὰ εἰπωσιν ὅτι τὰ εὐρέα τεῖχη τῆς ἐνέκλειον ἓνα μόνον ἄνδρα; Νῦν ἡ Ῥώμη ὑφίσταται, καὶ ἔχει ἀρκετὴν Ῥώμην, ἐάν μόνον εἰς ἀνὴρ ὑπάρχη ἐν αὐτῇ.² Ἀμφότεροι ἠκούσαμεν τοὺς γονεῖς ἡμῶν λέγοντας ὅτι ὑπῆρξέ ποτε Βροῦτός τις, ὅστις θὰ ἠνείχετο βασιλεῖα ἐν Ῥώμῃ, ὅσον καὶ τὸν διάβολον.

¹ Age, thou art' shamed! Κατησχύνθης, ὦ ἐποχῆ!

² Now is it Rome indeed and room enough, when there is in it but one man ἢ κατὰ λέξιν μεταφράσις τοῦ χωρίου ἔχει ὡς ἐξῆς: ὑφίσταται νῦν ἡ Ῥώμη καὶ ἔχει ἀρκετὸν χωρὸν, ἀφ' οὗ εἰς καὶ μόνος ἀνὴρ ὑπάρχη ἐν αὐτῇ.

Ὁ ποιητὴς παίζει μετὰ τὰς λέξεις Rome καὶ room, Ῥώμη καὶ χωρὸς. Ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν ἀπομακρυνόμεθα πολὺ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ λογοπαίγδιου μεταφράζοντες διὰ τῶν λέξεων Ῥώμη καὶ Ῥώμη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδόλως ἀμφιβάλλω περὶ τῆς πρὸς ἐμὲ εἰλικρινοῦς ἀγάπης σου. Μαντεύω ἐν μέρει τί προσπαθεῖς νὰ με πείσης νὰ πράξω. Τί δὲ σκέπτομαι περὶ τούτου καὶ περὶ τῶν σημερινῶν καιρῶν, θὰ σοὶ τὸ εἶπω βραδύτερον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, σὲ παρακαλῶ, ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας μας, νὰ παύσης πᾶσαν περὶ τούτου ὁμιλίαν. Θὰ σταθμίσω ὅσα εἶπες, καὶ θ' ἀκούσω μεθ' ὑπομονῆς ὅ,τι ἄλλο ἔχεις νὰ εἶπης· θὰ εὐρῶ δὲ τὴν κατάλληλον στιγμὴν ὅπως συζητήσωμεν περὶ τῶν σοβαρῶν τούτων πραγμάτων. Ἔως τότε ὁμῶς, ἀγαπητέ μου φίλε, ἔχε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ Βρούτος θὰ προετίμα νὰ εἶνε χωρικός, παρὰ νὰ καλῆται τέκνον τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοὺς βαρεῖς τούτους ὄρους, οὓς πιθανῶς θὰ ἐπιβάλωσιν ἡμῖν οἱ καιροί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χαίρω ὅτι οἱ ἀσθενεῖς μου λόγοι ἀπέσπασαν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Βρούτου τοσοῦτους σπινθῆρας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἡ ἑορτὴ ἐπερατώθη καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπιστρέφει.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅταν διέλθωσι πλησίον ἡμῶν, λάβε ἐκ τῆς χειρίδος τὸν Κάσκαν, ὅς τις διὰ τοῦ σκαιοῦ αὐτοῦ τρόπου θὰ μας εἶπῃ ὅ,τι ἀξιοσημείωτον συνέβη σήμερον (*Εἰσέρχεται ὁ Καῖσαρ μετὰ τῆς ἀκολουθίας του*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ τὸ πράξω. Ἀλλὰ παρατήρησον, Κάσσιε, πόσον ἡ ὀργὴ φαίνεται κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Καίσαρος· πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἔχουσι πεφοβημένον ὕφος· ἡ παρειὰ τῆς Καλπουρνίας εἶνε ὠχρά· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κικέρωνος εἶνε τόσο ἐρυθροὶ καὶ ἄγριοι ὅπως ἦσαν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶδομεν αὐτὸν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ὅτε ἐν τῇ Συγκλήτῳ ἀντέλεγον εἰς αὐτὸν οἱ βουλευταὶ κατὰ τινα συζήτησιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κάσκας θὰ μας εἶπῃ τί συμβαίνει.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἄντωνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καῖσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Παχεῖς ἀνθρώπους θέλω περὶ ἐμὲ· θέλω ἀνθρώπους μὲ κόμην ἐπιμεμελημένην,¹ οἵτινες νὰ κοιμῶνται τὴν νύκτα· ὁ ἰσχνὸς ἐμεῖνος Κάσσιος φαί-

¹ Sleek headed men· παχεῖς καὶ κομήτας, λέγει ὁ Πλούταρχος. Τὸ «κομήτης»

νεται ὡσεὶ κατατρυχόμενος ὑπὸ πείνης. Σκέπτεται παραπολύ· ἀνθρωποιοιοῦτοι εἶνε ἐπικίνδυνοι.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ φοβοῦ αὐτόν, Καῖσαρ· δὲν εἶνε ἐπικίνδυνος· εἶνε ἀνὴρ εὐγενῆς καὶ εὐφρων.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἴθε νὰ ἦτο παχύτερος! Ἀλλὰ δὲν φοβοῦμαι αὐτόν. Καὶ ὅμως, ἀν ἡ ἔννοια τοῦ φόβου δὲν ἦτο ἄλλοτρία τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος, δὲν ἤξεύρω τίνα ἀνθρωπὸν θὰ ἀπέφευγον τόσον, ὅσον τὸν ἰσχνὸν ἐκεῖνον Κάσσιον. Ἄναγινώσκει πολὺ. Ἐχει πολὺ παρατηρητικόν, καὶ κρίνει κάλλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν πράξεων των· δὲν εἶνε φιλοπαίγμων ὡς σύ, Ἄντωνιε· μουσικὴν δὲν ἀκούει· σπανίως μειδιᾷ· μειδιᾷ δὲ κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὡσεὶ ἔσκωπτε τὸν ἑαυτόν του, καὶ περιεφρόνει τὸ πνεῦμά του ὡς παρασυρθέν ὑπὸ τριαύτης ἀδυναμίας. Ἄνδρες τοιοῦτοι οὐδέποτε ἡσυχάζουσι ἐφόσον βλέπουσι ἄλλους ὑπερτέρους ἑαυτῶν· ἔνεκα δὲ τούτου εἶνε λίαν ἐπικίνδυνοι. Σοὶ λέγω δὲ μᾶλλον ὅ,τι εἶνε ἄξιον φόβου, παρ' ὅ,τι φοβοῦμαι, διότι ἐγὼ εἶμαι πάντοτε Καῖσαρ. Ἐλθέ πρὸς τὰ δεξιὰ, διότι τὸ ἀριστερὸν ὠτίον εἶνε κωφόν· εἶπέ μου εἰλικρινῶς, τί φρονεῖς περὶ αὐτοῦ (*Μουσικὴ. Ἐξέρχεται ὁ Καῖσαρ μετὰ τῆς συνοδίας του ἐκτὸς τοῦ Κάσκα*).

ΚΑΣΚΑΣ

Μὲ ἔσυρες ἐκ τοῦ φορέματος· μήπως θέλεις νὰ μου ὁμιλήσῃς;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, Κάσκα· εἶπέ ἡμῖν τί συνέβη σήμερον, καὶ διατί ὁ Καῖσαρ φαίνεται τόσο σκυθρωπός.

ΚΑΣΚΑΣ

Πῶς, δὲν εἴσθε μαζί του, ὄχι;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄν ἤμην, δὲν θὰ ἠρώτων τὸν Κάσκαν νὰ μου εἶπῃ τί συνέβη.

ΚΑΣΚΑΣ

Λοιπόν, τῷ προσηέχθη στέμμα, ἀλλ' οὗτος τὸ ἀπώθησεν οὕτω πως διὰ τῆς χειρός, καὶ τότε ὁ λαὸς ἀνεκράγαυσε.

μεταφράσθη ὑπὸ τοῦ ἀγγλοῦ North, ὅστις μετέφρασε τὸν Πλούταρχον ἐκ τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ Amyot διὰ τοῦ Smooth-combed head=καλοκτενισμένη κεφαλή. Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἀκολουθῶν ὁ Σαίξπηρ γράφει Sleek headed men

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πόθεν προήλθον αἱ δευτέραι κραυγαί;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄνεκράυγασαν καὶ ἐκ τρίτου πόθεν προήλθον αἱ τελευταῖαι κραυγαί;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τρις προσηνέχθη εἰς αὐτὸν τὸ διάδημα;¹

ΚΑΣΚΑΣ

Βεβαίως, καὶ τρις τὸ ἠρνήθη, ἡπιώτερον ὅμως ἐκάστοτε· εἰς ἐκάστην δὲ ἄρνησιν ἀνεκράυγαζον οἱ παρ' ἐμοὶ παριστάμενοι ἀγαθοὶ ἄνδρες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὸ διάδημα;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὁ Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰπέ ἡμῖν, φίλε Κάσκα, πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα.

ΚΑΣΚΑΣ

Πολὺ ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἠμπορέσω νὰ τὸ περιγράψω. Ἦτο ἀπλῆ ἀστειότης, τὴν ὁποῖαν οὐδὲ κἂν παρετήρησα. Εἶδον τὸν Μάρκον Ἀντώνιον προσφέροντα εἰς τὸν Καίσαρα στέμμα — ἀλλ' οὐδὲ στέμμα ἦτο, εἶδος διαδήματος — καὶ, καθὼς σὰς εἶπον, τὸ ἀπώθησεν· ἀλλὰ, μὴ τούτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, εὐχαρίστως θὰ τὸ ἐκράτει. Τότε τὸ προσήνεγκεν εἰς αὐτὸν καὶ πάλιν· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ ἀπεμάκρυνε· κατὰ τὴν γνώμην μου

καλοκτενισμένην, λείαν κόμην. Τὴν λέξιν ταύτην τοῦ ποιητοῦ παρενόησαν οἱ γάλλοι μεταφρασταὶ Hugo καὶ Laroche, μεταφράσαντες αὐτὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ fauve luisante, ὁ δὲ διὰ τοῦ legers de cervels.

Σ. Μ.

¹ Ἀντώνιος δὲ τῶν θεόντων τὸν ἱερὸν δρόμον εἰς ἣν καὶ γὰρ ὑπάτευσεν. Ὡς οὖν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνέβαλε καὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ διέστη, φέρων διάδημα στεφάνῳ δάφνης περιπεπλεγμένον ὠρεξε τῷ Καίσαρι καὶ γίνεται κρότος οὐ λαμπρός, ἀλλ' ὀλίγος ἐκ παρασκευῆς. Ἀπωσαμένου δὲ τοῦ Καίσαρος, ἅπας ὁ δῆμος ἀνεκρότησεν· αὐθις δὲ προσφέροντας, ὀλίγοι, καί, μὴ δεξαμένου πάλιν, ἅπαντες. Οὕτω δὲ τῆς πείρας ἐξελεγχομένης, Καῖσαρ ἀνίσταται τὸν στέφανον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπενεχθῆναι κελεύσας. Πλουτ. Ἰούλ. Καῖσαρ, σελ. 422, 423.

ὅμως, μετὰ δυσαρεσκείας ἀπεμάκρυνεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς δακτύλους. Τῷ προσηνέχθη καὶ ἐκ τρίτου, ὁ δὲ Καῖσαρ τὸ ἀπώθησε καὶ ἐκ τρίτου· ὁσάκις δὲ τὸ ἀπώθει, ὁ ὄχλος ἀνεβόα, συνεκρότει τὰς τραχείας παλάμας· του, ἀνέριπτον εἰς τὸν ἀέρα τοὺς ἰδρωμένους νυκτικούς σκούφους των, καὶ ἀνέπεμπον ἐκ τοῦ στόματός των τσοαύτην δυσωδίας ἀναπνοῆν, διότι ὁ Καῖσαρ ἠρνήθη τὸ στέμμα, ὥστε παρ' ὀλίγον ἀπεπνίγετο ὁ Καῖσαρ, ὅστις, λιποθυμήσας, κατέπεσεν· ἐγὼ δὲ δὲν ἐτόλμων οὐδὲ νὰ γελάσω, φοβούμενος μὴ ἀνοίξω τὰ χεῖλη καὶ εἰσπνεύσω τὸν μεμολυσμένον ἀέρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σιγά, σιγά, σὲ παρακαλῶ, πῶς, ὁ Καῖσαρ ἐλιποθύμησεν;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἔπεσεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς μὲ στόμα ἀφρίζον καὶ ἄλαλος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶνε πιθανώτατον, διότι ὑπόκειται εἰς ἐπιληψίαν.¹

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅχι, δὲν πάσχει ὁ Καῖσαρ, σὺ καὶ ἐγὼ καὶ ὁ ἔντιμος Κάσκας πάσχομεν ἐξ ἐπιληψίας.

ΚΑΣΚΑΣ

Δὲν ἤξεύρω τί ἐννοεῖς ταῦτα λέγων· ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Καῖσαρ κατέπεσε. Δὲν εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος, ἂν ὁ συρφετὸς δὲν τὸν χειροκρότει καὶ τὸν ἐσύριζε, καθόσον ἤρεσκεν ἢ ἀπήρεσκεν εἰς αὐτόν, ὅπως τοὺς ὑποκριτὰς ἐν τῷ θεάτρῳ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί εἶπεν ὅτε συνῆλθε;

ΚΑΣΚΑΣ

Παρατηρήσας πρὶν ἢ πέσῃ ὅτι ὁ ὄχλος ἔχαιρε διότι ἠρνεῖτο τὸν στέφανον, ἤνοιξεν ἀποτόμως τὸν χιτῶνά του καὶ ἐπαρουσίασε τὸν λαιμόν του ἵνα κόψωσιν αὐτόν. Καὶ νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος μαζί μὲ τοὺς φαύλους ἐκείνους, ἂν δὲν ὠφελοῦμένη ἀμέσως ἐκ τῶν λόγων του, ἂν ἤμην βα-

¹ Οἱ δὲ οὖν φασιν ἐν τῷ ἔργῳ γενέσθαι, συντάττοντος δὲ τῆς στρατιᾶν καὶ διακοσμοῦντος ἀψασθαι τὸ σύνθημα νύσσημα. Τὸ χωρίον τοῦτο μεταφράζεται ὡς ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ North, ὁποῦθεν παρέλαβεν αὐτὸ ὁ ποιητής. Yet others do write also that Caesar self was not there in person at the execution of this battle, foras he did set his men in battle ray, the falling sickness look him. Skeat. Shakesp. Plutarch. σελ. 89.

ναυσοτέχνης.¹ Οὕτω κατέπεσεν. Ὅτε δὲ συνήλθε καὶ πάλιν, εἶπεν ὅτι παρακαλεῖ τὰ ἔντιμα ὑποκείμενά των ν' ἀποδώσωσιν εἰς ἀσθένηαν ἂν εἶπεν ἢ ἐπραξέ τι ἄτοπον. Τρεῖς ἢ τέσσαρες κόραι ἰστάμεναι παρ' ἐμῆ, ἐκραύγασαν, « Ἄχ τὸν καυμένο ! » καὶ τὸν ἐσυγχώρησαν ἐξ ὅλης καρδίας· ἀλλ' αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει· καὶ τὰς μητέρας των ἀκόμη ἂν εἶχε μαχαιρώσει ὁ Καῖσαρ, θὰ ἐπραττον τὸ ἴδιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆλθε δύσθυμος ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶπε τίποτε ὁ Κικέρων ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, ὠμίλησεν ἑλληνιστί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί εἶπε ;

ΚΑΣΚΑΣ

Νὰ μὴ σᾶς ἴδω πλέον κατὰ πρόσωπον, ἂν ἠμπορέσω νὰ σας τὸ εἶπω. Ἄλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν ἐνόησαν, ἐμειδίον πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔσειον τὰς κεφαλὰς. Δι' ἐμὲ ἦσαν ἑλληνικά.² Ἔχω καὶ ἄλλα νέα νὰ εἶπω. Ἐκλείσθη τὸ στόμα τοῦ Μαρούλλου καὶ Φλαβίου, διότι ἀπέσπασαν τὰ κοσμήματα ἀπὸ τῶν ἀνδριάντων τοῦ Καίσαρος. Χαίρετε ! Συνέβησαν καὶ ἄλλα ἀστεῖα, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θέλεις ἀπόψε νὰ δειπνήσῃς μαζί μου, Κάσκα ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅχι, ὑπεσχέθην νὰ δειπνήσω μετ' ἄλλου.³

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θέλεις νὰ γευματίσῃς μαζί μου αὔριον ;

¹ An I had been a man of any occupation. Ὁ Johnson ἐρμηνεύει τὸ χωρίον τοῦτο ὡς ἐξῆς: Ἄν ἦμην χειρῶναξ, εἰς τῶν δημοτῶν, εἰς οὐδὲν προσέφερε τὸν λαὸν μου. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐκφράζει μόνον μέρος τῆς ἐννοίας. Ἡ φράσις φαίνεται ἔχουσα καὶ δευτερεύουσαν ἐννοίαν: ἦτοι ἂν ὁ Κάσκας δὲν ἦτο νωθρός, ἀλλὰ πρακτικὸς ἀνὴρ δυνάμενος νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς παρουσιαζομένης αὐτῷ εὐκαιρίας. Καθ' ἅπαντα τὸν διάλογον ὁ Κάσκας παίζει μετὰ τὰς λέξεις καὶ ἴσως ἐνταῦθα ἀποδίδει εἰς τὴν occupation ἐννοίαν σύμφωνον πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως. Wright.

² It was Greek to me. Ἦτο ἀκατάληπτον δι' ἐμὲ. (Uræca sun t, non leguntur)

³ I am promised forth. Ὑπεσχέθην νὰ δειπνήσω ἔξω.

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, ἂν εἶμαι μεταξὺ τῶν ζώντων, ἂν δὲν μεταβληθῇ ἡ πρόθεσίς σου, καὶ ἂν τὸ γεῦμά σου τρώγηται.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλά, θὰ σε περιμένω.

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί. Χαίρετε! (Ἐξέρχεται).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πόσον ἀγροῦκος ἐγένεν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· ἦτο ζωηρότατος ὅτε ἦτο εἰς τὸ σχολεῖον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε πάντοτε ὁ αὐτός, καίτοι φαίνεται νωθρός, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκτελέσῃ τολμηρὰν ἢ εὐγενῆ πράξιν. Ἡ νωθρότης του εἶνε ἄρτυμα τῆς εὐφυΐας του, χρησιμεῦον εἰς χωνευτικόν, ὅπως χωνεύουσι μετ' ὄρεξιν τοὺς λόγους του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀληθές. Σὲ ἀφίνω ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἄν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ μου ὁμιλήσῃς αὔριον, ἔρχομαι εἰς τὴν οἰκίαν σου· ἢ, ἂν θέλῃς, ἔρχεσαι εἰς τὴν ἰδικήν μου· θὰ σε περιμένω (Ἐξέρχεται ὁ Βρούτος).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εὐχαρίστως· ἀλλ' ἕως τότε, ἔχε ὑπ' ὄψει τὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων.¹

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ναί, εἶσαι εὐγενής, ὦ Βρούτε, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ὁ ἔντιμος χαρρακτῆρ σου δύναται νὰ ἀλλοιωθῇ· δέον ἐπομένως ἢ εὐγενῆς καρδία σου νὰ ἀναστρέφεται πάντοτε μετὰ τῶν ὁμοίων τῆς, διότι, τίς ἔχει τόσην σταθερότητα χαρρακτῆρος ὥστε νὰ μὴ διαφθαρή; Ἐμὲ μισεῖ ὁ Καῖσαρ, ἀγαπᾷ ὁμως τὸν Βρούτον. Ἐὰν ἤμην ἐγὼ Βρούτος καὶ ἐκεῖνος Κάσσιος, δὲν θὰ με διηθῆνε παρατηρῶν τὰς διαθέσεις μου. Τὴν ἐσπέραν ταύτην θὰ ρίψω διὰ τῶν παραθύρων του ἐπιστολὰς γεγραμμένας μετὰ διάφορον γράψιμον, ὡς ἐὰν προήρχοντο παρὰ διαφόρων πολιτῶν. Εἰς ἀπάσας δὲ τὰς ἐπιστολὰς ταύτας θὰ ἀναφέρηται ἡ μεγάλη ἰδέα ἣν ἔχει περὶ αὐτοῦ ἡ Ρώμη, θὰ ὑπαινίσσωνται δὲ πῶς καὶ τὴν φιλαρχίαν τοῦ Καίσαρος. Μετὰ ταῦτα ἄς φρον-

¹ Till then, think of the world. Περὶ τῶν πραγμάτων ἐν γένει, ἢ πιθανὸν νὰ σημαίνει: ἔχε ὑπ' ὄψει τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ζῶμεν, τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Ἄσφαξ ἢ ἐκφρασις αὕτη. Wright.

τίση νὰ στερεωθῆ ὁ Καῖσαρ, διότι, ἢ θὰ κλονήσωμεν αὐτόν, ἢ θὰ ἴδωμεν
μεγαλείτερα δεινά.

Σ Κ Η Η Γ'

'Ἡ αὐτὴ πόλις. 'Οδός. Βροντᾶ καὶ ἀστράπτει' εἰσέρχονται ἔνθεν μὲν ὁ Κάσσιος
Ξιφῆρης, ἔνθεν δὲ ὁ Κικέρων.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Καλὴ 'σπέρα, Κάσκα. 'Ωδήγησες τὸν Καῖσαρα εἰς τὴν οἰκίαν του;
Διατί ἀσθμαίνεις; διατί τόσον τεταραγμένος;

ΚΑΣΚΑΣ

Δὲν συγκινεῖσαι σὺ ὅταν ὅλος ὁ ὄγκος τῆς γῆς κλονῆται ὡς ἀσθενὲς
σῶμα; 'Ω Κικέρων, εἶδον τρικυμίας, καθ' ἃς οἱ μαινόμενοι ἄνεμοι διέσχί-
ζον τὰς ὀζώδεις δρυς· εἶδον τὸν ὑπερήφανον ὠκεανὸν ἐξογκούμενον, ἀφρί-
ζοντα καὶ μέχρι τῶν ἀπειλητικῶν νεφῶν ὑψούμενον, ἀλλ' οὐδέποτε, μέ-
χρι τῆς ἐσπέρας ταύτης, οὐδέποτε, μέχρι τῆς ὥρας ταύτης, εἶδον τρικυ-
μίαν μετὰ βροχῆς πυρίνης. 'Ἡ ἐμφύλιος πόλεμος συμβαίνει ἐν οὐρανοῖς, ἢ
ὁ κόσμος, θρασυτάτος πρὸς τοὺς θεοὺς καταστάς, ἐξερεθίζει αὐτοὺς τόσον,
ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ ἐξολοθρεύσωσιν αὐτόν.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Πῶς; Δὲν εἶδες τίποτε ἄλλο θαυμασιώτερον;

ΚΑΣΚΑΣ

Δοῦλός τις—τὸν γνωρίζεις ἐξ ὄψεως—ὑψωσε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἥτις
ἐφλέγετο καὶ ἔκαιεν ὡς εἴκοσι λαμπάδες συνηνωμέναι, καὶ ὅμως ἡ χεῖρ,
ἀναίσθητος πρὸς τὸ πῦρ, ἔμενεν ἀφλεκτος. 'Ἐκτὸς δὲ τούτου, — ἔκτοτε
δὲν ἔθεσα τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην—, πλησίον τοῦ Καπιτωλίου συνήτησα
λέοντα, ὅστις, προσβλέψας με ἀγρίως, παρῆλθε σκυθρωπὸς χωρὶς νὰ με
βλάβῃ. 'Ἐκεῖ δὲ εἶχον συναθροισθῆ ἕως ἑκατὸν γυναῖκες περιδεεῖς καὶ ἡλ-
λοιωμέναι ἐκ τοῦ τρόμου, αἵτινες ὠρκίζοντο ὅτι εἶδον ἀνθρώπους διαπύ-
ρους περιφερομένους εἰς τὰς ὁδοὺς. Χθὲς ὁ νυκτοκόραξ ἐκάθησε κατὰ τὴν
μεσημβρίαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, κρῶζων καὶ ὀξείας ἐκπέμπων φω-
νάς. 'Όταν ἀπαντὰ τὰ τέρατα¹ ταῦτα συμπίπτωσιν ὁμοῦ, ἃς μὴ λέγῃ
ὁ κόσμος· 'Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις αὐτῶν· εἶνε φυσικὰ φαινόμενα», διότι φρονῶ
ὅτι προοιωνίζουσι κακὰ διὰ τὴν χώραν, ἔνθα ἐμφανίζονται.²

ΚΙΝΝΑΣ

Εἶναι τῷ ὄντι παράδοξος καιρὸς· ἀλλ' οἱ ἀνθρώποι ἐξηγοῦσι τὰ πράγ-

¹ When these prodigies do so conjointly meet, let not men say.

² Σέλα μὲν οὖν οὐράνια καὶ κτύπους νύκτωρ πολλαχοῦ διαφερομένους καὶ κα-
ταίροντας εἰς ἀγορὰν ἐρήμους ὄρνιθας, οὐκ ἄξιον ἴσως ἐπὶ πάθει τηλικούτῳ μνη-

ματα ἕκαστος κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον, καὶ ὅλως ἀντιθέτως τῆς ἐν-
νοίας τῶν πραγμάτων. Μεταβαίνει αὐρίον εἰς τὸ Καπιτώλιον ὁ Καῖσαρ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, διότι διέταξε τὸν 'Αντώνιον νὰ σοὶ μὴνύσῃ ὅτι θὰ μεταβῆ ἐκεῖ αὐρίον.

ΚΙΝΝΑΣ

Καλὴ νύκτα Κάσκα· μὲ οὐρανὸν τόσον τεταραγμένον δὲν εἶνε πρόπον
νὰ περιφέρηται τις ἕξω.

ΚΑΣΚΑΣ

Χαῖρε, Κικέρων! ('Ἐξέρχεται ὁ Κικέρων· εἰσέρχεται ὁ Κάσσιος).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς εἶ;

ΚΑΣΚΑΣ

'Ρωμαῖος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

'Ο Κάσκα· σὲ ἀναγνωρίζω ἐκ τῆς φωνῆς.

ΚΑΣΚΑΣ

'Ἐχεις καλὴν ἀκοήν. Τί ἀγρία νύξ εἶν' αὐτή, Κάσσιε;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Νύξ πολὺ εὐχάριστος διὰ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους.

ΚΑΣΚΑΣ

Τίς εἶδέ ποτε οὐρανὸν τόσον ἀπειλητικόν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

'Όσοι εἶδον τὴν γῆν βεβκρημένην μὲ τόσα ἐγκλήματα. Τὸ κατ' ἐμὲ,
διήλθον τὰς ὁδοὺς ἐκθέτων ἑμαυτὸν εἰς τὴν ἀγρίαν νύκτα, καὶ μὲ ἀνοικτὸν
φόρεμα,¹ ὅπως μὲ βλέπετε, προέτεινα τὸ στήθος μου εἰς τὰ βέλη τοῦ κε-
ραυνοῦ· ὅτε δὲ αἱ κυκναὶ καὶ ἐλικοειδεῖς ἀστραπαὶ ἐφαίνοντο ἀνοίγουσαι
τὰ στέρα τοῦ οὐρανοῦ, παρέσχον ἑμαυτὸν σκοπὸν τῶν ἀστραπῶν.

ΚΑΣΚΑΣ

'Αλλὰ διατί ἠρέθιζες τόσον τοὺς οὐρανοὺς; Οἱ ἀνθρώποι ὀρεῖλουσι νὰ
φοβῶνται καὶ νὰ τρέμωσιν, ὅταν οἱ πανίσχυροὶ θεοὶ ἐπιστέλλωσι δι' οὐ-
ρανίων σημείων οὕτω φοβεροῦ κήρυκα· ἵνα καταφοβήσωσιν ἡμᾶς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶσαι κωθρὸς Κάσκα, καὶ σπταρεῖσαι τῶν σπινθήρων ἐκείνων τῆς ζωῆς,
μόνον· Στράβων δὲ ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους διαπύρους ἐπι-
φερομένους φανῆσαι· στρατιώτου δὲ ἀνδρὸς οἰκέτην ἐκ τῆς χειρὸς ἐκβαλεῖν παλ-
λὴν φλόγα καὶ δοκεῖν καίεσθαι τοῖς ὄρωσιν, ὡς δ' ἐπαύσατο, μὴδὲν ἔχειν κακὸν τὸν
ἀνθρώπον.

¹ Unbraided. 'Ός πρὸς τὰ τῆς ἐνδυμασίας· ὁ Σαίξπηρ περιγράφει πάντοτε τὴν
τῆς ἐποχῆς τοῦ 'Ο Κάσσιος καθὼς καὶ ὁ 'Αμλετ· περιπατεῖ μὲ ἀνοικτὸν (ἀκούου-
στων) φόρεμα. Wright.

οἵτινες ὄφειλον νὰ εἶνε ἐν τῇ καρδίᾳ παντός Ῥωμαίου, ἢ ἄλλως, δὲν κάμνεις χρῆσιν αὐτῶν. Εἶσαι ὄχρὸς, τὸ βλέμμα σοῦ εἶνε ἀτενές, φοβεῖσαι καὶ ἐκπλήττεσαι βλέπων τὴν παράδοξον ἀγανάκτησιν τῶν οὐρανῶν ἄλλ' ἐὰν θελήσῃς νὰ ἐξετάσῃς τίς ἡ ἀληθὴς αἰτία, διατί τὰ πυρὰ ταῦτα, διατί τὰ πλανώμενα φάσματα, διατί πτηνὰ καὶ κτήνη παρεξέτραψαν τῆς φυσικῆς αὐτῶν πορείας, διατί οἱ μὲν γέροντες παραληραῖοι τὰ δὲ παῖδια φιλοσοφοῦσι,¹ διατί ταῦτα πάντα μετέπεσον ἐκ τῆς κανονικῆς των μορφῆς, τῆς φύσεώς των, καὶ τῶν ἐρχήθεν ιδιοτήτων εἰς ἐκρυθμον κατάστασιν, θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ὄργανα πρὸς ἐκφύθησιν καὶ ὑπόμνησιν τῆς ἐκρύπτου τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Δύναμαι τώρα, Κάσκα, νὰ σοι ὀνομάσω ἄνθρωπον καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὴν φρεναλέαν ταύτην νύκτα, ἄνδρα ὅστις βροντᾷ, ἀστράπτει, ἀνοίγει τάφους, καὶ βρυχᾶται ὡς ὁ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐκεῖνος λέων, ἄνδρα οὐχὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ ἰσχυρότερον κατὰ τὴν σωματικὴν βῶμην, καὶ ὅμως τερατώδως αὐξήθέντα, ὅπως τὰ παράδοξα ταῦτα φαινόμενα.²

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐννοεῖς τὸν Καίσαρα, δὲν ἔχει οὕτω;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄδιόφορον τίς εἶνε, διότι καὶ οἱ σημερινοὶ Ῥωμαῖοι ἔχουσι μῦς καὶ μέλη ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί των. Σήμερον ὅμως ἐξέλιπε, φεῦ! τὸ φρόνημα τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ διοικούμεθα ὑπὸ τοῦ φρονήματος τῶν μητέρων μας. Ὁ ζυγὸς, δὲν μετὰ τὸσαύτης ὑπομονῆς ὑποφέρομεν, μᾶς ἀποδεικνύει γυναικῶδεις.

ΚΑΣΚΑΣ

Τῷ ὄντι, λέγεται ὅτι οἱ συγκλητικοὶ προτίθενται νὰ χειροτονήσωσιν αὐριον τὸν Καίσαρα. Θὰ φέρῃ τὸ στέμμα κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν πανταχοῦ, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας.

¹ Προλέγουσι τὰ μέλλοντα. calculate.

² Why old men fool and children calculate. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει φέρεται: Why old men, fooles, and children calculate. Τουτέστι: Διατί γέροντες, τρελλοὶ καὶ παῖδια συζητοῦσιν ὁ Blackstone μετέβαλεν αὐτὸ ὡς ἐξῆς: Why old men fools, and children calculate, ἦτοι: Διατί οἱ μὲν γέροντες μαωραίνονται, ληροῦσι, τὰ δὲ παῖδια φιλοσοφοῦσιν; Ὁ Delius θεωρῶν ἐρθῆν τὴν παλαιὰν γραφήν, ἐρμηνεύει αὐτὴν ὡς ἐξῆς: Τα θαυμάσια ταῦτα φαινόμενα παρακίνησαν πολλοὺς διαφόρου δειμονικῆς ἀναπτύξεως ὡς γέροντας, τρελλοὺς καὶ παῖδια, νὰ συζητῶσιν ἐπὶ τῆς σημασίας αὐτῶν. Ὁ καθηγητὴς Γραικ λέγει, ὅτι προφανῶς εἶνε ἐφθαρμένον τὸ κείμενον, ἀλλ' ὅτι ὁ παρὼν στίχος σημαίνει ἀπλῶς: ὅτι «ὄχι μόνον οἱ γέροντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ παῖδια συζητοῦσι περὶ τοῦ μέλλοντος, ἢ, ἀπλάστερον, ὅτι πάντες, νέοι, γέροντες, τρελλοὶ καὶ φρόνιμοι, λαμβάνουσι μέρας εἰς τὰς συζητήσεις ταύτας». Wright.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡξεύρω τότε ποῦ θὰ διευθύνω τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο. Ὁ Κάσσιος θὰ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς δουλείας τὸν Κάσσιον. Ἐν τούτῳ, ὦ θεοί, καθιστᾶτε ἰσχυροὺς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐν τούτῳ ἐξολοθρεύετε τοὺς τυράννους. Οὔτε λιθόκτιστοι πύργοι, οὔτε χαλκήλατα τείχη, οὔτε σκοτειναὶ φυλακαί, οὔτε ἰσχυρὰ ἐκ σιδηροῦ δεσμὰ, δύνανται ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος. Ὑπαρξίς, ἀπαυδήσασα ἐκ τῶν γηίνων τούτων προσκομμάτων, ἔχει πάντοτε τὴν δύναμιν τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Ἄν τοῦτο γινώσκω, ἄς μάθῃ ἅπασα ἡ κτίσις ὅτι δύναμαι κατ' ἀρέσκειαν ν' ἀποτινάξω τὴν τυραννίαν ἣν ὑφίσταμαι (Αἱ βρονταὶ ἐξακολουθοῦσι).

ΚΑΣΚΑΣ

Καὶ ἐγὼ δύναμαι νὰ πρῆξω τὸ αὐτό. Πᾶς δοῦλος ἔχει εἰς τὰς χεῖρας τὴν δύναμιν νὰ θραύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ διατί ὁ Καῖσαρ νὰ εἶνε τύραννος; ὁ καυμένος! ἠξεύρω ὅτι δὲν θὰ ἦτο λύκος, ἀν δὲν ἔβλεπεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι εἶνε ἀρνία, οὔτε λέων, ἀν οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἦσαν ἐρίφια. Οἱ θέλοντες ταχέως ν' ἀνάψωσι μεγάλην πυρὰν ἀρχίζουσι δι' ὀλίγων ἀχύρων. Τί κόπος λοιπόν, τί σκύβαλον, τί περίπτωμα κατέστη ἡ Ῥώμη, ὅταν δὲν χρησιμεύῃ ἄλλως ἢ ὡς ρυπαρὰ ὕλη πρὸς φωταγώγησιν τοῦ εὐτελοῦς ἐκείνου ὄντος τοῦ Καίσαρος! Ἄλλὰ πρῶ μὲ παρέρσυρες, ὦ λύπη; Ἴσως ἐκφέρω τοὺς λόγους τούτους ἐνώπιον ἐκουσίου δούλου καὶ τότε ἠξεύρω ὅτι εἶμαι ὑπεύθυνος δι' ὅσα εἶπα.¹ Εἶμαι ὅμως ὠπλισμένος καὶ περιφρονῶ πάντα κίνδυνον.

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅμιλεῖς πρὸς τὸν Κάσκαν, πρὸς ἄνδρα, ὅστις δὲν εἶνε οὔτε σκώπτῃς, οὔτε διαβολεύς. Λάβε τὴν χεῖρά μου. Σύστησον φατρίαν πρὸς ἐπανόρθωσιν πάντων τῶν ἀδικημάτων σουτῶν θὰ εἶμαι ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτο.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Συμφωνία τετελεσμένη. Μάθε πῶρα, Κάσκα, ὅτι παρῶτρυνα ἤδη μεγαλόφρονος τινος Ῥωμαίου νὰ ἐπιχειρήσωσι μετ' ἐμοῦ ἀγῶνα ἐνδοξον ἅμα καὶ ἐπικίνδυνον ἠξεύρω δὲ ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μὲ περιμένουσιν ὑπὸ τὴν στοάν τοῦ Πομπηίου, διότι κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην νύκτα οὐδεὶς μένει ἐν ὑπαίθρῳ ἢ δὲ ὄψις τοῦ οὐρανοῦ, ὁμοιάζουσα πρὸς τὸ ὄψ ἡμῶν ἐπιχειρούμενον ἔργον, εἶνε αἰμοσταγῆς, πυρίνη καὶ φοβερωτάτη (Εἰσέρχεται ὁ Κίρρας).

¹ Then I know my answer must be made. Θὰ δώσω λόγον δι' ὅσα εἶπα, θ' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην τῶν λόγων μου. Wright.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄς ἀπομακρυνθῶμεν ὀλίγον, διότι κάποιος ἔρχεται ἐσπευσμένως.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε ὁ Κίννας, τὸν ἀναγνωρίζω ἐκ τοῦ βαδίσματος. Εἶνε φίλος. Ποῦ τρέχεις οὕτω, Κίννα;

ΚΙΝΝΑΣ

Σὰς ζητῶ. Ποῖς εἶν' αὐτός; Ὁ Μέτελλος Κίμβρος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄχι, εἶνε ὁ Κάσκιος, κοινωνὸς τῆς ἐπιχειρήσεώς μας. Δέν με περιμένουσι, Κίννα;

ΚΙΝΝΑΣ

Χαίρω, διὰ τοῦτο τί φοβερὰ νύξ! Δύο ἢ τρεῖς ἐξ ἡμῶν εἶδον παράδοξα φαινόμενα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰπέ μου, δέν με περιμένουσι;

ΚΙΝΝΑΣ

Ναί. Ὁ Κάσσιε, ἐάν ἠδύνασο νὰ ἐλκύσης πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν τὸν μεγαλόφρονά Βροῦτον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μένε ἡσυχός. Λάβε τὸ χαρτίον τοῦτο, καὶ φρόντισον νὰ θέσης αὐτὸ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ πραιτώρος, ὥστε νὰ εὔρη αὐτὸ ὁ Βροῦτος· ρίψον τοῦτο εἰς τὸ παράθυρόν του, καὶ προσκόλλησον τοῦτο διὰ κηροῦ εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ παλαιοῦ Βροῦτου. Μετὰ ταῦτα, πορεύθητι εἰς τὴν στοάν τοῦ Πομπηίου, ὅπου θὰ μᾶς συναντήσης. Εἶνε ἐκεῖ ὁ Δέκιμος Βροῦτος καὶ ὁ Τρεβώνιος;

ΚΙΝΝΑΣ

Ἄλοι εἶνε ἐκεῖ, ἐκτὸς τοῦ Μετέλλου Βροῦτου, ὅστις ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν σου πρὸς ἀναζήτησίν σου. Σπεύδω λοιπὸν νὰ τοποθετήσω τὰ γραμμάτια ταῦτα ὅπως μοι παρήγγειλες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ μετὰ ταῦτα θὰ μεταβῆς εἰς τὸ θέατρον τοῦ Πομπηίου (*Ἐξέρχεται ὁ Κίννας*). Ἐλθέ, Κάσκιε, πρὶν ἢ ἐξημερώσῃ θὰ ἴδωμεν τὸν Βροῦτον εἰς τὴν κατοικίαν σου· κατὰ τὰ τρία τέταρτα εἶνε ἤδη ἰδικὸς μας, μετὰ δὲ τὴν πρώτην ἐπίθεσιν θὰ μᾶς ἀνήκη καθ' ὀλοκληρίαν.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄ, πόσον ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ λαοῦ! Ἐκεῖνο δέ, ὅπερ εἰς ἡμᾶς φαίνεται παράπτωμα, μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀξιωματός του, ὡς ὑπὸ Ἑρμαϊκῆς ἐπιστήμης, εἰς ἀρετὴν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κάλλιστα ἐνόησες καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀξίαν του, καὶ πόσον μᾶς εἶνε ἀναγκαῖος. Ὑπάγωμεν, διότι παρήλθε τὸ μεσονύκτιον· πρὶν ἢ ἐξημερώσῃ, θὰ τὸν ἐξυπνίσωμεν, καὶ θὰ βεβαιωθῶμεν περὶ αὐτοῦ (*Ἐξέρχεται*).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α'

ΡΩΜΗ—Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

Εἰσέρχεται ὁ Βροῦτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄ, Λεύκιε! Δέν δύναμαι ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἀστέρων νὰ συμπεράνω πόσον ἀπέχει ἡ ἡμέρα. Δέν ἀκούεις, Λεύκιε; Εἴθε γὰρ εἶχον τὸ ἐλάττωμα νὰ κοιμῶμαι τόσον βαθέως. Εὐπὴν τέλος πάντων, ζύπνα, Λεύκιε! (*Εἰσέρχεται ὁ Λεύκιος*).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἐρώναζες, αὐθέντα;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φέρε λύχνον εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου, καὶ ἐλθέ νὰ με καλέσης ὅταν ἀνάψῃς αὐτόν.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Εἰς τὰς διαταγὰς σου, κύριε (*Ἐξέρχεται*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρέπει νὰ φονευθῇ, οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι. Ὁρῶ πρὸς ἐμέ, ὁ λόγος τῆς πρὸς αὐτὸν ὀργῆς μου εἶνε ὁ τοῦ γενικοῦ συμπερόντος. Ἐπιθυμῶ νὰ στεφθῇ κατὰ πόσον δὲ τοῦτο θέλει μεταβάλλει τὸν χαρακτήρα του, εἶνε ζήτημα. Ἡ θερμὴ ἡμέρα προκαλεῖ τὴν ἐχθιδαν νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτῃς αὐτῆς, καὶ τότε πρέπει νὰ περιπατή τις μετὰ προσοχῆς. Νὰ στεφθῇ; ἔστω· ἀλλὰ τότε ὁμολογῶ ὅτι ὀπλίζομεν αὐτὸν με κέντραν, διὰ τοῦ ὀπίου δύναται νὰ βλάπτῃ κατὰ βούλησιν. Ἡ κατάχρησις τοῦ μεγαλείου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀπομακρύνει τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τῆς ἰσχύος· ἀληθῶς δ' εἶπεῖν, οὐδέποτε τὰ πλῆθη τοῦ Καίσαρος ἐδεσπόσαν τοῦ

¹ To spurn at him to be angry with him. Wright.

λογικῷ του. Ἄλλ' ἡ πέτρα διδάσκει, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη χρησιμεύει εἰς τὴν νεαρὰν φιλοδοξίαν ὡς κλίμαξ, πρὸς ἣν ἔχει ἐστραμμένον τὸ βλέμμα ἐνόσω ἀναβαίνει· ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν, στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τὴν κλίμακα, καὶ ἀτενίζων πρὸς τὰ νέφη, περιφρονεῖ τὰς ταπεινὰς βαθμίδας, δι' ὧν ἀνυψώθη· τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ πράξῃ καὶ ὁ Καῖσαρ· ὅθεν, ἄς προλάβωμεν αὐτὸν πρὶν ἢ τὸ κάμῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρὸς αὐτὸν διαφορὰ ἡμῶν δὲν δικαιολογεῖται ὑπὸ τῆς σημερινῆς συμφορᾶς τοῦ Καίσαρος, ἄς δικαιολογήσωμεν αὐτὴν λέγοντες ὅτι, ἂν ὁ Καῖσαρ λάβῃ μεγαλειτέραν δύναμιν, δύναται νὰ ἐμβάλῃ ἡμᾶς εἰς τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους κινδύνους· ἐπομένως, ἄς θεωρῶμεν αὐτὸν ὡς φὸν ἄφρας, ἕπερ, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ, θ' ἀποβῆ ὀλέθριον ἅμα ἐκκολαφθέν, καὶ διὰ τοῦτο ἄς τὸν πνίξωμεν ἐντὸς τοῦ κελύφους (*Εἰσέρχεται πάλιν ὁ Λεύκιος*).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ὁ λύχνος καίει εἰς τὸ δωμάτιόν σου, κύριε. Ζητῶν ἐπὶ τοῦ παραθύρου πυρίτην λίθον, εὔρον τὸ γραμμάτιον τοῦτο ἐσφραγισμένον οὕτω πως, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ἦτο ἐκεῖ ὅταν ὑπῆγα νὰ κοιμηθῶ (*Τῷ ἐγγχειρίζει τὴν ἐπιστολήν*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πήγαινε νὰ πλαγιάσῃς, δὲν ἐξημέρωσεν ἀκόμη. Εἰπέ μου, δὲν εἶνε αὐριον αἱ εἰδοὶ τοῦ Μαρτίου;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Δὲν ἤξεύρω, κύριε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Παρατήρησον τὸ ἡμερολόγιον καὶ εἰπέ μου.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἄμέσως (*Ἐξέρχεται*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὰ φωτεινὰ μετέωρα, ἅτινα διασχίζουσι τὸν ἀέρα προξενοῦσι λάμψιν τοιαύτην, ὥστε δύναμαι ν' ἀναγνώσω διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῶν (*Ἀνοίγει τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀναγνώσκει*).

«Βροῦτε, καθεύδεις· ἐγέρθητι, καὶ ἰδὲ τίς εἶσαι.¹ Πρέπει λοιπὸν ἡ Ῥώμη κ.τ.λ. Ὀμίλησον, πάταξον, ἐπανόρθωσον! Βροῦτε, καθεύδεις· ἐγέρθητι!» — Συχνὰ εὔρον καθ' ὁδὸν τοιαῦτα ἐξερρητιστικὰ γραμμάτια. «Πρέπει ἡ Ῥώμη κτλ. Τὸ πλῆρες εἶνε: «Πρέπει λοιπὸν ἡ Ῥώμη νὰ τρέμῃ ἐνα ἄνδρα;»

Ἦὼς, ἡ Ῥώμη; Ἐκ τῶν ὁδῶν τῆς Ῥώμης εἰδίωξαν οἱ πρόγονοί μου τὸν Ταρκύνιον ἐνθ' ὀνομάζετο βασιλεὺς. «Ὀμίλησον, πάταξον, ἐπανόρθωσον!»

¹ Τὸ δ' αὐτοῦ Βρούτου βῆμα στρατηγούντος εὐρίσκατο καθ' ἡμέραν ἀνάπλεων γραμμάτων τοιοῦτων «Βροῦτε καθεύδεις» καὶ, «Οὐκ εἶ Βρούτος ἀληθῶς». Πλουτ. Βρούτος.

Μὲ προσκαλοῦσι λοιπὸν νὰ ὀμιλήσω καὶ νὰ πατάξω; Σοὶ δίδω τὴν ὑπόσχεσιν, ὦ Ῥώμη, ἂν ἡ ἐπανόρθωσις εἶνε δυνατὴ, ὅτι ὁ κόθος σου θὰ ἐκπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ Βρούτου! (*Εἰσέρχεται ὁ Λεύκιος*).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Παρῆλθον δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ Μαρτίου, κύριε (*Κρότος ἔξωθεν*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὰ; Πήγαινε εἰς τὴν θύραν κάποιος ἐκτύπησεν (*Ἐξέρχεται ὁ Λεύκιος*). Ἄφ' ἧς στιγμῆς ὁ Κάσσιος με ἐξηρέθισε κατὰ τοῦ Καίσαρος, δὲν ἠδυνήθη πλεόν νὰ κοιμηθῶ. Τὸ μεταξὺ τῆς ἐκτελέσεως φοβερᾶς τινος πράξεως καὶ τῆς πρώτης ὀρμῆς διάστημα ὁμοιάζει πρὸς φάντασμα ἢ φρικαλέον ὄνειρον. Τότε τὸ μεγαλεπίβολον τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ ὑλικαὶ δυνάμεις συνέρχονται εἰς συμβούλιον, τὰ δὲ ἐσωτερικὸν ἡμῶν, ὅμοιον πρὸς μικρὸν βασιλείον, διατελεῖ εἰς ἐπανάστασιν. (*Εἰσέρχεται πάλιν ὁ Λεύκιος*).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Κύριε, ὁ ἀδελφός σου Κάσσιος εἶνε ἔξω, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σου ὀμιλήσῃ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶνε μόνος;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ὁχι, κύριε, εἶνε καὶ ἄλλοι μαζί του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τοὺς γνωρίζεις;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ὁχι, ἔχουσι καταβιβασμένους τοὺς σκούφους των ἕως εἰς ταῦτά των, καὶ τὸ πρόσωπον καλύπτεται ἐντὸς τῶν ἐπανωφοριῶν των, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ διακρίνω τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

¹ Ἄς εἰσέλθωσιν (*Ἐξέρχεται ὁ Λεύκιος*). Εἶνε οἱ συνωμῶται. Ἐντρέπεις, ὦ Συνωμοσία, νὰ δείξῃς τὸ ἀπαίσιον μέτωπόν σου ἐν καιρῷ νυκτός, ἐν ὄρα, καθ' ἣν τὸ κακὸν ἔχει πλήρη ἐλευθερίαν; Καὶ ποῦ λοιπὸν ἐν ἡμέρᾳ θὰ δυνηθῆς νὰ εὔρης σπήλαιον τόσον σκοτεινόν, ὥστε νὰ κρύψῃς τὸ τετρατῶδες σου πρόσωπον; Μὴ κρύπτου, ὦ Συνωμοσία. Καλύφθητι ὑπὸ τὴν προσωπίδα τοῦ μειδιάματος καὶ τῆς εὐπροσηγορίας, διότι, ἂν ἀποφασίσῃς νὰ φανῆς ὑπὸ τὴν φυσικὴν σου μορφήν, οὐδ' αὐτὸ τὸ ἕρπης εἶνε ἱκανῶς σκοτεινόν, ὥστε νὰ σε προφυλάξῃ ἀπὸ τῆς ὑποψίας (*Εἰσέρχονται οἱ συνωμῶται Κάσσιος, Κάσκιος, Λέκιμος, Κέννας, Μέταλλος Κίμβρας καὶ ὁ Τρεβόνιος*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Φοβοῦμαι μὴ εἶμεθα πολὺ ἀδιάκριτοι ταρασσόντες τὴν ἡσυχίαν σου. Κάλ' ἡμέρα, Βροῦτε· μήπως σὲ ἐνοχλοῦμεν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἠγέρθην πρὸ μιᾶς ὥρας καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἠγρύπνησα. Εἶνε γνώριμοί μου οἱ σύντροφοί σας;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Βεβαίως, πάντες· καὶ πάντες σε τιμῶσιν· ἕκαστος δὲ εὐχεται νὰ εἶχες περὶ σεαυτοῦ τὴν γνώμην ἐκείνην, ἣν πᾶς εὐγενῆς Ῥωμαῖος ἔχει περὶ σοῦ. Ἴδού ὁ Τρεβόνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλῶς ἦλθεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδού ὁ Δέκιμος Βροῦτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλῶς ἦλθε καὶ οὗτος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδού ὁ Κάσκας, ὁ Κίννας καὶ ὁ Μέτελλος Κίμβρος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποῖαι φροντίδες παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν σας καὶ τῆς νυκτός;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μοὶ ἐπιτρέπεις νὰ σοὶ εἶπω μίαν λέξιν; (Ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος συνομιλοῦσι χαμηλοφῶνως).

ΔΕΚΙΜΟΣ

Ἐδῶ εἶνε ἡ ἀνατολή. Δὲν ὑποφώσκει ἐδῶ ἡ ἡμέρα;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὁχι.

ΚΙΝΝΑΣ

Μὲ συγχωρεῖς· ἐδῶ ὑποφώσκει; αἱ δὲ φαιαὶ ἐκείνου γραμμαί, αἵτινες χαράσσουσι τὰ νέφη, εἶνε οἱ προάγγελοι τῆς ἡμέρας.

ΚΑΣΚΑΣ

Ὁμολογήσατε ἀμφοτέροι ὅτι ἀπατάσθε. Ἐκ τοῦ μέρους, πρὸς τὸ ὁποῖον διευθύνω τὸ ξίφος μου, ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, ὅστις ἔχει ἤδη τραπῆ ἀρκούντως πρὸς μεσημβρίαν, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν ἐαρινὴν ὥραν τοῦ ἔτους. Μετὰ δύο μῆνας αἱ πρῶται αὐτοῦ ἀκτῖνες θ' ἀναφανῶσιν ὑψηλότερον καὶ ἀρκτικώτερον· τὸ δὲ ὑψιστόν σημεῖον τῆς ἀνατολῆς εἶνε κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, ἐδῶ, ὅπου καὶ τὸ Καπιτώλιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δότε μου πάντες τὰς χεῖράς σας, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον.

What watchful cares do interpose themselves betwixt your eyes and night?

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁρκισθῶμεν ὅτι θὰ ἐκτελέσωμεν τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ, μὴ ὄρκον· ἂν τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ἡ σκυθρωπὴ ὄψις, ἂν αἱ ψυχικαὶ ἡμῶν ὀδύνη καὶ τὰ σήμερον διαπραττόμενα ἀδικήματα, ἂν ταῦτα πάντα εἶνε λόγοι ἀνίσχυροι, τότε ἄς διαλυθῶμεν, καὶ ἄς ἀπέλθῃ ἕκαστος πρὸς τὴν ἀναπαυτικὴν κλίνην του· ἄς ἀφήσωμεν τὴν ἀγέρωχον τυραννίαν νὰ προχωρῇ ἐλευθέρως, ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ σειρά ἐκάστου νὰ κληρωθῇ καὶ νὰ πέσῃ. Ἄλλ' ἂν ταῦτα ἐνέχουσιν ἀρκετὸν πῦρ, καὶ εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, ὥστε νὰ ἀναφλέξωσι καὶ ἀνάνδρων στήθη, καὶ νὰ θωρακίσωσι δι' ἀνδρείας καὶ αὐτὴν τὴν μαλακὴν γυναικείαν ψυχὴν, τότε, ὦ συμπολιταί, τίνος ἄλλου κέντρου ἔχομεν ἀνάγκην παρὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιβουλήν πρὸς ἀνθρώπων τῆς πολιτείας; Ποίας ἄλλης ἐγγυήσεως παρὰ τὴν τοῦ ἐχεμύθου Ῥωμαίου, ὅστις, ἀφοῦ ἀπαξ ἔδωκε τὸν λόγον τοῦ, δὲν ἀνακαλεῖ αὐτόν; Τίνος ἄλλου ὄρκου παρὰ τὴν ἀμοιβαίαν διαβεβαίωσιν χρηστών ἀνδρῶν λεγόντων, «ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς;» Ἄς ὀρκίζωνται οἱ ἱερεῖς, οἱ ἀνκνδροὶ, οἱ πανοῦργοι καὶ τὰ ἄθλια ὄντα, ἅτινα ἀσμένως δέχονται τὰ ἀδικήματα· ἄς ὀρκίζωνται εἰς ἐπιχειρήσεις φύσεως ὑπόπτου πάντες ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐμπνέουσι δυσπιστίαν· ἀλλὰ μὴ μολύνωμεν τὴν ἀκηλίδωτον ἀρετὴν τῆς ἡμετέρας ἐγχειρήσεως, οὐδὲ τὸ ἀδάμαστον θάρρος τοῦ ἡμετέρου φρονήματος, σκεπτόμενοι ὅτι ἡ νόμιμος ἡμῶν ἀπόφασις καὶ τὸ ἀποφασιστικὸν ἡμῶν θάρρος ἔχουσιν ἀνάγκην ὄρκου· διότι τὸ εὐγενὲς αἷμα, ὅπερ βρέει ἐν ταῖς φλεβῖ παντὸς Ῥωμαίου, νοθεύεται, ἂν κατ' ἐλάχιστον παραβῇ οἰανδήποτε ἀπόφασιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί φρονεῖς περὶ τοῦ Κικέρωνος; νὰ τὸν βολιδσκοπήσωμεν; Νομίζω ὅτι θὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ ἐνθέρμως.

ΚΣΚΑΣ

Πρέπει νὰ τὸν συμπεριλάβωμεν.

ΚΙΝΝΑΣ

Ὁχι, κατ' οὐδένα τρόπον.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Πρέπει νὰ συμπεριληφθῇ· ἡ λευκὴ του κόμη θὰ διαθέσῃ τὸν κόσμον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ θὰ κερδήσῃ ψήφους ὑπὲρ τῆς πράξεώς μας· διότι θὰ εἰπώσιν ὅτι αἱ συμβουλαὶ του διεύθυναν τοὺς βραχίονας ἡμῶν, ἡ δὲ νεότης καὶ ἀσυνεσία ἡμῶν θὰ καλυφθῶσιν ὑπὸ τῆς σοβαρότητός του.

¹ To think that our cause or our performance did need an oath. Σκεπτόμενοι ὅτι τὸ νόμιμον τῆς ἀποφάσεως καὶ τὸ θάρρος ἡμῶν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ἐνισχυθῶσι δι' ὄρκου. Wright.

ΒΡΟΥΤΟΣ

"Ω, μὴ τὸν ἀναφέρεις· μὴ ἀποκαλύψωμεν αὐτῷ τὰ σχέδιά μας· οὐδέποτε θὰ θελήσῃ νὰ μετάσχη ἔργου, τοῦ ὁποίου εἰσηγηταὶ εἶνε ἄλλοι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τότε ἄς τὸν ἀφήσωμεν.

ΚΑΣΚΑΣ

Τῷ ὄντι, δὲν εἶνε κατάλληλος.

ΔΕΚΙΜΟΣ

"Αλλοὺς, πλὴν τοῦ Καίσαρος, δὲν θὰ ἐγγίσωμεν ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

"Ορθὴ ἡ παρατήρησίς σου, Δέκιμε. Νομίζω ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὸν νὰ ἐπιζησῇ τῷ Καίσαρι ὁ τόσον ἀγαπητὸς αὐτῷ "Αντώνιος· εἶνε μηχανορραφὸς ἐπικίνδυνος, καὶ ἂν, ὡς γινώσκετε, ἀναπτύξῃ τὴν δυνάμιν του, δύναται εἰς πάντας ἡμᾶς νὰ παράσχη πράγματα· ὅπως λοιπὸν ἀποφύγωμεν τοῦτο, ἀνάγκη νὰ πείσῃ καὶ ὁ "Αντώνιος μετὰ τοῦ Καίσαρος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς ἄκρον αἰμοχαρεῖς θὰ φανθῶμεν, Γάιε Κάσσιε, ἂν, ἀποκόψαντες τὴν κεφαλὴν, κατακτενῶμεν καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος, ὅπως τὸ μετὰ λυσσαλέον φόνον παρατεινόμενον ἄγριον μῖσος,¹ διότι ὁ "Αντώνιος εἶνε μέλος τοῦ σώματος τοῦ Καίσαρος. "Ὀμεν ἱεροθῦται, ὦ Γάιε, ἀλλ' ὄχι καὶ σφαγεῖς. Τὸ πνεῦμα τοῦ Καίσαρος πολεμοῦμεν πάντες· δὲν ὑπάρχει αἷμα ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι. Εἶθε νὰ ἠδυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ πνεύματος τοῦ Καίσαρος, χωρὶς νὰ διαμελίσωμεν τὸν Καίσαρα ! Πλὴν φεῦ, πρέπει νὰ χυθῇ τὸ αἷμα τοῦ Καίσαρος ! Φονεύσωμεν αὐτὸν μετὰ θάρρους, ὦ εὐγενεῖς φίλοι, καὶ ὄχι μετὰ λύσσης. "Ἄς τὸν διαμελίσωμεν ὡς ἔδεσμα ἄξιον νὰ προσενεχθῇ εἰς ταῦς θεούς, χωρὶς νὰ κατακόψωμεν αὐτὸν ὡς θνησιμαῖον ριπτόμενον εἰς τοὺς κύνας. "Ἄς φανθῶμεν δὲ ὡς οἱ πεινοῦργοι ἐκεῖνοι δεσπότες, οἵτινες, ἀφοῦ παρακινήσωσι τοὺς δούλους των εἰς βιαιοπραγίας, προσποιῶνται ἔπειτα ὅτι ἐπιπλήττωσαν αὐτούς. Ταυτοτρόπως ἡ πρᾶξις μας θὰ θεωρηθῇ ἀναγκαία, καὶ οὐχὶ βδελυρά, ὅταν δὲ θεωρηθῇ φοιαντὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους, θὰ εἶνε καθαρὰς, καὶ ὄχι δολοφονία. Περὶ δὲ τοῦ "Αντωνίου, αὐδὲ λόγος πρέπει νὰ γίνῃ· διότι οὗτος δύναται πῶσον, ἥσον ὁ βραχίων τοῦ Καίσαρος, μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ Καίσαρος.

¹ Like wrath in death and envy afterwards. "Ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις ἔχει ὡς ἔξῃ: "Ὡς λύσσα ἐν θανάτῳ, καὶ μῖσος ἔπειτα· ἤτοι νὰ φονεύσῃ τις τινα, καὶ νὰ αἰσθινηται μῖσος ἄγριον καὶ μετὰ τὸν φόνον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ ὅμως τὸν φοβοῦμαι, ἐνεκα τῆς μεγάλης πρὸς τὸν Καίσαρα ἀφοσίωσεώς του . . .

ΒΡΟΥΤΟΣ

"Ἄχ, καὶ μὲνὲ Κάσσιε, μὴ τὸν συλλογίζεσαι· ἂν ἀγαπᾷ τὸν Καίσαρα, τὸ μόνον, ὅπερ δύναται νὰ πράξῃ, εἶνε νὰ βλάβῃ ἑαυτὸν, νὰ κυριευθῇ ὑπὸ λύπης, καὶ ν' ἀποθάνῃ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶνε παραπολὺ δι' αὐτὸν, διότι εἶνε παραδεδομένος εἰς τὰς διασκεδάσεις, τὴν ἀκολασίαν καὶ τὰ συμπτώσια.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Οὐδεὶς φόβος ἐξ αὐτοῦ· ἄς μὴ φονεύθῃ· θὰ ζήσῃ καὶ θὰ γελάσῃ κατόπιν δι' ὅλα ταῦτα (Ἀκούεται κτύπος ὥρολογίου).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σιωπὴ ! μετρήσατε τὰς ὥρας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

"Ἐσήμανεν ἡ τρίτη.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Καιρὸς ν' ἀποχωρισθῶμεν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε ἀκόμη ἀμφίβολον ἂν ὁ Καίσαρ θὰ ἐξέλθῃ σήμερον, διότι ἐπ' ἐσχάτων κατέστη δεισιδαίμων, φρονεῖ ὅλως τὰ ἐναντία τῶν ὅσα ἄλλοτε ἐφρόνει περὶ ὀπτασιῶν, ὀνειρῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐθίμων· ἴσως τὰ ἐναργῆ ταῦτα σημεῖα καὶ τέρατα, τὸ ἀσυνήθως φοβερὸν τῆς νυκτὸς ἀποτρέψωσιν αὐτὸν τοῦ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Καπιτώλιον.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Μὴ φοβεῖσθε περὶ τούτου· ἂν ἔλαβε τοιαύτην ἀπόφασιν, ἀναδέχομαι ἐγὼ νὰ τὸν μεταπέσω· διότι ἀρέσκειται ν' ἀκούῃ ὅτι ὁ φινίκερως συλλαμβάνεται μὲ δένδρα, ἡ ἄρκτος μὲ κάτοπτρον, ὁ ἐλέφας μὲ λάκκον, ὁ λέων μὲ δίκτυα, καὶ οἱ ἀνθρωποὶ μὲ κολακείας. "Ὅταν δὲ λέγω πρὸς αὐτὸν ὅτι μισεῖ τοὺς κόλακας, ἀποκρίνεται καταφατικῶς, χωρὶς νὰ ἐννοῇ ὅτι τὸν καλακεύω. "Ἀφετέ με νὰ ἐνεργήσω· διότι εἰμπορῶ νὰ διευθύνω τὴν ψυχὴν του, καὶ θὰ τὸν φέρω εἰς τὸ Καπιτώλιον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θὰ ὑπάγωμεν πάντες εἰς ἀναζήτησίν του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς τὰς ὀκτώ τὸ βραδύτερον· εἶθε συμφανῶ ;

KINNAΣ

Ναί, τὸ βραδύτερον, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἀκριβεῖς.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ὁ Γάιος Λιγάριος διάκειται δυσμενῶς πρὸς τὸν Καίσαρα, ὅστις τὸν ἐπέπληξεν ὡς ἐπαίνεσαντα τὸν Πομπήϊον. Ἀπορῶ πῶς κανεὶς ἐξ ὑμῶν δὲν τὸν ἐσυλλαγίσθη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὑπαγε εἰς ἀναζήτησίν του, φίλε Μέτελλε. Μὲ ἀγαπᾷ θερμῶς, καὶ εἶχει ἀφορμὴν κάλεσον αὐτόν, καὶ θὰ τὸν καταστήσω ἰδικόν μου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡ ἀυγὴ πλησιάζει· σὲ ἀφίνομεν, Βροῦτε· ἀπέλθετε, φίλοι, ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε πάντες ὅσα εἶπατε, καὶ φάνητε ἀληθεῖς Ῥωμαῖοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔστε φαιδροὶ καὶ εὐθυμοὶ, ὦ φίλοι. Μὴ προδίδωμεν διὰ τοῦ τρόπου ἡμῶν τὰ σχέδιά μας, ἀλλὰ μιμηθῶμεν τοὺς ὑποκριτάς, τηρῶντες ἄσταθερὸν φρόνημα καὶ ἐξωτερικὴν ἀταραξίαν. Χαίρετε! (Ἐξέρχονται πάντες πλὴν τοῦ Βρούτου). Ἐ! Λεύκιε!—Κοιμᾶται βαθέως! Δὲν σημαίνει! Ἀπὸ λουσον τῆς μελιχρᾶς δρόσου τοῦ ὕπνου. Εἶσαι ἀπηλλαγμένος τῶν ὄπτασιων¹ καὶ τῶν φαντασμάτων ἐκείνων, ἅτινα ἢ πολυπράγμων μέριμνα γεννᾷ ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρώπου· διὰ τοῦτο κοιμᾶσαι τόσον γαλήνιον ὕπνον (Εἰσέρχεται ἡ Πορκία).

ΠΟΡΚΙΑ

Βροῦτέ μου!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸ θέλεις, Πορκία; Διατί ἐγείρεσαι κατὰ τὴν ὥραν πάντη; Εἶνε ἐπιβλαβές διὰ τὴν υγιειάν σου νὰ ἐκθέτης τὴν λεπτοφυᾶ καρδίαν σου εἰς τὸ πρᾶξν ἀτῆς πρωΐας ψυχρᾶς.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὴν υγιειάν σου εἶνε ὠφέλιμον. Αποτόμως ἐφυγες ἐκ τῆς κλίνης μου· χθὲς δὲ τὸ ἑσπέρας, κατὰ τὸ δεῖπνον, ἠγέρθης αἰφνιδίως, καὶ περιπάτεις σύννοος καὶ στενάζων, μὲ ἑσταυρωμένας χεῖρας ὅτε δέ σε ἠρώτησα τί ἔχεις, μὲ ἠτένισας μὲ ζοφερὸν βλέμμα· σὲ παρεκάλεσα καὶ πάλιν, καὶ τότε, τρίβων τὸ μέτωπόν, ἐκτύπησες μὲ ὀργὴν διὰ τοῦ ποδός.

¹ Thou hast no figures φανταστικὰς μορφάς, ὄπτασιαι. Fantasies=products of fancy or fantasy γεννήματα τῆς φαντασίας. Wright.

τὴν γῆν· ἐπέμεινα ἀκόμη, σὺ ὅμως δὲν ἀπεκρίθης, ἀλλὰ διὰ χειρονομίας δηλοῦσης ὀργὴν, μοὶ ἔνευσας νὰ σε ἀφήσω· οὕτω καὶ ἐπράξα φοβουμένη μὴ σε παροργίσω πλεότερον, ἀφοῦ ἤδη ἦσο εἰς ἄκρον ἐξημμένος, καὶ νομίζουσα ἅμα ὅτι ἦτο ἐκ τῶν στιγμιαίων ἐκείνων ἰδιοτροπιῶν, εἰς ἃς πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται. Οὔτε νὰ φάγῃς, οὔτε νὰ ὀμιλήσῃς, οὔτε νὰ κοιμηθῇς σὲ ἀφίνει ἢ δυσθυμία αὕτη· ἐάν δὲ ἡλλοίου καὶ τὴν μορφήν σου, ὅπως καὶ τὴν ψυχικὴν σου διάθεσιν, δὲν θὰ σε ἀνεγνώριζον, ὦ Βροῦτε. Εἶπέ μου, ἀγαπητέ μου Βροῦτε, τὴν ἀφορμὴν τῆς λύπης σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν εἶμαι καλά, ἰδοὺ ἡ ἀφορμή.

ΠΟΡΚΙΑ

Ὁ Βροῦτος εἶνε συνετός, καὶ, ἂν ἐπάσχεν, ἤθελε φροντίσει νὰ θεραπευθῇ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀκριβῶς αὐτὸ πράττω, ὕπαγε γὰρ πλαγιάσης, ἀγαπητὴ Πορκία.

ΠΟΡΚΙΑ

Εἶνε ἀσθενὴς ὁ Βροῦτος; Καὶ εἶνε υγιεινὸν νὰ περιπατῇ ἐλαφρὰ ἐνδεδυμένος καὶ νὰ ἀναπνέῃ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς ὑγρᾶς πρωΐας; Πῶς, πάσχει ὁ Βροῦτος, καὶ ὑπεκφεύγει ἐκ τῆς θερμῆς κλίνης του, καὶ ἐκτίθεται εἰς τὰ καταστρεπτικὰ μιάσματα τῆς νυκτός, καὶ προκαλεῖ τὸν ὕγρον καὶ μολυσμένον ἀέρα διὰ νὰ δεικῶσῃ τὴν νόσον του; Ὅχι, Βροῦτέ μου. Ἡ ἀσθένεια σου εἶνε ἀσθένεια ψυχικὴ, ἢν δικαιοῦμαι νὰ μάθω, ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῶν δικαιωμάτων μου· γονυπετῆς δὲ σε καθικετεῖω ἐν ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ ὀνομαστῆς καλλονῆς μου, ἐν ὀνόματι τῶν ἐρωτικῶν δούλοκων, καὶ τοῦ μεγάλου ἐκείνου, ὅστις συνεδρεσε καὶ συνηνώσεν ἀμφοτέρους ἡμᾶς, σὲ καθικετεῖω νὰ ἐξηγήσης εἰς ἐμὲ, τὸ ἡμῖσὺ σου, τὸν ἄλλον ἑαυτὸν σου, τὸν λόγον τῆς μελαγχολίας σου, καὶ τίνας ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι, οἵτινες ἦλθαν πρὸς σε τὴν νύκτα ταύτην, διότι μετὰ τὸ αὐτῶν ἦσαν ἐξ ἡμῶν ἐπτά, οἵτινες οὐδὲ πρὸς τὸ σκότος τῆς νυκτός ἐτόλμησαν ν' ἀποκαλύψασιν τὸ πρόσωπον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ γονυπετεῖς, γλυκεῖα Πορκία.

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν θὰ εἶχον ἀνάγκην τοῦτου, ἂν ἦσο ὁ καλὸς μου Βροῦτος. Εἶπέ μου, Βροῦτε, ἐν τῷ συμβολαίῳ τοῦ γάμου ἡμῶν ὑπάρχει ὄρος ἀποκλειῶν με τοῦ νὰ μαθηθῶν τὰ μυστικά σου, Ὑπὸ ὄρους λοιπὸν καὶ περιορισμού, οὕτως εἶπεῖν, σοὶ ἀνηκῶ, ὥστε νὰ συντρέγω μόνον, νὰ συγκαταμιθῶ καὶ νὰ συνδιαλέγωμαι μετὰ σοῦ; Τὰ προὔλκισα τῆς καρδίας σου κατόπιν τοῦ

πόν; ¹ Ἄν τὸ πρᾶγμα ἔχη σὺτω, τότε ἡ Πορκία εἶνε παλλακίς καὶ ὄχι σύζυγος τοῦ Βροῦτου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶσαι ἡ πιστή, ἡ ἐντιμος σύζυγός μου, τόσον δὲ προσφιλής, ὅσον αἱ ἐρυθραὶ σταγόνες, αἵτινες ζωογονοῦσι τὴν τεθλιμμένην καρδίαν μου.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἄν ταῦτα ἦσαν ἀληθῆ, θὰ ἐγίνωσκον τὰ μυστικά σου. Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι γυνή· ἀλλὰ γυνή, ἣν ὁ Βροῦτος ἔλαβε σύζυγον. Εἶμαι γυνή, ἀλλὰ γυνή ἐντιμος, θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος. ² Νομίζεις λοιπὸν ὅτι δὲν εἶμαι ἰσχυροτέρα τοῦ γυναικείου φύλου, ἔχουσα τοιοῦτον σύζυγον καὶ τοιοῦτον πατέρα; Εἰπέ μοι τὰ μυστικά σου, εἰς βύθον θ' ἀποκαλύψω αὐτά. Ἐλαβον πείραν τῆς σταθερότητός μου ἐκουσίως τραυματίασα ἐμαυτὴν κατὰ τὸν μηρὸν. Ἀφοῦ δὲ ὑποφέρω μεθ' ὑπομονῆς τὸ τραῦμα, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ φυλάξω τὰ ἀπόρητα τοῦ ἀνδρός μου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καταστήσατέ με, ὦ θεοί, ἄξιον τῆς εὐγενοῦς ταύτης γυναικός (Κρούεται

¹ Dwell I but in the suburbs of your good pleasure? Εἰς τὰ προύλαια (περιχωρά) καὶ ὄχι τὴν καρδίαν, τῆς πόλεως. Ἡ Πορκία ἀπαιτεῖ ἐλευθερίαν πολίτου ἐλευθέρου. Ὁ Nares παρατηρεῖ ὅτι τὰ περιχωρά ἦσαν τὸ καταφύγιον τῶν ἀκόλαστων γυναικῶν. Wright

Dwell I but in the suburbs of your good pleasure ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Schmidt ἐν τῷ Χαίτηρηίῳ αὐτοῦ λέξικῶς are you tied to me by no duty? Αἰ' εὐδενὸς δεσμοῦ συνδέσαι πρὸς ἐμέ;

² Φιλόστοργος δ' ἡ Πορκία καὶ φίλανδρος οὖσα καὶ μεστὴ φρονήματος νοῦν ἔχουσα οὐ πρότερον ἐπιχειρήσειν ἀνερέσθαι τὸν ἄνδρα περὶ τῶν ἀπορητῶν ἢ λαβεῖν αὐτῆς τοιαύτην διάπειραν. Λαβοῦσα μαχαίριον, ᾧ τοὺς ὄνυχας οἱ κουρεῖς ἀφαιροῦσι, καὶ πᾶσας ἐξέλασασα τοῦ θαλάμου τὰς ὄπαδους, τὸ μὲν ἐνέβαλε τῷ μηρῷ βαθεῖαν, ὥστε βύσιν αἷματος πολλὴν γενέσθαι καὶ μετὰ μικρῶν ὀδόνων τε νεανικᾶς καὶ φρικώδους πυρετοῦς ἐπιβαλεῖν ἐκ τοῦ τραύματος. Ἀγωνιῶντος δὲ τοῦ Βροῦτου καὶ δυσφοροῦντος, ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδόνος οὖσα διελέχθη πρὸς αὐτὸν οὕτως. Ἐγώ, Βροῦτε, Κάτωνος οὖσα θυγάτηρ εἰς τὸν σὸν ἐδόθη οἶκον οὐχ ὡς περ αἱ παλλακευόμεναι, κοίτης μεθέξουσα καὶ τραπέζης μόνον, ἀλλὰ κοινῶνς μὲν ἀγαθῶν οὖσα, κοινῶνς δ' ἀναιρῶν. Τὰ μὲν οὖν σὰ πάντα περὶ τὸν γάμον ἀμειψατὰ τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ τίς ἀπόδειξις ἢ χάρις, εἰ μήτε σοι πάθος ἀπόρητον συνδράσω μήτε φροντίδα πίστεως δεομένην· οἶδ' ὅτι γυναικεία φύσις ἀσθενῆς δοκεῖ λόγον ἐνεγκεῖν ἀπόρητον· ἀλλ' ἔστι τις, ὦ Βροῦτε, καὶ τροφῆς ἀγαθῆς καὶ ὁμιλίας χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς· ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ Κάτωνος εἶναι θυγάτηρα καὶ τὸ Βροῦτου γυναῖκα πρόσσεσιν, οἷς πρότερον μὲν ἤττον ἐπεποιθεῖν, νῦν δ' ἐμαυτὴν ἔγνακα καὶ πρὸς πόνον ἀήτητον εἶναι· ταῦτ' εἰποῦσα δείκνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα καὶ διηγέεται τὴν πείραν. Ὁ δ' ἐκπλαγεῖς καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας ἐπεύξατο δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτῷ κατορθοῦντι τὴν πράξιν ἀνδρὶ Πορκίας ἄξιῳ φανῆναι. Καὶ τότε μὲν ἀνελάμβανε τὴν γυναῖκα κτλ. Πλουτάρ. Βροῦτος XIII.

ἢ θύρα). Ἄκουσον, ἄκουσον! κρούουσι τὴν θύραν. Εἰσελθε, Πορκία, ἐπὶ μισθόν. Μετ' ὀλίγον θὰ σοι ἀνακοινώσω τὰ μυστικά τῆς καρδίας μου. Θὰ σοὶ ἐξηγήσω ἀπάσας τὰς ὑποχρεώσεις μου, καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς λύπης μου. Φύγε ταχέως (Ἐξέρχεται ἡ Πορκία). Ποῦτος εἶνε, Λεύκιε; (Ἐξέρχεται ὁ Λεύκιος μετὰ τοῦ Λιγαρίου).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἐνας ἀσθενῆς θέλει νὰ σοὶ ὁμιλήσῃ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ Γάιος Λιγάριος, περὶ τοῦ ὁποῦ ἄλλοτε ὁ Μέτελλος (Πρὸς τὸν Λεύκιον) παραιμέρισε.—Τί τρέχει, Γάιε Λιγάριε;

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Δέξαι τὸν χαιρετισμὸν ἀσθενεῶς φωνῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ, ὅποιαν στιγμὴν ἐξέλεξας νὰ ἀσθενήσης¹, ἀνδρεῖε Γάιε! Πόσον ἐπιθύμουν νὰ μὴ ἦσο ἀσθενῆς!

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Δὲν εἶμαι ἀσθενῆς, ἀν ὁ Βροῦτος διανοῆται νὰ ἐκτελέσῃ πράξιν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος τῆς τιμῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τοιαύτην πράξιν διανοοῦμαι νὰ πράξω, Λιγάριε, ἀν ἡ κατάρτασις τῆς υἱείας σου ἐπέτρεπε ν' ἀκούσης αὐτήν.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Μὰ τοὺς Θεοὺς, οὓς προσκυνοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἀποπέμπω τὴν ἀσθενειάν μου! ² Ψυχὴ τῆς Ῥώμης! Ἄνδρεῖε ἀπόγονε ἐντίμου γενεᾶς! ἀνεζωπύρησας ὡς διὰ μαγείας τὸ ψυχορραγοῦν φρόνημά μου. Διάταξόν με νὰ τρέξω. Θὰ τολμήσω ἀδύνατα, καὶ θὰ κατορθώσω. Περὶ τίνος πρόκειται;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρόκειται περὶ τολμήματος, ὅπερ θὰ δώσῃ σθένος εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Ἄλλὰ δὲν ἐπάρχοῦσι καὶ σθεναροί, οὓς πρέπει νὰ ἐξασθενήσωμεν;

¹ To wear a kerchief! Ὁ Molone λέγει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔδενον διὰ μαυροῦ τὴν κεφαλὴν τῶν ἀσθενῶν.

² I here discard my sickness: ἀφαιρῶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μαυροῦ. Wright. Πρὸς τοῦτον ἀσθενοῦντα Βροῦτος εἰσελθὼν, «ὦ Λιγάριε, εἶπεν, ἐν οἷῳ καιρῷ νοσεῖς». «Κάκεινος εὐθὺς εἰς ἀγκῶνα διαναστάς καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, «Ἄλλ' εἶπε, φησὶν ὁ Βροῦτε, σεαυτῶν φρονεῖς ἄξιον, υἱαίγιε.» Πλουτ. Βροῦτε, XI.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ τοῦτο ἀκόμη πρέπει νὰ γίνη. Ἐνῶ βαδίζομεν πρὸς ὃν ἀποβλέπει ἡ πράξις, θά σοι ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα.

ΛΙΓΑΡΙΟΣ

Ἐμπρός, μετ' ἀνεζωπυρημένης καρδίας σε ἀκολουθῶ πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεως, ἣν ἀγνοῶ, ἀρκούμενος μόνον νὰ ὀδηγῶμαι ὑπὸ τοῦ Βρούτου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

*Ἀγωμεν λοιπόν (**Ἐξέρχονται*).

Σ Κ Η Ν Η Β'

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Βροντᾷ καὶ ἀστράπτει. Εἰσέρχεται ὁ Καῖσαρ φορῶν νυκτερινὸν ἔνδυμα.

ΚΑΙΣΑΡ

Οὔτε ὁ οὐρανὸς οὔτε ἡ γῆ ἠσύχασαν ἀπόψε· ἡ Καλπουρνία ἐνῶ ἔκοιματο ἀνέκραξε τρίς: «Βοήθεια, βοήθεια! δολοφονοῦσι τὸν Καίσαρα! «Τίς εἶνε ἐδῶ; (*Εἰσέρχεται ὁ Δοῦλος*).

ΔΟΥΛΟΣ

*Ἀρχων;

ΚΑΙΣΑΡ

*Ἵπαγε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· καὶ εἰπέ αὐτοῖς νὰ προσφέρωσιν ἀμέσως θυσίαν· ἐπίστρεψον δὲ ἵνα μοι ἀναγγείλῃς ποίαν γνώμην ἔχουσι περὶ τῶν ἱερῶν.

ΔΟΥΛΟΣ

*Ἀμέσως, κύριε (**Ἐξέρχεται· εἰσέρχεται ἡ Καλπουρνία*).

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Τί διανοεῖσαι, Καῖσαρ! μήπως προτίθεσαι νὰ ἐξέλθῃς; θά μείνῃς εἰς τὸν οἶκον σήμερον.

ΚΑΙΣΑΡ

*Ὁ Καῖσαρ θά ἐξέλθῃ. Πάντοτε οἱ κίνδυνοί με ἠπέιλῃσαν ἐκ τῶν ὀπισθεν· εὐθὺς ὡς εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ Καίσαρος ἐξηφανίσθησαν.

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Οὐδέποτε ἀπέδωκα σημασίαν εἰς τοὺς οἰωνούς, σήμερον ὅμως μοι ἐμ-

πνέουσι τρόμον. Ἐκτὸς τῶν ὄσων ἡμεῖς αὐτοὶ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν, ὑπάρχει τις ἐδῶ, ὅστις διηγεῖται ὅτι φάσματα φοβερῶτατα ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς φρουρούς.¹ Λέαινα ἐγέννησεν εἰς τοὺς δρόμους, τάφοι ἠνεόχθησαν, καὶ νεκροὶ ἐκ τῶν μνημείων ἠγέρθησαν· ἄγριοι δὲ πυρώδεις πολεμισταὶ ἐμάχοντο ἐπὶ τῶν νεφῶν, κατὰ στοίχους καὶ κατ' οὐλαμούς ἐν πολεμικῇ παρατάξει, καὶ ψεκάδες αἵματος ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου. Ὁ κρότος τῆς μάχης ἀντήχει εἰς τὸν ἀέρα, οἱ ἵπποι ἐχρεμέτιζον, οἱ ψυχορραγοῦντες ἔρρεγγον, καὶ φαντάσματα ἀνά τὰς ὁδοὺς περιφερόμενα ἐξέπεμπον γοεράς κραυγὰς. *Ὁ Καῖσαρ! Τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶνε πρωτοφανῆ, τὰ φοβοῦμαι.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἶνε ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τις τὸ πεπρωμένον². Ὁ Καῖσαρ θά ἐξέλθῃ, διότι αἱ προρρήσεις αὗται ἀναφέρονται εἰς πάντα ἄλλον, ὅσον καὶ εἰς τὸν Καίσαρα.

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

*Ὅταν ἀποθνήσκωσιν ἐπαῖται, δὲν ἀναφαίνονται κομῆται, ἐνῶ καὶ αὐτοὶ οἱ οὐρανοὶ ἐξαγγέλλουσι τὸν θάνατον τῶν ἡγεμόνων.

ΚΑΙΣΑΡ

Οἱ μὲν ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι πολλάκις πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν, ὁ δὲ ἀνδρεῖος μόνον ἀπαξ. Ἐξ ὄλων τῶν θαυμάτων ἅτινα ἠκούσα ποτε, τὸ παραδοξότατόν μοι φαίνεται ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων νὰ φοβῶνται τὸν θάνατον, ἀφοῦ γινώσκουσιν ὅτι εἶνε τέλος, ὅπερ ἀναγκαιῶς θά ἔλθῃ, ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα (*Εἰσέρχεται ὁ Δοῦλος*). Τί λέγουσιν οἱ οἰωνοσκόποι;

ΔΟΥΛΟΣ

Φρονοῦσιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃς σήμερον. Ἀφαιροῦντες τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὐρωσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

ΚΑΙΣΑΡ

Οἱ θεοὶ πράττουσιν αὐτὸ πρὸς κατασχύνην τῶν ἀνάνδρων. Ζῶον ἄνευ καρδίας θά ἦτο ὁ Καῖσαρ, ἂν ἐκ φόβου ἐμενέν εἰς τὸν οἶκον σήμερον. *Ὁχι, δὲν θά πράξῃ τοιοῦτόν τι ὁ Καῖσαρ· ὁ κίνδυνος γινώσκει κάλλιστα ὅτι ὁ Καῖσαρ εἶνε πολὺ κινδυνωδέστερος ἐκείνου. Ἀμφοτέροι εἴμεθα λέοντες γεννηθέντες κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐγὼ ὅμως εἶμαι ὁ πρωτότοκος καὶ ὁ φοβερῶτερος. Ἐπομένως ὁ Καῖσαρ θά ἐξέλθῃ.

¹ Most horrid sights seen by the watch. Ὁ Σαίξπηρ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ Λονδίνον καὶ ὄχι τὴν Ῥώμην, ἐνθα μόνον ἐπὶ Αὐγούστου ἰδρῦθησαν οἱ νυκτερινοὶ φρουροί.

² What can be avoided whose end is purpos'd by the mighty gods? Δύναται τις νὰ διαφύγῃ ὅ,τι οἱ πανίσχυροὶ θεοὶ ἐπιφυλάττουσιν αὐτῶ;

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Ἄλλοίμονον! τὸ θάρρος, ὦ Καῖσαρ, μηδενίζει τὴν φρόνησίν σου· μὴ ἐξέλθῃς σήμερον· ἀπόδος τοῦτο εἰς τὸν φόβον μου, καὶ ὄχι εἰς τὸν ἰδικόν σου. Θὰ πέμψωμεν τὸν Μάρκον Ἀντώνιον εἰς τὴν βουλὴν, ἵνα ἀναγγείλῃ ὅτι εἶσαι ἀδιάθετος. Γονυπετής σε παρακαλῶ ν' ἀκούσῃς τὴν παράκλησίν μου.

ΚΑΙΣΑΡ

Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος θὰ εἴπῃ ὅτι εἶμαι ἀδιάθετος· θὰ μείνω δὲ εἰς τὸν οἶκον πρὸς χάριν σου (*Εἰσέρχεται ὁ Δέκιμος*). Ἴδου ὁ Δέκιμος, ὅστις θ' ἀναγγείλῃ τοῦτο εἰς τοὺς βουλευτάς.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Χαῖρε, Καῖσαρ! Κάλ' ἡμέρα, μεγάτιμε Καῖσαρ. Ἔρχομαι ἵνα σε συνῶ δεύσω εἰς τὴν βουλὴν.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἔρχεσαι εἰς στιγμήν λίαν κατάλληλον, ἵνα ἀναγγείλῃς τὰς προσρήσεις μου πρὸς τοὺς βουλευτάς, καὶ εἴπῃς αὐτοῖς ὅτι δὲν θὰ ἐξέλθω σήμερον. Ἄν εἴπῃς εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν δύναμαι, θὰ εἴπῃς ψεῦδος, μεγαλύτερον δὲ ψεῦδος, ἂν εἴπῃς ὅτι δὲν τολμῶ. Δὲν θὰ ἐξέλθω σήμερον· τοῦτο μόνον εἶπέ εἰς αὐτούς, Δέκιμε.

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Εἶπέ ὅτι εἶνε ἀσθενής.

ΚΑΙΣΑΡ

Ψεύδη θέλεις νὰ εἴπω; Διὰ τοῦτο ἐξέτεινα ἐπὶ τοσαύτας χώρας τὸν βραχίονά μου, καθυποτάσσων αὐτάς, ἢ νὰ φοδῶμαι τώρα νὰ εἴπω τὴν ἀλήθειαν πρὸς γερόντια; Εἶπέ αὐτοῖς, Δέκιμε, ὅτι δὲν θὰ ἔλθω.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Εἶπέ μοι λόγον τινά, ὦ κραταίε Καῖσαρ, ἵνα μὴ γίνω καταγέλαστος ἀναγγέλλων ταῦτα.

ΚΑΙΣΑΡ

Λόγος εἶνε ἡ θέλησίς μου· δὲν θέλω νὰ ἔλθω· ἀρκεῖ τοῦτο νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν βουλὴν. Ἄλλ' ἰδίᾳ πρὸς σέ χαριζόμενος, ἐπειδὴ σε ἀγαπῶ, θὰ σοι εἴπω τὴν ἀφορμὴν. Ἡ σύζυγός μου Καλπούρνια δὲν με ἀφίνει νὰ ἐξέλθω. Τὴν παρελθοῦσαν νύκτα εἶδε κατ' ὄναρ ὅτι τὸ ἀγαλμά μου ὡς ἑκατόκρουνος βρῦσις ἐξέχεε καθαρὸν αἷμα, καὶ ὅτι πλείστοι Ῥωμαεῖοι Ῥωμαῖοι, ἐρχόμενοι ἔβαπτον, μειδιῶντες, εἰς αὐτὴν τὰς χεῖρας. Ταῦτα πάντα ἐρμηνεύει ὡς προαγγέλου καὶ οἰωνοὺς ἐπιχειρήσεως συμφορᾶς, καὶ γονυπετής με παρεκάλεσε νὰ μείνω εἰς τὸν οἶκον σήμερον.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Τὸ ὄμιρον τοῦτο ἠρμηνεύθη κακῶς· ἦτο εὐοίωνος καὶ λαμπρὰ ὀπτασία· τὸ διὰ πολλῶν κρουῶν ἐκπέμπον αἷμα ἀγαλμά σου, ἐν ᾧ πολλοὶ Ῥωμαῖοι ἐλούοντο μειδιῶντες, σημαίνει ὅτι ἡ κραταία Ῥώμη θέλει μύζησει παρὰ σοῦ αἷμα ζωογόνον, καὶ ὅτι κηλὶς τοῦ αἵματός σου θὰ εἶνε διὰ τοὺς Ῥωμαίους τὸ ἱερώτατον τῶν κειμηλίων.¹ Ἴδου ἡ ἐξήγησις τοῦ ὄνειρου τῆς Καλπούρνιας.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλὰ τὸ ἐξήγησας.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Θὰ πεισθῆς περὶ τοῦτου, ἀφοῦ ἀκούσῃς ὅτι ἔχω νὰ εἴπω· ἀκουσον λοιπόν. Ἡ βουλὴ ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ στέμμα εἰς τὸν κραταῖον Καίσαρα. Ἄν δὲ μνηύσῃς εἰς αὐτὴν, ὅτι δὲν θὰ μεταβῆς ἐκεῖ, θὰ μεταβάλῃ γνώμην. Ἐκτὸς τούτου, εὐκόλως ἠδύνατό τις, χλευάζων, νὰ εἴπῃ. «Ἄς ἀναβάλῃ τὰς ἐργασίας τῆς ἡ βουλῆς, ἕως ὅτου ἴδῃ καλλίτερον ὄνειρον ἢ σύζυγος τοῦ Καίσαρος». Ἄν ὁ Καῖσαρ κρυβῆ, δὲν θὰ ψιθυρίσωσιν. «Ἦ, ἴδετε, φοβεῖται ὁ Καῖσαρ;» Συγγνώμην, Καῖσαρ· ἡ πρὸς σε ἀφοσίωσίς μου καὶ ἡ περὶ σοῦ μέριμνά μου, μὲ ἀναγκάζουσι νὰ λέγω ταῦτα, ἡ δὲ εὐλάβειά μου ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἀφοσίωσιν.

ΚΑΙΣΑΡ

Πόσον παράλογοι φαίνονται τὰ ῥα οἱ φόβοι σου, Καλπούρνια. Ἐντρέπομαι διότι ἐνέδωκα εἰς αὐτούς. Δός μοι τὸ ἐνδυμά μου, θὰ ὑπάγω (*Εἰσέρχεται ὁ Πόπλιος, ὁ Βροῦτος, ὁ Λιγάριος, ὁ Μέτελλος, ὁ Κάσκα, ὁ Τρεβόνιος καὶ ὁ Κίρρας*). Ἴδου καὶ ὁ Πόπλιος.

ΠΟΠΛΙΟΣ

Κάλ' ἡμέρα, Καῖσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλῶς ἦλθες, Πόπλιε.—Πῶς, ὁ Βροῦτος, καὶ σὺ ἠγέρθης τόσον πρωΐ;—Κάλ' ἡμέρα, Κάσκα.—Οὐδέποτε, Λιγάριε, ὑπῆρξε πρὸς σέ ὁ Καῖσαρ ἐχθρὸς τοιοῦτος, οἷος ὁ πυρετὸς αὐτός, ὅστις σε ἐξήντηλε. Τί ὥρα εἶνε;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐσήμανεν ἡ ὀγδόη, Καῖσαρ.

¹ And that great men shall press for tinctures, stains, reliefs, and cognizance. Ὁ Stevens λέγει· κατὰ τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν εὐγενῶν τινῶν μαρτύρων πολλοὶ ἔβαπτον τὰ μανδήλια αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν θνητῶν φυλάττοντες αὐτὰ ὡς τὸ πολυτιμώτατον ἐνθύμημα.

ΚΑΙΣΑΡ

Σας εὐχαριστῶ διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην σας (*Εἰσέρχεται ὁ Ἀντώνιος*). Ἴδετε! καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ἀντώνιος, ὅστις εὐθυμεῖ καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἠγέρθη πρῶτ'.—Κάλ' ἡμέρα, Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Κάλ' ἡμέρα, γαληνότατε Καῖσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἶπατε εἰς ἅπαντας νὰ εἶνε ἔτοιμοι. Εἶμαι ἀξιοκατάκριτος ἀναγκάσας ὑμᾶς νὰ με περιμένητε.—Χαῖρε, Κίννα· χαῖρε, Μέτελλε· πῶς, ὁ Τρεβώνιος! Ἐχω κάτι νὰ σου εἶπω βραδύτερον. Ἐνθυμοῦ νὰ ἔλθης πρὸς ἐμέ σήμερον ἕσο πλησίον μου, διὰ νὰ μὴ σε λησμονήσω.

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Εὐχαρίστως (*ἰδίᾳ*). Θὰ εἶμαι οὕτω πλησίον, ὥστε οἱ ἄριστοι τῶν φίλων σου θὰ ἤρχοντο νὰ ἰστάμην μακρότερον.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἰσέλθετε, φίλοι, ἵνα πῖητε μετ' ἐμοῦ ὀλίγον οἶνον, καὶ εἶτα, ὡς φίλοι, ἐξερχόμεθα ὁμοῦ.

ΒΡΟΥΤΟΣ (*ἰδίᾳ*)

Τὸ φαινόμενον δὲν εἶνε πάντοτε ὅ,τι φαίνεται¹. ἡ καρδία τοῦ Βρούτου συντρίβεται ἀναλογιζομένη τοῦτο! (*Ἐξέρχονται*).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

ΟΔΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟ ΚΑΠΙΤΩΛΙΟΝ

Εἰσέρχεται ὁ Ἀρτεμίδωρος ἀναγινώσκων δελτάριον.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

«Καῖσαρ, εὐλαβοῦ τὸν Βρούτον· φυλάττου τὸν Κάσσιον· ἀπόφευγε τὸν Κάσκαν· ἐπιτήρει τὸν Κίνναν· δυσπίσται πρὸς τὸν Τρεβώνιον· παρατήρει τὸν Μέτελλον. Ὁ Δέκιμος Βρούτος δὲν σε ἀγαπᾷ· ὕβρισας τὸν Γάϊον Λι-

, That every like is not the same. Δὲν εἶνε ὅμοια τὰ πρὸς ἄλληλα ὁμοιάζοντα

γάριον. Πάντες οὗτοι ἔχουσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ φρόνημα, τουτέστι, μισοῦσι τὸν Καῖσαρα. Ἄν δὲν ἦσαι ἀθάνατος, βλέπε περὶ σέ· ἡ ὀλιγωρία παρασκευάζει τὴν συνωμοσίαν. Σωζέτωσάν σε οἱ θεοί!» Θὰ μείνω ἕως ὅτου διέλθῃ ὁ Καῖσαρ, ἵνα δώσω πρὸς αὐτὸν τὸ γραμματίον τοῦτο ἐν εἶδει ἀναφορᾶς. Σπαράσσεται ἡ καρδία μου ὅταν ἀναλογίζωμαι ὅτι δὲν δύναται ἡ Ἀρετὴ ν' ἀποφύγῃ τὰ δῆγματα τοῦ Μίσους. Ἄν ἀναγνώσῃς τὸ χαρτίον τοῦτο, ὦ Καῖσαρ, σώζεσαι, εἰδεμή, ἡ Εἰμαρμένη συνωμοτεῖ μετὰ τῶν προδοτῶν (*Ἐξέρχεται*).

Σ Κ Η Ν Η Δ'

ΕΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ

ΠΡΟ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

Ἐμφανίζεται ἡ Πορκία καὶ ὁ Λεύκιος.

ΠΟΡΚΙΑ

Δράμε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὴν βουλήν· δὲν θέλω ἀπόκρισιν, τρέξε· διατί στέκει;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Διὰ ν' ἀκούσω τί θέλεις, κυρία.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἐπεθύμουν νὰ εἶχες μεταβῆ καὶ ἐπιστρέφει, πρὶν ἢ δυνηθῶ νὰ σοι εἶπω τί πρέπει νὰ πράξῃς ἐκεῖ. Βοήθησόν με, ὦ Εὐστάθεια, ὕψωσον πελώριον ὄρος μεταξὺ τῆς καρδίας καὶ τῆς γλώσσης μου. Ἐχω μὲν φρόνημα ἀνδρικόν, ἀλλὰ δύναμιν γυναικείαν. Πόσον δύσκολον εἶνε νὰ φυλάξωσι μυστικὸν αἱ γυναῖκες! Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Τί πρέπει νὰ κάμω, κυρία; Νὰ τρέξω εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ τίποτε ἄλλο; νὰ ἐπιστρέψω, καὶ τίποτε ἄλλο;

ΠΟΡΚΙΑ

Ναί· ἐπίστρεψον νὰ μου εἶπῃς ἂν ὁ κύριός σου εἶνε καλά, διότι ἦτο ἀδιάθετος ὅτε ἐξῆλθε. Παρατήρησον μετὰ προσοχῆς τί κάμνει, καὶ τίνες ὠθοῦνται πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ ὑποβάλωσιν αἰτήσεις. Ἄκουσον! τί θόρυβος εἶνε αὐτός;

ΔΕΥΚΙΟΣ

Δὲν ἀκούω τίποτε, κυρία.

ΠΟΡΚΙΑ

Πρόσεξε καλά· σὲ παρακαλῶ. ἤκουσα θύρον, ὅμοιον πρὸς συμπλοκὴν, τὸν ὄπισθον ὃ ἀνεμος φέρει ἐκ τοῦ Καπιτώλιου.

ΔΕΥΚΙΟΣ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κυρία, δὲν ἀκούω τίποτε (*Εἰσέρχεται ὁ Μάρτιος*).¹

ΠΟΡΚΙΑ

Πλησιάσον, φίλε· πόθεν ἔρχεσαι;

ΜΑΝΤΙΣ

Ἐκ τῆς οἰκίας μου, καλὴ μου κυρία.

ΠΟΡΚΙΑ

Τί ὥρα εἶνε;

ΜΑΝΤΙΣ

Πλησιάζει ἡ ἐνάτη.

ΠΟΡΚΙΑ

Μετέβη ὁ Καῖσαρ εἰς τὸ Καπιτώλιον;

ΜΑΝΤΙΣ

Ὅχι, ἀκόμη, κυρία· ὑπάγω πρὸς εὔρεσίν του ὅπως τὸν ἴδω παρερχόμενον πρὸς τὸ Καπιτώλιον.

ΠΟΡΚΙΑ

Μήπως ἔχεις καμμίαν χάριν νὰ τοῦ ζητήσης;

ΜΑΝΤΙΣ

Ναί, κυρία· ἂν διὰ τὸ συμφέρον του εὐαρεστηθῇ ὁ Καῖσαρ νὰ με ἀκούσῃ, θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ εἶνε φίλος ἑαυτοῦ.

ΠΟΡΚΙΑ

Μήπως γνωρίζεις κανένα κίνδυνον ἐπαπειλοῦντα αὐτόν;

ΜΑΝΤΙΣ

Οὐδένα προβλέπω, πολλοὺς ὅμως φοβοῦμαι. Χαῖρε, κυρία! Ἐδῶ ἡ ὁδὸς εἶνε στενὴ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγλητικῶν, τῶν πραιτόρων καὶ τῶν ἰκετῶν, αἵτινες ἀκολουθοῦσι τὸν Καῖσαρα, δύναται νὰ πνίξῃ ἄνθρωπον τό-

¹ Ὁ Tylwhitt θεωρεῖ ὡς μὴ κατάλληλον τὴν παρουσίαν τοῦ Μάντιος· τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποδίδει μᾶλλον εἰς τὸν Ἀρτεμίδωρον, ὃν εἶδεν ἡ Πορκία ἀπερχόμενον πρὸς εὔρεσιν καταλληλοτέρας θέσεως. Wright.

σον ἀσθενῆ ὡς εἶμαι ἐγώ. Ὑπάγω εἰς ἀνοικτότερον μέρος, ὅπως ὁμιλήσω πρὸς τὸν μέγαν Καῖσαρα ὅταν πλησιάσῃ (*Εἰσέρχεται*).

ΠΟΡΚΙΑ

Πρέπει νὰ εἰσέλθω. Ἀλλοίμονόν! πόσον ἀσθενὲς πρᾶγμα εἶνε ἡ γυναίκεία καρδιά! Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ βοηθήσωσι τὴν ἐπιχείρησίν σου, ὦ Βροῦτε! Βεβαίως με ἤκουσεν ὁ Λεύκιος. Ὁ Βροῦτος αἰτεῖ πρᾶγμα, ὅπερ ὁ Καῖσαρ δὲν θέλει νὰ χορηγήσῃ. Ὡ, δὲν ἀντέχω, λιποθυμῶ! Τρέξε, Λεύκιε, προσ-αγόρευσον ἐξ ὀνόματός μου τὸν ἄνδρα μου. Εἰπέ αὐτῷ ὅτι εἶμαι εὐθυμος, ἐπίστρεψον δὲ νὰ μου εἴπῃς τί θὰ σου παράγγειλῃ (*Εἰσέρχονται*).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΗ

Σ Κ Η Η Α

ΡΩΜΗ—ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΩΛΙΟΥ

Ἡ Σύγκλητος συνεδριάζει· ὄμιλος πολιτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἀρτεμίδωρος καὶ εἰς Μάντις. Ἐμφανίζεται ὁ Καῖσαρ, ὁ Βροῦτος, ὁ Κάσσιος, ὁ Κάσκιος, ὁ Δέκιμος, ὁ Μέτελλος, ὁ Τρεβώνιος, ὁ Κίννας, ὁ Ἀντώνιος, ὁ Δέπιδος, ὁ Ποπίλιος, ὁ Πόπλιος καὶ ἄλλοι.

ΚΑΙΣΑΡ (πρὸς τὸν Μάρτιον)

Ἐφθασαν αἱ Εἰδοὶ τοῦ Μαρτίου.¹

ΜΑΝΤΙΣ

Ναί, Καῖσαρ, ἀλλὰ δὲν παρήλθον.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Χαῖρε, Καῖσαρ! Ἀνάγνωθι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.²

¹ Αἱ μὲν δὲ Μάρτια Εἰδοὶ παρέειν· ὁ δὲ ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν εἶποι· «Ναί, παρέειν, ἀλλ' οὐ παρεληθῆσασιν». Πλουτ. Καῖσαρ, LXIII.

² Ἀρτεμίδωρος δὲ Κινίδιος τὸ γένος Ἑλληνικῶν λόγων σοφιστῆς καὶ διὰ τοῦτο γε-γονῶς ἐνίοις συνήθης τῶν περὶ Βροῦτον, ὥστε καὶ γυνῶναι τὰ πλεῖστα τῶν πραττο-μένων, ἤκε μὲν ἐν βιβλιδίῳ κομίζων ἄπερ· ἐμελλε μὴ γυνῶναι, ὅρῳ δὲ τὸν Καῖσαρα τῶν βιβλιδίων ἕκαστον δεχόμενον καὶ παραδιδόντα τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρεταῖς, ἐγγὺς σφόδρα προσελθὼν, «Τοῦτο, ἔφη, Καῖσαρ, ἀνάγνωθι μόνος καὶ ταχέως· γέγραπται γὰρ ὑπὲρ πραγμάτων μεγάλων καὶ σοὶ διαφερόντων». Πλουτ. Καῖσαρ, LXV.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Ὁ Τρεβώνιος σε παρακαλεῖ ν' ἀναγνώσης ἐν ἀνέσει τὴν ταπεινὴν ταύτην αἴτησίν του.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Ἀνάγνωθι πρῶτον τὴν ἰδικήν μου, ὦ Καῖσαρ, διότι αὕτη σε ἐνδιαφέρει πλεονέκτερον· ἀνάγνωθι αὐτὴν, κραταίε Καῖσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Ὅ, τι ἀποβλέπει ἡμᾶς αὐτοὺς θὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει τελευταῖον.

ΑΝΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Μὴ ἀναβάλλης, ὦ Καῖσαρ, ἀνάγνωθι αὐτὴν ἀμέσως.

ΚΑΙΣΑΡ

Μήπως εἶνε τρελλὸς ὁ ἄνθρωπος οὗτος;

ΠΟΠΛΙΟΣ

Ἀπομακρύνθητι, ἄνθρωπε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς, καθ' ὁδὸν σπεύδετε νὰ ὑποβάλλητε τὰς ἀναφοράς σας; Ἔλθετε εἰς τὸ Καπιτώλιον.

(Ὁ Καῖσαρ ἀνέρχεται εἰς τὴν Σύγκλητον, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς συνοδείας του).

ΠΟΠΙΛΔΙΟΣ

Ἐύχομαι νὰ ἐπιτύχη ἡ σημερινὴ σας ἐπιβουλή.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ποία ἐπιβουλή, Ποπίλλιε;

ΠΟΠΙΛΔΙΟΣ

Χαῖρε! (Προχωρεῖ πρὸς τὸν Καῖσαρα).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί εἶπεν ὁ Ποπίλλιος Λαίνας;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐύχεται ἐπιτυχίαν εἰς τὴν σημερινὴν ἡμῶν ἐπιβουλήν. Φοβοῦμαι μὴ ἀνεκαλύφθῃ ἡ συνωμοσία.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἴδὲ πῶς πλησιάζει τὸν Καῖσαρα· ἐπιτήρει αὐτόν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σπεῦσον, Κάσκα, διότι εἶνε φόβος μὴ ἀνεκαλυφθῶμεν. Τί μέλλει γενέ-

σθαι, Βροῦτε; Ἄν γίνῃ γνωστόν, τετέλεσται· ἢ ὁ Κάσσιος δὲν θὰ ἀπέλθῃ ἐντεῦθεν ἢ ὁ Καῖσαρ, διότι θὰ αὐτοκτονήσῃ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔσο ἀτάραχος, Κάσσιε¹. Δὲν ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἡμετέρου βουλευμάτος ὁ Ποπίλλιος Λαίνας· παρατήρησον ὅτι αὐτὸς μὲν μειδιᾷ, ἡ δὲ ὄψις τοῦ Καίσαρος δὲν ἀλλοιοῦται.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Τρεβώνιος γινώσκει τὴν κατάλληλον στιγμήν· παρατήρησον, Βροῦτε, ὅτι ἀπομακρύνει τὸν Μάρκον Ἀντώνιον² (Ἐξέρχεται ὁ Τρεβώνιος καὶ ὁ Ἀντώνιος).

ΔΕΚΙΜΟΣ

Ποῦ εἶνε ὁ Μέτελλος Κίμβρος; ἄς ὑπάγῃ νὰ ὑποβάλλῃ ἀμέσως τὴν ἀναφορὰν του εἰς τὸν Καῖσαρα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶνε ἔτοιμος³· πλησιάζωμεν ὅπως βοηθήσωμεν αὐτόν.

ΚΙΝΝΑΣ

Κάσκα, σὺ πρῶτος θὰ ὑψώσης τὴν χεῖρα.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἴμεθα πάντες⁴ ἔτοιμοι; Τίνα παράπονα ἔχει νὰ ἄρῃ ἡ Σύγκλητος καὶ ὁ Καῖσαρ;

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ἵψηλότατε, κραταιότατε, καὶ πανίσχυρε Καῖσαρ· Μέτελλος ὁ Κίμβρος προσπίπτει ταπεινῶς ἐνώπιον τοῦ θρόνου σου (Ἰσατίζει).

ΚΑΙΣΑΡ

Ἀνάγκη νὰ σε προλάβω, Κίμβρε· ὁ ἐρπυσμὸς οὗτος καὶ αἱ ταπειναὶ ὑποκλίσεις,⁵ ἠδύνατο νὰ συγκινήσωσι χυδαίους, καὶ νὰ μεταβάλλωσι τὰ

¹ Ὡς ἐκ τῆς ψυχραιμίας τοῦ ὁ Βροῦτος ἠδύνατο νὰ παρατηρῇ τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα, ἅτινα δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ἐν τῇ παραγῇ αὐτοῦ ὁ Κάσσιος. Wright.

² Ἀντώνιον μὲν οὖν πιστὸν ὄντα Καίσαρι καὶ ῥωμαλέον ἔξω παρακατεῖχε Βροῦτος Ἀλβίνος, ἐμβαλὼν ἐπιτήδες ὁμιλίαν μῆκος ἔχουσαν. Πλουτ. Καῖσαρ. LXIV.

³ He is address' d.

⁴ Are we all ready; οἱ λόγοι οὗτοι, οἵτινες ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τοῦ «Ἰουλίου Καίσαρος», ἐκφέρονται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἀποδίδονται εἰς τὸν Κίνναν ὑπὸ τοῦ Hutton, ὁ Dyce καὶ ὁ Staunton ἀποδίδουσιν αὐτοὺς εἰς τὸν Κάσκαν. Wright.

⁵ These couchings and these lowly courtesies might fire the blood of ordinary men; and turn pre-ordinance, and first-decree, into the law of children' pre-ordinance: τὸ ἀρχῆθεν θεσπισθέν καὶ διαταχθέν. Wright.

προωρισμένα και προδιατεταγμένα εις αποφάσεις παιδίων. Μὴ ἔσο τόσον ἀνόητος ὥστε νὰ νομίζης ὅτι τὸ ἐν ταῖς φλεβί τῷ Καίσαρος κυκλοφοροῦν αἷμα εἶνε τόσον εὐμετάβολον, ὥστε νὰ ἀλλοιωθῇ ἡ φύσις του διὰ τῶν μίσεων ἐκείνων, δι' ὧν ἀλλοιοῦται καὶ τὸ τῶν μωρῶν ἦτοι, διὰ λόγων φιλοφρόνων, διὰ ταπεινῶν ὑποκλίσεων καὶ ποταπῶν κολακειῶν.¹ Ὁ ἀδελφός σου ἐξωρίσθη δυνάμει ψηφίσματος· ἀν δὲ σὺ κύπτης, καὶ παρακαλῆς καὶ κολακεύης ὑπὲρ ἐκείνου, σὲ ἀποδιώκω ὡς κύνα. Μάθε ὅτι ὁ Καῖσαρ δὲν ἀδικεῖ, οὐδὲ κάμπτεται ἄνευ λόγου.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Δὲν ὑπάρχει φωνὴ ἔχουσα περισσοτέραν ἀξίαν τῆς ἰδικῆς μου, ἥτις νὰ ἠχῆσῃ εὐχρεστότερον εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Καίσαρος ὑπὲρ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ ἐξορίστου ἀδελφοῦ μου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φιλῶ τὴν χεῖρά σου, Καῖσαρ, ἀλλ' ἄνευ κολακειᾶς, καὶ σε παρακαλῶ νὰ διατάξῃς τὴν ἄμεσον ἀνάκλησιν τοῦ ἐξορίστου Ποπλίου Κίμβρου.

ΚΑΙΣΑΡ

Πῶς, ὁ Βρούτος!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χάριν, Καῖσαρ· Καῖσαρ, χάριν. Ὁ Κάσσιος προσπίπτει πρὸ τῶν ποδῶν σου, ἰκετεῦν νὰ πρὸς χάρις ἀρεσιν πρὸς τὸν Πόπλιον Κίμβρον.

ΚΑΙΣΑΡ²

¹ Ἴσως θὰ συνεκινούμην, ἀν ἦμην ὁμοῦς πρὸς σὰς· ἀν ἠδυνάμην νὰ παρακαλέσω, θὰ με συνεκινούναι καὶ παρακαλήσεις· ἀλλ' εἶμαι σταθερός,³ ὡς ὁ πολικὸς ἀστὴρ, πρὸς ὃν οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ στερεώματι ὁμοιάζει κατὰ τὸ σταθερὸν καὶ ἀμετακίνητον. Ὑπὸ ἀναριθμητῶν ἀστέρων φωτίζεται ὁ οὐρανός· πάντες εἰσὶ πύρινοι, καὶ πάντες λάμπουσιν· ἀλλ' εἷς μόνον ἐξ αὐτῶν διακτῆρετ πάντοτε τὴν θέσιν τοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ κόσμῳ· κατοικεῖται ὑπὸ ἀνθρώπων ἐχόντων σάρκα καὶ διανοητικὴν δυνάμιν· ἀλλὰ

¹ *Spahtel fawthig* = διὰ κωνικῶν κολακειῶν.

² *If I could pray to move—If I could pray others to move from their purpose as you do.* Ἄν ἠδυνάμην νὰ παρακαλέσω ἄλλους, ὅπως ἀποτρέψω αὐτοὺς τοῦ σκοποῦ τῶν, ὅπως εἶπὲς πρῶτα. *Wright.*

³ Τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐτοῦ καὶ μὴ βραδίως μὴδὲ παντὸς ὑπήκουον τοῦ δεομένου πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐκ λόγισμοῦ καὶ προαιρέσεως τῶν κλιῶν· πρακτικόν, ὅποι τρέψαιεν, ἰσχυρᾶς ἐχρήσθη ταῖς δρᾶσι καὶ τελεσιουργοῖς. Πρὸς δὲ τὰς ἀδικίας δεήσεις ἀκολάθευτος ἦν, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀναισχύντων λιπαρούτων ἤταν, ἦν ἐνίοι δυσωπεῖσθαι καλοῦσιν, ἀσχίστην ἀνδρὶ μεγάλῳ προιούμενος, εἰῶθει λέγειν, ὡς οἱ μὴδὲν ἀρνέσθαι δυνάμενοι δοκοῦσιν αὐτῷ μὴ καλῶς τὴν ὄραν διατεθεῖσθαι. Πλουτ. Βρούτος, VI, σελ. 56.

μεταξὺ αὐτῶν, ἓνα μόνον γνωρίζω· ἀκαμπτον ἐν τῇ θέσει του καὶ ἀκλόνητον· ὁ ἀνθρώπος δὲ οὗτος εἶμαι ἐγώ, καὶ ἰδοὺ, σὰς παρῆκα μικρὰν τοῦτου ἀπόδειξιν. Ἐπέμεινα νὰ ἐξορισθῇ ὁ Κίμβρος, καὶ σταθερῶς ἐπιμένω νὰ μείνῃ ἐν τῇ ἐξορίᾳ.

ΚΙΝΝΑΣ

ὦ Καῖσαρ...

ΚΑΙΣΑΡ

Φύγε ἀπ' ἐδῶ! μήπως νομίζεις ὅτι δύνασαι νὰ μεταστήσῃς τὸν Ὀλυμπον;

ΔΕΚΙΜΟΣ

Κραταῖε Καῖσαρ...

ΚΑΙΣΑΡ

Μήπως καὶ ὁ Βρούτος δὲν ἰκέτευσε μάτην;

ΚΑΣΚΑΣ

Χεῖρες, ὁμιλήσατε ἀντ' ἐμοῦ!
(*Πρῶτος ὁ Κάσκαρ καὶ εἶτα οἱ ἄλλοι συναγόμεται καὶ ὁ Μάρκος Βρούτος, πλήττουσι τὸν Καῖσαρα.*)

ΚΑΙΣΑΡ

Καὶ σὺ Βρούτε; ¹ Πέσε λοιπόν, Καῖσαρ! (*Ἀποθνήσκει.*)

ΚΙΝΝΑΣ

Ἐλευθερία! Ἀνεξαρτησία! Ἀπέθανεν ἡ Τυραννία! Δράμετε, διακηρύξατέ το ἀνὰ τὰς ἰδοὺς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄς μεταβῶσι τινες ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἄς ἀνακράξωσιν· «Ἐλευθερία! Ἀνεξαρτησία! Ἀπελευθερώσις!»!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λαὲ καὶ Συγκλητικοί, μὴ φοβεῖσθε· μὴ φεύγετε, ἡσυχάσατε· ἐξώφλησε τὸ χρέος τῆς ἡ Φιλοδοξία.

¹ *Et tu Brute!* Δὲν εἶνε γνωστὸν πῶθεν ἐπήγαγεν ἡ ἔκφρασις αὕτη, ἥτις δὲν ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ. Ἴσως, ὡς εἰκάζει ὁ Malone, ἐλήφθη ἐκ τῆς Λατινικῆς τραγωδίας «Θάνατος τοῦ Καίσαρος», ἥτις ἐβιδάχθη ἐν Ὁξφόρδῃ τῷ 1852. Ἴσως παρέλαβεν αὐτὴν ὁ Σαίξπηρ ἐκ τῆς τραγωδίας τοῦ Ριχάρδου, Δουκὸς τῆς Ὀρκῆς, ἕνα ὃ Ἐδουάρδος ἀναφωνεῖ πρὸς τὸν Κλαρέντην· Καὶ σὺ Βρούτε, θέλεις νὰ φονεύσῃς τὸν Καῖσαρα; ἡ τραγωδία αὕτη ἐδημοσιεύθη τῷ 1595. Ὁ Σουετῶνιος ἀφηγοῦμενος τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος λέγει ὅτι ὁ Καῖσαρ ἔπεσε χωρὶς καμπαίναν νὰ προφέρῃ λέξιν, εἰ καὶ ἐγράφη παρὰ τινῶν ὅτι, βλέπων τὸν Βρούτον διευθυνόμενον κατ' αὐτοῦ, ἀνεφώνησε· «Καὶ σὺ, τέκνον;» *Wright.*

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄνάβα ἐπὶ τὸ βῆμα, Βρούτε.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Καὶ σὺ Κάσσιε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποῦ εἶνε ὁ Πόπλιος ;

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ἐδῶ, λίαν τεταραγμένος ἕνεκα τῆς ἀνταρσίας ταύτης.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ

Ἄς μείνωμεν συντεταγμένοι, μὴ τυχὸν φίλος τοῦ Καίσαρος. . . .

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διατί προτρέπεις νὰ μείνωμεν; Θάρρει, Πόπλιε· οὐδεὶς θὰ σε κακοποιήσῃ, οὔτε σέ, οὔτε οἰονδήποτε ἄλλον Ῥωμαῖον· εἰπέ ταῦτα πρὸς πάντας, Πόπλιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄφες ἡμᾶς, Πόπλιε, μὴ τυχὸν πάθῃ τι ἡ γεροντικὴ σου ἡλικία, ἂν ὁ λαὸς ὀρμήσῃ καθ' ἡμῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, οὕτω πράξον· μόνοι ἡμεῖς οἱ αὐτουργοὶ τῆς πράξεως ταύτης, θὰ ὑποστῶμεν τὰ ἐπακολουθήματα αὐτῆς (*Εἰσέρχεται ὁ Τρεβώνιος*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ποῦ εἶνε ὁ Ἀντώνιος ;

ΤΡΕΒΩΝΙΟΣ

Κατέφυγεν ἔντρομος εἰς τὸν οἶκόν του¹. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀτενίζουσιν ἐκπληκτοὶ, κραυγάζουσι καὶ τρέχουσιν, ὥσει ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ γνωρίσωμεν τὰς βουλὰς σου, ὦ Μοῖρα. Ὅτι θ' ἀποθάνωμεν, τὸ γινώσκουμεν· ἀναβολὴν μόνον καὶ χρόνου κέρδος ἐπιζητοῦσιν οἱ ἀνθρωποὶ.

¹ Κατεργασμένου δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἡ μὲν γερουσία, καίπερ εἰς μέσον ἐλθόντος Βρούτου, ὡς τι περὶ τῶν πεπραγμένων ἐροῦντος, οὐκ ἀνασχομένη διὰ θυρῶν ἐξέπιπτε καὶ φεύγουσα κατέπλησσε ταραχῆς καὶ δέους ἀπόρου τὸν δῆμον, ὥστε τοὺς μὲν οἰκίας κλείειν, τοὺς δὲ ἀπολείπειν τραπέζας καὶ χρηματιστήρια, δρόμῳ δὲ χωρεῖν τοὺς μὲν ἐπὶ τὸν τόπον ὀφισμένους τὸ πάθος, τοὺς δὲ ἐκείθεν ἐορακότες. Ἀντώνιος δὲ καὶ Δέπιδος οἱ μάλιστα φίλοι τοῦ Καίσαρος ὑπεκδύντες εἰς οἰκίας ἐτέρας κατέφυγον. Πλουτ. Καίσαρ, LXVII.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ ἀποκόπτων εἴκοσιν ἔτη τοῦ βίου ἀποκόπτει ἄλλα τόσα ἔτη φόβου τοῦ θανάτου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Παραδέχθητι τοῦτο, καὶ τότε ὁ θάνατος εἶνε εὐεργέτημα. Οὕτως ἡμεῖς εἴμεθα φίλοι τοῦ Καίσαρος, ὡς βραχύναντες τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ θὰ ὑπέκειτο εἰς τὸν φόβον τοῦ θανάτου. Κλίνωμεν, ὦ Ῥωμαῖοι, κλίνωμεν, βυθίσωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν μέχρι τοῦ ἀγκῶνος εἰς τὸ αἷμα τοῦ Καίσαρος, καὶ ἀλείψωμεν δι' αὐτοῦ τὰ ξίφη μας· πορευθῶμεν εἶτα μέχρι τῆς ἀγορᾶς, καὶ κραδαίνοντες τὰ ὄπλα ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, ἀναφωνήσωμεν· «Εἰρήνη! Ἀνεξαρτησία, Ἐλευθερία!»

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μετὰ πόσων αἰῶνων πάροδον θὰ παριστάνηται ἀπὸ τῆς σκηνῆς τὸ μέγα τοῦτο δράμα, ἐνώπιον ἐθνῶν ἀγεννήτων ἔτι, καὶ εἰς γλῶσσαν ἀκόμη ἀνύπαρκτον!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποσάκις θὰ αἰμάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Καίσαρ, ὅστις κεῖται τώρα πρὸ τῆς βάσεως τοῦ ἀγάλματος τοῦ Πομπηίου οὐχὶ τιμιώτερος τῆς κόνεως!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐφ' ὅσον δὲ θὰ συμβαίνει τοῦτο, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἡμετέρα Ἐταιρεία θὰ καλῆται Ἐταιρεία τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπέδωσαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν χώραν των.

ΔΕΚΙΜΟΣ

Πῶς, θὰ ἀπέλθωμεν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πάντες, ἡγουμένου τοῦ Βρούτου, οὔτινος θὰ λαμπρύνωμεν τὴν πορείαν μὲ τὰς γενναϊότερας καὶ καλλιτέρας καρδίας τῆς Ῥώμης¹. (*Εἰσέρχεται Δούλος*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σιωπῆ! Ποῖος ἔρχεται; Φίλος τοῦ Ἀντωνίου².ΔΟΥΛΟΣ (*γονυπετῶν*)

Οὕτω πως, Βρούτε, μὲ διέταξεν ὁ κύριός μου νὰ γονατίσω· οὕτω πως ὁ

¹ And we will grace his heels with the most boldest and best hearts of Rome. Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ θ' ἀποτελεῶσιν αἱ τολμηρότεραι καὶ καλλιτέραι καρδίαί τῆς Ῥώμης.

² Κατὰ τὸν Πλούταρχον, ὁ Ἀντώνιος ἐπέμφε τὸν υἱὸν τοῦ εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὅπου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος μετέβησαν οἱ συνωμῶται.

Μάρκος Ἀντώνιος με διέταξε νὰ προσπᾶσω ἐνώπιόν σου, καὶ γονυπετῆς νὰ σου εἶπω τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Βροῦτος εἶνε εὐγενής, συνετός, ἀνδρεῖος καὶ τίμιος· ὁ Καῖσαρ ἦτο ἰσχυρός, τολμηρός, βασιλικὸς καὶ φιλόφρων. Ἀγαπῶ τὸν Βροῦτον καὶ τὸν τιμῶ. Ἐφοβούμην τὸν Καῖσαρα, ἐτίμων καὶ ἠγάπων αὐτόν. Ἄν ὁ Βροῦτος συνκινέσῃ, ὥστε νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν ὁ Ἀντώνιος ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, ἵνα μάθῃ τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ Καῖσαρ ἐθεωρήθη ἄξιος θανάτου, ὁ Μάρκος Ἀντώνιος θὰ ἀγαπήσῃ πλειότερον τὸν ζῶντα Βροῦτον, παρὰ τὸν νεκρὸν Καῖσαρα· πιατῶς δὲ θὰ ὑπερετήσῃ τὴν τύχην καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Βροῦτου ἐν τῇ ἀσταθεῖ ταύτῃ πολιτικῇ καταστάσει¹». Αὐτὰ λέγει ὁ κύριός μου Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὁ κύριός σου εἶνε συνετός καὶ ἀνδρεῖος Ῥωμαῖος· οὐδέποτε εἶχον περὶ αὐτοῦ ἄλλην γνώμην. Ἄν εὐαρεστηθῇ νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα, θὰ πεισθῇ ἐκ τῶν ἡμετέρων λόγων· σοῦ δίδω δὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, ὅτι ὅ ἀναχωρήσῃ ἐντεῦθεν χωρὶς νὰ πάθῃ τι.

ΔΟΥΛΟΣ

Πηγαίνω νὰ τὸν ζητήσω ἀμέσως (*Ἐξέρχεται*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἡξέυρω ὅτι θὰ εἶνε φίλος μας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶθε· ἀλλ' ὑπάρχει ἐν τῇ ψυχῇ μου ἔμφυτος δυσπιστία πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ προκατάληψις αὕτη εἶνε ἀμφίβουλος πρὸς τὰ πράγματα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἴδού ὁ Ἀντώνιος (*Ἐισέρχεται ὁ Ἀντώνιος*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλῶς ἦλθε, Μάρκε Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ὦ κραταῖε Καῖσαρ! Τόσον χαμηλὰ κατέπεσες; Εἰς τόσον βραχὺν χώρον συνεστάλησαν αἱ κατακτήσεις, ἢ δόξα, οἱ θρίαμβοι καὶ τὰ τρόπαιά

¹ Thorough the hazards of this untrod state τῆς ἀγνώστου, ἀπατήτου ταύτης χώρας, ἐνθα οὐδὲν ἴχνος ὑπάρχει ὅπως ὀδηγήσῃ τὴν πορείαν ἡμῶν. Wright.

² I know not, gentlemen, what you intend, who else must be let blood, ὅ ἀνακατέλιθε(θανάτωσθε), τίς ἄλλος πάσχει πληθῶραν αἵματος. Ὁ Ἀντώνιος, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν νεκρὸν τοῦ Καίσαρος, ἀπαλλάσσεται τῆς ἀμηχανίας, εἰς ἣν θὰ εὐρίσκετο ἐναντιῶν τοῦ συναμῆτας. Κατὰ τὸν Collier, γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Καίσαρος καὶ ἐγειρεται λέγων Ἀγνοῶ, κύριοι, τί διανοεῖσθε κατὰ. Wright.

σου; Χαῖρε! Ἀγνοῶ, κύριοι, τί διανοεῖσθε νὰ πράξητε, τίνος ἄλλου αἷμα πρέπει νὰ ρέυσῃ, τίς ἄλλος πάσχει πληθῶραν αἵματος· ἐν ἐγῶ, δὲν ὑπάρχει ὥρα καταλληλοτέρα ταύτης, καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Καῖσαρ, εὐδὲ ὄργανον ἔχον τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῶν ἡμετέρων ξιφῶν, ἅτινα ἐλάμπρυνε τὸ πολυτιμότερον αἷμα τοῦ κόσμου. Ἄν με μισήτε, καθικεύω ὑμᾶς, νὰ ἐπιτέλεσητε τὴν ἐπιθυμίαν σας τώρα, ὅτε ἀχνίζουσιν ἀκόμη αἱ αἱματοβαφεῖς χεῖρές σας. Καὶ μύρια ἔτη ἂν ἐμελλον νὰ ζήσω, οὐδέποτε θὰ ἐπιθύμουν τόσον ν' ἀποθάνω· οὐδεὶς ἄλλος τόπος ἢ τρόπος θανάτου, θὰ μοι ἤρρεσκε τόσον, ὅσον τὸ νὰ φονευθῶ ἐδῶ, πλησίον τοῦ Καίσαρος, καὶ ὑπ' ὑμῶν, τῶν μεγίστων ἀνδρῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ Ἀντώνιε, μὴ ἐκλιπάρει παρ' ἡμῶν τὸν θάνατον. Φαινόμεθα μὲν αἰμοχαρεῖς καὶ σκληροί, ὡς δεικνύουσιν αἱ χεῖρες καὶ ἡ πράξις ἡμῶν, ἀλλὰ τὰς χεῖρας μόνον καὶ τὸ αἱματηρὸν αὐτῶν ἔργων βλέπεις, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν· αὐταὶ εἰσιν εὐσπλαγχνοὶ, καὶ οἰκτείρουσαι τὰ εἰς τὴν Ῥώμην γεγόμενα ἀδικήματα, —πάσσαλος πασσάλῳ καὶ οἶκτος οἶκτῳ ἐκκρούεται, —ἐθανάτωσαν τὸν Καῖσαρα. Ἀλλὰ διὰ σέ, Μάρκε Ἀντώνιε, ἡ ἀκίς τοῦ ξίφους μας εἶνε μολυβδίνη, οἱ βραχιόνες μας δὲν ἔχουσι κακοποιὸν δύναμιν¹, καὶ αἱ καρδίαι μας μὲ φρόνημα ἀδελφικὸν σε ὑποδέχονται μετὰ πάσης ἀγάπης, εὐνοίας καὶ τιμῆς.

¹ Our arms, in strength of malice: ὡς ἐὰν ἐλάμβανον δύναμιν ἐνεκα τοῦ κατὰ σοῦ μίσους τῆς ἐχθρικής περιπτύξεως οὗσης ἰσχυροτέρας τοῦ φίλιου ἐναγκαλισματος. Το αὐτὸ ἀντιφατικὸν σχῆμα ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Ἀμλέτω· ἀφοῦ δοκιμάσῃς τοῦτε φίλους σου, κάρφωσέ τους εἰς τὴν καρδίαν μὲ χαλύβδινα ἀγκίστρα· ἐνθα τὸ κάρφωον ἐκφράζει ἐχθρικήν καὶ οὐχὶ φιλικὴν πρᾶξιν. Παραπλησία ἐκφορᾷς ἀπαντᾷ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀμφιδίου πρὸς τὸν Κοριολανόν. Ἄφες με νὰ περιπτύξω διὰ τῶν βραχιόνων μου τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνετρίβη ἑκατοντάκις τὸ ἰσχυρὸν δόρυ μου, πτοῆσαν τὴν σελήνην διὰ τῶν συντριμμάτων αὐτοῦ. Ἴδού ἐναγκαλιζομαι τὴν ἀκόνην τοῦ ξίφους μου, καὶ ἀμιλλῶμαι μετὰ τσαυτῆς γενναίοφροσύνης καὶ θερμότητος πρὸς τὴν ἀγίπην σου, μεθ' ὅσου φιλοτίμου θάρρους ἠγωνίσθην ποτὲ κατὰ τῆς ἀνδρείας σου. Ὁ Steevens ἐρμηνεύει τὸ strength of malice ὡς σημαῖνον, ἰσχυροῦς ὡς ἐκ τῆς πράξεως, ἣν πρὸ μικροῦ ἐξετέλεσαν. Ἄλλοι θεωροῦσι τὸ κείμενον ἐφαρμένον· ὁ Pope μεταβάλλει εἰς exempt from malice ἀνευ κακοουργίας· ὁ δὲ Capell, μεταβάλλων τὴν στίξιν, συνάπτει τὸ κἄλον τοῦτο μετὰ τοῦ προηγουμένου ἐρμηνεύων αὐτὸ ὡς ἑξῆς: «Διὰ σέ ἡ ἀκίς τοῦ ξίφους μας εἶνε μολυβδίνη, Μάρκε Ἀντώνιε, οἱ βραχιόνες μας δὲν ἔχουσι κακοποιὸν δύναμιν, αἱ καρδίαι μας» κτλ. ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη χωρίζει τὰς λέξεις arms καὶ hearts, ἐπομένως ἔπρεπε νὰ ἀπολειφθῇ ἡ λέξις but, but our hearts κτλ. Ὁ Collier μετέβαλε τὸ strength of malice εἰς strength of welcome, ὅπου παραδέχεται καὶ ὁ καθηγητῆς Craik· ὁ δὲ Singer προσαίρει τὴν γραφὴν Strength of amity, ἥτις, ἂν ὑπάρχῃ ἀνάγκη διαρρώσεως τοῦ κειμένου, εἶνε ἡ ἀρίστη παρὰ· δότι αἱ λέξεις malice καὶ amity ἴσως ἠλλοιώθησαν ὑπὸ τῶν τυπογράφων· ἀλλ' αὕτη ἐξασθενεῖ

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡ ψῆφός σου θὰ ἔχη εἶπερ τις καὶ ἄλλη κῦρος κατὰ τὴν διανομὴν τῶν νέων ἀξιωματῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐχε ὑπομονὴν ἕως οὗτου καθησυχάσωμεν τὸ κατεπτοημένον πλῆθος, καὶ τότε θὰ σοι εἶπω τὸν λόγον, δι' ὃν ἐγώ, ὅστις ἠγάπων τὸν Καίσαρα, ὅτε ἐπληξά αὐτόν, ἐπραξα τοῦτο.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Οὐδόλως ἀμφιβάλλω περὶ τῆς ὑμετέρας συνέσεως. Ἄς μοι τείνη ἕκαστος ἐξ ὑμῶν τὴν αἱματοφόρτον χεῖρά του· Σοῦ τὴν χεῖρα σφίγγω πρῶτον, Μάρκε Βροῦτε· τὴν ἰδικὴν σου, ἔπειτα Γάϊε Κάσσιε· τὴν ἰδικὴν σου τώρα, Δέκιμε Βροῦτε· Μέτελλε, τὴν ἰδικὴν σου, τὴν σὴν, Κίννα· καὶ τὴν ἰδικὴν σου, ἀνδρεῖε Κάσκα· τέλος δὲ τελευταίαν ἄλλ' οὐχ ἦττον ἀγαπητήν, τὴν ἰδικὴν σου, καλὴ Τρεβῶνιε. — Κύριοι πάντες, — φεῦ! τί νὰ εἶπω; Ἡ ὑπόληψίς μου ἴσταται νῦν ἐπὶ ἐδάφους τόσοσ ὀλισθηροῦ, ὥστε ἀνάγκη δυοῖν θάτερον, ἢ ὡς ἄνανδρον ἢ ὡς κόλακα νὰ με ὑπολάβητε. — Ὅτι σε ἠγάπων, Καῖσαρ, ὦ! ναί, εἶνε ἀληθές. Ἄν λοιπὸν τὸ πνεῦμά σου ἐπιβλέψη ἐφ' ἡμᾶς τώρα, δὲν θὰ ἀλγήσῃ πλειότερον παρ' ὅσον ἤλγησε κατὰ τὸν θάνατόν σου, βλέπον τὸν Μάρκον Ἀντώνιον διαλλαττόμενον, καὶ θλίβοντα τὰς αἱματοσταγεῖς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου, ὦ ἀνδρῶν ἄριστε! ἐνώπιον τοῦ νεκροῦ σου! Ἄν εἶχον ὀφθαλμοὺς τόσοσ ὅσα σὺ τραύματα, καὶ ἕκαστος τούτων ἔχεε δάκρυα τόσα, ὅσον ταῦτα αἶμα, θὰ μοι ἤρμοζε τοῦτο πλειότερον, παρὰ τὸ νὰ συνάπτω φιλίαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν σου. Σύγγνωθι, Ἰούλιε! Ἐδῶ περιεστοιχήθησ, ὦ γενναία ἔλαφος, ἐδῶ ἔπεςες, καὶ ἐδῶ ἴστανται οἱ κυνηγοὶ σου, μεμιασμένοι ἐκ τοῦ σπαραγμοῦ σου,¹ καὶ πορφυροὶ ἐκ τοῦ αἱματός σου. ὦ κόσμε, σὺ ἦσο τὸ δάσος τῆς ἐλάφου ταύτης, αὕτη δὲ ἡ ζωὴ σου. Πόσον ὁμοιάζει πρὸς ἔλαφον φονευθεῖσαν ὑπὸ πολλῶν ἀριστέων κεῖσθαι ἐνταῦθα!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μάρκε Ἀντώνιε

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σύγγνωθι, Γάϊε Κάσσιε· καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Καίσαρος θὰ ὁμολόγουν τοῦτο, παρὰ φίλου δὲ εἶνε ψυχρὰ μετριότης.

πως τὴν ἔννοιαν, καὶ προτιμῶ τὴν ὑφισταμένην γραφὴν τοῦ κειμένου strength of malice καίπερ τοῦ σχήματος ὄντος ἀντιφατικοῦ καὶ βιαίτου. Ἐν τῇ ἡμέτερᾳ μεταφράσει παρεδέχθημεν τὴν διόρθωσιν τοῦ Coréll, ἣτις φαίνεται ἡμῖν φυσικωτέρα· no strength of malice· δὲν ἔχουσι κακοποιὸν δυνάμιν. Σ. Μ.

¹ In thy spoil φαίνεται ὅτι εἶνε ὄρος τεχνικός. Ἐπὶ τῆς συλλήψεως λείας, καὶ τῆς διανομῆς αὐτῆς μεταξὺ τῶν συμμετασχόντων τοῦ κυνηγίου. Wright.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν σε κατακρίνω διότι ἐπαινεῖς τὸν Καίσαρα· ἀλλὰ τίνα συμφωνίαν ἐννοεῖς νὰ συνάψῃς μεθ' ἡμῶν; Θέλεις νὰ καταταχθῆς εἰς τοὺς φίλους ἡμῶν, ἢ νὰ μὴ σε ἀριθμῶμεν;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔθλιψα τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἀλλ' ἀποβλέψας εἰς τὸν Καίσαρα παρεξετράπη. Εἶμαι μεθ' ὑμῶν, ὦ φίλοι, καὶ σας ἀγαπῶ πάντας, ἐλπίζων ὅτι θὰ μοι εἴπητε πῶς καὶ διατί ἦτο ἐπικίνδυνος ὁ Καῖσαρ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄλλως θὰ ἦτο θέαμα ἀπάνθρωπον. Οἱ λόγοι εἶνε τόσοσ ἰσχυροὶ καὶ δίκαιοι, ὥστε, καὶ υἱὸς τοῦ Καίσαρος ἂν ἦσο, Ἀντώνιε, θὰ ἐπεδοκίμαζες αὐτούς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Αὐτὸ καὶ μόνον ζητῶ. Παρακαλῶ προσέτι νὰ μοι ἐπιτραπῆ νὰ μεταφέρω τὸ σῶμά του εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ νὰ ὁμιλήσω ἀπὸ τοῦ βήματος, ὡς προσήκει εἰς φίλον κατὰ τὴν τελετὴν τῆς κηδείας του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σοὶ τὸ ἐπιτρέπομεν, Μάρκε Ἀντώνιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοι εἶπω μίαν λέξιν, Βροῦτε (*Ἰδία πρὸς τὸν Βροῦτον*). Δέν ἤξεύρεις τί κάμνεις· μὴ συναινέσης νὰ ὁμιλήσῃ ὁ Ἀντώνιος κατὰ τὴν κηδείαν του. Ἠξεύρεις πόσον δύναται νὰ συγκινηθῆ ὁ λαὸς ἐκ τῶν λόγων του;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὲ συγχωρεῖς. Θὰ ἀναβῶ πρῶτος εἰς τὸ βῆμα, καὶ θὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους τοῦ θανάτου τοῦ Καίσαρος· θὰ διακηρύξω δὲ ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἀντωνίου ἐκφωνεῖται τῇ ἡμέτερᾳ ἀδείᾳ καὶ συναινέσει, καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀποδοθῶσι τῷ Καίσαρι τὰ νόμιμα καὶ τὰ ὅσια. Τοῦτο θὰ εἶνε ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὄχι καθ' ἡμῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν ἤξεύρω τί δύναται νὰ συμβῆ, δέν μοι ἀρέσκει αὐτό.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἰδού, παράλαβε, Ἀντώνιε, τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος. Ἐν τῷ ἐπικηδείῳ σου λόγῳ δὲν θὰ κατακρίνης ἡμᾶς, ἀλλ' ὅμως θὰ ἐπικινήσης τὸν Καίσαρα πάσῃ δυνάμει, λέγων ὅτι πράττετε τοῦτο τῇ ἡμέτερᾳ συναινέσει· ἄλλως

δὲν θά σοι ἐπιτραπῆ νὰ συμμετάσχῃς τῆς κηδείας· θὰ ὁμιλήσῃς δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐφ' οὗ καὶ ἐγὼ βήματος, μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἔστω. Οὐδὲν ἄλλο ζητῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐτοιμάσον λοιπὸν τὸ σῶμα, καὶ ἀκολούθησον ἡμᾶς (*Ἐξέρχονται πάντες, πληρ τοῦ Ἀντωνίου*).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σύγγνωθι, ὦ αἱματόφυρτον καὶ γήϊνον τεμάχιον, ἂν φέρωμαι ἐπιεικῶς καὶ μειλίχως πρὸς τοὺς δημίους τούτους! Εἶσαι τὸ λείψανον τοῦ εὐγενεστάτου τῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἐζῆσάν ποτε ἐν τῇ φορᾷ τῶν αἰώνων. Οὐαὶ τῇ χειρὶ, ἣτις ἔχυσε τὸ πολύτιμον τοῦτο αἷμα! Ἐδῶ, ἐπὶ τῶν τραυμάτων σου, — ἄτινα ὡς ἄλλα στόματα ἀνοίγουσι τὰ κοράλλινα αὐτῶν χεῖλη, ἵνα ἐπικαλεσθῶσι τὴν φωνὴν καὶ τοὺς φθόγγους τῆς γλώσσης μου — πρὸ λέγω τὰ ἐξῆς: Κατάρρα θέλει ἐπιπέσει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνθρώπων· ἐσωτερικοὶ σπαραγμοὶ καὶ ἄγριος ἐμφύλιος πόλεμος θέλουσιν ἀνατρέψει ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν· τὸ αἷμα καὶ ἡ κατάσταση θὰ εἶνε τόσοσιν συνήθη, τόσοσιν δὲ κοινὰ τὰ φρικωδέστατα ἀντικείμενα, ὥστε αἱ μητέρες θὰ μειδιῶσι βλέπουσαι τὰ τέκνα αὐτῶν κατακερματιζόμενα ὑπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ πολέμου· ἢ πρὸς τὰ κακουργήματα ἐξῆς θὰ πνίξῃ πᾶν οἶκτον αἴσθημα, τὸ δὲ πνεῦμα τοῦ Καίσαρος, πνέον ἐκδίκησιν καὶ ἔχον παρ' αὐτῷ τὴν ἐξ Ἄδου ἀναβᾶσαν πυρίπνοα Ἄτην, θ' ἀνακράξῃ διὰ φωνῆς ἡγεμονικῆς ἀνά τὰς χώρας ταύτας «Γαῖα μιχθήτω πυρὶ,»¹ καὶ θ' ἀπολύσῃ τοὺς κύνας τοῦ πολέμου οὕτως, ὥστε ἡ εἰδεχθῆς αὕτη πράξις θὰ πληρώσῃ τὴν γῆν δυσωδίας ἀτάφων πτωμάτων² (*Εἰσέρχεται Δούλος*). Εἶσαι ὑπηρέτης τοῦ Ὀκταβίου Καίσαρος, δὲν εἶνε ἀληθές;

ΔΟΥΛΟΣ

Ναί, Μάρκε Ἀντώνιε

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὁ Καίσαρ ἔγραψεν αὐτῷ νὰ ἔλθῃ εἰς Ῥώμην.

ΔΟΥΛΟΣ

Ἐλαβε τὴν ἐπιστολὴν του, καὶ ἔρχεται· μὲ ἐπεφόρτισε δὲ νὰ σοι τὸ ἀναγγεῖλω προφορικῶς (*Παρατηρεῖ τὸν νεκρόν*). ὦ Καίσαρ!...

¹ Cry «Havock» φαίνεται ὅτι σημαίνει πρόσταγμα κραυγῆ πρὸς ἀσπλαγχνον σφαγῆν, ὅταν οὐδενὸς ἔχθροῦ φεῖδωνται. Wrigth.

² With carrion men groaning for burial. Καὶ σήμερον ἔτι εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἀγγλίας ὅταν ὁ νεκρὸς ἀρχίζῃ νὰ σήπηται, λέγουσιν ὅτι ζητεῖ ταφὴν. Wright.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λυπέσαι καίριως, ἀποχώρησον καὶ κλαῦσον. Βλέπω ὅτι ἡ συγκίνησις εἶνε ἐπιδημική, διότι οἱ ὀφθαλμοὶ μου, βλέποντες δακρυβρέκτους τοὺς ἰδιόκους σου, ἀρχίζουσι νὰ ὑγραίνωνται. Ἔρχεται ὁ κύριός σου;

ΔΟΥΛΟΣ

Ἀπόψε θὰ διανυκτερεύσῃ ἑπτὰ λεύγας μακρὰν τῆς Ῥώμης.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐπίστρεψον ταχέως ἵνα τῷ εἴπῃς ὅ,τι συνέβη. Ἡ Ῥώμη πενθεῖ, καὶ εἶνε πλήρης κινδύνων. Δὲν παρέχει ἀσφάλειαν διὰ τὸν Ὀκτάβιον ἢ Ῥώμη¹. Σπεῦσον νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃς ταῦτα. Ὅχι, περίμενε ἀκόμη ὀλίγον. Θὰ ἐπιστρέψῃς ἀφοῦ μεταφέρω τὸ σῶμα τοῦτο εἰς τὴν ἀγορὰν· ἐκεῖ θὰ κρίνω ἐκ τοῦ ἐπικηδείου λόγου πῶς θὰ θεωρήσῃ ὁ λαὸς τὴν ἀπάνθρωπον πράξιν τῶν αἰμοχαρῶν τούτων ἀνδρῶν, καὶ, συμφώνως πρὸς ταῦτα, θὰ ἐκθέσῃς εἰς τὸν νέον Ὀκτάβιον τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Βοήθησόν με (*Ἐξέρχονται γέροντες τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος*).

Σ Κ Η Ν Η Β'

Η ΑΓΟΡΑ

Ἐμφανίζονται ὁ Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος συνοδευόμενοι ὑπὸ πλήθος πολιτῶν.

ΠΟΛΙΤΑΙ

Θέλομεν νὰ μας δώσητε λόγον· δόσετέ μας λόγον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀκολουθήσατέ με λοιπὸν, καὶ προσέχετε, φίλοι. Κάσσιε, ὕπαγε εἰς τὴν ἄλλην ὁδόν, καὶ διαχώρισον τὸ πλῆθος. Ὅσοι θέλουσι νὰ με ἀκούσωσιν, ἄς μείνωσιν ἐδῶ· ὅσοι θέλουσι νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν Κάσσιον, ἄς ὑπάγωσι μαζὶ του. Θὰ ἐκθέσωμεν δημοσίᾳ τοὺς λόγους τοῦ φόνου τοῦ Καίσαρος.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐγὼ θέλω ν' ἀκούσω τὸν λόγον τοῦ Βρούτου.

¹ No Rome of safety for Octavius yet. Καὶ ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνεται τὸ λογοπαίγνιον Rome καὶ room Ῥώμη καὶ χῶρος: Δὲν ὑπάρχει Ῥώμη (καὶ θέσις) ἀσφαλῆς διὰ τὸν Ὀκτάβιον.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐγὼ θέλω ν' ἀκούσω τὸν Κάσσιον· καὶ τότε παραβάλλομεν τὰς ἀντιλογίας των, ὅταν ἀκούσωμεν καθένα χωριστά (*Ἐξέρχεται ὁ Κάσσιος μετὰ τῶν πολιτῶν. Ὁ Βροῦτος ἀναβαίνει εἰς τὸ βῆμα*).

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα ὁ γενναῖος Βροῦτος· σιωπή!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐχετε ὑπομονὴν μέχρι τέλους.

Ῥωμαῖοι, συμπολιταὶ καὶ φίλοι! Ἀκούσατέ με ὅπως ἐννοήσητε τὴν ἀπολογίαν μου, καὶ σιωπήσατε, ὅπως δυνηθῆτε νὰ με ἀκούσητε. Πιστεύσατέ με διὰ τὴν ἀρετὴν μου, καὶ σεβάσθητε αὐτήν, ἵνα δυνηθῆτε νὰ με πιστεύσητε· κρίνατέ με ἐν τῇ συνέσει σας, καὶ ἐπικαλέσθητε ὅλην τὴν ὀρθοπροσύνην σας, ἵνα δυνηθῆτε νὰ με κρίνητε κάλλιον. Ἄν ἐν τῇ ὁμηγύρει ταύτῃ ὑπάρχη τις πιστὸς φίλος τοῦ Καίσαρος, λέγω πρὸς αὐτόν, ὅτι ἢ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀγάπη τοῦ Βρούτου δὲν εἶνε μικροτέρα τῆς ἰδικῆς του. Ἄν δὲ ὁ φίλος οὗτος ἐρωτήσῃ, διατί ὁ Βροῦτος ἐξανεστῆ κατὰ τοῦ Καίσαρος, θὰ τῷ ἀποκριθῶ ὡς ἐξῆς:—Ὅχι διότι ἠγάπων τὸν Καίσαρα ὀλιγώτερον, ἀλλὰ διότι ἠγάπων τὴν Ῥώμην περισσότερον. Ἡθέλετε προτιμήσει ὁ μὲν Καῖσαρ νὰ ζῆ, πάντες δ' ἡμεῖς ν' ἀποθάνωμεν δοῦλοι, παρὰ νὰ ἴδῃτε τὸν Καίσαρα νεκρόν, ἑαυτοὺς δὲ ἐλευθέρους; Ὁ Καῖσαρ με ἠγάπα, καὶ τὸν θρηνῶ· ἦτο εὐτυχής, καὶ χαίρω· ἦτο ἀνδρεῖος, καὶ τὸν τιμῶ· ἀλλ' ἦτο τυραννικός, καὶ τὸν ἐφόνευσα. Δάκρυα εἰς τὴν ἀγάπην του, χαρὰ εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τιμὴ εἰς τὴν ἀνδρείαν του, καὶ θάνατος εἰς τὴν τυραννίδα του. Τίς ἐνταῦθα εἶνε τόσοσ χαμερπής, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ γίνῃ δοῦλος; Ἄν ὑπάρχη τις, ἄς ὁμιλήσῃ, διότι αὐτὸν ἠδίκησα. Ποῖος εἶνε τόσοσ βάρβαρος, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἶνε Ῥωμαῖος; Ἄν ὑπάρχη τις, ἄς ὁμιλήσῃ, διότι αὐτὸν ἠδίκησα. Ὑπάρχει τις τόσοσ φαῦλος, ὥστε νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του! Ἄν ὑπάρχη τις, ἄς ὁμιλήσῃ, διότι αὐτὸν ἠδίκησα. Περιμένω ἀπάντησιν.

ΠΑΝΤΕΣ

Κανεῖς, Βροῦτε, κανεῖς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὡστε οὐδένα ἠδίκησα. Ἐπαθεν ὑπ' ἐμοῦ ὁ Καῖσαρ ὅ,τι θὰ ἔπασχεν ὁ Βροῦτος ἴφ' ὑμῶν. Ἡ ἀνάκρισις τοῦ φόνου εἶνε ἐγγεγραμμένη ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, χωρὶς νὰ μειώσωμεν τὴν δόξαν, ἧς κατέστη ἄξιος, μηδὲ νὰ μεγαλύνωμεν τὰ ἀδικήματα, δι' ἃ ἐθανατώθη (*Εἰσέρχεται ὁ Ἀντώνιος μετ' ἄλλων, φέροντες τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος*). Ἴδου ὁ νεκρὸς του πενθίμως φερόμενος ὑπὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου, ὅστις, καίπερ μὴ συνεργήσας εἰς

τὸν θάνατόν του, οὐχ ἦττον θὰ συμμετάσχη τῶν ἐκ τούτου ἀγαθῶν, θὰ λάβῃ θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ· ἀλλὰ τίς ἐξ ὑμῶν δὲν θὰ λάβῃ τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν μέρος; Περαιῶν τὸν λόγον προσθέτω τὰ ἐξῆς. Ὅπως ἐφόνευσα τὸν κάλλιστον φίλον μου πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ῥώμης, οὕτω φυλάττω καὶ δι' ἑμαυτὸν τὸ ἐγγχειρίδιον τοῦτο, ἂν ποτε ἡ πατρίς μου ἀπαιτήσῃ τὸν θάνατόν μου¹.

ΠΑΝΤΕΣ

Ζήτω ὁ Βροῦτος! Ζήτω ὁ Βροῦτος!

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄς τὸν συνοδεύσωμεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὸν οἶκόν του.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄς τοῦ ἐγείρωμεν ἀνδριάντα πλησίον τῶν προγόνων του.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄς γίνῃ Καῖσαρ!

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Αἱ κάλλιστα ἰδιότητες τοῦ Καίσαρος θὰ στεφθῶσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βρούτου.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄς τὸν συνοδεύσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του με ἀλαλαγμοὺς καὶ ζητωκραυγὰς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Συμπολιταὶ μου. . . .

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σιωπή, σιωπή! Ὅμιλεῖ ὁ Βροῦτος.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Αἶ! Σιωπή!

¹ Ὁ λόγος τοῦ Βρούτου εἶνε λόγος ἀνδρὸς πεπεισμένου μὲν περὶ τοῦ δικαίου τῆς ἐπιτελεσθείσης πράξεως, γινώσκοντος δ' ἅμα πόσον δυσχερὲς εἶνε τὸ πείθειν τοὺς ἄλλους· ἐπομένως εἶνε λόγος ἐπεξεργασμένος, τυπικὸς καὶ μεμετρημένος. Δὲν πειρᾶται νὰ ἐλκύσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν ἀκροατῶν, ἀλλ' εἶνε μεστὸς ἐπιχειρημάτων καὶ λογικῶν μέχρι τέλους. Τὸ συγχινεῖν εἶνε τόσοσ ἀγνωστον εἰς τὸν Βροῦτον, ὅσον ἀντίκειται εἰς τὸν χαρακτήρα του τὸ νὰ δεικνύῃ συγχίνησιν. Ἴσως ὁ Σαίξπηρ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Πλούταρχον λέγοντα περὶ τοῦ Βρούτου: Ῥωμαῖστί μὲν οὐκ ἠσκέτο πρὸς τὰς διεξόδους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἱκανῶς ὁ Βροῦτος, ἑλληνιστί δὲ τὴν ἀποφθεγμστικὴν καὶ Λακωνικὴν ἐπιτηδεύων βραχυλογίαν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνιαχοῦ παράσημός ἐστιν. Οἷον ἤδη καθεστηκώς εἰς τὸν πόλεμον γράφει Περγαμηνοῖς: «Ἀκούω ὑμᾶς Δολοβέλλα δεδωκέναι χρήματα· ἀεὶ μὲν ἐχόντες ἔδοτε, ὁμολογεῖτε ἀδικεῖν· εἰ δ' ἀκόντες, ἀποδείξατε τῷ ἐμοὶ ἐχόντες δοῦναι». Πλουτ. Βροῦτος, II.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄφαιτέ με νὰ ἀπέλθω μόνος, φίλοι συμπολίται, καὶ πρὸς χάριν μου μείνατε ἐδῶ μετὰ τοῦ Ἀντωνίου. Τιμῆσατε τὸν νεκρὸν τοῦ Καίσαρος, καὶ τὸν ἐπικήδειον λόγον, ὃν τῆ ἡμετέρᾳ ἀδείᾳ θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ Μάρκος Ἀντώνιος πρὸς ἐξύμνησιν τῆς δόξης τοῦ Καίσαρος. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς νὰ μὴ φύγη κανεὶς, ἐκτὸς ἐμοῦ, πρὶν ἢ τελειώσῃ ὁ λόγος τοῦ Ἀντωνίου.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Αἶ, ἄς μείνωμεν ν' ἀκούσωμεν τὸν Μάρκον Ἀντώνιον.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄς ἀναβῆ, εἰς τὸ βῆμα. Θὰ τὸν ἀκούσωμεν. Ἀνάβα, γενναῖε Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Χάρις τῷ Βρούτῳ, σᾶς εἶμαι ὑπόχρεως (*Ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ βῆμα*).

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Τί λέγει περὶ τοῦ Βρούτου;

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Λέγει ὅτι χάρις τῷ Βρούτῳ, εἶνε ὑπόχρεως εἰς ἡμᾶς ὅλους.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Θὰ κάμῃ καλὰ νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε κατὰ τοῦ Βρούτου ἐδῶ.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἦτο τύραννος.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἔννοεῖται, βεβαιότατα· καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι ἡ Ρώμη ἀπηλλάγη ἀπ' αὐτόν.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σιωπῆ! Ἄς ἀκούσωμεν τί θὰ εἰμφορέσῃ νὰ εἴπῃ ὁ Ἀντώνιος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εὐγενεῖς Ῥωμαῖοι . . .

ΠΟΛΙΤΑΙ

Αἶ! σιωπῆ, νὰ τὸν ἀκούσωμεν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Φίλοι Ῥωμαῖοι συμπολίται, ἀκούσατέ μου. Ἐρχομαι ὅπως ἐνταφιάσω

¹ I come to bury Caesar. Ἀναμφιβόλως ὁ Σαίξπηρ εἶχεν ὄψι τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ἡ συνήθεια τοῦ καίειν τοὺς νεκροὺς εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν Ρώμην μικρὸν πρὸ τοῦ Καίσαρος. Wright.

τὸν Καίσαρα,¹ ὅχι νὰ ἐγκωμιάσω αὐτόν. Τὰ μὲν κακὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ἐπιζῶσι, τὰ δὲ καλὰ θάπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲ τὰ ὄσπᾶ αὐτῶν. Ἔστω αὕτη καὶ τοῦ Καίσαρος ἡ τύχη.¹ Ὁ εὐγενὴς Βρούτος σᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ Καῖσαρ ἦτο τυραννικός. Ἄν τοῦτο ἦτο ἀληθές, μέγα τὸ ἀμάρτημα, καὶ ἀκριβὰ τὸ ἐπλήρωσεν ὁ Καῖσαρ. Ἐνταῦθα, τῆ ἀδείᾳ τοῦ Βρούτου καὶ τῶν ἄλλων,—διότι ὁ Βρούτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιότιμος, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἄλλοι εἶνε ἄνθρωποι ἀξιότιμοι—, ἦλθον ὅπως ἐκφωνήσω τὸν ἐπικήδειον λόγον τοῦ Καίσαρος. Ἦτο φίλος μου, πιστὸς καὶ δίκαιος πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ ὁ Βρούτος λέγει ὅτι ἦτο τυραννικός, καὶ ὁ Βρούτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιότιμος. Ὡδήγησεν εἰς τὴν Ρώμην πλῆθος αἰχμαλώτων, ὧν τὰ λύτρα κατεπλούτισαν τὰ δημόσια ταμεῖα. Ἦτο τάχα τοῦτο ἀπόδειξις τοῦ τυραννικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Καίσαρος; Ὅτε οἱ πτωχοὶ ἐστένκον, ὁ Καῖσαρ ἔκλαιε. Τοῦ τυράννου ὁ χαρακτῆρ ἐχει σκληρότερα συστατικά. Καὶ ὅμως ὁ Βρούτος λέγει ὅτι ἦτο τυραννικός, καὶ ὁ Βρούτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιότιμος. Εἶδετε πάντες ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Λυκαίων τῷ προσηνεγκα τρεῖς τὸ βασιλικὸν στέμμα καὶ τρεῖς τὸ ἀπέκρουσε. Τυράννου χαρακτηριστικὸν ἦτο τοῦτο; Καὶ ὅμως ὁ Βρούτος λέγει ὅτι ἦτο τυραννικός, καὶ ὁ Βρούτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιότιμος. Δὲν ἠμιλῶ ἵνα ἀνασκευάσω τὰ ὑπὸ τοῦ Βρούτου λεχθέντα· ἦλθον ἐδῶ ἵνα εἴπω ὅσα ἠξέυρω. Σεῖς πάντες τὸν ἠγαπήσατε, καὶ ὄχι ἄνευ λόγου. Τίς λόγος σας ἀποτρέπει νὰ θρηνησῆτε αὐτόν; Ὡ Κρίσις! κατέφυγες εἰς τὰ κτήνη, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπώλεσαν τὸ λογικόν. Συγχωρήσατέ μοι· ἡ καρδιά μου εἶνε ἐν τῷ φερέτρῳ ἐκαὶ μετὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ πρέπει νὰ διακόψω τὸν λόγον ἕως ὅτου ἐπανεέλθῃ πρὸς ἐμέ.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μοῦ φαίνεται πῶς ἔχει πολὺ δίκαιον εἰς ὅσα εἶπεν.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄν ἐξετάσης τὸ πρᾶγμα καλὰ, ἠδίκησαν πολὺ τὸν Καίσαρα.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀλήθεια. Φοβοῦμαι μὴ μας ἔλθῃ κανένας χειρότερος.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦκουσες τί εἶπε; δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὸ στέμμα. Λοιπὸν εἶνε βέβαιον ὅτι δὲν ἦτο τυραννικός.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἄν αὐτὰ εἶνε ἀληθινὰ, μερικοὶ θὰ τὰ ἀκριβοπληρώσουν.

¹ So let it be with Caesar' ἄς ταφῆ μετ' αὐτοῦ ἡ ἀγαθότης του, χωρὶς νὰ γίνῃ θέμα τῆς ὀμιλίας μου. Wright.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ καυμένος! τὰ μάτια του ἔγιναν κόκκινα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ῥώμην εὐγενέστερος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Ἀντώνιον.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Προσοχή! Θὰ ὁμιλήσῃ πάλιν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Χθὲς ἀκόμη μία λέξις τοῦ Καίσαρος ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ τῆς οἰκουμένης ὅλης· τώρα κεῖται νεκρός, καὶ ὁ ποταπώτατος τῶν ἀνθρώπων δὲν καταδέχεται νὰ τιμήσῃ αὐτόν. Ἐάν, ὦ φίλοι, ἤμην διατεθειμένος νὰ ἐρεθίσω τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας εἰς μανίαν καὶ ἐπανάστασιν, ἤθελον ἀδικήσαι τὸν Βροῦτον, ἤθελον ἀδικήσαι τὸν Κάσσιον, οἴτινες, τὸ ἠξέυρετε ὅλοι, εἶνε ἄνδρες ἀξιοτίμοι. Δὲν θέλω νὰ τοὺς ἀδικήσω. Προτιμῶ νὰ ἀδικήσω τὸν νεκρόν, ν' ἀδικήσω ἐμὲ αὐτόν καὶ ὑμᾶς, παρὰ νὰ ἀδικήσω ἄνδρας τόσο ἀξιοτίμους. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐν ἔγγραφον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ Καίσαρος· τὸ εὔρον εἰς τὸ γραφεῖόν του, εἶνε ἡ διαθήκη του. Ἄν ὁ λαὸς ἤκουεν αὐτὴν τὴν διαθήκην, — τὴν ὅποιαν, μὲ συγχωρεῖτε, δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ἀναγνώσω—, ὅλοι ἤθελον τρέξει νὰ φιλήσουν τὰς πληγὰς τοῦ Καίσαρος, νὰ βάψουν τὰ μαυρὰ τῶν εἰς τὸ αἷμά του, καὶ ὡς ἐνθύμημα νὰ ζητήσουν μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς του, τὴν ὅποιαν ἀποθνήσκοντες θὰ ἄφινον διὰ τῆς διαθήκης τῶν ὡς πολύτιμον κληροδότημα εἰς τὰ τέκνα τῶν.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Θέλουμεν ν' ἀκούσωμεν τὴν διαθήκην! Διάβασέ την, Ἀντώνιε.

ΠΑΝΤΕΣ

Τὴν διαθήκην! τὴν διαθήκην! θέλομεν ν' ἀκούσωμεν τὴν διαθήκην τοῦ Καίσαρος!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὑπομονή, καλοὶ μου φίλοι· δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀναγνώσω. Δὲν πρέπει νὰ μάθητε πόσον σας ἠγάπα ὁ Καῖσαρ. Δὲν εἶσθε οὔτε ἀπὸ δρῦν οὔτε ἀπὸ πέτραν, εἶσθε ἄνθρωποι· καὶ ὡς ἄνθρωποι θὰ παροργισθῆτε καὶ θὰ γίνητε μανιώδεις, ἀκούοντες τὴν διαθήκην τοῦ Καίσαρος. Δὲν εἶνε καλὸν νὰ μάθητε ὅτι εἶσθε οἱ κληρονόμοι του, διότι, ἂν τὸ ἐμανθάνετε, ὦ! τί ἤθελε γίνεαι!

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Διάβασε τὴν διαθήκην· θέλομεν νὰ τὴν ἀκούσωμεν, Ἀντώνιε· πρέπει νὰ μας διαβάσῃ τὴν διαθήκην τοῦ Καίσαρος!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Θὰ ἔχητε ὀλίγην ὑπομονήν; θὰ ἡσυχάσητε ὀλίγον; Πάρα-πολύ ἔσπευσα νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς διαθήκης. Φοβοῦμαι ὅτι ἀδικῶ τοὺς ἀξιοτίμους ἄνδρας, ὧν τὰ ἐγχειρίδια ἐπληξάν τὸν Καίσαρα.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἶνε προδότηι· ἀκοῦς ἀξιοτίμοι!

ΠΑΝΤΕΣ

Τὴν διαθήκην! τὴν διαθήκην!

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἶνε κακοῦργοι, δολοφόνοι· τὴν διαθήκην! διάβασε τὴν διαθήκην!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Θέλετε λοιπὸν νὰ με ἀναγκάσητε νὰ ἀναγνώσω τὴν διαθήκην; Τότε πλησιάσατε, κάμετε κύκλον περὶ τὸν νεκρόν τοῦ Καίσαρος, καὶ ἀφήσατέ με νὰ σας δείξω ἐκεῖνον, ὅστις ἔκαμε τὴν διαθήκην. Νὰ καταβῶ; Μοὶ τὸ ἐπιτρέπετε;

ΠΑΝΤΕΣ

Κατάβα! κατάβα!

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Κατάβα!

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σοῦ τὸ ἐπιτρέπομεν.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Κύκλον! Σχηματίσατε κύκλον!

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀπομακρύνθητε ἀπὸ τὸ φέρετρον, ἀπομακρύνθητε ἀπὸ τὸν νεκρόν!

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Θέσιν διὰ τὸν Ἀντώνιον, τὸν εὐγενέστατον Ἀντώνιον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ συνωθεῖσθε περὶ ἐμέ· ἀπομακρύνθητε ὀλίγον.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΟΛΙΤΑΙ

Ὅπισω! θέσιν! ὀπίσω!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄν ἔχητε δάκρυα, ἐτοιμάσθητε νὰ τὰ χύσητε τώρα. Γνωρίζετε ὅλοι τὸν χιτῶνα τοῦτον. Ἐνθυμοῦμαι πότε τὸν ἐφόρεσε διὰ πρώτην φορὰν ὁ Καῖσαρ· ἦτο ἐσπέρα τῆς ἀνοίξεως εἰς τὴν σκηνὴν του· τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐνίκησε τοὺς Νερβίους. Κυττάξετε, ἐδῶ ἐνέπηξε τὸ ἐγχειρίδιόν του ὁ

Κάσιος· ιδίτε τί ῥήγμα ἔκαμεν ὁ φθονερός Κάσκιος· ἐδῶ τὸν ἐπληξεν ὁ φίλτατος Βροῦτος, καὶ ὅτε ἀνέσυρε τὴν κατηραμένην λεπίδα του, τὸ αἷμα τοῦ Καίσαρος τὸν ἠκολούθησεν, ἐχύθη ἔξω, διὰ τὴν βεβαιωθῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἂν τῷ ὄντι ὁ Βροῦτος ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἐπληξεν αὐτὸν τόσον σκληρῶς, διότι, ὅπως γνωρίζετε, ὁ Βροῦτος ἦτο ὁ ἀγγελος τοῦ Καίσαρος. Κρίνατε σεῖς, ὦ θεοί, πόσον περιπαθῶς τὸν ἠγάπα. Τὸ τραῦμα τοῦτο ἦτο τὸ σκληρότατον πάντων, διότι εὐθύς ὡς ὁ μεγάλθυμος Καῖσαρ εἶδε τὸν Βροῦτον πλήττοντα αὐτόν, ἡ ἀχαριστία, ἰσχυροτέρα τοῦ βραχίονος τοῦ προδότου, τὸν κατέβαλε· τότε ἐρράγη ἡ μεγάλη αὐτοῦ καρδιά, καὶ καλύψας τὸ πρόσωπον διὰ τοῦ χιτῶνος παρ' αὐτῆ τῆ βάσει τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πομπηίου, ἐξ οὗ ἔρρεε διαρκῶς αἷμα, κατέπεσε. Τότε καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς, καὶ πάντες ἐπέσομεν, ἐνῶ ἐθριάμβευεν ἡ αἱματόφυρτος προδοσία¹. Αἶ, κλαίετε τώρα, καὶ παρατηρῶ ὅτι σας συνεκίνησεν ὁ οἶκτος. Τὰ δάκρυα ταῦτα εἶνε εὐγενῆ. Ἀγαθαὶ ψυχαί, πῶς κλαίετε ἐνῶ μόνον τὸν καθημαγμένον χιτῶνα τοῦ Καίσαρος βλέπετε; Ἐδῶ, ἐδῶ κυττάξετε, ἐδῶ εἶνε ὁ ἴδιος παραμειορφωμένος ἀπὸ τοὺς προδότας.²

Α΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦ θέαμα ὀδυνηρόν!

Β΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦ γενναῖε Καῖσαρ!

Γ΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦ ἀποφράς ἡμέρα!

Α΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Προδόται, κακοῦργοι!

Δ΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἦ αἱματηρότατον θέαμα!

Β΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Θὰ ἐκδικηθῶμεν!

ΠΑΝΤΕΣ

Ἐκδίκησιν! Ἐμπρός! Νὰ τοὺς εὕρωμεν! νὰ τοὺς καύσωμεν! νὰ τοὺς φονεύσωμεν! νὰ τοὺς κατακομματιάσωμεν! Κανεὶς νὰ μὴ ζήσῃ ἀπὸ τοὺς προδότας!

¹ While bloody treason flourished over us: flourished=triumphed· ὁ Steevens λέγει: ἐκράδαινε τὸ ξίφος· ἀλλ' ἡ ἀντίθεσις εἶνε μεταξὺ τῆς ἀπέλπιδος θέσεως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς θριαμβικῆς θέσεως τῶν συνομητῶν.

² Ἐπειτα τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθέντος Ἀντώνιος ἔπαινον, ὡς περ ἔθος ἐστὶ, διεξελθὼν, καὶ τὰ πλήθη κινούμενα πρὸς τὸν λόγον ὁρῶν εἰς οἶκτον μετέβαλε, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαβὼν τὴν Καίσαρος ἡμαγμένην ἀνέπτυξεν, ἐπιδεικνύμενος τὰς διακοπὰς καὶ τῶν τραυμάτων τὸ πλῆθος. Πλούτ. Βροῦτος, XX.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σταθῆτε, συμπολιταί!

Α΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Αἶ! Ἦσυχάσατε! Ἀκούσατε τὸν εὐγενῆ Ἀντώνιον.

Β΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Θὰ τὸν ἀκούσωμεν, θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν, θ' ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Φίλοι μου, καλοὶ μου φίλοι, μὴ ἐξοργίζεσθε, καὶ μὴ ἐξανίστασθε τόσο βιαίως. Οἱ ἐνεργήσαντες τὴν πράξιν ταύτην εἶνε ἄνδρες ἀξιοίτιμοι. Δὲν ἤξεύρω ποιοὶ προσωπικοὶ λόγοι παρεκίνησαν αὐτοὺς νὰ τὰ πράξωσιν· εἶνε ἀνθρωποὶ φρόνιμοι καὶ ἀξιοίτιμοι, καὶ βεβαίως θὰ ἀπολογηθῶσι πρὸς ὑμᾶς. Δὲν ἔρχομαι, φίλοι μου, νὰ σας ἐξαπατήσω, συγκινῶν τὰς καρδίας σας. Δὲν εἶμαι ῥήτωρ, ὅπως ὁ Βροῦτος, ἀλλὰ, ὅπως ὅλοι μὲ γνωρίζετε, ἀνθρώπος εἰλικρινῆς καὶ ἀπλοῦς, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν φίλον του, καὶ φοῦτο ἤξεύρουσι πολὺ καλὰ ἐκεῖνοι, οἵτινές μοι ἐπέτρεψαν νὰ ἐκφωνήσω δημοσίᾳ τὸν ἐπικηδεῖόν του· διότι δὲν ἔχω οὔτε πνεῦμα, οὔτε ῥητορικὴν ἰκανότητα, οὔτε ἀξίαν, οὔτε σχήματα ῥητορικά, οὔτε ἀπαγγελίαν, οὔτε δύναμιν λόγου, ὅπως συγκινήσω τὸν κόσμον. Ὀμιλῶ καθαρὰ! Σᾶς λέγω ὅτι καὶ σεῖς ἤξεύρετε, σᾶς δεικνύω τὰ τραύματα τοῦ ἀγαπητοῦ Καίσαρος, τὰ βωβὰ, τὰ βωβὰ ταῦτα στόματα, καὶ τὰ ἀφίνω νὰ ἠμιλήσωσιν ἀντ' ἐμοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ἐγὼ ἤμην Βροῦτος, καὶ ὁ Βροῦτος Ἀντώνιος, ὁ Ἀντώνιος οὗτος ἤθελεν ἀναστατώσει τὰς ψυχὰς σας, ἤθελε δώσει εἰς ἕκαστον τραῦμα τοῦ Καίσαρος φωνὴν τοιαύτην, ὥστε νὰ ταραξῆ καὶ τὰς πέτρας τῆς Ρώμης καὶ νὰ κινήσῃ αὐτὰς εἰς ἐπανάστασιν.

ΠΑΝΤΕΣ

Θὰ ἐπαναστατήσωμεν!

Α΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Θὰ καύσωμεν τὴν οἰκίαν τοῦ Βρούτου!

Γ΄ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐμπρός! Ὑπάγωμεν νὰ εὕρωμεν τοὺς συνωμώτας!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἀκούσατέ με ἐκόμεν, συμπολιταί, ἀκούσατέ με.

ΠΑΝΤΕΣ

Αἶ! Ἦσυχάσατε! Ἀκούσατε τὸν Ἀντώνιον, τὸν γενναῖον Ἀντώνιον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἦ φίλοι, δὲν ἤξεύρετε τί πηγαίνετε νὰ κάμητε. Διὰ τὴν ὁ Καῖσαρ εἶνε

ἄξιος τῆς ἀγάπης σας; Φεῦ! δὲν τὸ ἠξεύρετε· πρέπει νὰ σας τὸ εἶπω.
Ἐλησμονήσατε τὴν διαθήκην, περὶ τῆς ὁποίας σας ὠμίλησα.

ΠΑΝΤΕΣ

Ἀλήθεια, τὴν διαθήκην! Ἄς μείνωμεν ν' ἀκούσωμεν τὴν διαθήκην.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἴδου ἡ διαθήκη μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ Καίσαρος. Εἰς ἕκαστον πολίτην
Ῥωμαῖον, εἰς ἕκαστον χωριστά, ἀφίνει ἐβδομήκοντα πέντε δραχμάς.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Γενναϊότατε Καῖσαρ! Θὰ ἐκδικήσωμεν τὸν θάνατόν σου.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Βασιλικώτατε Καῖσαρ!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἀκούσατέ μου μὲ ὑπομονήν.

ΠΑΝΤΕΣ

Αἴ! Σιωπή!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πρὸς τούτους, σὰς ἀφίνει τοὺς παραδείσους, τὰς ἰδιαιτέρας δενδροφυτείας
του, καὶ τοὺς πέραν τοῦ Τιβέρεως νεοφυτεύτους κήπους του· τὰ κλη-
ροδοτεῖ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους σας εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα,
ὅπως περιπατῆτε καὶ διασκεδάζητε ἐκεῖ. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Καῖσαρ! Θὰ
γεννηθῆ ποτε ὁμοίος του;

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποτέ, ποτέ! Ἐμπρός, ὑπάγωμεν νὰ καύσωμεν τὸ σῶμά του εἰς τὴν
ιεράν πλατεῖαν, καὶ μὲ τοὺς ἰδίους δαυλοὺς νὰ καύσωμεν τὰς οἰκίας τῶν
προδοτῶν. Σηκώσατε τὸ σῶμα.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Φωτιά! Φέρετε φωτιά!

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀνασπάσατε θρανία!

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀνασπάσατε βάρβα, παράθυρα καὶ ὅ,τι ἄλλο! (Ἐξέρχονται οἱ πολῖ-
ται φέροντες τὸ σῶμα).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τώρα ἄς ἐνεργήσῃ. Ἐλαβε φορὰν ὁ Ὀλεθρος. Ἄς ἀκολουθήσῃ οἰονδή-
ποτε δρόμον θελήσῃ (Ἐισέρχεται Δοῦλος).—Αἴ, τί τρέχει;

¹ Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς διαθήκαις δεδομένων κατ' ἄνδρα Ῥωμαίους πᾶσι
δραχμῶν ἐβδομήκοντα πέντε καὶ τῶ δῆμῳ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ κήπων ἀπο-
λελειμμένων, οὐ νῦν ἐστὶ Τύχης ἱερόν, εὐνοια θαυμαστή καὶ πόθος αὐτοῦ τοῦς
πολίτας εἶλεν. Πλουτ. Βρούτος, ΧΧ.

ΔΟΥΛΟΣ

Κύριε, ὁ Ὀκτάβιος ἔφθασεν εἰς τὴν Ῥώμην.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποῦ εἶνε;

ΔΟΥΛΟΣ

Εἶνε μὲ τὸν Λέπιδον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καίσαρος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πηγαίνω καθ' εὐθεῖαν εἰς ἐπίσκεψίν του· εἰς κατάλληλον καιρὸν ἔρχε-
ται. Ἡ Τύχη εἶνε εὐθυμας, καὶ ἐν τῇ εὐθυμίᾳ της θά μας χαρίσῃ τὰ πάντα.

ΔΟΥΛΟΣ

Τὸν ἤκουσα νὰ λέγῃ ὅτι ὁ Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος ἐξήρχοντο ἔφιπ-
ποι μὲ μανιώδη ταχύτητα διὰ τῶν πυλῶν τῆς Ῥώμης.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Φαίνεται ὅτι ἔλαβον εἶδησιν πῶς ἐξηρέθισα τὸν λαόν. Ὄδηγησόν με
πρὸς τὸν Ὀκτάβιον (Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

Ο Δ Ο Σ

Ἐμφανίζεται ὁ ποιητὴς Κίννας.

ΚΙΝΝΑΣ

Ὄνειρεύθην ἀπόψε ὅτι εὐωχούμην μετὰ τοῦ Καίσαρος καὶ ιδέαι¹ ἀπαι-
σιν πληροῦσι τὴν φαντασίαν μου. Δὲν ἔχω διάθεσιν νὰ πλανηθῶ εἰς τὰς
ὁδοὺς, καὶ ὅμως κάτι τι μὲ ἐλκύει πρὸς τὰ ἔξω² (Ἐισέρχονται πολῖται
τινες).

¹ And things unluckily charge my fancy. Τὸ ἐπίρρημα unluckily ἔχει ἐν-
ταῦθα ἐπιθετικὴν σημασίαν.

² Κίννας δὲ τις τῶν Καίσαρος ἐταίρων ἔτυχε μὲν, ὡς φασι, τῆς παρωχημένης
νυκτὸς ὅσιν ἐορακῶς ἀτοπον· ἐδόκει γὰρ ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δεῖπνον καλεῖσθαι, πα-
ραιτούμενος δὲ ἀγεσθαι τῆς χειρὸς ὑπ' αὐτοῦ μὴ βουλόμενος, ἀλλ' ἀντιτείνων.
Ὡς δ' ἤκουσεν ἐν ἀγορᾷ τὸ σῶμα καίεσθαι τοῦ Καίσαρος, ἀναστάς ἐβάδιζεν ἐπὶ
τιμῇ, καίπερ ὑφορούμενος τὴν ὕσιν ἅμα καὶ πυρέττων. Καὶ τις ὀφθέντος αὐτοῦ
τῶν πολλῶν ἔφρασεν ἐτέρῳ τοῦνομα πυνθανομένῳ κάκεινος ἄλλῳ καὶ διὰ πάντων

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Πῶς ὀνομάζεσαι ;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποῦ πηγαίνεις ;

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποῦ κατοικεῖς ;

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἶσαι ἔγγαμος ἢ ἄγαμος ;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

'Αποκρίθητι εἰς ἓνα ἕκαστον ἀμέσως.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ναί, καὶ συντόμως.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ναί, καὶ φρονίμως.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ναί, καὶ εἰλικρινῶς· αὐτὸ θὰ εἶνε τὸ καλλίτερον διὰ σέ.

ΚΙΝΝΑΣ

Πῶς ὀνομάζομαι ; Ποῦ πηγαίνω ; Ποῦ κατοικῶ ; Ἄν εἶμαι ἔγγαμος ἢ ἄγαμος. Καὶ νὰ ἀποκριθῶ εἰς ἓνα ἕκαστον ἀμέσως καὶ συντόμως, φρονίμως καὶ εἰλικρινῶς. Λοιπόν, σῆς λέγω φρονίμως, εἶμαι ἄγαμος.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Αὐτὸ εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἔλεγες ὅτι ὅσοι νυμφεύονται εἶνε τρελλοί. Φοβοῦμαι ὅτι αὐτὸ θὰ σου κοστίσῃ καμμιὰ . . . Ἐξακολουθεῖ ἀμέσως.

ΚΙΝΝΑΣ

'Αμέσως, πηγαίνω εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Καίσαρος.

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

'Ὡς φίλος ἢ ὡς ἐχθρὸς ;

ΚΙΝΝΑΣ

'Ὡς φίλος.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Εἰς αὐτὸ ἀπήντησεν ἀμέσως.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

'Ἡ κατοικία σου ; συντόμως.

εὐθὺς ἦν, ὡς οὗτός ἐστιν ὁ ἀνὴρ πῶν ἀνηρηκότων Καίσαρα· καὶ γὰρ ἦν τις δμῶνιμος ἐκαίην Κίννας ἐν τοῖς συναμοσαμένοις, διὰ τοῦτον εἶναι προλαβόντες ὄρμησαν εὐθὺς καὶ διέσπασαν ἐν μέσῳ τὴν ἀνθρωπον. Πλουτ. Καῖσαρ, LXXVIII.

ΚΙΝΝΑΣ

Συντόμως, κατοικῶ πλησίον τοῦ Καπιτωλίου.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Πῶς ὀνομάζεσαι, κύριε ; εἰλικρινῶς.

ΚΙΝΝΑΣ

Εἰλικρινῶς, ὀνομάζομαι Κίννας

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σχίσατέ τον, εἶνε συνωμότης.

ΚΙΝΝΑΣ

Εἶμαι ὁ ποιητὴς Κίννας, Κίννας ὁ ποιητὴς.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σχίσατέ τον διὰ τοὺς κακοὺς στίχους του, σχίσατέ τον διὰ τοὺς κακοὺς στίχους του !

ΚΙΝΝΑΣ

Δὲν εἶμαι ὁ συνωμότης Κίννας.

Δ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Δὲν σημαίνει, ὀνομάζεται Κίννας. Ἀποσπάσατε τὸ ὄνομά του ἐκ τῆς καρδίας του, καὶ ἀφήσατέ τον νὰ τρέχῃ.

Γ' ΠΟΛΙΤΗΣ

Σχίσατέ τον, σχίσατέ τον. Αἶ ! δαυλοῦς ! Φέρετέ δαυλοῦς. Εἰς τοῦ Βρούτου, εἰς τοῦ Κατσίου. Ὅλους νὰ τοὺς καύσωμεν. Ἄς ὑπάγουν, ἄλλοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δεκίμου, ἄλλοι εἰς τοῦ Κάσκα, καὶ ἄλλοι εἰς τοῦ Λιγαρίου.— Ἐμπρός ! (Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Σ Κ Η Ν Η Α'

ΟΙΚΟΣ ΕΝ ΡΩΜΗ

Ο Ἀντώνιος, ὁ Ὀκτάβιος καὶ ὁ Δέπιδος κάθηται περὶ τράπεζαν,

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πάντες οὗτοι θ' ἀποθάνωσι· τὰ ὀνόματά των εἶνε καταγεγραμμένα

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Καὶ ὁ ἀδελφός σου πρέπει ν' ἀποθάνῃ· συναινεῖς, Λέπιδε ;

ΛΕΠΙΔΟΣ

Συναίνω.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Σημείωσαι αὐτόν, Ἀντώνιε.

ΛΕΠΙΔΟΣ

Ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι οὐδ' ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς σου Πόπλιος θὰ ζήσῃ, Ἀντώνιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μηδ' αὐτὸς θὰ ζήσῃ· παρατήρησον ὅτι μὲ μὴ κωνδυλιὰ τὸν καταδικάζω εἰς θάνατον. Ὑπαγε, Λέπιδε, εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καίσαρος, καὶ φέρε τὴν διαθήκην τοῦ ἵνα ἴδωμεν τίνι τρόπῳ θ' ἀποκόψωμέν τινα τῶν κληροδοτημάτων.

ΛΕΠΙΔΟΣ

Ἐδῶ θὰ σὰς συναντήσω ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἦ ἐδῶ, ἢ εἰς τὸ Καπιτώλιον. (*Ἐξέρχεται ὁ Λέπιδος*).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶνε ἀσήμαντος, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀξίας, καὶ κατάλληλος μόνον ὅπως ἐκτελῇ παραγγελίας. Εἶνε πρέπον ὅταν ὁ κόσμος διαμοιρασθῇ μεταξύ τριῶν, νὰ συμμετάσχη ὡς τρίτος κατὰ τὴν διανομήν ;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Σὺ τὸ ἐθεώρησας πρέπον, καὶ ἤκουσας τὴν γνώμην του ὡς πρὸς τοὺς καταδικαστέους εἰς θάνατον, ἐν τῇ ἀπαισίᾳ ἐκείνῃ περὶ τῶν προγραφῶν ἀποφάσει μας.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἶδον πλειότερας ἡμέρας σοῦ, Ὀκτάβιε· ὅθεν, καίπερ ἀποδίδοντες τὰς τιμὰς ταύτας εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἵνα ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοῦ βάρους παντοίων συκοφαντιῶν,¹ οὐχ ἤττον θὰ φέρῃ ταύτας ὅπως ὁ ὄνος τὸν χρυσόν, ἢτοι στενάζων καὶ ἰδρώνων ὑπὸ τὸ βᾶρος, εἴτε ὀδηγούμενος, εἴτε ὠθούμενος εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ὑποδειχθεῖσαν ὁδόν· ὅταν δὲ μετακομίση τὸν θησαυρὸν ὅπου ἡμεῖς θέλομεν, τότε τοῦ ἀφαιροῦμεν τὸ φορτίον, καὶ τὸν ἀφίνομεν ὡς ξεφορτωμένον γαῖθαρων νὰ τινάσῃ τὰ ὠτά του, καὶ νὰ βόσκη εἰς τοὺς ἀγρούς.

¹ To ease ourselves of divers slanderous loads. Ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τοῦ βάρους τῆς ὀχληρᾶς συκοφαντίας. Schmidt.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Κάμε ὅ,τι θέλεις· ἀλλ' εἶνε δεδοκιμασμένοι καὶ ἄνδρεῖοι στρατιώτης.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἀπαράλλακτος εἶνε καὶ ὁ ἵππος μου, Ὀκτάβιε, καὶ διὰ τοῦτο τῷ χορηγῶ τὸ προσῆκον μερίδιον χόρτου. Εἶνε ζῶον τὸ ὅποσον διδάσκω νὰ πολεμῇ, νὰ περестρέφῃται, νὰ ἴσταται καὶ νὰ τρέχῃ. Αἱ σωματικά του δυνάμεις διευθύνονται ὑπὸ τοῦ πνεύματός μου. Τοιοῦτος εἶνε, τρόπον τινά, καὶ ὁ Λέπιδος. Πρέπει νὰ τὸν διδάξῃ τις, νὰ τὸν γυμνάσῃ, καὶ ἔπειτα νὰ τὸν παρορμᾷ. Εἶνε ἀμβλύνοος, ἄνθρωπος ὅστις ζῆ μὲ ἀπορρίμματα, μὲ σκύβαλα, ἀπομιμούμενος ὅ,τι παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις εἶνε ἤδη τετριμμένον καὶ ἔωλον, παρ' αὐτῷ δὲ γίνεται τοῦ συρμοῦ ὁμίλει περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ κτήματος. Καὶ τώρα ἄκουσον περὶ σοβαρῶν πραγμάτων Ὀκτάβιε. Ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος, στρατολογοῦσιν ἀνάγκη ν' ἀντιταχθῶμεν ἀμέσως. Ἐπομένως πρέπει νὰ καταρτίσωμεν τὸ συμμαχικὸν ἡμῶν, καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν πάσας τὰς δυνάμεις μας.¹ Ἄς καθίσωμεν δ' ἀμέσως εἰς συμβούλιον, ἵνα συσκεφθῶμεν τίνι τρόπῳ δυνάμεθα κάλλιον ν' ἀποκαλύψωμεν τὰ κεκρυμμένα, καὶ φανεροὺς κινδύνους ἀσφαλέστερον ν' ἀποκρούσωμεν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Καλῶς, διότι καταδιωκόμεθα καὶ περιστοιχιζόμεθα ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν φοβοῦμαι δὲ ὅτι τινὲς τῶν μειδιῶντων φιλίως πρὸς ἡμᾶς, κρύπτουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ μυρίους καταχθονίους σκοπούς. (*Ἐξέρχονται*)

Σ Κ Η Ν Η Β'

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΠΑΡΑ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ

Τὸ τύμπανον κροτεῖ. Εἰσέρχονται ἔνθεν μὲν ὁ Βροῦτος, ὁ Λουκίλλιος ὁ Λεύκιος καὶ τινες ἄλλοι, ἔνθεν δὲ ὁ Τιτίμιος καὶ ὁ Πίνδαρος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Στῆθι !

¹Our best friends made, our means stretch' d. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει φέρεται : our means stretcht', ὁπερ ἀφίνει ἑλλιπῆ τὸν στίχον. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει «our means stretcht' to the ut most. Ὁ Malone συμπληροῖ αὐτὸν ὡς ἐξῆς. «our means stretcht' to the utmost; ἀναπτύξωμεν εἰς τὸ ἔσχατον τὰς δυνάμεις ἡμῶν. Ἐν τῇ μεταφράσει παρεδεξάμεθα τὴν διόρθωσιν ταύτην τοῦ Malone.

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Τὸ σύνθημα! Στῆθι!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Αἶ! Λουκίλλιε! Πλησιάζει ὁ Κάσσιος;

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Εἶνε πλησιέστατα, καὶ ἦλθεν ὁ Πίνδαρος ἵνα σὲ προσαγορεύσῃ ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἡ προσαγορεύσις του εἶνε εὐπρόσδεκτος. Ὁ κύριός σου, Πίνδαρε, εἶτε ἐξ ἰδίας αὐτοῦ μεταβολῆς,¹ εἶτε ἐκ σφάλματος τῶν ἀξιωματικῶν του, μοὶ ἔδωκεν εὐλογον ἀφορμὴν νὰ εὐχῶμαι νὰ ἦτο ἀτέλεστον τὸ τετελεσμένον· ἀλλ' ἂν εἶνε πλησίον, καὶ θὰ ἀπολογηθῇ.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ὁ κύριός μου θὰ φανῇ ὅποῖος πάντοτε ἦτο, ὅλος τιμῆ καὶ ἀξιοπρέπεια.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων. Εἰπέ μοι, Λουκίλλιε, τίνι τρόπῳ σὲ ὑπεδέχθη ἐπιθυμῶ νὰ μάθω περὶ τούτου.

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Μὲ εὐγένειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, ἀλλ' ὄχι μὲ τόσην οἰκειότητα, οὔτε μὲ τὴν ἐλευθέραν ἐκείνην καὶ φιλικὴν συμπεριφορὰν, τὰς ὁποίας ἐδείκνυεν ἄλλοτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Περιέγραψες θερμὸν φίλον ψυχραίνόμενον. Παρατήρησον πάντοτε Λουκίλλιε, ὅτι, ὅταν ἡ φιλία ἀρχίζῃ νὰ φθίνη καὶ νὰ παρακμάζῃ, μεταχειρίζεται βεβιασμένως φιλοφρονήσεις. Ἡ ἀγνή καὶ εἰλικρινὴς φιλία δὲν ἔχει τεχνάσματα. Ἀλλ' οἱ κίβδηλοι ἄνθρωποι, ὅπως οἱ ἵπποι μικρὸν πρὶν ἀφεθῶσιν, ἐπιδείκνυνται ὑπερηφάνως καὶ ὑπισχυοῦνται θυμὸν ἀκράτητον,

¹ In his own change ἐν τῇ μεταβολῇ αὐτοῦ. Ἄν ἡ γραφὴ αὕτη εἶνε ὀρθή, ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου ἔχει ὡς ἐξῆς: "Ενεκα τῆς μεταβολῆς τῆς πρὸς ἐμὲ διαθέσεώς του. Ὁ Warburton προέτεινε τὴν γραφὴν: In his own charge or by ill officers. Εἶτε ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς του, εἶτε τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ, οἵτινες κατεχράσθησαν τὴν ἐμπιστοσύνην του. Ὁ Johnson παραδεχόμενος τὴν γραφὴν τοῦ Change, μεταβάλλει τὸ officers εἰς office: τουτέστιν εἶτε ἐνεκα τῆς ἰδίας αὐτοῦ μεταβολῆς, εἶτε ἐνεκα κακῶν ὑπηρεσιῶν ἢ εἰσηγήσεων ἄλλων. Wright.

ἀλλ' ὅταν πρόκηται νὰ ὑποστῶσι τὸ αἱματηρὸν κέντρον, καταβιβάζουσι τὴν χαίτην αὐτῶν, καὶ ὡς ἄθλαι φοράδες, ἠττώνται ἐν τῇ δοκιμασίᾳ. Πλησιάζει ὁ στρατός του;

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Ἀπόψε προτίθενται νὰ στρατοπεδεύσωσιν εἰς τὰς Σάρδεις. Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ, τὸ ἱππικόν, διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Κασσίου. (Πολεμικὸν ἐμβατήριον ὀπισθερ τῆς σκηνῆς)

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀκούσατε! ἔφρασεν· προχωρήσωμεν βραδέως εἰς συνάντησίν του. (Εἰσέρχεται ὁ Κάσσιος μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ)

ΚΑΣΣΙΟΣ

Στῆθι!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Στῆθι! Τὸ σύνθημά μας!

Α' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Στῆθι!

Β' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Στῆθι!

Γ' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Στῆθι!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὲ ἠδίκησας, εὐγενέστατε ἀδελφέ!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κρίνατέ με, ὦ θεοί! Ἠδίκησά ποτε ἐχθρόν; Ἄν ὄχι, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀδικήσω ἀδελφόν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ ξηρὸς οὗτος τρόπος Βρουῦτε, ὑποκρύπτει ἀδίκημα· ὅταν δὲ ἀδικῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ ταράττου, Κάσσιε· εἶπε ἡσύχως τὰς αἰτιάσεις σου. Σὲ γνωρίζω καλῶς. Μὴ ἐρίζωμεν ἐνώπιον ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων, ἀπὸ τῆς ἀγάπης δέον νὰ βλέπωσιν ἐν ἡμῖν. Διάταξον αὐτὰ ν' ἀπομακρυνθῶσι· καὶ εἶτα ἐκθέσεις τὰς αἰτιάσεις σου ἐντὸς τῆς σκηνῆς μου, ἕνα δύναμαι νὰ σε ἀκούσω.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰπέ, Πίνδαρε, εἰς τοὺς ὑπάρχους ἡμῶν ν' ἀπομακρύνωσιν ὀλίγον τοὺς ὑπ' αὐτοὺς στρατιώτας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ σὺ ὡσαύτως, Λουκίλλιε. Οὐδεὶς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν σκηνὴν ἡ-

μῶν, πρὶν ἢ τελειώσῃ ἡ συνδικλιεῖς μας. Ἄς φυλάττωσι τὰς θύρας ὁ Λουκίλλιος καὶ ὁ Τιτίμιος. (Ἐξέρχονται)

Σ Κ Η Ν Η Γ'

Η ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

Ἐμφανίζονται ὁ Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδου ἡ ἀπόδειξις τῆς πρὸς ἐμὲ ἀτόπου διαγωγῆς σου. Κατεδίκασας καὶ ἐστιγματίσας τὸν Λούκιον Πέλλαν ὡς δωροδοκηθέντα ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Σαρδιανῶν, περιεφρόνησας δὲ τὰς ἐπιστολάς μου, ἐν αἷς συνηγόρουν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, ὃν καλῶς γινώσκω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἦδίκησας σεαυτὸν γράψας περὶ τούτου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰς καιροῦς, ὅποιοι οἱ πρῶντες, δὲν εἶνε πρέπον νὰ σχολιάζῃται λεπτομερῶς καὶ τὸ ἐλάχιστον σφάλμα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοι εἶπω, Κάσσιε, ὅτι καὶ σὲ αὐτὸν καταφρονουῖσι, λέγοντες ὅτι δὲν ἔχεις καθαρὰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀντὶ χρυσοῦ ἐμπορευέσαι καὶ πωλεῖς τὰς θέσεις εἰς ἀνθρώπους ἀναξίτους.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐγὼ δὲν ἔχω καθαρὰς τὰς χεῖρας! Λέγεις ταῦτα, διότι ἠξεύρεις ὅτι εἶσαι Βρούτος· ἄλλως, μὰ τοὺς Θεοὺς, οἱ λόγοι σου οὗτοι θὰ ἦσαν οἱ τελευταῖοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸ ὄνομα τοῦ Κασσίου ἐξευγενίζει τὴν διαφθορὰν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο κρύπτει τὸ πρόσωπον ἡ Τιμιωρία.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡ Τιμιωρία!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐνθυμοῦ τὸν Μάρτιον, ἐνθυμοῦ τὰς εἰδούς τοῦ Μαρτίου. Δὲν ἐχύθη

ὑπὲρ τοῦ δικαίου τὸ αἷμα τοῦ μεγάλου Ἰουλίου; Τίς ὁ κακοῦργος, ὅστις ἐπληξεν αὐτὸν δι' ἄλλον λόγον, καὶ οὐχὶ χάριν τοῦ δικαίου; Πῶς, ἡμεῖς, οἵτινες ἐφονεύσαμεν τὸν μέγιστον ἄνδρα τοῦ κόσμου ὡς χαριζόμενον εἰς ληστὰς, νὰ μολύνωμεν τῶρα τὰς χεῖράς μας δι' αἰσχρὰς δωροδοκίας, καὶ νὰ πωλήσωμεν τὸν εὐρὺν ὀρίζοντα τοῦ λαμπροῦ ἡμῶν ἀξιώματος ἀντὶ εὐτελῶν κερματίων, ἅτινα δύναται νὰ περιλάβῃ ἡ παλάμη ἡμῶν; Θὰ προετίμων νὰ ἤμην κύων ὑλακτῶν τὴν σελήνην, ἢ τοιοῦτος Ῥωμαῖος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὴ με ἐρέθιζε, Βρούτε· δὲν θὰ τὸ ὑπομείνω· λησμονεῖς τὴν θέσιν σου, περιορίζων με. Εἶμαι στρατιώτης ἐμπειρότερος, ἀρχαιότερος, καὶ ἰκανώτερος νὰ ἐπιβάλλω ὄρους.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σύ! δὲν εἶσαι!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶμαι!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σοὶ λέγω ὅτι δὲν εἶσαι!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὴ μ' ἐρεθίζης πλειότερον, θὰ παρεκτραπῶ· φύλαττε τὴν κεφαλὴν σου μὴ μ' ἐρεθίζης περισσότερον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φύγε ἀπ' ἐδῶ, οὐτιδανέ!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε δυνατόν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄκουσον ὅτι θὰ εἶπω. Μήπως νομίζεις ὅτι θὰ ὑποχωρήσω εἰς τὴν παράφορον ὀργὴν σου; Μήπως νομίζεις ὅτι θὰ με πτοήσωσι τὰ βλοσυρὰ βλέμματα παράφρονος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἦ θεοί, θεοί! Πρέπει πάντα ταῦτα νὰ ὑπομείνω;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πάντα ταῦτα! ναί, καὶ ἀκόμη πλειότερα. Λύσσα μέχρις ὅτου διαρραγῇ ἡ ὑπερήφανος καρδία σου. Ὑπαγε νὰ δεῖξῃς εἰς τοὺς δούλους σου τὴν χολερικὴν σου κρασιν, καὶ προξένει τρόμον εἰς τοὺς ὑποχειρίους σου. Μήπως νομίζεις, ὅτι θὰ ὑποχωρήσω! εὐλαβούμενος τὰς ιδιοτροπίας σου; Μήπως

¹ Must I budge, must I observe you? Μήπως νομίζεις ὅτι θὰ ὑποχωρῶ, (θὰ ζαρῶσω), μήπως νομίζεις ὅτι θὰ προσέχω εἰς τὰς ιδιοτροπίας σου; Wright.

νομίζεις ὅτι θὰ ἔρπω ταπεινῶς ὅταν σὺ βαρυθυμῆς; Μὰ τοὺς θεούς, θὰ χωνεύσης τὸ δηλητήριο τῆς χολῆς σου, καὶ ἂν ἔτι μέλλῃ νὰ σὲ θερύσῃ· διότι, ἀπὸ σήμερον, θὰ σὲ μεταχειρίζομαι ὡς μέσον διασκεδάσεως καὶ γέλωτος, ὅταν παραφέρῃσαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἔως ἐδῶ κατηντήσαμεν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶπες ὅτι εἶσαι στρατιώτης καλλίτερός μου· ἀπόδειξον αὐτό· δικαιολόγησον τὸ καύχημά σου· τὸ κατ' ἐμέ, εὐχαρίστως λαμβάνω μάθημα παρ' εὐγενοῦς ἀνδρός.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μὲ ἀδικεῖς, ὑπὸ πᾶσιν ἐποψίν' με ἀδικεῖς, Βροῦτε. Εἶπον ὅτι εἶμαι στρατιώτης ἀρχαιότερος, ὄχι καλλίτερος. Εἶπον καλλίτερος;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ἂν εἶπες, δέν με μέλει.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἵστε ἕζη ὁ Καῖσαρ, δέν ἐτόλμα νὰ μὲ ἐρεθίσῃ οὕτω πῶς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σιωπή, σιωπή! Οὐδὲ σὺ ἐτόλμας νὰ ἐρεθίσῃς αὐτὸν οὕτω πῶς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν ἐτόλμων;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἵχι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν ἐτόλμων νὰ τὸν ἐρεθίσω!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδέποτε ἤθελες τολμήσει.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κάμνεις κατάχρησιν τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης μου. Δύναμαι νὰ πράξω τι, διὰ τὸ ὅποιον θὰ μετανοήσω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπραξες ἤδη τι δι' ὃ ἔπρεπε νὰ μετανοήσῃς. Δέν με πτοοῦσιν αἱ ἀπειλαὶ σου, Κάσσιε· διότι ἡ πανοπλία τῆς τιμιότητος, δι' ἧς εἶμαι ὀπλισμένος, εἶνε τόσο ἰσχυρὰ, ὥστε παρέρχονται παρ' ἐμέ, ὡς ἀσθενὴς πνοὴ ἀνέμου, ἣν οὐδὲ κἂν αἰσθάνομαι. Μοὶ ἠρνήθης τὰ χρήματα ἅτινα ἤτησα παρὰ σοῦ, διότι δέν εἶνε ἴδιον τοῦ χαρακτῆρός μου τὸ συλλέγειν χρήματα δι' ἀθεμίτων μέσων. Μὰ τοὺς θεούς, θὰ προετίμων νὰ μεταβάλλω εἰς νό-

μισμα τὴν καρδίαν μου, καὶ νὰ χύσω εἰς δράχμας ἐκάστην σταγόνα τοῦ αἵματός μου, παρὰ νὰ ἀποσπάσω ἐκ τῶν καταπεπονημένων χειρῶν τοῦ χωρικοῦ τὸν εὐτελεῖ ὀβολόν του διὰ μέσων ἀτίμων.¹ Ἦτησα παρὰ σοῦ χρήματα ἵνα πληρώσω τὰς λεγεῶνάς μου, καὶ σὺ μοὶ τα ἠρνήθης. Ἦτο αὕτη συμπεριφορὰ ἀρμόζουσα εἰς τὸν Κάσσιον; Θὰ ἐφερόμην ἐγὼ οὕτω πρὸς τὸν Κάσσιον; Ὅταν ὁ Μάρκος Βροῦτος καταντήσῃ εἰς τοιαύτην γλισχρότητα, ὥστε νὰ ἀρνήται εἰς τοὺς φίλους του οὕτως εὐτελεῖ, κερμάτια, ἐτοιμάσατε ὦ θεοί, τοὺς κεραυνούς σας, ἵνα κατακεραυνοβολήσῃτε αὐτόν!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν σοὶ ἠρνήθη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἵχι· ἦτο τρελλὸς ἐκεῖνος, ὅστις σοὶ ἔφερε τὴν ἀπάντησίν μου. Ὁ Βροῦτος συνέτριψε τὴν καρδίαν μου· ὁ φίλος πρέπει νὰ ὑπομένῃ τὰς ἀδυναμίας τοῦ φίλου, ὁ δὲ Βροῦτος παριστᾷ τὰς ἰδικὰς μου μεγαλειτέρας παρ' ὅσον εἶνε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἵχι. Τοῦτο πράττω ὅταν δι' αὐτῶν βλάπτεις ἐμέ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν με ἀγαπᾷς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὰ ἐλαττώματά σου δέν ἀγαπῶ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἵφθαλμὸς φίλου δέν βλέπει ποτὲ τοιαῦτα ἐλαττώματα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τοῦ κόλακος ὁ ὀφθαλμὸς δέν τὰ βλέπει, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε πελώρια καὶ ὑπερμεγέθη ὡς ὁ Ὀλυμπος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐλθέ, Ἀντώνιε, καὶ σὺ, νέε Ὀκτάβιε, καὶ λάβετε ἐκδίκησιν παρὰ μόνου τοῦ Κασσίου, διότι ὁ Κάσσιος ἀπηύδῃσε ζῶν. Μισεῖται ὑπ' ἐκείνου τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ· περιφρονεῖται ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του· ἐπιπλήττεται ὡς δοῦλος· τὰ σφάλματά του παρατηροῦνται, καταγράφονται, μακθάνονται, ἀποστηθίζονται, καὶ τῷ ἐπιρρίπτονται κατὰ πρόσωπον. Μοὶ ἐπέρχεται νὰ κλαύσω τόσο, ὥστε νὰ χυθῇ ἡ ψυχὴ μου ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

¹ By any indirection—διὰ πλαγίου ἢ ἀτίμου τρόπου. Wright.

Ἴδου τὸ ἐγχειρίδιόν μου, ἰδοὺ καὶ τὸ γυμνὸν στῆθός μου, ἐγκλεῖον καρδίαν πολυτιμότεραν τῶν μεταλλείων τοῦ Πλούτου, καὶ πλουσιωτέραν χρυσοῦ. Ἄν εἶσαι Ρωμαῖος, ἐκσπασον αὐτήν.¹ Ἐγὼ, ὅστις σοὶ ἠρνήθην χρήματα, σοὶ δίδω τὴν καρδίαν μου. Πλῆξον, ὅπως ἐπληξας τὸν Καίσαρα, διότι ἠξέυρω ὅτι, καὶ τὴν στιγμὴν ἀκόμη ἐκείνην καθ' ἣν ἐμίσεις αὐτὸν σφοδρότατα, τὸν ἠγάπας πλειότερον παρ' ὅσον ἠγάπησάς ποτε τὸν Κάσσιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θές εἰς τὴν θήκην τὸ ἐγχειρίδιόν σου· ὀργίσου ὅσον θέλεις, ἔχεις πλήρη ἐλευθερίαν. Κάμε ὅ,τι θέλεις, καὶ αὐτὸ τὸ ὄνειδος θὰ θεωρήσω ὡς ἐπακολούθημα τῆς παραφορᾶς σου.² Ὁ ἐταῖρός σου, ὦ Κάσσιε, εἶνε ἀρνίον, ὅπερ ἐνέχει τόσην ὀργήν, ὅσον πῦρ ὁ χάλιξ ὅστις, προστριβόμενος, παράγει μὲν στιγμιαίους σπινθήρας, ἀλλὰ ψυχραίνεται ἀμέσως.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰς οὐδὲν ἄλλο λοιπὸν ἐχρησίμευσεν ὁ Κάσσιος, ἢ εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἀντικείμενον γέλωτος καὶ σκωμμάτων τοῦ Βρούτου, ὅταν κατατρύχεται ὑπὸ λύπης ἢ βαρυθυμίας;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅτε εἶπον ταῦτα, ἤμην κ' ἐγὼ δύσθυμος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὸ ὁμολογεῖς; Δός μοι τὴν χεῖρά σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ τὴν καρδίαν μου ὡσαύτως.

ΚΑΣΣΙΟΣ

᾿Ω Βροῦτε!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί συμβαίνει;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δέν με ἀγαπᾶς ἀρκούντως, ὥστε νὰ με ὑπομένης ὅταν ὁ ὀξύθυμος χαρακτήρ, ὃν παρὰ τῆς μητρὸς μου ἐκληρονόμησα, μὲ καθιστᾶ ἐπιλήσιμονα ἑμαυτοῦ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, Κάσσιε, καὶ ἀπὸ τοῦδε, ὁτάν τις παραφέρεσαι κατὰ τοῦ Βρούτου, θὰ φαντάζεται ὅτι ἐρίζει ἢ μῆτηρ σου, καὶ θὰ συγχωρῇ.

¹ Take it forth.

² Dishonour shall be humour καὶ αὐτὴ ἡ ἀτιμία θὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπακολούθημα τῆς διαθέσεως ἢ τῆς κρᾶσεως σου. Wright.

ΠΟΙΗΤΗΣ (ἔξωθεν)

Ἄφες με νὰ εἰσέλθω διὰ νὰ ἴδω τοὺς στρατηγούς· φαίνεται ὅτι διαρωνοῦσι· δὲν εἶνε πρέπον νὰ εἶνε μόνοι¹.

ΛΟΥΚΙΑΛΙΟΣ (ἔξωθεν)

Δέν ἐπιτρέπεται νὰ τοὺς ἴδῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ (ἔξωθεν)

Μόνος ὁ θάνατος θὰ με ἐμποδίσῃ (Εἰσέρχεται ὁ ποιητὴς ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Λουκιλλίου, Τιτινίου καὶ Δευκίου).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Αἶ! Τί συμβαίνει;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πρὸς θεοῦ στρατηγοί! Τί δικνοεῖσθε νὰ πράξῃτε; Εἰρήνην καὶ φιλίαν ἐν ὑμῖν, ὅπως ἀρμόζει εἰς τοιοῦτους ἄνδρας· εἶμαι πρεσβύτερός σας καὶ ἔχω περισσοτέραν πείραν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χά! Χά! Πόσον ἄθλια στιχουργεῖ ὁ κυνικός οὗτος φιλόσοφος

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φύγε ἀπ' ἐδῶ, ἀνόητε, φύγε, ἀδιάκριτε!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Συγχώρησέ τον, Βροῦτε· εἶνε τὸ σύνθηρες ὕφος του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ λάβω ὑπ' ὄψει τὸ εὐτράπελον ὕφος του, ὅταν καὶ αὐτὸς μάθῃ τὴν ὄραν καθ' ἣν πρέπει νὰ παρουσιάζεται. Τί χρειάζονται εἰς τὸν πόλεμον οἱ μωροὶ οὗτοι στιχουργοί! Φύγε ἀπ' ἐδῶ!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅπισω, ὀπίσω, φύγε! (Ἐξέρχεται ὁ ποιητὴς).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λουκίλλιε καὶ Τιτίνιε, διατάξατε τοὺς ὑπάρχους νὰ ἐτοιμάσωσι τὰ καταλύματα τοῦ στρατοῦ διὰ τὴν νύκτα ταύτην.

¹ Ἀναγινώσκων τὴν μεταξὺ Κασσίου καὶ Βρούτου σκηνὴν λέγει ὁ Coleridge κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Σαίξπηρ εἶχε τι τὸ ὑπεράνθρωπον. Ἐν τῇ τῶν γνωστικῶν αἰρέσει, ἡδύνατό τις νὰ παραδεχθῇ τὴν ἰδέαν, ἰδέαν ἥσσαν παράλογον πλείστον ἄλλων δοξασιῶν αὐτῶν, ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἦτο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος ὡς δημιουργὸς ψυχῶν, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὴν ἀπεικονιστὴν Χαρακτήρων Coleridge. Lectures on Skakspeare and other english poets σελ 315.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐπιτρέψατε ἀμφοτέροι, καὶ ὀδηγήσατε ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς τὸν Μεσσάλαν. (Ἐξέρχεται ὁ Λουκίλλιος καὶ ὁ Τιτίμιος).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φέρε ὀλίγον οἶνον, Λεύκιε. (Ἐξέρχεται Λεύκιος).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν ἐφάνταζόμην ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὀργισθῆς ἐπὶ τούτου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πολλὰ λῦπαι μὲ βασανίζουσιν, ὦ Κάσσιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν κάμνεις χρῆσιν τῆς φιλοσοφίας σου, ἂν καταβάλλῃσαι ὑπὸ τῶν συμφορῶν τῆς Τύχης.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδείς ὑποφέρει τὴν λύπην κάλλιον ἐμοῦ. Ἀπέθανεν ἡ Πορκία.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄ! Ἡ Πορκία!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀπέθανε!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς δὲν με ἐφάνευσάς ὅτε σοὶ ἀντέλεγον! Ὅποια ἀνυπόφορος καὶ συγνηθική ἀπώλεια! Ἀπὸ ποῖαν ἀσθένειαν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀνυπόμνηθῶσα διὰ τὴν ἀπουσίαν μου, καὶ λύπουμένη διὰ τὴν αὔξησιν τῶν δυνάμεων τοῦ νέου Ὀκτάβιου καὶ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου—διότι ἡ ἀγγελία αὕτη ἀφίκετο ἔμοῦ μὲ τὴν τοῦ θανάτου αὐτῆς—παρεφρόνησε, καὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν ὑπηρετῶν, κατέπιεν ἀνημμένους ἀνθρακας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ ἀπέθανεν ἐκ τούτου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, ἐκ τούτου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἦ θεοὶ ἀθάνατοι! (Ἐισέρχεται ὁ Λεύκιος κρατῶν φιάλην οἴνου καὶ λυχνίαν).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ ὀμίλει πλέον περὶ αὐτῆς. Δός μοι ὀλίγον οἴνου. Ἐν τούτῳ θάπτω πᾶσαν μνησικακίαν, Κάσσιε (Πίνει).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μετὰ διψώσης καρδίας θὰ πῶ κ' ἐγώ, ὑπὲρ σοῦ. Γέμισον, Λεύκιε, γέμισον τὸ ποτήριον ἕως οὗ ὑπερεκχειλίση. Εἶνε ἀδύνατον νὰ κορεσθῶ πίνων ἐκ τῆς φιλίας τοῦ Βρούτου (Πίνει).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐἴσελθε, Τιτίμιε. (Ἐξέρχεται ὁ Λεύκιος. Εἰσέρχονται ὁ Τιτίμιος καὶ ὁ Μεσσάλας).

Καλῶς ἦλθες, φίλε Μεσσάλα. Ἄς καθίσωμεν παρὰ τὴν λυχνίαν ἵνα συζητήσωμεν περὶ τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἀπέθανες, Πορκία!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄρκεϊ, σὲ παρακαλῶ. Μεσσάλα, ἔλαβον ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἀναφέρεται ὅτι ὁ νέος Ὀκτάβιος καὶ ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἐλαύνουσι καθ' ἡμῶν μετὰ στρατοῦ ἰσχυροῦ καὶ ὅτι διευθύνονται πρὸς τοὺς Φιλίππους.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Καὶ πρὸς ἐμὲ γράφουσι τὰ αὐτά.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὶ ἄλλο προσθέτουσι;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ἵ Ὅτι ὁ Ὀκτάβιος, ὁ Ἀντώνιος, καὶ ὁ Λέπιδος, ἐθανάτωσαν διὰ προγραφῆς ἑκατὸν γερουσιαστάς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὡς πρὸς τούτο δὲν συμφωνοῦσιν αἱ ἐπιστολαὶ ἡμῶν· αἱ ἰδικαὶ μου ἀναφέρουσιν ἑβδομήκοντα γερουσιαστάς θανατωθέντας διὰ προγραφῆς, καὶ ὅτι εἷς τούτων εἶνε καὶ ὁ Κικέρων.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κικέρων!

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Καὶ ὁ Κικέρων ἐθανατώθη διὰ τοῦ αὐτοῦ διατάγματος τῆς προγραφῆς. Ἐλαβες ἐπιστολάς παρὰ τῆς συζύγου σου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι, Μεσσάλα.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐπιστολάς σου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδέν, Μεσσάλα.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Παράδοξόν μοι φαίνεται τοῦτο.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διατί ἐρωτᾷς; μήπως σοί γράφουσί τι περὶ αὐτῆς;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ὅχι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰπέ μοι τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἀληθῆς Ῥωμαῖος.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Τότε, ἄκουσον τὴν ἀλήθειαν ὡς ἀληθῆς Ῥωμαῖος. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἀπέθανε, καὶ κατὰ τρόπον ἀλλόκοτον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Χαῖρε, Πορκία! Πάντες θ' ἀποθάνωμεν, Μεσσάλα. Σκεπτόμενος ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν ἄπαξ, ὑποφέρω μεθ' ὑπομονῆς τὴν ἀπώλειάν της.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ἄνδρες τόσοι μεγάλοι, πρέπει καὶ μεγάλας ἀπωλείας νὰ ὑπομένωσιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐμαθον καὶ ἐγὼ τὴν τέχνην ταύτην, ἀλλ' ἡ φύσις μου δὲν εἶναι οὕτως ἰσχυρά.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λοιπόν, ἐπὶ τὸ ἔργον¹. Δὲν νομίζεις καλὸν νὰ διευθυνθῶμεν πρὸς τοὺς Φιλίππους ἀμέσως;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Δὲν τὸ νομίζω λυσιτελές.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διὰ ποῖον λόγον;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἴδού: Εἶνε προτιμότερον νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ὁ ἐχθρός. Οὕτω θὰ ἐξαντλήσῃ τοὺς πόρους του, θὰ καταπονήσῃ τοὺς στρατιώτας του, καὶ θὰ βλάψῃ ἑαυτὸν, ἐνῶ ἡμεῖς, μένοντες ἡσυχιοι, θὰ εἴμεθα, ἕνεκα τῆς μακρᾶς ἀναπαύσεως, ἱκανοὶ πρὸς ἄμυναν καὶ ἀκμαῖοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πιθανοὶ λόγοι πρέπει νὰ ὑποχωρῶσιν εἰς τοὺς πιθανωτέρους. Ἡ πρὸς ἡμᾶς φιλία τῶν μεταξὺ τῶν Φιλίππων καὶ τῆς χώρας ταύτης οἰκούντων λαῶν, εἶνε ἀναγκαστή, διότι μετὰ δυσαρεσκείας ἀποτίνουσι τὰς ἐπιβληθείσας εἰσφοράς· ὁ δὲ ἐχθρός, διαβαίνων διὰ τῶν χωρῶν τούτων, θ' αὐ-

¹ Well, to our work alive Μὴ ὀμιλῶμεν πλέον περὶ τῶν νεκρῶν. Wright.

ξήσῃ τὰς δυνάμεις του, καὶ θὰ ἐμφανισθῇ ἀκμαῖος, θαρραλέος καὶ πολυπληθέστερος. Θὰ στερήσωμεν δὲ αὐτὸν τοῦ πλεονεκτημάτων τούτου, ἂν ἀντιταχθῶμεν κατ' αὐτοῦ εἰς Φιλίππους, ἔχοντες ὀπισθεν ἡμῶν τοὺς λαοὺς τούτους.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἄκουσόν μοι, ἀγαπητέ Ἀδελφέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Παρακαλῶ. Ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψει, ὅτι παρὰ τῶν φίλων ἡμῶν ἐλάβομεν ἤδη πᾶσαν δυνατὴν συνδρομήν. Αἱ μὲν λεγεῶνες ἡμῶν εἰσι πλήρεις, πληρέσταται, ἡ δὲ ἐπιχειρήσις μας εἶνε ὄριμος. Ὁ ἐχθρὸς λαμβάνει καθ' ἐκάστην νέας δυνάμεις· ἡμεῖς δὲ, φθάσαντες εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως, κλίνομεν πρὸς τὴν παρακμὴν. Εἰς τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπάρχει παλίρροια· ὁ ὠφελούμενος ἐξ αὐτῆς εὐτυχεῖ, ἐνῶ τοῦναντίον καθίσταται πλήρης ταλαιπωριῶν καὶ σκοπέλων ὁ πλοῦς τοῦ βίου, ἂν τις παραμελήσῃ αὐτῆς. Τοιοῦτος εἶνε ὁ ὠκεανὸς ἐφ' οὗ νῦν πλέομεν. Ἀνάγκη ἐπομένως, ἢ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ παρουσιαζόμενον χρήσιμον ρεῦμα, ἢ νὰ ἀπολέσωμεν τὴν εὐκαιρίαν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Λοιπόν, ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἄς κινήσωμεν ἐναντίον αὐτῶν εἰς Φιλίππους.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀνεπαισθήτως κατέλαβεν ἡμᾶς συνομιλοῦντας τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ ἡ φύσις πρέπει νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην· ἄς χορηγήσωμεν εἰς αὐτὴν μικρὰν ἀνάπαυσιν. Ἐχομεν ἄλλο τι νὰ εἴπωμεν;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Οὐδὲν ἄλλο. Καλὴν νύκτα. Αὔριον ἐγειρόμεθα λίαν πρῶτ' καὶ ἀπερχόμεθα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Λεύκιε! (Εἰσέρχεται ὁ Λεύκιος). Δός μοι τὸν νυκτερινόν μου χιτῶνα (Ἐξέρχεται ὁ Λεύκιος). Χαῖρε, φίλτατε Μεσσάλα.—Καλὴ νύκτα, Τίτινι.—Καλὴ νύκτα, γενναῖε Κάσσιε. Σοὶ εὐχομαι καλὴν ἀνάπαυσιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κακῶς ἤρχισεν ἡ ἐσπέρα αὕτη, ἀγαπητέ ἀδελφέ. Εἴθε τοῦ λοιποῦ τοιαύτη διάστασις νὰ μὴ διασπάσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν! Τί λέγεις; Βροῦτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάλλιστα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλὴν νύκτα ἀγαπητέ Βροῦτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλήν νύκτα, ἀγαπητέ ἀδελφέ.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Καλή νύκτα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὑγιαίνετε. (ἐξέρχονται πάντες ἐκτὸς τοῦ Βρούτου· εἰσέρχεται ὁ Λεύκιος κρατῶν τὸν τυκτερινὸν χιτῶνα). Δός μοι τὸν χιτῶνα. Ποῦ εἶνε ἡ κιθάρα σου;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἐδῶ εἰς τὴν σκηνήν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φαίνεσαι ὑπναλέος. Δέν σε κατακρίνω, ταλαιπώρε. Παραπολύ ἡγρύπνησας. Κάλεσον τὸν Κλαύδιον καὶ ἄλλους τινὰς ἐκ τῶν ἀνθρώπων μου. Θέλω νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν σκηνήν ἐπὶ στρωμνῆς.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Βάρρων! Κλαύδιε! (Εἰσέρχονται ὁ Βάρρων καὶ ὁ Κλαύδιος)

ΒΑΡΡΩΝ

Μᾶς ἐζήτησες, κύριε;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κατακλίθητε εἰς τὴν σκηνήν μου, σᾶς παρακάλῳ. Πιθανὸν νὰ σᾶς ἀφυπνίσω μετ' ὀλίγον διὰ νὰ σας πέμψω πρὸς τὸν ἀδελφόν μου Κάσσιον.

ΒΑΡΡΩΝ

Ἐπίτρεφόν μας νὰ περιμένωμεν ἄγρυπνοι τὰς διαταγὰς σου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι. Κατακλίθητε, φίλοι μου· πιθανὸν νὰ μεταβάλω γνώμην. Ἴδέ, Λεύκιε, τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐζήτηουν. Τὸ ἔβαλα εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ χιτῶνός μου. (Ὁ Βάρρων καὶ ὁ Κλαύδιος κατακλίνονται).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἦμην βέβαιος ὅτι δέν μου τὸ εἶχετε δώσει, αὐθέντα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Συγχώρησόν με, ἀγαπητέ Λεύκιε, εἶμαι πολὺ ἐπιλήσμων. Δύνασαι νὰ κρατήσης ἀνοικτὰ τὰ βεβαρημένα σου ὄμματα, καὶ νὰ κιθαρίσης ὀλίγον;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Μάλιστα, ἂν τοῦτό σας εὐχαριστή.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πολὺ με εὐχαριστεῖ, παιδί μου. Σὲ ἐνοχλῶ πολὺ, ἀλλ' εἶσαι τόσον πρόθυμος.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Εἶνε καθήκόν μου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δέν ἔπρεπε νὰ ἐκβιάζω τὸ καθήκόν σου πέραν τῶν δυνάμεών σου. ἤξεύρω ὅτι οἱ νέοι ἔχουσιν ἀνάγκην ἀναπαύσεως.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἐκοιμήθην ἀρκετά.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὰ ἔκαμες· θὰ κοιμηθῆς πάλιν, δέν θὰ σε κρατήσω πολὺ. Ἄν ζήσω, θὰ σοι φανῶ ὠφέλιμος (ὁ Λεύκιος ἀδελφὸν κιθαρίζων). Εἶνε ὑπνωτικὴ μουσική. Διατί, ὦ θανατηφόρε ὕπνε, ἐπιθέτεις τὸ μολύβδινον ῥόπαλόν σου ἐπὶ τοῦ κιθαρίζοντος τούτου παιδίου; Καλήν νύκτα, καυμένη· δέν θὰ φανῶ τόσον σκληρός, ὥστε νὰ σε ἀφυπνίσω. Ἄν κοιμηθῆς, θραύεις τὸ ὄργانون σου. Θὰ σου τὸ πάρω, καὶ καλὸν ὕπνον, ἀγαπητόν μου παιδί. Ἄς ἴδω τώρα. Δέν ἐσημείωσα ἐδῶ τὴν σελίδα ὅταν ἀφῆκα τὴν ἀνάγνωσιν; Ἐδῶ εἶνε νομίζω (Εἰσέρχεται τὸ Φάσμα τοῦ Καίσαρος). Πέσον ἐλεεινὰ καίει ὁ λύχνος αὐτός. Ἄ! Ποῖος εἶνε; Νομίζω ὅτι καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν ὀφθαλμῶν μου πλάττει τὰς τερατώδεις ταύτας μορφάς. Πλησιάζει. Εἶσαι τι; Εἶσαι θεός, ἄγγελος, ἢ δαίμων, σύ, ὅστις κάμνεις τὸ αἷμά μου νὰ παγώνη, καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου νὰ ἀνορθῶνται; Εἰπέ μου, τί εἶσαι;

ΦΑΣΜΑ

Εἶμαι ὁ κακός σου δαίμων, Βρούτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διατί ἔρχεσαι;

ΦΑΣΜΑ

Διὰ νὰ σοι εἶπω ὅτι θὰ με ἴδῃς εἰς τοὺς Φιλίππους.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὰ. Λοιπόν, θὰ σὲ ἴδω καὶ πάλιν;

ΦΑΣΜΑ

Ναί, εἰς Φιλίππους.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔστω. Λοιπόν, θὰ σὲ ἴδω καὶ πάλιν εἰς Φιλίππους (τὸ Φάσμα ἐξέρχεται). Τώρα, ὅτε ἔλαβον θάρρος, ἐξηφανίσθης. Κακὲ δαίμον, ἐπεθύμουν

νά ὁμιλήσω πλείοτερον μετὰ σοῦ. Ἔ, Λεύκιε, Βάρρων, Κλαύδιε, ἐγέρθητε! Κλαύδιε!

ΛΕΥΚΙΟΣ

Παραφωνεῖ ἡ κιθάρα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Συλλογίζεται ἀκόμη τὴν κιθάραν του.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Κύριε;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μήπως εἶδες κανέν ὄνειρον καὶ ἐφώναζες, Λεύκιε;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Δὲν ἤξεύρω ἂν ἐφώναζα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, ἐφώναζες· εἶδες τίποτε;

ΛΕΥΚΙΟΣ

Τίποτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κοιμήσου πάλιν, Λεύκιε. Ἔ, σὺ Κλαύδιε! (πρὸς τὸν Βάρρωνα). Ξύπνα καὶ σὺ!

ΒΑΡΡΩΝ

Κύριε!

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Κύριε!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Διατί ἐφωνάζετε καθ' ὕπνον;

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙ ΒΑΡΡΩΝ

Ἐφωνάζομεν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί· εἶδετε τίποτε;

ΒΑΡΡΩΝ

Ὅχι, κύριε· δὲν εἶδα τίποτε.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Οὐδ' ἐγώ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔπαγε νά μοι προσαγορεύσης τὸν ἀδελφόν μου Κάσσιον· εἰπέ αὐτῷ νά ἐτοιμάσῃ ἐγκαίρως τὰς δυνάμεις του. Μετ' ὀλίγον θὰ ἀκολουθήσω.

ΒΑΡΡΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Εἰς τὰς διαταγὰς σου (Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤῆ

Σ Κ Η Ν Η Α'

Η ΠΕΔΙΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Εἰσέρχονται ὁ Ὀκτάβιος καὶ ὁ Ἀντώνιος μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτῶν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Αἱ ἐλπίδες μας ἐπραγματοποιήθησαν, Ἀντώνιε. Εἶπες ὅτι οἱ ἀντίπαλοι δὲν ἤθελον καταβῆ, καὶ ὅτι θὰ διετήρουν τοὺς λόφους καὶ τὰ ὑψηλότερα μέρη. Συμβαίνει τὸ ἐναντίον· τὰ τάγματα αὐτῶν εἰσι πλησίον. Προτίθενται δὲ νά προκαλέσωσιν ἡμᾶς εἰς μάχην, πρὶν ἢ ἡμεῖς προκαλέσωμεν αὐτούς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μπᾶ! Γνωρίζω τὰ μυστικά των, καὶ ἤξεύρω διατί πράττουσι τοῦτο. Εὐχαρίστως θὰ ἐλάμβανον ἄλλην διεύθυνσιν κατέρχονται μετὰ στόμου¹, νομίζοντες ὅτι διὰ τῆς ἐπιδείξεως ταύτης θὰ ἐκλάβωμεν αὐτούς ἀνδρείους (Εἰσέρχεται ἀγγελιαφόρος).

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ἐτοιμάσθητε, στρατηγοί· ὁ ἐχθρὸς προχωρεῖ ἀγερώχως· ἡ αἱματόχρους σημαία εἶνε ἀνηρτημένη, καὶ ἀναμφιβόλως κᾶτι τι τάχιστα θὰ γίνη.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὀκτάβιε, ὀδήγησον βραδέως τὸ στράτευμά σου πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς πεδιάδος.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἐγὼ θὰ καταλάβω τὰ δεξιὰ· κατάλαβε σὺ τὰ ἀριστερὰ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Διατί με σταυρόνει κατά τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν;

¹ With fearful bravery μετὰ μεγάλης ἐπιδείξεως, νομίζοντες ὅτι θὰ ἐκφοβήσωσιν ἡμᾶς. Wright.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Δέν σε σταυρόνω· ἀλλά τὸ θέλω (*Ἐμβατήριον*).

(*Τὰ τύμπανα κροτοῦσιν. Εἰσέρχονται ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτῶν ὁ Λουκίλλιος, ὁ Τιτίνιος, ὁ Μεσσάλας καὶ τινες ἄλλοι*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἰστανται· ἐπιθυμοῦσι νὰ διαλεχθῶσι πρὸς ἡμᾶς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Στῆθι, Τιτίνιε· θὰ προσέλθωμεν ἵνα διαλεχθῶμεν.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Νὰ δώσωμεν τὸ σημεῖον τῆς μάχης, Ἀντώνιε;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὅχι, θὰ τοὺς ἀντικρούσωμεν ἐάν μας προσβάλωσι. Πρόσελθε· οἱ στρατηγοὶ ἐπιθυμοῦσι ν' ἀνταλλάξωσι πρὸς ἡμᾶς ὀλίγας λέξεις.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Μὴ κινηθῆτε πρὶν ἢ δοθῆ τὸ σημεῖον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρὸ τῶν πληγῶν οἱ λόγοι· δὲν εἴσθε σύμφωνοι, συμπολιταί;

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ὅχι, διότι προτιμῶμεν τοὺς λόγους, ὅπως σεῖς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οἱ καλοὶ λόγοι εἶνε καλλίτεροι τῶν κακῶν πληγῶν, Ὀκτάβιε.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἄλλὰ σύ, Βροῦτε, συνάπτεις καλοὺς λόγους μὲ κακὰς πληγὰς· μάρτυς τούτου ἡ ὀπή, ἣν ἤνοιξας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Καίσαρος, ἀναφωνῶν· «Ζήτω! Ζήτω ὁ Καῖσαρ!»

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἀντώνιε, εἶνε εἰσέτι ἄγνωστος ἡ διεύθυνσις τῶν πληγῶν, ἄς ἐπιφέρεις¹, οἱ λόγοι σου ὅμως κλέπτουσι τὰς Ὑβλακίας² μελίσσας, καὶ ὑπεξαιροῦσι τὸ μέλι αὐτῶν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὅχι ὅμως καὶ τὰ κέντρα των.

¹ The posture of your blows are yet unknown. Δέν εἶνε εἰσέτι γνωστὸν ποῦ διευθύνονται αἱ πληγαί, ἄς ἐπιφέρεις. Wright.

² Ὑβλα πόλις τῆς Σικελίας, περίφημος διὰ τὸ μέλι της.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ, ναί, καὶ τὴν φωνήν, διότι ὑπέκλεψας καὶ τὸν βόμβον αὐτῶν, καὶ συνετῶς λίαν ἀπειλεῖς πρὶν ἢ κεντήσης.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Δέν ἐπράξατε τὸ αὐτό, ἄθλιοι, ὅταν τὰ ἄτιμα ξίφη σας ἐβυθίζοντο ἀλλεπάλληλα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Καίσαρος. Τότε ἐδεικνύετε τοὺς ὀδόντας ὡς πίθηκοι. Εἴρπετε ὡς κύνες, ἐκύπτετε ὡς δοῦλοι, καὶ ἐφιλεῖτε τοὺς πόδας τοῦ Καίσαρος, ἐνῶ ὁ κατάρατος Κάσκιος, ὡς λυσσαλέος κύων, ἔδακνε τὸν τράχηλον τοῦ Καίσαρος. Κόλακες!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κόλακες! Λάβε τώρα τὴν ἀμοιβήν σου, Βροῦτε· διότι ἐν ὁ Κάσσιος εἰσηκούετο, ἡ γλῶσσα αὐτῆ δὲν θὰ ἐβλασφήμει σήμερον.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἄν αἱ ἀντιλογίαι προκαλῶσιν ἰδρῶτα, τὸ ἔργον θὰ ἐπιφέρῃ ἐρυθροτέρως σταγόνας. Ἴδου σύρω τὸ ξίφος κατὰ τῶν συνωμοτῶν. Πότε δὲ νομίζετε ὅτι θὰ θέσω αὐτὸ εἰς τὴν θήκην; Ποτέ, πρὶν ἢ ἐκδικήσω τὰ εἴκοσι τρία τραύματα τοῦ Καίσαρος, ἢ πρὶν ἄλλος Καῖσαρ παράσχῃ νέον φόνον εἰς τὰ ξίφη τῶν προδοτῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δέν θὰ ἀποθάνῃς ὑπὸ προδοτῶν, ἐκτὸς μόνον ἐν ἄγῃς τοιούτους μετὰ σοῦ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Τὸ ἐλπίζω. Δέν ἐγεννήθην διὰ νὰ ἀποθάνω ὑπὸ τοῦ ξίφους τοῦ Βρούτου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ εὐγενέστερος τῆς γενεᾶς σου ἐν ἤτο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τύχῃς ὤραιοτέρου θανάτου, ὦ νεανία.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε ἀνάξιον τιμῆς τοιαύτης τὸ ἰδιότροπον τοῦτο παιδάριον, ὁ σύντροφος ἀνθρώπου ἀκολάστου καὶ οἰνόφλυγος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πάντοτε ὁ ἴδιος Κάσσιος!

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἐλθέ, Ἀντώνιε, ἄγωμεν! Σὲς καλοῦμεν κατὰ πρόσωπον προδότης· ἐν τολμᾷ νὰ πολεμήσῃτε σήμερον, ἔλθετε εἰς τὸ πεδῖον, εἰδεμή, ὅταν θέλητε (*Ἐξέρχεται ὁ Ὀκτάβιος καὶ ὁ Ἀντώνιος μετὰ τοῦ στρατοῦ*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Φύσα, ἄνεμε, ἐξογκώθητε, κύματα, καὶ πλεῦσον, ἀκάτιον! Ἡ θύελλα ἐρράγη, καὶ ὁ κύβος ἐρρίφθη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἔ, Λουκίλλιε! Ἄκουσον μίαν λέξιν.

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ (προχωρῶν)

Στρατηγέ! (Ὁ Βρούτος καὶ ὁ Λουκίλλιος συνομιλοῦσι κατ' ἴδιον).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μεσσάλα!

ΜΕΣΣΑΛΑΣ (προχωρῶν)

Τί λέγει ὁ στρατηγός μου;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μεσσάλα, σήμερον εἶνε τὰ γενέθλιά μου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐγεννήθη ὁ Κάσσιος. Δός μοι τὴν χειρὰ σου, Μεσσάλα. Ἔσο μοι μάρτυς ὅτι παρὰ τὴν θέλησίν μου ἠναγκάσθην, ὅπως καὶ ὁ Πομπήτιος, νὰ ἐξαρτήσω τὰς ἐλευθερίας μας ἐκ τῆς τύχης μιᾶς μάχης. Ἡξεύρεις ὅτι ἤμην ὀπαδὸς τοῦ δόγματος τοῦ Ἐπικούρου· τώρα ὁμως μεταβάλλω γνώμην, καὶ ἀρχίζω νὰ πιστεύω εἰς τοὺς οἰωνούς. Ὅτε ἤρχόμεθα ἐκ τῶν Σάρδεων, δύο μεγάλοι ἀετοί, ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὴν πρώτην ἡμῶν σημαίαν, ἐκάθισαν ἐκεῖ καὶ ἐλάβανον τὴν τροφὴν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν στρατιωτῶν· μᾶς συνώδευσαν δὲ μέχρι Φιλίππων. Σήμερον τὴν πρωΐαν ἀπέπτυσαν καὶ ἐξηφανίσθησαν· ἀντ' αὐτῶν δὲ ἴστανται ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν κόρακες, κορῶναι καὶ γυπες, οἵτινες καταβλέπουσιν ἡμᾶς ὡς σαπρὰν βορὰν· ἡ σκιά αὐτῶν φαίνεται ὡς νεκρικὴ ὀθόνη, ὑφ' ἣν κεῖται ψυχορραγῶν ὁ στρατὸς ἡμῶν.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Μὴ πιστεῦε ταῦτα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὰ πιστεύω ἐν μέρει, διότι εἶμι πλήρης θάρρους, καὶ ἔχω ἀπόφασιν νὰ περιφρονήσω πάντα κίνδυνον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μάλιστα, μάλιστα, Λουκίλλιε.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Γενναῖε Βρούτε· εἴθε οἱ θεοὶ νὰ βοηθήσωσιν ἡμᾶς σήμερον, ὥστε, βιοῦντες ἐν εἰρήνῃ, νὰ φθάσωμεν εἰς βαθὺ γῆρας! Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ ἀνθρώπινα εἶνε ἀβέβαια, ἄς προνοήσωμεν περὶ ἐνδεχομένης συμφορᾶς. Ἄν ἠττηθῶμεν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, δὲν θὰ ἴδωμεν πλέον ἀλλήλους. Τί ἀπεφάσισας νὰ πράξῃς;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ λάβω ὡς κανόνα τὴν φιλοσοφίαν ἐκείνην, καθ' ἣν ἔψεξα τὸν Κάτωνα ὡς αὐτοκτονήσαντα. Δὲν ἠξεύρω διατί, ἀλλὰ θεωρῶ ἀνανδρὸν καὶ

ταπεινόν, ἐκ φόβου πρὸς τὰ συμβησόμενα, νὰ θέτῃ τις τέρμα εἰς τὸν βίον· θὰ ὀπλισθῶ λοιπὸν μὲ ὑπομονήν, καὶ θὰ περιμένω τὰς βουλὰς τῆς διοικήσεως ἡμᾶς ἀνωτέρως δυνάμεως.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Λοιπόν, θὰ συναιέσης, ἀν ἠττηθῶμεν, νὰ ἀχθῆς ἐν θριάμβῳ διὰ τῶν ὁδῶν τῆς Ρώμης;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι, Κάσσιε, ὄχι· μὴ πιστεύσης ποτέ, γενναῖε Κάσσιε, ὅτι ὁ Βρούτος θὰ ἀπαχθῆ δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην· τὸ φρόνημά του εἶνε ὑπέρτερον. Ἄλλ' ἡ σημερινὴ ἡμέρα πρέπει ν' ἀποπερατώσῃ τὸ ἔργον, ὅπερ ἤρχισαν αἱ εἰδοὶ τοῦ Μαρτίου. Ἐπειδὴ δὲν ἠξεύρω ἀν θὰ ἐπκνίδωμεν ἀλλήλους, ἄς ἀνταλλάξωμεν τὸν ὕστατον ἀσπασμόν. Ὑγίαινε, ὑγίαινε διὰ πκντός, Κάσσιε! Ἄν ἐπκνίδωμεν ἀλλήλους, θὰ χαρῶμεν· εἰδεμή, ὁ ἀσπασμὸς οὗτος εἶνε ἐπίκαιρος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὑγίαινε, ὑγίαινε διὰ πκντός, Βρούτε! Ἄν συναντηθῶμεν κπὶ πάλιν, θὰ χαρῶμεν πράγματι, εἰδεμή, ὁ ἀσπασμὸς οὗτος εἶνε ἐπίκαιρος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐμπρός, ἄγωμεν. ὦ, ἀν ἠδύνατό τις νὰ μάθῃ ἐκ τῶν προτέρων τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ταύτης! Ἄλλ' ἀφοῦ ἡ ἡμέρα πάντως θὰ λήξῃ, θὰ μάθωμεν καὶ τὸ τέλος τῆς. Ἐμπρός! ἄγωμεν! (Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Β'

ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ

Πολεμικαὶ κραυγαί. Εἰσέρχονται ὁ Βρούτος καὶ ὁ Μεσσάλας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ τὸν ἵππον, Μεσσάλα· κόμισον τὰ γράμματα ταῦτα εἰς τὰς λεγεῶνας τῆς ἄλλης πτέρυγος. Ἄς ἐπιτεθῶσιν ἀμέσως, διότι παρατηρῶ ὅτι ἡ ἀντίστασις τῆς πτέρυγος τοῦ Ὀκταβίου εἶνε χαλαρά, καὶ ταχεῖα ἐφοδος δύναται νὰ τρέψῃ αὐτήν. Ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ τὸν ἵππον, Μεσσάλα, ἄς ἐφορμήσωσι πάντες ὁμοῦ! (Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Γ'

ΕΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Κραυγαί πολεμικαί. Εισέρχεται ὁ Κάσσιος μετὰ τοῦ Τιτινίου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Παρατήρησον, παρατήρησον, Τιτίνιε, πῶς φεύγουσιν οἱ ἄθλιοι. Κ' ἐγὼ αὐτὸς ἔγεινα ἐχθρὸς τῶν ἰδικῶν μου· ὁ σημαιοφόρος οὗτος ἐδραπέτευσεν· ἐφόνευσά τὸν ἄνανδρον, καὶ ἔλαβον τὴν σημαίαν.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἦ Κάσσιε, ἔσπευσε πολὺ ὁ Βροῦτος, ὅστις, παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς νίκης, ἦν ἤρξατο κατὰ τοῦ Ὀκταβίου, προέβη διώκων μεθ' ὑπερμέτρου ζέσεως· ὁ στρατὸς ὤρμησεν ἐπὶ τὴν λαφυραγωγίαν, ἐνῶ ὁ Ἀντώνιος μᾶς περιζωννύει (*Εἰσέρχεται ὁ Πίνδαρος*).

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Φύγε, φύγε πλέον μακράν, στρατηγέ μου· ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἔφθασεν εἰς τὰς σκηνάς σου. Φύγε ἀπ' ἐδῶ, Κάσσιε· μακράν, μακράν ἀπ' ἐδῶ!

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ λόφος οὗτος εἶνε ἀρκετὰ μακράν. Παρατήρησον, παρατήρησον, Τιτίνιε· ἰδικαί μᾶς εἶνε αἱ πυρπολούμεναι ἐκεῖναι σκηναί;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ναί, στρατηγέ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τιτίνιε, ἂν με ἀγαπᾷς, ἵππευσον τὸν ἵππον μου, ὕπαγε ὅσον δυναθῆς ταχύτερον πρὸς τὸ στράτευμα ἐκεῖνο, καὶ ἐπίστρεψον πάραυτα, διὰ νὰ βεβαιωθῶ ἂν εἶνε ἐχθρικοὶν ἢ ἡμέτερον.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἀμέσως θὰ ἐπανέλθω (*Ἐξέρχεται*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὑπαγε, Πίνδαρε, εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ λόφου· ἡ δρασίς μου ἦτο πάντοτε ἀσθενής· παρατήρησον τὸν Τιτινίου καὶ εἰπέ μοι ὅ,τι ἄλλο ἴδῃς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (*Ὁ Πίνδαρος ἀναβαίνει εἰς τὸν λόφον*). Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἤλθον εἰς τὴν ζωὴν ὁ χρόνος συνετέλεσε τὸν κύκλον του, καὶ ὁ βίος μου θὰ λάβῃ τέλος ἐκεῖ, ὅπουθεν ἔλαβεν ἀρχὴν· συνετέλεσε τὴν περιόδον του. Τί νέα, Πίνδαρε;

ΠΙΝΔΑΡΟΣ (*ἄνωθεν*)

Ὁ Τιτινίος περικυκλοῦται ὑπὸ ἵππέων, οἵτινες καταδιώκουσιν αὐτὸν τρέχοντες ἀπὸ βυτῆρος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς φεύγει ταχέως. Τὸν πλησιάζουσι. Τινὲς πηδῶσιν ἐκ τοῦ ἵππου, ὦ! καὶ αὐτὸς. Συνελήφθη (*Ἀκούονται πολεμικαὶ κραυγαί*). Ἄκουσον, ἐκπέμπουσι χαρμοσύνους κραυγὰς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κάτελθε, μὴ παρατήρει πλέον. Πόσον ἄνανδρος εἶμαι, ὑποφέρων ἀκόμη τοιοῦτον βίον, ἀφοῦ εἶδον τὸν ἀριστὸν φίλον μου αἰχμαλωτιζόμενον ἐνώπιόν μου! (*Ὁ Πίνδαρος κατέρχεται*). Πλησιάσον· σὲ συνέλαβον αἰχμάλωτον κατὰ τὸν πρὸς τοὺς Πάρθους πόλεμον· σὺ δὲ ὠρκίσθης νὰ ἐκτελέσῃς ὅ,τι δήποτε σε διατάξω, ἂν σοι χαρίσω τὴν ζωὴν. Ἐλθέ τώρα· τήρησον τὸν ὄρκον σου. Ἀπὸ τοῦδε εἶσαι ἐλεύθερος. Πλήξον τὸ στῆθος μου διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου ξίφους, ὅπερ διεπέρασε τὰ σπλάγχνα τοῦ Καίσαρος. Μὴ ἀντιλέγεις· ἰδοὺ, λάβε αὐτό· ἀφοῦ δὲ καλύψω τὸ πρόσωπον, ὅπως βλέπεις, διευθύνεις αὐτὸ κατ' ἐμοῦ (*Ὁ Πίνδαρος πλῆττει αὐτόν*). Ἐξεδικήθης, ὦ Κάτσαρ, καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου ξίφους, ὅπερ σε ἐφόνευσεν (*Ἀποθνήσκει*).

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Τώρα εἶμαι ἐλεύθερος. Καὶ ὅμως δὲν θὰ τὸ ἤθελον, ἂν ἐξηρτάτο ἐξ ἐμοῦ. Ἦ Κάσσιε! Μακράν τῆς χώρας ταύτης θὰ φύγῃ ὁ Πίνδαρος θὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, ὅπου οὐδέποτε θὰ τὸν ἴδωσιν ὀφθαλμοί, Ῥωμαίων (*Εἰσέρχονται ὁ Τιτινίος καὶ ὁ Μεσσάλας*).

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Τῆς τύχης περιπέτεια, Τιτίνιε· διότι ὅπως ὁ Ὀκτάβιος κατετροπώθη ὑπὸ τοῦ γενναίου Βρούτου, οὕτω καὶ αἱ λεγεῶνες τοῦ Κασσίου ἐνικηθήσαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἡ ἀγγελία αὕτη θὰ παρηγορήσῃ τὸν Κάσσιον.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ποῦ τὸν ἀφήκες;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἐπὶ τοῦ λόφου, περίλυπον, μετὰ τοῦ ἀπελευθέρου του Πινδάρου.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κείμενος;

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Δὲν φαίνεται νὰ ζῇ. Ἦ συμφορὰ!

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Δὲν εἶνε αὐτός.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἦτοι, Μεσσάλα, ἀλλὰ δὲν εἶνε πλέον ὁ Κάσσιος. ὦ δῶν ἥλιε, ὅπως σὺ καταδύεσαι εἰς ἐρυθρὰς ἀκτῖνας, οὕτω καὶ τὸ φῶς τοῦ Κασσίου καταδύεται εἰς τὸ ἐρυθρὸν τοῦ αἵμα. Ἦφανίσθη ὁ ἥλιος τῆς Ῥώμης! Παρῆλθεν ἡ ἡμέρα μας, καὶ ἔρχονται νέφη, ἀναθυμιάσεις καὶ κίνδυνοι· Ἔλῃξεν ἡ ἐν τῷ βίῳ ἐνέργεια ἡμῶν! Ὁ φόβος τῆς ἀποτυχίας μου ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς αὐτοχειρίας ταύτης.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ὁ φόβος τῆς ἀποτυχίας ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς αὐτοχειρίας ταύτης. ὦ πλάνη μουσαρά, διατί, ὦ μελαγχολίας γέννημα, δεικνύεις εἰς τοὺς ἀνθρώπους πράγματα ἀνύπαρκτα; ὦ πλάνη, ταχεῖα μὲν ἡ σύλληψις σου, πάντοτε δὲ ἐπώδυνος ὁ τοκετός, διότι φονεύεις τὴν μητέρα, ἣτις σε ἐγέννησε!

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Ἔ, Πίνδαρε! Ποῦ εἶσαι, Πίνδαρε;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ζήτησέ τον, Τιτίνιε, ἐνῷ ἐγὼ ὑπάγω εἰς συνάντησιν τοῦ εὐγενοῦς Βρούτου, ἵνα διαπεράσω τὴν ἀκοὴν τοῦ διὰ τῆς ἀγγελίας ταύτης· λέγω δὲ νὰ διαπεράσω, διότι καὶ ὁ ὄξυς χάλυψ καὶ τὰ φαρμακερὰ βέλη θὰ προὔξενουν τὴν αὐτὴν αἰσθησιν εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ Βρούτου, ὅποιαν ἡ ἀγγελία τοῦ θεάματος τούτου.

ΤΙΤΙΝΙΟΣ

Σπεῦσον, Μεσσάλα· ὑπάγω εἰς ἀνέυρεσιν τοῦ Πινδάρου (*Ἐξέρχεται ὁ Μεσσάλας*). Διατί με ἐξαπέστειλας, ἀνδρεῖε Κάσσιε; Δὲν συνήνητησα τοὺς φίλους σου; Δὲν ἔστεψαν τὸ μέτωπόν μου διὰ τοῦ θριαμβικοῦ τούτου στεφάνου, λέγοντές μοι νὰ σοι δώσω αὐτόν; Δὲν ἤκουσες τοὺς ἀλαλαγμοὺς αὐτῶν; Φεῦ! Τὰ πάντα παρηρμήνευσας! Ἀλλά, δέξαι ἐπὶ τοῦ μετώπου σου τὸν στέφανον τοῦτον. Ὁ Βρούτος σὺ με διέταξε νὰ σοι τὸν δώσω, καὶ θὰ ἐκτελέσω τὴν διαταγὴν του (*Ἐναποθέτει τὸν στέφανον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κασσίου*). Ἐλθέ ταχεῶς, Βρούτε, καὶ ἰδὲ πόσον ἐτίμων τὸν Γάϊον Κάσσιον (*λαμβάνει τὸ ξίφος τοῦ Κασσίου*). Συγχωρήσατέ μοι, ὦ θεοί· τοιοῦτον εἶνε τοῦ Ῥωμαίου τὸ καθήκον. Ἐλθέ, παμφίλτατον, ἐλθέ, ὦ ξίφος τοῦ Κασσίου, καὶ τὴν καρδίαν πέρασον εὐθὺς τοῦ Τιτινίου.

(*Κραυγαὶ πολεμικαί. Εἰσέρχονται ὁ Μεσσάλας ὁ Βρούτος ὁ νέος Κάτων, ὁ Στράτων, ὁ Βολούμνιος καὶ ὁ Λουκίλλιος*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ποῦ, ποῦ εἶνε τὸ σῶμα τοῦ Μεσσάλα;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ἐκεῖ κάτω, θρηνοῦμενον ὑπὸ τοῦ Τιτινίου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τὸ πρόσωπον τοῦ Τιτινίου εἶνε ἀνεστραμμένον.

ΚΑΤΩΝ

Ἠτύοκτόνησεν.

ΒΡΟΥΤΟΣ

ὦ Ἰούλιε Καίσαρ, εἶσαι κραταιὸς ἀκόμη! Τὸ πνεῦμά σου πλανᾷται ἔξω καὶ διευθύνει τὰ ξίφη μας ἐπὶ τὰ σπλάγχνα ἡμῶν (*Ἀκούεται κραυγαί*).

ΚΑΤΩΝ

Ἀνδρεῖε Τιτίνιε! Ἴδέτε, ἔστεψε τὸν νεκρὸν Κάσσιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπάρχουσιν ἄλλοι Ῥωμαῖοι ὅμοιοι πρὸς τούτους; Χαῖρε, ὦ τελευταῖε τῶν Ῥωμαίων! Εἶνε ἀδύνατον νὰ γεννήσῃ ἡ Ῥώμη ὁμοίόν σου! — Φίλοι, εἰς τὸν νεκρὸν τοῦτον ὀφείλω πλειότερα δάκρυα τῶν ὄσων θὰ χύσω. Θὰ εὔρω τὴν κατάλληλον στιγμὴν, θὰ εὔρω αὐτὴν, Κάσσιε. Ἐλθετε λοιπὸν, μετακομίσσατε εἰς τὴν Θάσον τὸ σῶμά του· ἡ κηδεία του δὲν θὰ τελεσθῇ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης· τοῦτο θ' ἀπεθάρρυνεν ἡμᾶς. Ἐλθέ, Λουκίλλιε· ἐλθέ, νέε Κάτων· ἄγωμεν εἰς τὸ πεδῖον. Λαβέων καὶ Φλάβιε, διατάξατε τὸν στρατὸν νὰ προχωρήσῃ. Εἶνε ἡ τρίτη ὥρα· πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ νύξ, θὰ δοκιμάσωμεν τὴν ἔκβασιν δευτέρας μάχης¹.

Σ Κ Η Ν Η Δ'

ΕΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Κραυγαὶ πολεμικαί. Εἰσέρχονται μαχόμενοι στρατιῶται ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, εἶτα ὁ Βρούτος, ὁ νέος Κάτων, ὁ Λουκίλλιος καὶ τινες ἄλλοι.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀκόμη, συμπολιῖται, ἐπιτέθητε καὶ πάλιν!

ΚΑΤΩΝ

Τίς νόθος ἀρνεῖται! Τίς θέλει νὰ με ἀκολουθήσῃ; θὰ ἀναφωνήσω τὸ

¹ Ἐνταῦθα δὲ καὶ ὁ Μάρκος ὁ Κάτωνος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων μαχόμενος καὶ καταπονούμενος οὐκ ἔφυγεν, οὐδ' εἶξεν, ἀλλὰ χρώμενός τε τῇ χειρὶ καὶ φράζων τίς εἶη, καὶ πατρόθεν ὀνομάζων ἔπεσεν ἐπὶ πολλοῖς νεκροῖς τῶν πολεμίων. Πλ. Βρούτος, XLIX.

ὄνομά μου εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης.¹ Αἴ! Εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ Μάρκου Κάτωνος! Ἐχθρὸς τῶν τυράννων, καὶ φίλος τῆς πατρίδος μου! Εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ Μάρκου Κάτωνος!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ Βροῦτος, ὁ Μάρκος Βροῦτος! Βροῦτος, ὁ τῆς πατρίδος φίλος! Μάθετε ὅτι εἶμαι ὁ Βροῦτος! (Ἐξέρχεται).

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Ἐφρονεύθης, ὦ νεαρὲ καὶ γενναῖε Κάτων; Ἄ, ἀποθνήσκεις τόσο ἀνδρείως ὅσον καὶ ὁ Τιτίμιος, καὶ πρέπει νὰ τιμηθῆς ὡς προσήκει εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Κάτωνος.

Α' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Παραδόθητι, εἰδεμῆ, ἀποθνήσκεις.

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Παραδίδομαι μόνον ἵνα ἀποθάνω (Προσφέρει αὐτῷ χρήματα). Εἶνε τόσα, ὥστε θ' ἀποφασίσῃς νὰ με φονεύσῃς ἀμέσως. Φόνευσον τὸν Βροῦτον διὰ νὰ δοξασθῆς διὰ τοῦ θανάτου του.

Α' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ὅχι, εἶνε εὐγενὴς αἰχμάλωτος.

Β' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ἐ, θέσιν! Εἶπατε εἰς τὸν Ἀντώνιον ὅτι συνελήφθη ὁ Βροῦτος.

Α' ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ἐγὼ θὰ τὸ εἶπω. Ἐρχεται ὁ στρατηγός (Εἰσέρχεται ὁ Ἀντώνιος).
—Συνελήφθη ὁ Βροῦτος, ὁ Βροῦτος, στρατηγέ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποῦ εἶνε;

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Εἶνε ἀσφαλῆς, Ἀντώνιε, ἀρετὰ ἀσφαλῆς. Δύναμαι δὲ νὰ σε βεβαιώσω ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς θὰ συλλάβῃ ποτὲ ζῶντα τὸν γενναῖον Βροῦτον. Ὁ θεὸς νὰ τὸν φυλάξῃ ἀπὸ τοιοῦτο ὄνειδος! ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὕρῃς αὐτόν, ζῶντα ἢ νεκρόν, θὰ τὸν εὕρῃς πάντοτε Βροῦτον, πάντοτε τὸν ἴδιον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὁ αἰχμάλωτος οὗτος δὲν εἶνε μὲν ὁ Βροῦτος, φίλε μου, ἀλλὰ σὲ βεβαιῶ ὅτι εἶνε λεία οὐχὶ κατωτέρα ἐκείνου. Φρουρεῖτε αὐτὸν καλῶς, καὶ περιποιήθητε αὐτόν. Θὰ προετίμων νὰ ἔχω φίλους, παρὰ ἐχθρούς, ἀνδρὰς τοιού-

¹ Ἡ δευτέρα μάχη τῶν Φιλίππων ἐγένετο εἴκοσιν ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην.

τους. Ὑπαγε νὰ ἴδῃς ἂν ὁ Βροῦτος ζῆ ἢ ἀπέθανε, καὶ ἐπίστρεψον εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ὀκταβίου διὰ νὰ μοι ἀναγγείλῃς τὰ συμβαίνοντα (Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Ε'

ΕΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Εἰσέρχεται ὁ Βροῦτος, ὁ Δάρδανος, ὁ Κλεῖτος, ὁ Στράτων καὶ ὁ Βολούμιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐλθετε, ἀτυχῆ λείψανα τῶν φίλων· καθίσατε ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου.

ΚΛΕΙΤΟΣ

Ὁ Στατύλλιος¹ εἶδειξε μὲν τὸν πυρσὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐπανῆλθε, στρατηγέ· ἢ συνελήφθη ἢ ἐφρονεύθη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Κάθισον, Κλεῖτε.² Φόνος εἶνε τὸ σύνθημα. Εἶνε τοῦ συρμοῦ. Ἄκουσον, Κλεῖτε (Ψιθυρίζει εἰς τὸ ὄσ τοῦ Κλεῖτου).

ΚΛΕΙΤΟΣ

Πῶς, ἐγὼ, στρατηγέ; ὄχι, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Σιώπα. Οὐδὲ λέξιν.

ΚΛΕΙΤΟΣ

Προτιμῶ νὰ αὐτοκτονήσω.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄκουσον, Δάρδανε (Τῷ ὁμιλεῖ χαμηλοφώνως).

ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Ἐγὼ νὰ πράξω τοιοῦτόν τι;

¹ Εἰκάζοντι δὲ αὐτῷ μὴ πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ τεθάναι, Στατύλλιος ὑπέστη διὰ τῶν πολεμίων ἐκπαισάμενος κατόψεσθαι τὸ στρατόπεδον καὶ πυρσὸν ἄρας, ἂν περ εὕρῃ τάκεϊ σωζόμενα, πάλιν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτόν. Πλουτ. Βροῦτος, LI.

² Προϊούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἀποκλίνας ὡς ἔτυχε καθεζόμενος πρὸς οἰκέτην ἑαυτοῦ Κλεῖτον ἐλάλει. Σιωπῶντος δὲ τοῦ Κλεῖτου καὶ διακρύοντος αὐθις ἐπισπασάμενος τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον ἰδίᾳ τινὰς αὐτῷ προσέφερε λόγους. Τέλος δὲ τὸν Βολούμιον αὐτὸν ἑλληνιστὶ τῶν λόγων καὶ τῆς ἀσκήσεως ὑπεμίμησε καὶ παρεκάλει τῇ χειρὶ συνεφάσασθαι τοῦ ξίφους αὐτῷ καὶ συνεπερεῖσαι τὴν πληγῆν. Πλουτ. Βροῦτος, LII.

ΚΛΕΙΤΟΣ

*Ω! Δάρδανε!

ΔΑΡΔΑΝΟΣ

*Ω! Κλεῖτε!

ΚΛΕΙΤΟΣ

Τί ἀποτρόπαιον ἀπήτησε παρὰ σοῦ ὁ Βρούτος;

ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Νὰ τὸν φονεύσω. Παρατήρησον αὐτόν, εἶνε βεβυθισμένος εἰς σκέψεις.

ΚΛΕΙΤΟΣ

Τοιαύτη εἶνε ἡ πληροῦσα τὸ εὐγενές τοῦτο σκεῦος λύπη, ὥστε ἐξέρχεται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πλησίασον, ἀγαπητὲ Βολούμνιε. *Ακουσον μίαν λέξιν.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

Τί διατάσσει ὁ στρατηγός μου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἴδού, Βολούμνιε. Τὸ φάσμα τοῦ Καίσαρος ἐνεφανίσθη εἰς ἐμέ δις ἐν καιρῷ νυκτός. Πρῶτον εἰς Σάρδεις καὶ δεύτερον ἐνταῦθα ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Φιλίππων τὴν παρελθοῦσαν νύκτα. Γνωρίζω ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα μου.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

*Οχι, στρατηγέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, εἶμαι βέβαιος, Βολούμνιε. Βλέπεις πῶς ἔχουσι τὰ τοῦ κόσμου, Βολούμνιε. Οἱ ἐχθροὶ μας μᾶς ὤθησαν πρὸς τὴν ἄβυσσον (*Πολεμικαὶ κραυγαί*)¹ εἶνε ἀξιοπρεπέστερον νὰ ριφθῶμεν ἡμεῖς αὐτοὶ εἰς αὐτήν, παρὰ νὰ περιμένωμεν νὰ μας ρίψωσιν ἐκεῖνοι. *Αγαπητὲ Βολούμνιε! ἡξεύρεις ὅτι ἡμεθα συμμαθηταί. Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῆς παλαιᾶς ἡμῶν φιλίας, σὲ παρακαλῶ νὰ κρατήσης τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους μου ἵνα πέσω ἐπ' αὐτοῦ.

ΒΟΛΟΥΜΝΙΟΣ

Τοῦτο δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς φιλίας, στρατηγέ (*Πολεμικαὶ κραυγαί*).

ΚΛΕΙΤΟΣ

Φύγε, φύγε, στρατηγέ! δὲν εἶνε καιρὸς διατριβῆς.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἰγίαινε καὶ σύ, καὶ σὺ Βολούμνιε. Σὺ, Στράτων, ἐκοιμᾶσο καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα. Ἰγίαινε! *Αγάλλεται ἡ ψυχὴ μου συναισθανομένη ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου μου οὐδένα εὔρον ἄπιστον πρὸς ἐμέ.

Ἡ ὀλεθρία αὕτη ἡμέρα θά με δοξάσῃ πλείοτερον, παρ' ὅσον τὸν Ὀκτάβιον καὶ Ἀντώνιον ὁ ἄτιμος οὗτος θρίαμβος. Χαίρετε πάντες, διότι ἡ γλῶσσα τοῦ Βρούτου περαίνει ὀσονούπω τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου του. Ὁ πέπλος τῆς νυκτός καλύπτει τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὰ δὲ μέλη μου ποθοῦσιν ἀνάγκυσιν χάριν ταύτης τοσοῦτους ὑπέστησαν πόνους (*Κραυγαὶ πολεμικαὶ φωνῆ ἔσωθεν*).—Φύγετε, φύγετε!

ΚΛΕΙΤΟΣ

Φύγε, φύγε, στρατηγέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φύγετε! Σᾶς ἀκολουθῶ (*Ἐξέρχεται ὁ Κλεῖτος, ὁ Δάρδαρος καὶ ὁ Βολούμνιος*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Στράτων, μένε, σὲ παρακαλῶ, πλησίον τοῦ κυρίου σου εἶσαι ἀνὴρ χρηστός, ὁ δὲ βίος σου δὲν ὑπῆρξεν ἄχρωστος τιμῆς¹. Κράτησον λοιπὸν τὸ ξίφος, καὶ ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπον, ἐνῶ ἐγὼ θὰ πέσω ἐπ' αὐτοῦ. Θέλεις, Στράτων;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Δός μοι πρῶτον τὴν χεῖρά σου. Χαῖρε, στρατηγέ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἰγίαινε, ἀγαπητὲ Στράτων (*Πίπτει ἐπὶ τὸ ξίφος*). Πραῦνθητι τώρα, ὦ Καῖσαρ! οὐδὲ τὸ ἡμισυ τῆς προθυμίας ἔδειξα φονεῦν σε, μεθ' ἧς φονεύω ἐμαυτὸν (*Ἀποθνήσκει*).(*Κρότος τῆς μάχης. Ὀπισθοχώρησις. Εἰσέρχονται ὁ Ὀκτάβιος, ὁ Ἀντώνιος, ὁ Μεσσάλας, ὁ Λουκίλλιος, καὶ εἶτα ὁ στρατός*).

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Τίς εἶν' οὗτος;

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

*Ἄνθρωπος τοῦ στρατηγοῦ μου. Ποῦ εἶνε ὁ κύριός σου, Στράτων;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Ἠλευθέρωθη ἐκ τῆς δουλείας, ἣν σὺ ὑφίστασαι, Μεσσάλα! οἱ δὲ νικηταὶ μόνον νὰ τὸν ἀποτεφρώσωσι δύνανται, διότι ὁ Βρούτος μόνος κατέβαλεν ἑαυτόν, καὶ οὐδένα ἄλλον ἐδόξασεν ὁ θάνατός του.

¹ Thy lifethath had some snatch of honour init=Some ticture ὁ βίος σου εἶχε χροιάν τινα τιμῆς. Wright.

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΣ

Τοιοῦτον ἔπρεπε νὰ εἶνε τὸ τέλος τοῦ Βρούτου. Σὲ εὐχαριστῶ, Βροῦτε, διότι ἐπεκύρωσας τοὺς λόγους τοῦ Λουκιλλίου.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Δέχομαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου πάντας τοὺς ὑπηρετήσαντας τὸν Βρούτον (Πρὸς τὸν Στράτωνα). Δέχεσαι νὰ ζήσης μετ' ἐμοῦ;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Ναί, ἂν ὁ Μεσσάλας με συστήσῃ πρὸς σέ.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Πρᾶξον τοῦτο, φίλε Μεσσάλα.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Τίνι τρόπῳ ἀπέθανεν ὁ στρατηγός μου, Στράτων;

ΣΤΡΑΤΩΝ

Ἐκράτησα τὸ ξίφος καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ.

ΜΕΣΣΑΛΑΣ

Ὅκτάβιε, λάβε εἰς τὴν ἀκολουθίαν σου τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὅστις παρέσχεν εἰς τὸν κύριόν του τὴν τελευταίαν ὑπηρεσίαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἦτο ὁ εὐγενέστατος πάντων τῶν Ῥωμαίων. Πάντες οἱ συνωμόται, ἐκτὸς τούτου, ἔπραξαν ὅ,τι ἔπραξαν ἐκ μίσους πρὸς τὸν Καίσαρα. Μόνος αὐτός, ὑπὸ εὐγενοῦς αἰσθήματος ἐμπνεόμενος, καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπων συμφέρον, συνετάχθη μετὰ τῶν ἄλλων. Ὁ βίος του ἦτο γαλήνιος, τὰ δὲ στοιχεῖα ἦσαν τόσον ἀρμονικῶς συγκεκριασμένα ἐν αὐτῷ, ὥστε ἡ Φύσις ἠδύνατο νὰ ἀναστῆ καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα: «Ἴδού ἄνθρωπος!»

ΟΚΤΑΒΙΟΣ

Ἀποδώσωμεν αὐτῷ, μετὰ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀρετὴν του σεβασμοῦ, τὰς ἐπικηδείους τιμὰς. Τὸ λείψανόν του θὰ ἐναποτεθῆ ἀπόψε εἰς τὴν σκηνὴν μου μετὰ τῶν εἰς πολεμιστὴν ἀνηκουσῶν τιμῶν. Ἄς ἀναπαυθῆ ὁ στρατός· ἀπέλθωμεν δὲ ἵνα δρέψωμεν τοὺς καρπούς τῆς εὐτυχοῦς ταύτης ἡμέρας (Ἐξέρχονται).

ΠΟΙΚΙΛΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΥΠΟ

Κ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

§ 11. Αἰμοσταγῆς, σπερμολόγος, κτλ. καὶ αἵματοσταγῆς, σπερματολόγος, κτλ.

Ἐν γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ καθηγητοῦ τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου φιλοπονηθείση κεῖται:

Ἐὰν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος ᾖ ὄνομα, α'. Μεταξὺ τῆς ρίζης αὐτοῦ καὶ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ μέρους μεσο-λαβεῖ ὡς συνθετικὸν φωνῆεν τὸ ο, ὅπερ ἐκθλίβεται, ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος, οἶον: λόγ-ος ποιῶ λογ-ο-ποιός, ἴσ-ος ῥέπω ἴσ-ό-ροπος **σῶμα σῶμα-τος φύλαξ σωματ-ο-φύλαξ**, ἰχθύς ἰχθύ-ος πωλέω ἰχθυ-ο-πώλης, κτέ.

Φέρεται δὲ μετ' οὐ πολλὰ ἢ τεχνικώτατα καὶ ἀκριβεστάτα συντεταγ-μένη παρατήρησις ἡδε:

Τῶν εἰς-μα-ματος ἐν τῇ συνθέσει **συνήθως** γίνεται χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς κατ' ἀποβολὴν τοῦ α, οἶον: αἰμ-ο-σταγῆς, σπερμ-ο-λόγος, στομ-αλγία, σωμ-ασκέω, κτλ.

Ὁ λέγων ὅτι τῶν εἰς ΜΑ οὐδετέρων ἢ ὀνομαστικῇ **συνήθως** ἐν τῇ συνθέσει παραλαμβάνεται δοξάζει πάντως ὅτι **σπανίως** ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ γίνεται χρῆσις τύπων ὁμοίως τῷ **σωματοφύλαξ** ἐσχηματισμένων. Ἄλλ' οὐδαμῶς ἀληθὴς εἶνε ἡ ὑπόληψις αὕτη. Πᾶς δ' ἄλλος μὴ παντελῶς ἄπειρος Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπηλλαγμένος τῆς ψευδοῦς ταύτης δόξης θὰ ἦτο, ἀντὶ δὲ τοῦ ἐπιρρήματος **συνήθως** θὰ ἐποιεῖτο χρῆσιν τοῦ **ἐνίοτε**.

Ὁρθότερον τοῦ Ἑλληνος γραμματικοῦ ἀποφαίνεται ὁ Γερμανὸς Φρα-σικλῆς ἐν τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ γράφων (σελ. 275):

Ὀνόματά **τενα** εἰς -μα (γεν. ατος) τρέπουσι τὸ α μόνον εἰς ο, ἢ ἀποβάλλουσι αὐτό, οἶον **αἰμοσταγῆς** (αἷμα), **σπερμολόγος** (σπέρμα), **στομαλγία** (στόμα), **σωμασκεῖν** (σῶμα).

Ὅμοια τῷ Φρασικλεῖ διδάσκει καὶ ὁ Παπασλιώτης ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ διασκευασθείσῃ γραμματικῇ τοῦ Γενναδίου λέγων (σελ. 209):

Τινὰ ἐκ τῶν εἰς *μα*, γεν. *ματος* συνθετόμενα ἀποβάλλουσι τὸ *ατ* τῆς γενικῆς· οἶον, αἰμοσταγῆς, στομαλγία, αἰμοῤῥαγῆς.

Ἴνα δὲ συμφανὲς παντὶ τὸ πρᾶγμα καταστῆ, ἐπάναγκες εἶνε νὰ μνημονεύσωμεν ὅσα ἔχομεν συνειλεγμένα παραδείγματα τῆς τε συνήθους ὑπὸ τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος γραμματικοῦ νομιζομένης ἐκφορᾶς καὶ τῆς σπανίας αὐτῷ φαινομένης.

Τῆς πρώτης ἐκφορᾶς παραδείγματα ἔκ τε τοῦ δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ ὑπάρχουσιν ἡμῖν πρόχειρα τὰδε·

ἀγαλμοτυπῆς. Μανέθ. Δ', 568 «ἄνδρας εὐζοάνους παλάμησιν ἀγαλμοτυπείς». Ἐγρᾶφη δ' ὑπὸ τινων ἀγαλμοτύποις, ἴν' ἀναφέρηται εἰς τὴν δοτικὴν *παλάμησιν*. Ἐλέχθη δὲ καὶ ἀγαλμοειδῆς, ἀγαλμοειδές Ἔρωσ (Ἰω. Λυδ. σελ. 117, 18 Βόνν.).

αἰμορραγῆς, αἰμοῤῥαντος, αἰμοῤῥυτος, αἰμοσταγῆς, κτλ. Πρβ. καὶ *αἱμαγωγός*. Ὁ Φρύνιχος ἐν τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ σελ. 16,23 λέγει «*Αἱμορρῆς*· χρῶ». Ἐν Ὀδυσσεΐας Υ', 348 ἀπαντᾷ «*αἱμοφόρυκτα* δὲ δὴ κρέα ἥσθιον». Ποιούμενος δὲ περὶ αὐτοῦ λόγον ὁ Εὐστάθιος γράφει (σελ. 1895,35) «*Αἱμοφόρυκτα* δὲ κρέα τὰ αἰμοβαφῆ, ὅποια καὶ τὰ ὠμά. Συγκέκοπται δὲ ἡ λέξις ἐκ τοῦ *αἱματοφόρυκτα*· ἄλλως γὰρ παρὰ τὸ αἷμα *αἱμαφόρυκτα* ὄφειλεν εἶναι. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ *αἰμοῤῥυτον* καὶ τὸ *αἰμοβαφές* καὶ αἰ παρὰ τῷ Λυκόφρονι *αἰμοῤῥυτοι μάχαι*». Κακῶς παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ εἶνε γεγραμμένον «*Αἱμοποῖ*: αἱματώδεις». Πρβ. Σουῖδ. «*Αἱμοπούς*: αἱματοχαρεῖς· ἃ πάρος αἱμοπούς ἐστυφέλιξε λύκους» καὶ Σέξτ. Ἐμπεϊρ. σελ. 12,7 καὶ σελ. 68,18. Ἐν τοῖς τοῦ Πορφυρίου παρὰ Στοβ. Ἐκλ. Α', 53 ἔκειτο ἄλλοτε «τῆς ἐξ *αἱματοποσίας* τῶν θνητῶν ταῖς ψυχᾶς γιγνομένης γνωρίσεως.» Ἄλλ' ὑπὸ τοῦ Γαισφόρου καὶ τοῦ Μεινεκίου καὶ ἄλλων παρελήφθη ἡ γραφὴ *αἱμοποσίας*. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Γαισφόρου (σελ. 438) τρία μὲν ἀντίγραφα ἔχουσιν *αἱμοποσίας*, ἐν δ' *αἱμοποσίας* (Πρβ. καὶ Λοβέκκιον *Παραλειπομ.* σελ. 49). Ἐν τῷ περὶ Ἐπιρρημάτων συγγράμματι Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως μνημονεύεται τύπος *αἱμῆπότης* σελ. 602,24 «Ἴωνες δὲ καὶ τοὺς ὀρκιοτόμους (καὶ ὀρκιοφόρους, ὀρκινητόμους καὶ ὀρκινηφόρους φασὶ καὶ τοὺς αἱμοπότας *αἱμῆπότας*». Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται καὶ ἐπίθετον *αἱμῆρός* (αἱμ-ηρός, αἱματ-ηρός). Ἀνδρόμαχ. παρὰ Γαλ. Τόμ. ΙΔ', σελ. 33 «οὐδὲ μὲν *αἱμῆρῶν* ἔλκεα κανθαρίδιων». Μανέθ. Α', 338 «*αἱμῆρῆσι* γυναιξί». Στέφανος ὁ Βυζάντιος γράφει σελ. 273,11 «Ἐκαλεῖτο (ἢ Ἐπίδαυρος) καὶ Μειλιτσία καὶ *Αἱμῆρά* διὰ τὸ συνεχῶς αἱμάσσεσθαι τὸν βωμὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὑπὸ τῶν θυσιαῶν». Ὁ Σχόττος ὑπέλαβεν ὅτι τὸ *Αἱμῆρά* εἶνε πλημμελὴς ἀνάγνωσις τοῦ *Αἱμῆρά*.

ἀρμάμαξα. Ἐκ τοῦ *ἄρμα* καὶ *ἄμαξα* συνέστη τὸ *ἄρμα-ἄμαξα*, ἐξ οὗ ἐγένετο τὸ *ἀρμάμαξα*. Πρβ. *ξίφομαχαιρα, δορυδρέπανον, κτλ.*, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ. Παρὰ τῷ Ἡροδότῳ ἀπαντᾷ βιβλ. Ζ', 41 «μετεκβαίνεσκε ὄκως μιν λόγος αἰρέσι ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν» καὶ βιβλ. Θ', 76 «καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρει ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους». Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης «ἐφ' ἀρμαμαξῶν μαλακῶς κατακείμενοι» (Ἀχαρν. 70). Πολλάκις γίνεται χρῆσις τοῦ προκειμένου ὀνόματος ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Ξενοφῶντος, μεταβάλλεται δ' ὑπὸ τοῦ Κοθήτου καὶ τὸ ἐν Ἀναβάσει βιβλ. Β', β', 13 «ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος» εἰς τὸ *ἀρμαμάξης* (*Ξενοφ. Ἀναβ.* σελ. VII ἐκδ. γ'). Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ εὐρέθη καὶ τὸ ὄνομα *ἀρμελάτης* καὶ *ἀρμελατήρ*. Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλ. Οὐελκ. 212 «ἀρμελάταο θεοῦ» καὶ Ἐπιγρ. Ἑλλην. Καιθηλ. 618,1 «φαεσφόρον ἀρμελατήρα». Νομίζει δ' ὁ Λοβέκκιος (*Παραλειπομ.* σελ. 49) ὅτι καὶ τὸ κύριον ὄνομα *Ἀρμότικος* ἐκ τοῦ *ἄρμα* εἶνε συνθεθειμένον. Πρβ. καὶ *Ἀρμοκύδης*. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ταῖς εἰς Ὀδύσειαν Σχολίοις φέρεται οὐ μόνον *Ἀρμῶθης* (σελ. 683,7) ἀλλὰ καὶ *Ἀρμᾶθῆ* (σελ. 688,12), ὅπερ πλημμελές. Ἴδε καὶ Κοιχλῦν *Κοῦντ.* *Σμυρν.* σελ. 10.

γραμμαδοδασκαλίδης. Ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 588 β' κεῖται «ἔθεν αὐτὸν (τὸν Ἐπίκουρον) καὶ ὁ Τίμων φησὶ *γραμμαδοδασκαλίδην* ἀναγωγότατον ζώντων». Ἀλλὰ παρὰ Διογένη τῷ Λαερτίῳ βιβλ. Ι', 3 εἶνε γεγραμμένον *γραμμαδοδασκαλίδην*, ὅπερ ἐνεκρίθη ὑπὸ τε τοῦ Λοβεκκίου (*Φων.* σελ. 669) καὶ τοῦ Μεινεκίου (Ἄθην. Τόμ. Δ', σελ. 276) καὶ τοῦ Μουλλαχίου (Ἀποσπ. Φιλοσ. Τόμ. Α', σελ. 94) καὶ ἄλλων (Ἴδε καὶ Μευῆρον *Κουρτ. Μελετ.* Τόμ. Ε', σελ. 65). Ὁ Ὑβνήρος ἐν τῇ ἐκδόσει Διογένης τοῦ Λαερτίου Τόμ. Β', σελ. 439 προτύμησε τὴν γραφὴν *γραμμαδοδασκαλίδην*. Παρατηρητέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῇ Παλατινῇ Ἀνθολογίᾳ τ', 63 φέρεται *γραμματόκω* ἀντὶ τοῦ *γραμματόκω*. Εἶνε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ *γραμμή*, οὐχὶ ἐκ τοῦ *γράμμα* σύνθετον (Ἴδε Λοβέκκιον *Φων.* σελ. 669). Πρβ. *γραμμαποίκιλος* καὶ *γραμμαοειδῆς*. Εὐρέθη δὲ κακῶς γεγραμμένον *γραμματοειδεῖς* ἀντὶ τοῦ *γραμμαοειδῆς* καὶ *γραμματοειδῶς* ἀντὶ τοῦ *γραμμαοειδῶς*.

δερμόπτερος. Ἀριστοτ. Ζῳ. Ἱστορ. Α', α', 9 καὶ ε', 4. Πρβ. καὶ Σουῖδ. λ. *δερμόπτερα* ζῳα. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ *δερμηστής* ὑπελήφθη ὑπὸ τινων σύνθετον ἐκ τοῦ *δέρμα*. Ἴδε Ἀρποκρατ. σελ. 88,8 Δινδ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου, ὡς καὶ περὶ τοῦ *ὠμηστής* καὶ τοῦ *ἀλφηστής*, θὰ γράψωμεν τὰ δέοντα ἐν ἑτέρῳ τόπῳ.

κερμοδότης. Νόνν. Μεταβ. τοῦ κατὰ Ἰωάνν. Εὐαγγ. Β', 75 «ἐζόμενον δὲ *κερμοδότην* χορὸν εὔρε φιλοπλούτοιο τραπέζης.»

κνυμοδέμων, κνυμοκύπος. Πρβ. καὶ *Κνυμοδόκη, Κνυμοθή, Κνυμοπόλεια* (Ἴδε Λοβέκκιον *Φων.* σελ. 668). Ἐλέχθη δὲ καὶ *κνυμοτόκος* καὶ

κυμοτόμος. Ἐν τοῖς τοῦ Ἡρωδιανοῦ Τόμ. Α', σελ. 46,4 Λέντζ. κέῖται «κυμοτοπλήξ καὶ κυμοπλήξ». Πρβ. καὶ σελ. 46,11: κυμορρόξ.

μνημοθέσιον. Ἴδε Θησ. Ἑρρ. Στεφ. λ. μνημοθεῖον.

παμῶχος. Ἡσύχ. «Πάμωχος: ὁ κύριος. Ἴταλοί.» Ἡ ὕγιως ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε παμῶχος=παμοῦχος. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου παρήχθη τὸ ῥῆμα παμωχῶ, οἷον Ἡρακλ. Πίν. Α', 168 «Τὰ Φιντίας ὁ Κρατίνω παμωχεῖ» καὶ Α', 14 «τὸν Κωνέας ὁ Δίωνος ἐπαμώχη». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου μνημονεύεται μετοχὴ κακῶς διὰ διττοῦ ΜΜ προσηνεγμένη «Παμωχιῶν: κεκτημένοις». Ὁ μακαρίτης Οἰκονομίδης ἐν Ἑποικίαις Λοκρῶν Γράμμασι (σελ. 123) ἔγραψε μὲν πάμωχος, οὐδὲν περὶ τῆς ἐσφαλμένης τονώσεως σημειωσάμενος, μετέβαλε δὲ τὸ παμωχιῶν εἰς τὸ παμωχῶν. Ἄλλ', ὡς πρὸ πολλοῦ περητήρησεν ὁ Κοΐνιος (Γρηγ. Κορ. σελ. 229 Σχαιφ.), τὸ παμωχιῶν εἶνε Δωρικὸς σχηματισμὸς ἀντὶ τοῦ παμωχέων. Ὁρθότερον δ' ἔχει ὁ παροξύτονος τύπος παμωχιῶν. Πρβ. ἀδικίῶν=ἀδικέων, ἐπαινίῶν=ἐπαινέων, δοκίει=δοκέει, κτλ., περὶ ὧν ἀκριβῶς ἐτέρωθι (Ἴδε Ἀρήνσιον περὶ Διυλ. Δωρ. σελ. 207 καὶ 209 καὶ Βλαυδήσιον Ἀριστοφ. Λυσ. σελ. 33 καὶ 137). Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῆ (Τόμ. Α', σελ. 272 κέξ.) παμωχιῶ καὶ παμωχιῶν, κελεύει δ' ἐν τῇ Μνημοσύνη (1878, σελ. 171) ν' ἀναγνωσθῆ ἐν τῇ γνωστῇ Λακωνικῇ ἐπιστολῇ «ἀποριῶμες ὅ τι χρὴ δρῆν», ὡς καὶ ὁ Βαλκηνάριος ἠξίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀδωνιαζουσῶν (σελ. 261 α'). Ἄλλ' ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τοῦ Ξενοφῶντος κατὰ τε τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ Κοβήτου κέῖται «ἀπορίομες τί χρὴ δρῆν». Γελοιότατον εἶνε τὸ ὑπὸ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου γεγραμμένον ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 977 «Παμωχέω καὶ (Λακων.) ΠαμΟχιῶ—ῶ, Μ. ασῶ. Δ. ἔχω κατάστασιν, κτήματα.» Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ παρ' Ἡροδότῳ ἀπαντῶν βιβλ. ζ', 57 «πατρούχου δὲ παρθένου πέρι κτέ.» ὑπελήφθη ὑπὸ τοῦ Κοβήτου ἡμαρτημένη γραφὴ τοῦ παμούχου (Λογ. Ἑρμ. Τόμ. Α', σελ. 272 καὶ Μνημοσ. 1875, σελ. 228 καὶ 1884, σελ. 157). Ἄλλ' οὐχὶ ἀπίθανον φαίνεται ὅτι τοῦ τύπου πατρούχου χρήσις ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἐγένετο (Ἴδε Ἐρουερδῆνα Μνημοσ. 1885, σελ. 73). Ἐν τῇ τοῦ Κουμανοῦδου Συναγωγῇ κέῖται σελ. 263 «πατροῖκος, ἄ (=πατροῖχος, πατρωῶχος, πατροῦχος, δηλ. ἐπίκληρος κόρη) ΕΠΙΓΡ. Γόρτυνος Κρήτης IG. ant. 475». Πολλὰ παραδείγματα τοῦ ὑπὸ τοῦ Κουμανοῦδου μνημονευομένου ὀνόματος ἀπαντῶσιν ἐν τῇ νεωστὶ ἐκδοθείσῃ ἐπιγραφῇ τῆς Γόρτυνος. Ἴδε Die Inschrift von Gortyn Bearbeitet von Baunack σελ. 161. Ἐν σελ. 69 εἶνε γεγραμμένον «πατροῖκος—Attisch würde diese Form πατρωῦχος heissen, überliefert ist πατροῦχος».

πνευμόμαλον. Γαλην. Τόμ. ΙΘ', σελ. 445. Ἴσως ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ πνευματόμαλον. Πρβ. Τόμ. ΙΔ', σελ. 786.

θυμουλάω (τουτέστι: ῥύματι ἢ ῥύμασιν ἔλκω). Τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐρέθῃ παρὰ τῷ Πολυβίῳ καὶ ἄλλοις μεταγενεστέροις.

σαγμοσέλλιον. Νικηφ. Φωκ. σελ. 226,16.

σημόθετος. Ἀνθολ. Παλατ. ζ', 295 «ἔργμα τελείας σαμοθέτω.» Ὁ Λοβέκιος ἀνέγνω (Παραλειπομ. σελ. 313) «ἔργμα τε λείας σαμοθέτω (σημοθέτου)», ὅπερ ἐνέκρινε καὶ ὁ Ἐκκῆρος (Comment. Crit. de Anthol. Gr. Τόμ. Α', σελ. 257). Ἄλλ' ἐν τῷ Θεσαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ζ'. σελ. 192 Περ. εἶνε γεγραμμένον «ἔργμα πορείας σαμοθέτω».

σπερμολόγος, σπερμοφόρος, σπερμοφύης, κτλ. Παρ' Ἡσυχίῳ κέῖται «Φαβοτύπου: εἶδος ἰέρκος καὶ περιστερᾶς ἀγρίως σπερμοφάγου». Πρβ. σπερμ-εἶος καὶ σπερματ-ώδης, σπερματῶ (ἀποσπερμαίνω) καὶ σπερματίζω (ἀποσπερματίζω, ἐκσπερματίζω) καὶ σπερματοῦμαι (ἐκσπερματούμι). Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Θεοφράστῳ Φυτ. Ἱστορ. Γ', ιη', 8 διττῇ φέρεται γραφῇ, «ὁ δὲ κιττός, ὅταν ἄρχηται σπερμουχεῖν, μετέωρον ἔχει καὶ ὀρθὸν τὸν βλαστόν» καὶ «ὅταν ἄρχηται σπερμουσθαί» (Ἴδε Σνειδῆρον Θεοφρ. Τόμ. Γ', σελ. 267). Προκριτέα δὲ πάντως εἶνε ἡ γραφὴ σπερμουχεῖν.

στομαλγία, στόμαργος, κτλ. Πολυδεύκ. Β', 101 «Στομοδόκον δὲ τὸν στομύλον καὶ λάλον Φερεκράτης—Εἴρηκε δὲ που Πλάτων καὶ στομανλεῖν». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «Στομοδόκον: στομύλον». Ἄλλ' ὁ Κόκκιος ἰσχυρίζεται (Κωμ. Ἀποσπ. Τόμ. Α', σελ. 207) ὅτι ὑπὸ τοῦ Φερεκράτους ἐγράφη στομοκόπον.

σωμασκῶ. Πολυδεύκ. Ζ', 17 «Τέχναι δ' ἐπ' ἀνθρώποις παιδοτρίβει καὶ γυμνασταὶ καὶ οἱ σωμασκοῦντες τάττεται μὲν ἢ κλήσις ἐπὶ τῶν ἀσκουμένων, οὐδὲν δ' ἂν αὐτὴν κωλύει κάπλι τῶν ἀσκούντων τετάχθαι.» Ἐλέχθη δ' ἐν τῷ παρηκμακῶτι ἑλληνισμῷ καὶ σωμαραστής καὶ σωμαραστία. Ἐν τῷ ὑπὸ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου συντεταγμένῳ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 1384 φέρεται «Σωμαλειπτέω—ῶ, Μ. ἦσω. Ἀλείφω τὸ σῶμά μου καθὼς οἱ ἀθληταί, γυμνάζομαι» (Πρβ. καὶ Γαζῆ Λεξ. τῆς Ἑλλ. Γλ. Τόμ. Γ', σελ. 224). Ἐν τῇ ὑπὸ Οὐέσσελιγγίου γενομένη ἐκδόσει Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου Τόμ. Β', σελ. 513 ἀναγινώσκειται κατὰ τὴν ὑφήγησιν τοῦ Ροδομανοῦ «καθάπερ καὶ ἀθλητῆς ἀγαθὸς πολὺν χρόνον σωμαλειπτῆσας ἐπὶ τὸν ἀγῶνα καταντᾶ κτέ.» ἀντὶ τοῦ χειραλειπτῆσας. Ἄλλ' ἡ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε χειραλειπτῆσας. Σουῖδ. «Χειραλειπτῆσας: Φάβιος δικτάτωρ καθάπερ ἀθλητῆς ἀγαθὸς πολὺν χειραλειπτῆσας χρόνον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα κατήντα. Ἀντὶ τοῦ ἀσκήσας τὴν χεῖρα.»

τερμοδρομῶ. Μανέθ. Δ', 520 «Μήνης τετελεσμένη τερμοδρομούσης». Πρβ. τέρμιος (τερμίους) ἔτι δὲ τερμάζω καὶ τερματίζω καὶ τερματῶ.

χαρμόφρων. Ἡσύχ. «Χαρμόφρων: ὁ Ἑρμῆς.» Ἀποκατέστησε δ' ὁ Στέφανος τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἐν τῷ εἰς Ἑρμῆν Ὀμηρικῷ Ὑμνῳ στίχ. 127

«*Ἐρμῆς χαρμόφρων* εἰρύσατο πύονα ἔργα» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις *χαρμοφῆρων* ἢ *χάρμα φέρων*. Πρβ. καὶ *Χαρμόβλαος-Χαρμόβλεως*.

χειμόσπορος καὶ *χειμοσποροῦμαι*, *χειμοφυῶ*, *χειμοθῆς*, *χειμασκῶ*. Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκου φέρεται βιβλ. Ζ', 61 «τὸ μέντοι χειμερινὸν ἱμάτιον χείμαστρον ἄν λέγοις καὶ χλαῖναν δὲ παχεῖαν, ἣν *χειμάρμυναν* μὲν Αἰσχύλος, Ὀμηρος δὲ ἀλεξάνεμον κέκληκεν». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «*Χειμάρμυναν*: ἣν Ὀμηρος ἀλεξάνεμον λέγει» καὶ Εὐστάθ. σελ. 1490,13 καὶ σελ. 1767,42. Πλημμελὲς φαίνεται τὸ ἐν Βαχμ. Ἀνεκδ. Τόμ. Α', σελ. 415,5 κείμενον «*Χειμάρμυνα* παρὰ *Σοφοκλεῖ* ἢ παρ' Ὀμήρου ἀλεξάνεμος».

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουῖδα λέγεται «*Μορειφορῶ*: ἐν ἱμάτιον φορῶ». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς σελ. 1373 «*Μονηφορῶ* ἐν φορῶ, *μορειφορῶ* δὲ δίφθογγον ἀπὸ τοῦ μόνον καὶ τοῦ εἶμα». Ὁ Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου νομίζει ὅτι ἀμφοτέρω τὰ ῥήματα ταῦτα εἶνε τῶν γραμματικῶν πλάσματα προελθόντα ἐκ τοῦ *μορειμορῶ*.

Ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις (σελ. 49) μνημονεύει ὄνομα *ρομισμοθήκη* ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Φωτίου. Ὁ κωδιξ τοῦ Φωτίου ἔχει «*Λίτρα*: τὴν *ρομιμοδόκη* καλοῦσι, τὴν δὲ αὐτὴν καὶ *λιτροδόκη* καλοῦσι». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «*Λιτρίς*: πυξὶς *σαματοδόχος*». Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1859, σελ. 32) ἀνέγνω *ρομισματοδόκη* καὶ *ρομισματοδόχος*. Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ μὲν Ἡσύχιος ἔγραψε «*Λιτρίς*: πυξὶς *σηματοδόχος*», ὁ δὲ Φώτιος «*Λιτρίδα*: τὴν *σηματοδόκη* καλοῦσι». Ὁ τύπος *σηματοδόχος* εἶνε μὲν ἀδοκίμως ἐσχηματισμένος, ἀλλ' ἦκιστ' ἀνάρμοστος τῷ στόματι τοῦ Ἡσυχίου φαίνεται. Ἐν ἄλλῳ τόπῳ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Ῥύμμα*: σηῆμα καὶ ἡ *σηματοδοκίς*, *σηματοθήκη*» (Πρβ. Λοβέκκιον *Προλεγομ.* σελ. 459). Τὸ ὄνομα *λιτρίς* ἐκ τοῦ *λίτρον* ἤτοι νίτρον παραχθὲν ἐσήμαινε τὴν λιτροδόκη ἢ γουὸν τὴν σηματοθήκη. Πρβ. *ὀξίς*.

Σημειώτεον δ' ὅτι ἐνίοτε ὅλως ἀμετάβλητος φαίνεται ὁ τύπος τῆς ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει, οἷον

ὀνομακλήδην, *ἐξονομακλήδην*, *ὀνομακλήτωρ*, *ὀνομάκλυτος*. Πρβ. καὶ Ὀνομάκριτος. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 233,22 «*Ὀνομάκλυτος*, ὡς *τοξόκλυτος*. Οὕτως δὲ καὶ Ἀρίσταρχος. Ἐν μέντοι τῇ Ὀδυσσεῖα κατὰ παράθεσιν ἀναγνωστέον ἔμοι δ' ὄνομα κλυτὸν Αἴθων». Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 345,25 «*Δουρὶ κλυτόν*: Τὸ κλυτός, εἰ πτωτικὸν κατάρχοι ἐν συνθέσει, βαρύτερον ἔστι *τοξόκλυτος*, *ὀνομάκλυτος*· εἰ δὲ ἄπτωτον, φυλάσσει τὸν αὐτὸν τόνον· *περικλυτός*, *ἀγακλυτός*—Τὸ μὲν οὖν *δουρὶ κλυτός* ἐν παρθέσει ἔστιν». Ἴδε Λοβέκκιον *Φρον.* σελ. 668 καὶ Λαρώχην *Homer. Textkr.* σελ. 311. Ὅτι τὸ *περικλυτός* ἐξεφέρετο ὀξύτονως παρετηρήθη καὶ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως περὶ Συντάξ. σελ. 310,19.

χειμάρροος—*χειμάρρους*. Περὶ τῆς ἐκφορᾶς *χειμάρρος* θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἐν ἐτέρῳ τόπῳ.

ἀρματροχιά—*ἀρματροχίη*. Ὁ Λοβέκκιος γράφει *ἀρματροχία* καὶ *ἀματροχία* (*Γραμματ. Βουτυμ.* Τόμ. Β', σελ. 424 καὶ *Στοιχ.* Τόμ. Α', σελ. 365. Πρβ. καὶ Βαλκενάριον *Ἀμμων.* σελ. 11). Ἄλλ' ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 261,31 λέγεται «*Ἀματροχιάς*: δασείως τὴν ἄρχουσαν. Ὁξύνεται δὲ ὁμοίως τῷ *φυταλιάς*». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 79,35. Ἴδε Κοιχλῦν *Κοιτρ.* *Σμυρν.* σελ. 248 καὶ Λέντζιον *Ἡρωδ.* Τόμ. Β', σελ. 474. Ἄν ἔχη ὑγιᾶς τὸ ὀξύτονον *ἀρματροχιά*, ἐπάναρχες εἶνε νὰ γραφῆ καὶ *ἀμαξοτροχιά*.

αἱμακουρία. Πίνδαρ. Ὀλ. Α', 90 «ἐν αἱμακουρίαῖς ἀγλααῖσι μέμικται». Πλούτ. Ἀριστ. ΚΑ', 5 «παρὰκαλεῖ—ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ τὴν αἱμακουρίαν». *στομαλλμνη* καὶ *στομάλιμνον*, *στομακάκη* (Στράβ. σελ. 781. Πρβ. *ποδοκάκη*). Ὁ τύπος *στομοκάκη* φαίνεται ἀνυπόστατος (Ἴδε Λοβέκκιον *Φρον.* σελ. 668).

Περὶ τῆς γενέσεως τῆς τοιαύτης ἐκφορᾶς ποιεῖται λόγον ὁ ἡμέτερος Τσερέπης ἐν τοῖς Συνθέτοις τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 135 κέξ. Πρβ. Μευῆρον *Κουρτ. Μελετ.* Τόμ. Ε', σελ. 64 καὶ *Γραμματ.* σελ. 21 καὶ Βρουγμανὸν *Μορφολ.* Τόμ. Β', σελ. 221 καὶ 255 καὶ *Γραμματ.* σελ. 70.

Σημειώτεον δ' ὅτι ὑπὸ τε παλαιῶν καὶ νέων γραμματικῶν νομίζεται ὅτι καὶ τὸ *γαλαθηνός* συνέστη ἐκ τοῦ *γάλα* θῆσθαι (Ἴδε Λοβέκκιον *Προλεγομ.* σελ. 193 καὶ *Στοιχ.* Τόμ. Α', σελ. 36). Πρβ. καὶ Λεξ. Ὀμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 243).

Καλὸν δὲ πῶς ἡμῖν φαίνεται νὰ γραφῶσι τινεὶ περὶ τῶν ὀνομάτων *ἀρματροχιά* καὶ *ἀματροχία*. Ὁ Ἀμμώνιος λέγει ἐν τῷ περὶ Ὀμοίων καὶ Διαφόρων Λέξεων σελ. 12 «*Ἀματροχία* καὶ *ἀρματροχία* διαφέρει. *Ἀματροχία* μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ ταυτοσυνδρομὴ (γρ. ἢ εἰς ταῦτὸ συνδρομὴ) τῶν ἀρμάτων τῇ ῥ' εἶχεν Μενέλαος ἀματροχιάς ἀλεείνων· *ἀρματροχία* δὲ ὁ τύπος καὶ ἡ ἐγγάραξις τοῦ τροχοῦ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς· οὐδὲ τι πολλὴ γίνεται ἐπισώτρων ἀρματροχίη κατόπισθεν ἐν λεπτῇ κονίῃ». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Ὀμηρικῷ Λεξικῷ Ἀπολλωνίου τοῦ σοφιστοῦ σελ. 28,1 «*Ἀματροχιάς*: τὰς συνεμπτώσεις τῶν τροχῶν» καὶ σελ. 43,15 «*Ἀρματροχίη*: ἡ ἀπὸ τῶν τροχῶν ἐντμησις καὶ ἐγγάραξις τοῦ ἐδάφους» καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὀμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1309,10 «*Ἀματροχία* δὲ αἱ ὁμοδρομίαι ἢ μάλλον αἱ ὁμοῦ συμβολαὶ τῶν τροχῶν, εἰπεῖν δὲ καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς αἱ εἰς ταῦτὸ σύνοδοι τῶν τροχῶν» καὶ σελ. 1313,12 «*Ἀρματροχία* γὰρ ἄλλο ἐστὶ παρὰ τὴν ἀματροχίαν· ἐκείνη μὲν γὰρ τί δηλοῖ προεῖρηται, αὕτη δὲ ἔχνος δηλοῖ τροχῶν ἄρματος». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 79,36 καὶ σελ. 145,14. Ἡ προφανὴς αὕτη διαφορὰ τῶν λέξεων *ἀματροχία* καὶ *ἀρματροχία*, ἥτις τρανῶς καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν φωνῶν

μηνύεται, ἔλαθε τὸν ποιητὴν Καλλιμάχον κατὰ τὸν Πορφύριον λέγοντα ὅτι ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ χρῆσις τοῦ ἀματροχιά ἀντὶ τοῦ ἀρματροχιά. Τὰδε γράφει ὁ Πορφύριος ἐν ταῖς Ὀμηρικοῖς Ζητήμασι σελ. 263 Σραδ. «Οὐ δεῖ δυσχεραίνειν εἰ τῶν νῦν παιδευτῶν (εὐπαιδευτῶν Κόβ.) τοὺς πολλοὺς λανθάνει τινὰ τῶν Ὀμηρικῶν, ὅπου καὶ τὸν δοκοῦντα εἶναι ἀκριβεστάτον καὶ πολυγράμματον Καλλιμάχον ἔλαθεν ἢ διαφορὰ τῆς ἀρματροχίας, ἣν ἔχει πρὸς τὴν χωρὶς τοῦ Ρ λεγομένην ἀματροχίαν. Ἔστι δὲ ἀματροχία τὸ ἄμα τρέχειν καὶ μὴ ἀπολείπεσθαι, οἷον ὁμοδρομία τις οὐσα· τρόχους γὰρ τοὺς δρόμους ἔλεγον ἀρματροχία δὲ τῶν τροχῶν τὸ ἴχνος. Ἄμφω δὲ παρ' Ὀμήρῳ κεῖται τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἐξηγησαμένου— Ἄγνοήσας δὲ ταῦτα ὁ Καλλιμάχος φησιν· ἀλλὰ θεόντων ὡς ἀνέμων, οὐδεὶς εἶδεν ἀματροχίας. Βούλεται μὲν γὰρ εἶπεῖν ὡς οὐδεὶς εἶδεν ἴχνος διὰ τὸ θεῖν ὡς ἀνέμους· ἀματροχίαι δὲ οὐ δηλοῦσι τὰ ἴχνη τῶν θεόντων ἀρμάτων, ἀλλ' αἰ μετὰ τοῦ Ρ λεγόμενα ἀρματροχίαι». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 79, 32 «Ἀματροχία: παρ' Ὀμήρῳ ἢ τῶν τροχῶν σύγκρουσις, παρὰ τοῖς νεωτέροις δὲ ὁ τῶν τροχῶν ἐν γῆ τύπος» καὶ Ἡσύχ. «Ἀρματροχίαι: αἰ τῶν τροχῶν ἐν τῇ γῆ ἀποχαράξεις» καὶ «Ἀματροχιάς: τὰς χαράξεις τῶν τροχῶν καὶ ὁμοδρομίας» καὶ Σουῖδ. «Ἀματροχία: ἢ ἀρματοτροχία». Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι καὶ ὁ Νίκανδρος εἶπεν ἐν τοῖς Θηριακῶς στίχ. 263 «ἐν δ' ἀμάθοισιν ἢ καὶ ἀματροχιῆσι κατὰ στίβου ἐνδυκὲς αὖει», εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τὸδε· «Ἀματροχιῆσιν: ἀντὶ τοῦ ἀρματροχιάς· λέγει γὰρ ταῖς χαράξεις τοῦ τροχοῦ ταῖς γενομέναις εἰς τὴν γῆν». Ἀναγκαῖον ἐτι νομίζομεν νὰ δηλωθῇ ὅτι παρὰ τῷ Πολυδεύκει βιβλ. Ζ', 116 κατὰ μὲν τὴν Δινδορφίειον ἐκδοσιν ἀναγινώσκειται «τὰ δὲ ἴχνη τῶν τροχῶν, ἃ Ὀμηρος ἀρματοτροχίας εἶρηκε, Καλλίας ἐν Κύκλωσιν ἀμαξοτροχίας λέγει», κατὰ δὲ τὴν Βεκκῆρειον «ἃ Ὀμηρος ἀματροχίας εἶρηκεν». Ὁ Μεινέκιος νομίζει (Ἄποσπ. Κωμ. Τόμ. Β', σελ. 738) ὅτι συνεχύθησαν ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου τὰ τῆς Ὀμηρικῆς χρήσεως. Ἄλλ' ἴσως ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ ἀρματροχίας, ὡς κεῖται ἐν κώδιξι (Πρβ. Πολυδεύκ. Τόμ. Ε', σελ. 395 Δινδ.). Παρὰ Λουκιανῷ Δημοσθ. Ἐγκ. 23 ἔχουσι τάντίγραφον «ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρματοτροχίας» καὶ ἀρματροχίας καὶ μετ' ὀλίγα «τὰς ἀρματοτροχίας ἀλεείνων» καὶ ἀρματροχίας. Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ἐγκριτέον τὴν γραφὴν ἀρματροχιάς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀναγνωστότεον ἀματροχιάς (Ἴδε Κόβητον Var. Lect. σελ. 213). Τρεπτόν δ' ἴσως καὶ τὸ παρ' Αἰλιανῷ περὶ Ζφ. Β', 37 ἀρματοτροχίαν εἰς τὸ ἀρματροχίαν. Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Καλλιμάχου (σελ. 153) ὀκνῶν νὰ πεισθῇ ὅτι ἐλάθανε τὸν Καλλιμάχον ἢ διαφορὰ τῶν λέξεων ἀματροχία καὶ ἀρματροχία ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ἀματροχία συνετέθη ἐξ ἀπηρχαιωμένου ὀνόματος ἄμα ἢ ἄμα ἰσοδυναμοῦντος τῷ ἄρμα. Τὴν γνώμην τοῦ Μεινεκίου ἀστειότατα διεχλεύασεν ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνη (1861, σελ.

400). Ὁ Ὀθ. Σνειδῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων, (Τόμ. Β', σελ. 404) δοξάζει ὅτι δύναται οὐχὶ ἀτόπως ἢ ῥῆσις τοῦ Καλλιμάχου νὰ νοηθῇ ἡδὲ πως· «ἀλλὰ θεόντων (τῶν ἀρμάτων) ὡς ἀνέμων (ὁμοίως τοῖς ἀνέμοις, οὕτω ταχέως ὡς οἱ ἀνεμοὶ) οὐδεὶς εἶδεν ἐν τῷ δρόμῳ συγκρουμένους τοὺς τροχοὺς». Καὶ ἀπαλλάττει μὲν ἢ ἐκδοχὴ αὕτη τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου γενομένης μορφῆς, ἀλλὰ δυσπαράδεκτος φαίνεται. Οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡμεῖς ἀμφισβᾶλλομεν ὅτι, ὡς ὁ Νίκανδρος κακὴν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος ἀματροχία ἐποίησατο, οὕτω καὶ ὁ Καλλιμάχος, ὅστις ὑπῆρξε μὲν πολυμαθέστατος, περὶ πολλὰ δ' ὅμως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐσφάλη.

Τῆς δευτέρας ἐκφορᾶς ἔχομεν νὰ καταλέξωμεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς καθόλου γλώσσης τὰ παραδείγματα τάδε.

ἀγαλματοποιός. Πολυδεύκ. Α', 12 «τοὺς δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγάλμασι χειροτέχνας οὐκ ἀγαλματοποιὸς μόνον οὐδ' ἀγαλματουργὸς ἀλλὰ καὶ θεοποιὸς καὶ θεοπλάστας—ὥσπερ τὴν τέχνην ἀγαλματοποιίαν καὶ ἀγαλματοουργίαν καὶ ἀγαλματοποιικὴν καὶ θεοποιητικὴν καὶ ἀγαλματοουργικὴν». Περὶ τῶν εἰς ποῖδος καὶ εργός (ουργός) ὀνομάτων θὰ γράψωμεν τὰ δεόντα ἀλλοχουῖ. Ἐλέχθη δὲ καὶ ἀγαλματοφόρος, ὅθεν τὸ ἀγαλματοφορῶ καὶ ἀγαλματογλύφος.

αἱματολοιγός, αἱματοπότης, αἱματοσταγής, αἱματοπός, κτλ. Παρ' Αἰσχύλῳ Ἐπτ. 419 ἀπαντᾷ «αἱματοφόρους μόρους». Πρβ. αἱμῆπότης. Ἐν ταῖς Χορηφοῖς στίχ. 842 ὁρθῶς ἔγραψεν ὁ Στανλήιος «γένοιτ' ἂν αἱματοσταγὲς φόνω» ἀντὶ τοῦ δειματοσταγὲς (δειματοστὰγ' ἐς). Α=Δ καὶ Ι=ΕΙ

ἀρματοκτυπος, ἀρματοπηγός, ἀρματήλατος, ἀρματηλάτης-ατῶ-ασία, κτλ. Πολυδεύκ. Ζ', 115 «Καὶ ἀρματοπηγός δὲ καθ' Ὀμηρον προσήκει ἂν τεκτονικῇ καὶ ἀμαξοπηγός· καὶ ἀρματοπηγεῖν εἴποις ἂν καὶ ἀμαξοπηγεῖν καὶ ἀρματοποιεῖν»

ἀρωματοπώλης, ἀρωματοφόρος. Φρόνιχ. Σοφιστ. Προπαρ. σελ. 24, 21 «Ἀρωματοπῶλαι: δόκιμον»

ἀσματοκάμπτης. Ἀριστοφ. Νεφ. 333. Πολυδεύκ. Δ', 64. Πρβ. καὶ ἀσματοποιός καὶ ἀσματολογῶ καὶ ἀσματογράφος.

γραμματοκῆφων, γραμματοτρόξ, γραμματοδιδάσκαλος, ὅθεν γραμματοδιδασκαλεῖον, γραματοφόρος, κτλ. Εὐστάθ. σελ. 1922, 8 «Εἰσὶ δὲ τοιαῦτα καθ' Ἡρωδιανὸν καὶ ἀπὸ τοῦ τρώγω, γραμματοτρόξ, κυματοτρόξ». Ἡσύχ. «Διφθεράλοιφος (διφθεραλοιφός): γραμματοδιδάσκαλος παρὰ Κυπρίοις» καὶ «Γραμματιστής: γραμματοδιδάσκαλος». Μετεβλήθη δ' ὑπὸ τοῦ Κοραῖ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡλιοδώρου (Τόμ. Β', σελ. 24) καὶ τὸ «Γραμματεὺς: ὁ ἀναγνώστης, γράμματα εἰδῶς καλῶς» εἰς τὸ γραμμα-

τοδιδάσκαλος. Τοῖς ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονευόμενοι παραδείγμασι τοῦ ὀνόματος γραμματοδιδάσκαλος προσθετέον τὰ κείμενα ἐν ἐπιγραφῇ κατακεχωρισμένη ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας 1880, σελ. 113 «*γραμματοδιδασκάλους τρεῖς, οἵτινες διδάξουσι τοὺς παῖδας καὶ τὰς παρθένους*» καὶ σελ. 114 «*ἐάν δὲ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι ἀντιλέγωσι*». Ἐν τοῖς τοῦ Ἴωνος παρ' Ἀθηναίων σελ. 604 ἀφέρεται «*πρὸς τὸδε ἡμίφθῃ ὁ Ἐρετριεύς γραμμάτων ἑὼν διδάσκαλος*». Πρβ. καὶ Γαλην. Τόμ. Ε', σελ. 315 κτλ. (Ἴδε καὶ Λοβέκκιον *Παραλειπομ.* σελ. 374). Περὶ τοῦ τύπου γραμματῆφόρος ἴδε Λοβέκκιον *Φρον.* σελ. 682.

διαδηματοφόρος. Πλούτ. Ἄντων. ΝΔ', 4 «*καυσία διαδηματοφόρῳ*».

δερματοουργικός. Πλάτ. Πολιτικ. σελ. 280 γ' «*τὴν τῶν ὀλοσχίστων σκεπασμάτων θεραπείαν δερματοουργικὴν*». Πρβ. καὶ *δερματοφαγῶ* καὶ *δερματοφόρος-ρῶ*. Παρ' Ἠσυχίῳ καὶ Φωτίῳ καὶ Σουῖδα φέρεται «*Σκυτοδέψης: δερματομυλάκτης*».

δογματολογία, *δογματοποιῶ*, *δογματοποιία*. Παρὰ μεταγενεστέροις εὐρέθησαν καὶ τὰ τρία ταῦτα. Πρβ. καὶ Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλ. Διττεμβ. 306, 1: *δογματογράφων*.

δραγματολόγος. Ἠσυχ. «*Δραγματολόγος: ὁ τὰ δράγματα συνάγων*». Ὁ Βάβριος ἐποίησατο χρῆσιν τοῦ τύπου *δραγματῆφόρος* ΠΗ', 16 «*πᾶσι δραγματῆφόροις*». Πρβ. *αἷματῆφόρος*.

δραματοποιός-οἶα-οἶῶ, *δραματοουργός-γία-γῶ-γῆμα*. Ἀριστοτ. Ποιητ. Δ', 12 «*οὐ φόγον ἀλλὰ τὸ γελοῖον δραματοποιήσας*».

ἐκπωματοποιός. Πολυδεύκ. Ζ', 190 «*Ἐκπωματοποιός δὲ δρᾶμα Ἀλέξιδος*».

ἐπιγραμματοποιός, *ἐπιγραμματογράφος*. Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντῶσιν ἀμφοτέρω ταῦτα.

ἐδεσματοθήκη. Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 300, 12 «*Ἄπκξ ἐνταῦθα ἡ κίστη λέγεται δὲ ἡ ἐδεσματοθήκη οὐκ ἄποθεν τοῦ ἐγκεῖσθαι τι ἐν αὐτῇ*». Πρβ. Εὐστάθ. σελ. 1551, 19 «*Κίστη δὲ παρ' Ἀττικοῖς ἐδεσματοθήκη, ὡς ἐρμηνεύουσιν οἱ παλαιοί—Οὐκ ἄποθεν δέ, φασίν, ἐστὶ τοῦ ἐγκεῖσθαι τι ἐν αὐτῇ, τουτέστιν ἔοικεν ἡ λέξις ἐτυμολογεῖσθαι παρὰ τὸ κεῖσθαι*». Πρβ. *ἠδυσματοθήκη*.

ἐπιθηματοουργία. Πλάτ. Πολιτικ. σελ. 280 δ'.

ἠδυσματοθήκη. Πολυδεύκ. Γ', 93 «*εἴποις δ' ἂν καὶ τὴν ἠδυσματοθήκην κυμινοδόκον*». Κακῶς ἄλλοτ' ἀνεγινώσκετο *ἐδεσματοθήκη*. Ὑπὸ τοῦ Ἀρχεστράτου ἐλέχθη «*ὄψαριων γλίσχρων ἠδυσματολήρων*» (παρ' Ἀθην. σελ. 311 γ').

θαυματοποιός, *θαυματοουργός*, κτλ. Ὁ Πλάτων ποιεῖται χρῆσιν οὐ μόνον τοῦ *θαυματοποιός* καὶ *θαυματοποιία* καὶ *θαυματοποιικός* (θαυματο-

ποιική, τὸ θαυματοποιικόν) ἀλλὰ καὶ τοῦ *θαυματοουργία* καὶ *θαυματοργῶ* (τὰ τεθαυματοουργημένα)

θεματοποιῶ. Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 238, 6 «*Θεματοποιεῖται ὁ μέλλων δεύτερος*»

θρημματοτροφῶ. Στράβ. σελ. 704. Διόδ. Σικελ. Β', νδ', 1.

κληματοειδής. Γαλην. Τόμ. ΙΒ', σελ. 31.

κλιμάταρχος ἢ *κλιματάρχης*. Τοῦ Βυζαντιακοῦ ἑλληνισμοῦ ἴδιον εἶνε τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐξ οὗ παρήχθη καὶ ῥῆμα *κλιματαρχῶ*.

κρουματοποιός. Μάχων. παρ' Ἀθην. σελ. 337 γ'.

κτισματολάτρης, *κτισματολάτρῳ*, *κτισματολατρεία*. Ἐν μόνῳ τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντῶσι ταῦτα.

κυματοαγής, *κυματοαγή*, *κυματοπλήξ*, κτλ. Πρβ. καὶ *Κυματολήγη*. Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τοῦ Πολυῖδου φέρεται «*ὄρῳ γ' ἐπ' ἀκταῖς νομάδα κυματοσθόρον ἀλιαίετον*». Ὁ Ῥουγκήνιος εἶκασε *κυματοτρόφορον*, ὅπερ καὶ ὑπὸ τοῦ Βαλκεναρίου ἐνεκρίθη (*Διατριβ.* σελ. 202), ὁ δὲ Ναύκιος *κυματοσπορον* (*Τραγ. Ἀποσπ.* σελ. 441).

μαθηματοπωλικός. Πλάτ. Σοφιστ. 224 β': τῆς μαθηματοπωλικῆς. σελ. 224 ε': *μαθηματοπωλικὸν γένος*.

μιγματοπόλης. Γαλην. Τόμ. ΙΓ', σελ. 68.

νομισματοπόλης. Πολυδεύκ. Ζ', 170 «*νομισματοπόλης καὶ νομισματοπωλικὴ κατὰ Πλάτωνα*» καὶ Θ', 51 «*Πλάτωνι μὲν γὰρ καὶ τέχνη τις ἔστι νομισματοπωλικὴ καὶ νομισματοπωλικὸν πρᾶγμα*»

ὀμματοστερής. Πρβ. καὶ *ὀμματοποιός*, κτλ. Ὁ ποιητὴς Ἴων εἶπεν ἐν τῇ Ὀμφάλῃ «*καὶ τὴν μέλαιναν στίμμιν ὀμματογράφον*» (Ἴδε Πολυδεύκ. Ε', 101 καὶ Εὐστάθ. σελ. 1761, 34).

ὀνοματοθέτης, *ὀνοματοουργός*. Πρβ. καὶ *ὀνοματογράφος*, *ὀνοματοθήρας*, *ὀνοματολόγος*, *ὀνοματομάχος*, *ὀνοματοποιός*, κτλ. Ἐσφαλμένη εἶνε ἡ ἐκφορὰ *ὀνομαθέτης*, περὶ ἧς ἐποίησατο λόγον ὁ Λοβέκκιος *Φρον.* σελ. 668.

παματοφαγῶ. Τὸ παθητικὸν τοῦ ῥήματος τούτου «*ἄτιμον εἶμεν καὶ χρέματα παματοφαγεῖσθαι*» εὐρέθη ἐν Λοκρικῇ ἐπιγραφῇ ἐκδοθείσῃ ὑπὸ τ' ἄλλων καὶ ὑπὸ τοῦ Καυήρου *Ἑκλ. Ἐπιγρ. Ἑλλην.* σελ. 161-2 ἐκδ. β'. Ὁ πρῶτος τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐκδοὺς Οἰκονομίδης, ἀνὴρ τῶν μάλιστα πεπαιδευμένων, γράφει (*Ἐποικ. Λοκρ. Γραμμ.* σελ. 127) «*Ἀλλὰ τοῦ παματοφαγεῖσθαι ἡ σύνθεσις ὡς ἐκ τοῦ πάματα καὶ τοῦ φαγεῖν ἔχει τι οὐ μόνον καινοφανές, ἀλλὰ καὶ παράδοξον, δὸς δὲ εἰπεῖν καὶ ἀδόκιμον*». ἐκθέμενος δὲ τὸν λόγον ὅστις ἐκίνησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐπιφέρει «*Ἐντεῦθεν ὑποπτεύομεν μὴ αὔθις ἐκ τῆς προφορᾶς τοῦ Φ' (πρβλ. *Ναῖακτιῶν*) πλανηθεὶς ὁ χαράκτης καὶ εἰς ἐναντίον παρολισθήσας ἀμάρτημα ἔγραψε παματοφαγεῖσθαι ἀντὶ παματοφαγεῖσθαι*». Ποιεῖται δὲ

μετ' ὀλίγα ἐξήγησιν τοῦ ῥήματος *παματοφυγοῦμαι* ἐκδεχόμενος ἀντὶ τοῦ «ἀφαιροῦμαι τὰ ἐμὰ (ταῦτ' ὄντα τοῖς ἀπαγομένοις πάμασι) ἤτοι ἀφαιροῦμαι τὰ κτήματα». Πρὸς τὰ τοῦ Οἰκονομίδου ἀντέλεξε διὰ βραχέων ὁ Κούρτιος ἐκ τοῖς Μελετήμασι (Τόμ. Β', σελ. 449), θὰ ἐπεξέλωμεν δ' αὐτὰ ἀκριβῶς ἡμεῖς ἐν οἰκειοτέρῳ τόπῳ συνηγοροῦντες τῇ γραφῇ *παματοφαγεῖσται* ὡς ὑγιῶς ἐχούση.

πευματουργός, πεμματολόγος. Λουκιαν. Κρονος. 13. Ἀθῆν. σελ. 648 α'.

πλασματογράφος. Δοξοπατρ. Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Β', σελ. 79,1. Εὐστάθ. σελ. 61,12. Πρβ. καὶ σελ. 751,19 «τῇ μέντοι *πλασματογραφουμένη* λάλῳ γυναικὶ προσφυῆς κτέ».

ποιηματογράφος. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Δ', σελ. 283,16.

πνευματόρροος. Πλάτ. Κρατ. σελ. 410 β' «ὥσπερ ἂν εἴποι πνευματόρροον». Πρβ. καὶ *πνευματοποιός, πνευματοεργός*, κτλ. Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΔ', σελ. 786 ἀπαντᾷ «οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν *πνευματόμαλοι*, οἱ δὲ ἐντερόμαλοι, οἱ δὲ ὑδρόμαλοι». Ἄλλ' ἐν Τόμ. ΙΘ', σελ. 445 κεῖται «*πνευμόμαλον* ἐστὶ τὸ ἀνεύρυσμα τοῦ ὄμφαλοῦ», ὅπερ μετατυπωτέον ἴσως εἰς τὸ *πνευματόμαλον*.

πραγματοδίφης. Ἀριστοφ. Ὀρν 1424. Πρβ. καὶ *πραγματοκοπῶ, πραγματολογῶ, πραγματομαθής*, κτλ. καὶ *πραγματεραστής*.

προβληματοουργικός. Πλάτ. Πολιτικ. σελ. 280 δ' «τῆς *προβληματοουργικῆς* τμημα οὐσαν δυνάμεως».

σηματοουργός. Αἰσχύλ. Ἐπτ. 491.

σηματοφορεῖον. Ἐπιγρ. Ἀττ. Β', 731,14. Πολυδεύκ. Γ', 127 «Ἐν δὲ Ἀριστοφάνους Αἰολοσίκωνι καὶ *σηματοφορεῖον*». Πρβ. καὶ *σηματοδόκη* καὶ *σηματοθήκη*. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 354,8 ἀναγινώσκειται «φέρουσαι χρυσοῦ λεκανίδας, *σηήματα, φορεῖα, κτένας* κτέ.» ἀντὶ τοῦ *σηηματοφορεῖα*. Ὄνομα *σηηματοπόλης* εἶνε παρτεθειμένον ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου ἐκ γλωσσίου.

σπερματολόγος, σπερματοπόλης. Πρβ. καὶ *σπερματοῦχος* καὶ *σπερματοφάγος* καὶ *σπερματοθήκη*. Τοῦ ὀνόματος *σπερματολόγος* ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Ἐπίχαρμος παρ' Ἀθῆν. σελ. 65 β' καὶ σελ. 398 β' «τέτραγές τε *σπερματολόγοι*» καὶ «τέτραγές τε *σπερματολόγους*». Συχνότερον δ' αὐτοῦ εἶνε τὸ *σπερμολόγος* (ἴδε Βλαυδήσιον Ἀριστοφ. Ὀρν. σελ. 218).

στεμματοφόρος. Ἐν τῷ παρηκμακῶτι ἐλληνισμῷ εὐρέθη τὸ ὄνομα τοῦτο, οὗ φέρεται καὶ τύπος *στεμματῆφορος*. Ἐλέχθη δὲ καὶ *στεμματογύριον*.

στιγματοφόρος. Πολύαιν. Στρατ. Α', 24 «λαθῶν τὸς φύλακας ὁ *στιγματοφόρος*». Ἄλλὰ Λουκιαν. περὶ τῆς Συρ. Θεοῦ 59 «ἄπαντες Ἀσσύριοι *στιγματῆφοροῦσι*» (ἴδε Λοβέκκιον Φρυν. σελ. 682).

στοματοουργός. Ἀριστοφ. Βατρ. 826. Πρβ. καὶ *στοματοδιαστολεύς*.

στρωματόδεσμος, στρωματοφύλαξ. Πολυδεύκ. Ζ', 79 «ἀ δὲ οἱ παλαιοὶ *στρωματόδεσμα*, ταῦθ' οἱ νεώτεροι *στρωματεῖς* ἔλεγον» (Πρβ. καὶ Γ', 137 καὶ 146). Φρύν. σελ. 401 «*Στρωματεῖς*: ἀδίκιμον *Στρωματόδεσμος* ἀρχαῖον καὶ δίκιμον. Λέγε οὖν καὶ ἀρσενικῶς καὶ οὐδετέρως». Θωμ. Μάγιστρ. σελ. 332,9 «*Στρωματεῖς* μὴ εἴπης ἐπὶ *στρωμάτων*, ἀλλὰ *στρωματόδεσμος* καὶ *στρωματόδεσμον* οὐδετέρως. Αἰσχίνης· ἄνθρωποι δύο *στρωματόδεσμα* φέροντες». Μοῦρ. σελ. 358 «*Στρωματόδεσμος* Ἀττικῶς, *στρωματεῖς* Ἑλληνικῶς». Ἀντατικιστ. σελ. 113,26 «*Στρωματόδεσμον*: καὶ ἀρρениκῶς καὶ οὐδετέρως. Ἀμειψίας». Ἐν ταῖς εἰς Ὀμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου φέρεται σελ. 1390,57 «Οὐδέτερα δὲ τὸ νῶτον, τὸ ζυγόν, τὰ ἐπίδεσμα, τὸ *στρωματόδεσμον*, τὸ θύμον» (ἴδε Λοβέκκιον Φρυν. σελ. 401). Κακῶς ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Φερεκράτους παρ' Εὐσταθ. σελ. 1369,44 εἶνε γεγραμμένον *στρωματοδέσμα* ΓΑ ἀντὶ τοῦ *στρωματόδεσμα* (ἴδε Μεινέλιον Ἀποσπ. Κωμ. Τόμ. Β', σελ. 290. Πρβ. καὶ Βλαυδήσιον Ἀριστοφ. Ἀποσπ. σελ. 125 κέξ.). Ὀμοῖον τῷ *στρωματόδεσμον* εἶνε τὸ *ζυγόδεσμον*. Πρβ. καὶ *καρπόδεσμον*. Λουκιαν. Λεξιφ. 10 «*καρπόδεσμα* αὐτῷ περιθείς». Εὐρέθη δὲ καὶ τὸ ἀρσενικὸν *ζυγόδεσμος* παρὰ τῷ Θεμιστίῳ σελ. 30 β'. Πρβ. *στηθόδεσμος, μαστόδεσμος, κεφαλόδεσμος, τιαρόδεσμος, ὠρόδεσμος, σχηματόδεσμος, ἱματτόδεσμος*, κτλ. ἴδε Λοβέκκιον Παραλειπομ. σελ. 377.

συστρεμματάρχη. Ἀρριαν. Τακτ. ΙΔ', 6 «τέσσαρες δὲ *συστρεμματάρχαι*». Πρβ. Ἐπιγρ. Ἀττ. Γ', 1174,13: *συστρεμματάρχῆσαντα* καὶ 1159,6: *συστρεμματάρχῆσαντες*.

σχηματοποιῶ. Θεόδωρ. Φυτ. Ἱστορ. Θ', δ', 10. Παρὰ Ἐνοφῶντι περὶ Ἰππ. Γ', 5 κεῖται «ἄπερ αὐτὸς *σχηματοποιεῖται* ὅταν μάλιστα *καλλωπίζηται*». Πρβ. Πολυδεύκ. Δ', 95 καὶ Γ', 29. Λέγεται καὶ *σχηματοποιῶ* ἐτι δὲ *σχηματογραφῶ, σχηματοθήκη, σχηματόδεσμος*, κτλ.

σχισματοποιός. Ἐπιφάν. Τόμ. Γ', σελ. 571,15 καὶ Ἀθανάσ. Τόμ. Β', σελ. 109.

σωματοειδής. Πλάτ. Φαίδ. σελ. 81 β' καὶ ἄλλαχού. Πρβ. καὶ *σωματοθήκη, σωματοποιῶ* (συσσωματτοποιῶ), *σωματοτροφεῖον, σωματηγός, σωματέμπορος*, κτλ. Λέγεται δὲ καὶ *σωματοφύλαξ* (ἀρχισωματοφύλαξ), *σωματοφυλακῶ, σωματοφυλακία, σωματοφυλάκιον*. Πολυδεύκ. Β', 235 «*σωμασκία, σεσωμασκηκῶς, σωματοφύλακες, σωματοειδής*». Ὁ Γαληνὸς γράφει Τόμ. ΙΔ', σελ. 624 «ἄνθρωπὸν τινα *Χαριλαμποῦς* (γρ. *Χαριλάμπους*) τοῦ κοιτωνητοῦ (γρ. *κοιτωνίτου*) μὲν, ὡς ἄπαντες οἱ νῦν Ἕλληνες ὀνομάζουσι, *σωματοφύλακος* δέ, ὡς οἱ περιέργως ἀττικίζοντες». Παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων εὐρέθη τὸ ὄνομα *σωματοφύλαξ*. Ἐλέγετο δ' ὁ κοιτωνίτης καὶ *κατευναστής* καὶ *κατακοιμιστής* (ἴδε Κόβητον Μνημοσ. 1885, σελ. 13 καὶ Κοραῖν Ἐπικτ. Διατρ. σελ. 317). Ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ

τοῦ Αἰσχύλου στίχ. 948 κείται «πολλή γὰρ αἰδῶς σωματοφθορεῖν πόσιν φθείροντα πλοῦτον ἀργυρωνήτους θ' ὑφάς». Ὁ Σχύτζιος εἰκασε *δωματοφθορεῖν* (Πρβ. *οἰκοφθορεῖν*), ὅπερ καὶ ὁ Καρστὴν ἤξιώσεν ἀποδοχῆς (*Αγαμέμν.* σελ. 67 καὶ 233), ὁ δ' Αὐράτος *στρωματοφθορεῖν*, ὅπερ ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τοῦ Πόρσωνος, ὁ δὲ Φράντζιος *εἰματοφθορεῖν*. Ὁ Ἐρμικανὸς ἀνέγνω (*Αἰσχύλ.* Τόμ. Β', σελ. 444) «πολλή γὰρ αἰδῶς *δωματοφθορεῖν* ποσὶν *στειβορτα* πλοῦτον κτέ.». Ἐγραψε δὲ ποσὶν ἀντὶ τοῦ πόσιν πρῶτος ὁ Σκαλιγῆρος.

ταγματάρχης καὶ *ταγματάρχος*. Τοῦ μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ ἴδιον εἶνε τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐξ παρήχθη τὸ *ταγματάρχῳ* καὶ τὸ *ταγματάρχια*. Πρβ. καὶ *συνταγματάρχης-χῶ-χία*.

τριμματολογῶ. Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλ. Διττεμβ. σελ. 430, 163.

ὑποδηματοποιός, *ὑποδηματογράφος*. Οὐδέτερον τούτων εὐρέθη ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ. Ὁ Πλάτων ἐν τῷ Γοργία σελ. 447 δ' εἶπεν «εἰ ἐτύγχανεν ὦν ὑποδημάτων δημιουργός».

ὑπομνηματογράφος. Ἐρμ. Τρισμέγ. παρὰ Στοβ. Ἑκλ. Α', 44 καὶ ἄλλοι. Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 987,22 «ὑπομνηματογραφῶν ὁ μῦθος» καὶ Ἐπιστολογρ. Ἐρχ. σελ. 606 «οἷον ὑπομνηματογραφούμεναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς πικρίας».

φλεγματοειδής. Ἴπποκρ. Τόμ. Β', σελ. 561 «τὰ ὑδροποειδέα καὶ φλεγματοειδέα». Συνήθως ὁ τύπος *φλεγματοῦδεα* ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ἴπποκρατείοις.

χρηματοδαίτης, *χρηματοποιός*. Αἰσχύλ. Ἐπτ. 729. Ἀριστοφ. Ἑκκλ. 442. Ξενοφ. Οἶκον. Κ', 15. Πρβ. Πολυδεύκ. Γ', 110 «εἰποῖς δ' ἂν πλουτηρὸν χρῆμα καὶ πλουτοποιὸν καὶ χρηματοποιόν». Ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐλέχθη Σοφιστ. σελ. 225 γ' «τοῦ μὴν ἐριστικοῦ τὸ μὲν *χρηματοφθορικόν*, τὸ δὲ *χρηματιστικόν* ὄν τυγχάνει». Πρβ. καὶ *χρηματοφύλαξ*, *χρηματοφυλάκιος*, κτλ.

χρωματογραφῶ, *χρωματοποιία*, *χρωματοουργῶ-ουργία*. Οὐδὲν τούτων εὐρέθη ἐν τῷ δοκίμῳ ἑλληνισμῷ.

χρωματόπλαστος, *χρωματοφάγος*. Κωνστ. Μανασσ. 281 καὶ 6655. Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «*Χωματεπάκτης*: τοῖς χρώμασιν ἐπικείμενος».

ψηφισματοπώλης. Ἀριστοφ. Ὀρν. 1038. Πρβ. καὶ *ψηφισματογράφος*.

Ἐν τῇ Παλατινῇ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Θ', 642 ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα *βρωματομικαπάτη*, ἐγ δ' ἐπιγράμματα παρ' Ἀθην. σελ. 162 α' κείται τὸ *εἰματοτανοπεριβαλλοῖ*. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου εἶνε παρατεθειμένον ἐκ γλωσσαρίου τὸ ὄνομα *τραυματοποιός*, ὡς καὶ τὸ *σαγματοποιός* καὶ τὸ *ἀτοπηματοποιός*. Περί τοῦ *σαγματογῆνη* ἴδε Κ. Μυλλῆρον *Μικρ. Γεωγρ.* Τόμ. Α', σελ. 263. Σημειωτέον δ' ὅτι παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Δ', 74 πρὸς τῇ ὀρθῶς ἔχουσῃ γραφῇ *εἴματα* ποιεῖται φέρεται καὶ ἡ πλημμελής *εἰματοποιεῖται*.

Πᾶς τις, νομίζομεν, εὐκόλως ἐξ ὧν ἐγράψαμεν πείθεται ὅτι ψευδὲς εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος φιλόλογου ἐν τῇ περιβοήτῳ γενομένῃ γραμματικῇ διδασκόμενον «Τῶν εἰς-μα-ματος ἐν τῇ συνθέσει **συνήθως** γίνεται χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς κατ' ἀποβολὴν τοῦ α, οἷον: αἰμ-ο-σταγής, σπερμ-ο-λόγος, στομ-αλγία, σωμ-ασκίω, κτλ.».

Παρατηρητέον δ' ὅτι καὶ ἐκ τοῦ ἀκλίτου ὀνόματος *δέλτα* συνετέθη τὸ *δελτοειδής* καὶ ἐκ τοῦ *λάβδα* ἢ *λάμβδα* τὸ *λαβδοειδής* ἢ *λαμβδοειδής*. Ἡσύχ. «Καρρήσιον—ἐργαλίον τεκτονικὸν *δελτοειδές*». Ροῦφ. Ἐφέσ. σελ. 188,3 «*δελτοειδῶς* ἐπίκειται ταῖς σπάθαις τοῦ θώρακος». Πολυδεύκ. Β', 37 «*στεφανίτιδας* τε καὶ *λαβδοειδεῖς* καὶ *λεπιδοειδεῖς*» καὶ Δ', 143 «*λαβδοειδῶς* τῷ σχήματι». Γαλην. Τόμ. Α', σελ. 321 «ὀριζόμενος τῇ *λαμβδοειδεῖ* ῥαφῇ» καὶ Τόμ. Β', σελ. 709 «ὑπὸ τῇ *λαμβδοειδεῖ* ῥαφῇ» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 708 «τὴν *λαμβδοειδῆ* καλουμένην ῥαφῆν» καὶ Τόμ. ΙΔ', σελ. 720 «*λαμβδοειδῆς* ἢ διὰ ἰνίου» καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 957 «τὸ ἐπικείμενον ὅστων τῇ κεφαλῇ τοῦ λάρυγγος ἔνιοι *υἰοειδῆς*, ἔνιοι δὲ *λαμβδοειδῆς* ὀνομάζουσι» καὶ σελ. 958 καὶ σελ. 959 (Πρβ. καὶ Ροῦφ. Ἐφέσ. σελ. 186, 7 καὶ 10 καὶ Ὀρειβάσ. Τόμ. Γ', σελ. 440,12). Εἶνε δὲ πλημμελῶς παρὰ τῷ Γαληνῷ γεγραμμένον *υἰοειδῆς*, ὡς καὶ ἐν σελ. 958 «οἱ ἀπὸ τοῦ *υἰοειδοῦς* ὅστω πεφυκότες». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν βλέπει τις ἐν Τόμ. Γ', σελ. 592 «τῇ κάτω γένυϊ συνάπτεται τὸ *υἰοειδῆς*» καὶ ἐν Τόμ. ΙΔ', σελ. 721 «λέγεται *υἰοειδῆς* ὅστων». Γράφει δὲ καὶ ὁ Πολυδεύκης βιβλ. Β', 202 «καλούμενον ὑπ' ἐνίων *υἰοειδῆς*, ὅτι προσείκει τῷ τοῦ γράμματος σχήματι» καὶ Ροῦφος ὁ Ἐφέσιος σελ. 155,3 «οἱ μὲν *υἰοειδῆς* διὰ τὸ σχῆμα ὀνομάζουσι, ὅτι ἔοικε τῷ Υ γράμματι» καὶ ὁ Ὀρειβάσιος Τόμ. Γ', σελ. 441, 11 «ἀντισπῶντες τὸ τε *υἰοειδῆς* ὅστων καὶ τὸν *λάρυγγα*» καὶ Θεόφιλος ὁ πρωτοσπαθάριος σελ. 123,8 «διώνυμον δὲ τοῦτο τὸ ὅστων οὐ μόνον γὰρ *υἰοειδῆς* ὀνομάζεται ἀλλὰ καὶ *λαβδοειδῆς* διὰ τοῦτο, ὅτι τοῖς δυοῖν γράμμασιν ὁμοιον ὑπάρχει τῷ τε Υ καὶ τῷ Λ». Ὁμοίως τῷ *υἰοειδῆς* εἶνε ἐσχηματισμένον τὸ *πιοειδῆς-πιοειδῆς*. Ὀρειβάσ. Τόμ. Δ', σελ. 345,2 «ἐπίπηγμά ἐστι *πιοειδῆς*» καὶ σελ. 352,1 «εἰς τὴν *πιοειδῆν* (γρ. *πιοειδῆ*) ἐκκοπήν». Ροῦφ. Ἐφέσ. σελ. 180, 9 «*πιοειδῶς* ἀγόμενον».

Ὡς δ' ἐλέχθη *δελτοειδῆς* καὶ *λαβδοειδῆς* ἢ *λαμβδοειδῆς*, οὕτω καὶ *γαμμοειδῆς*. Ὀρειβάσ. Τόμ. Γ', σελ. 624, 6 «ἐχέτω δὲ καὶ *καμπῆν* ὁ αὐλίσκος μὴ *γαμμοειδῆ*» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 386,1 «*ἐπικλιναῖα* κέχρηται *γαμμοειδεῖ*». Παῦλ. Αἰγίν. σελ. 198,46 «*γαμμοειδῆς* καυτήρ». Ἡρων Ἀλεξ. παρὰ Σνειδήρηφ Ἑκλ. Φυσ. σελ. 227,10 «ταῦτα δὲ ἔσται *γαμμοειδῆ*». Νικόμ. Γερασην. Ἀριθμ. Α', ιθ', 11 «τῶν μὲν πρώτων στίχων ἀρχομένων ἀπὸ μονάδος ἐπὶ τε πλάτος καὶ ἐπὶ βάθος *γαμμοειδῶς* οἱ δεύ-

τεροι ἐφ' ἑκάτερα καὶ αὐτοὶ γαμοσιδῶς ἀπὸ τετραδὸς ἀρχόμενοι» (Πρβ. καὶ Ἰάμβλ. εἰς Νικομ. Ἀριθμ. σελ. 55. Ἴδε Σχαιφῆρον *Εὐρ. Μηδ. Πόροσ.* σελ. 137). Ἄλλ' ἐν τοῖς Τακτικοῖς τοῦ Λέοντος 19,61 φέρεται «*γαμμα- τοσιδῶς κύκλω περιστρεφομένων*». Πρβ. καὶ *γαμματίῳ, γαμματίον, γαμματίσκος* (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 512 Παρ.) ἔτι δὲ *μορο- γάμματος*.

Ἐπάρχει δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ἐπίθετον *σιγμοσιδῆς* ἐκ τοῦ *σίγμα* συγκείμενον. Γαλην. Τόμ. Β', σελ. 602 «ἐκ χόνδρων συγκειμέ- νην *σιγμοσιδῶν τὸ σχῆμα*» καὶ σελ. 617 «*τρεῖς ὑμένας σιγμοσιδεῖς τὸ σχῆμα*» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 133 «*τῆς ἀγκυροσιδοῦς τε καὶ σιγμοσιδοῦς ὀνομαζομένης*». Κλομοῆδ. σελ. 135 Βακ. «ὅταν ἢ *σιγμοσιδῆς τῷ σχή- ματι*». Ὀρειβάσ. Τόμ. Δ', σελ. 358,5 «ἐκοίλανε *σιγμοσιδῶς*». Φέρεται δ' ὅμως καὶ τύπος *σιγματοσιδῆς* παρὰ τε τῷ Γαληνῷ καὶ παρ' ἄλλοις. Γα- λην. Τόμ. ΙΔ', σελ. 714 «*σιγματοσιδῆς οὖσα*» καὶ σελ. 723 «εἰς τὴν *σιγματοσιδῆ* τοῦ πῆχεως ἀναγλυφῆν». Ὀνήσανδρ. σελ. 81 Κορ. «ἐκ τοῦ *σιγματοσιδοῦς ἀπλούμενοι σχήματος*». Ροῦφ. Ἐφέσ. σελ. 188,11 «ἡ με- σότης τῶν κλειδῶν *σιγματοσιδῆς τυγχάνουσα*» (Πρβ. καὶ σελ. 192,10 καὶ σελ. 193,1). Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Α', σελ. 297,20 «*σιγματοσιδῆς καῖται τῇ θέα*». Εὐστάθ. σελ. 1304,19 «τὸ τῶν σταδίων *σιγματοσιδέες*». Ἰωάνν. Μαλ. σελ. 302,8 «τὸ ἐν αὐτῷ Νυμφαῖον τὸ *σιγματοσιδέες*». Παρ' Ἐρω- τικῶν σελ. 51,1 Κλ. ἐν ἐνὶ τῶν ἀντιγράφων καῖται «*σιγμοσιδῆ ἐκκοπήν*» ἀντὶ τοῦ *σιγματοσιδῆ*. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουῖδα ἀναγινώσκειται «Ἐπηγ- κυλημένα ξύλα: τὰ κεκαμμένα εἰς *θεοσιδῆ σχήματα*». Ὁ Βεκκῆρος εἴ- κασε *σιγμοσιδῆ*. Σημειωτέον δ' ὅτι παρήχθη ἐκ τοῦ *σίγμα* καὶ ῥῆμα *σιγ- ματίζομαι* ἀπαντῶν παρ' Εὐσταθίῳ σελ. 1389,16 «τὸ Ὀδυσσεὺς ποτὲ μὲν διπλῶς *σιγματίζεται*, ποτὲ δὲ δι' ἐνὸς *σίγματος* εὐρίσκειται». Πρβ. καὶ σελ. 896,54 «*τοιαύτη γὰρ ἡ σιγματικὴ ἀπήχησις*».

Ὁ τύπος *σιγμοσιδῆς* ὁμοίως τῷ *δελτοσιδῆς* καὶ *λαβδοσιδῆς* ἢ *λαμ- βδοσιδῆς* ἐσχηματισμένος εἶνε πάντως τοῦ *σιγματοσιδῆς* δοκιμώτερος δι- ὅτι ἡ λέξις συνετίθη ἐξ ὀνόματος ἀκλίτου ἀείποτε κατὰ τὴν δόκιμον χρῆσιν ὄντος. Ὡς ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ *ἄλφα*, τοῦ *ἄλφα*, κτλ., τὸ *βῆτα*, τοῦ *βῆτα*, κτλ., τὸ *ἰῶτα*, τοῦ *ἰῶτα*, κτλ., οἷον «τὸ μὴ ἄκρατα καῖσθαι τὰ *ἰῶτα*» (Εὐστάθ. σελ. 878,32), τὸ *κάππα*, τοῦ *κάππα*, κτλ., οἷον «*τρία κάππα κάκιστα, Καππαδοκία, Κρήτη, Κιλικία*», τὸ *λάβδα*, τοῦ *λάβδα*, κτλ., οἷον «ἐξεπλάγη γὰρ ἰδῶν στίλβοντα τὰ *λάβδα*» (Εὐ- πολ. παρὰ Φωτ. Λεξ. σελ. 200,8) οὕτω καὶ τὸ *σίγμα*, τοῦ *σίγμα*, τῷ *σίγμα*, κτλ. Ἀπολλών. περὶ Συντάξ. σελ. 29,1 «*μονόπτωτά ἐστὶ τὰ στοιχεῖα*» καὶ σελ. 29,22 «ἐπεὶ ἀκλιτα τὰ *στοιχεῖα*». Βεκκ. Ἀν. σελ. 781,5 «Ἰστέον δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν στοιχείων ἀκλιτὰ εἰσιν». Πρβ. καὶ Σουῖδ. «*Ἄλφα: ὅτι τὰ ἀκλιτα, οἷον τὸ ἄλφα, χωρὶς ἄρθρου δίδωσιν*

ὑπόνοιαν εὐθείας, εἰ δὲ σὺν ἄρθρῳ, πλαγίως πτώσεως». Φανερόν δ' ὑπάρχει ὅτι καὶ τὸ ὄνομα *δίγαμμα* ἐκ τοῦ *γάμμα* συγκείμενον ἀκλιτον εἶνε ὅθεν σφάλονται ὅσοι τῶν νέων Ἑλλήνων λέγουσι κατὰ τὴν γενικὴν *διγάμματος*. Ἄσωπιος *Συγτ. Περ. Δευτ.* σελ. 15' «*τῆς περὶ *διγάμματος* θεωρίας*» καὶ σελ. 1η' καὶ σελ. 1θ' καὶ σελ. μα'. Οἰκονομίδης *Ἐποικ. Λοκρ. Γραμμ.* σελ. 85 «*εἴτε ἐκ *διγάμματος* εἴτε καὶ ἄλλοθεν προελθόντος*» καὶ σελ. 95 καὶ 99 καὶ 120. Χαρίεν εἶνε τὸ τοῦ Ἄσωπίου *Συγτ. Περ. Πρώτ.* σελ. η' ἐκδ. ζ' «*Εἰ συγχωρητὸν εἰπεῖν *διγάμματος* ὡς καὶ *σίγματος*, ἐξ οὗ ὁ *σιγματισμός*». Εὐρίσκειται μὲν ἡ γενικὴ *σίγματος* ἐν τῷ παρηκμακῶτι ἑλ- ληνισμῷ, ἀλλ' οὔτε *γάμματος* δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν οὔτε *διγάμματος*. Οὐδεὶς δὲ θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ κλίνη τὰ ὀνόματα *δέλτα* καὶ *θῆτα*, ὡς εἶνε παραδεδομένον ὅτι ἐποίησεν ὁ Δημόκριτος. Βεκκ. Ἀν. σελ. 781,23 «*Παρὰ Δημοκρίτῳ δὲ κλίνονται*» λέγεται γὰρ τὸ *δέλτατος* καὶ *θῆτατος*» (Πρβ. Κάρ. Σμιδίτιον *Beitr. zur Gesch. d. Grammt.* σελ. 79). Ὁ Πρι- σκιανὸς γράφει Τόμ. Β', σελ. 490,23 Ἐρτζ. «*Litterarum vero nomina tam in A quam in quascumque alias litteras desinentia et apud nos et apud Graecos indeclinabilia sunt, ut ἄλφα βῆτα γάμμα. Non recte enim Donatus digammon posuit.*» Περὶ τοῦ τύπου *δίγαμμο* ἴδε Θησαυρ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 1409 Παρ.*

Ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τοῦ Ἐενοφῶντος βιβλ. Δ', δ', 10 ἀναγινώσκειται κατὰ τάντιγράφα «ὄρωντες τὰ *σίγματα* ἐπὶ τῶν ἀσπίδων». Ἄλλ' ἡ γνη- σία ἐκφορὰ εἶνε «τὰ *σίγμα* τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων», ὡς διδάσκει ὁ Ἑλλάδιος παρὰ Φωτ. Βιβλ. σελ. 532,5 «*Ὅτι ὡσπερ τὰ νῦ φασὲν καὶ τὰ μὲ πλη- θυντικῶς ἐκφωνεῖν ἐθέλοντες τὰ στοιχεῖα, οὕτω καὶ τὰ *σίγμα* δεῖ λέγειν*» καὶ γὰρ ἀκλιτα τῶν στοιχείων τὰ ὀνόματα. Διὸ καὶ τὸ παρὰ τῷ Ἐενο- φῶντι ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς εἰρημένον οὐχ ὕψ' ἐν τὰ *σίγματα* τῶν ἀσπίδων ἀναγνωστέον, ἀλλὰ δυσλλάθως μὲν τὰ *σίγμα* καὶ ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ τῶν ἀσπίδων κατὰ διάστασιν». Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ πρόθεσις ἐπὶ, ἢ ἀγνοεῖ ὁ Ἑλλάδιος, φέρεται ἐν ἄπασιν τοῖς κώδιξι. Διεφθαρμένη δ' ὑπὸ τῶν γραφῶν εἶνε καὶ ἡ Δωρικὴ ῥῆσις, ἣν μνημονεύει ὁ Ἐενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλ- ληνικοῖς βιβλ. Δ', δ', 10 «*καὶ τὸ σῖω, ὃ Ἀργεῖοι, φευσεῖ ὑμὲ τὰ *σίγμα- ΤΑ ΤΑῦτα*». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν τὰ *σίγμα* ταῦτα ἀποκατέστησεν ὁ Πέρσων ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Μηδείας (σελ. 58 Λιψ.). Πρβ. καὶ Εὐβουλ. Ἀποσπ. 27 Μειν. «τὰ *σίγμα* συλλέξαντες» (Ἴδε καὶ Κίττιον *Δαθησ. Συμμ. Κριτ.* σελ. 611).*

Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ κωμικοῦ Πλάτωνος καῖται ἐκ τῶν *σιγμάτων* *Εὐριπίδου*. Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Δ', σελ. 37,19 «*Ἐσώσά σ' ὡς ἴσασιν: πλε- ονάζει ὁ στίχος τῷ Σ' ὅθεν καὶ Πλάτων ἐν ταῖς Ἐορταῖς φησὶν ἔσώσας ἐκ τῶν *σιγμάτων* Εὐριπίδου*». Εὐστάθ. σελ. 813,44 «*Αἴλιος δὲ Διονύσιος ἱστορεῖ τοὺς κωμικοὺς μάλιστα ἐκκλίνειν πᾶν τὸ ἔχον σιγμὸν καὶ ἐξήχησιν*

καὶ φόρον, ἃ τῇ τραγωδίᾳ μάλιστα ἂν ἀρμόττοι. Διὸ καὶ διασύροντες τοὺς τραγικούς ὡς μὴ τοιούτους προσπαίζουσιν ἐν τῷ ἔσωσας ἡμᾶς ἐκ τῶν σιγμάτων Εὐριπίδου». Πρβ. καὶ σελ. 896,56 «Διὸ—καὶ ἡ κωμωδία μετὰ τὴν εὐρεσιν τῆς χρήσεως τοῦ Τ ἀντὶ τοῦ Σ ἐπισημαίνεται χαίρειν ὡς ἀπαλλαγεῖσα τῶν σιγμάτων Εὐριπίδου» καὶ σελ. 1379,57 «Ὅτι δὲ ὁ τοῦ σίγμα ἦχος καὶ ἄλλως λυπεῖν οἶδεν ἀκρόασιν διὰ τὸ συχὸν τοῦ σιγμοῦ, ὅτε στοιβάζεται, ὡς ἐν τῷ ἔσωσά σ' ὡς ἴσασι καὶ ἐξῆς τῷ τοῦ Εὐριπίδου δηλοῖ καὶ ὁ πρὸς τινὰ ἐν διπλασιασμοῖς τοῦ Τ ἀττικίζοντα εἰπὼν ὡς εὐγέ σοι ὅτι ἀπήλλαξας ἡμᾶς τῶν σιγμάτων Εὐριπίδου». Ἄλλ', ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ παρετηρήθη, ἡ ὑγιῆς ἀνάγνωσις εἶνε ἐκ τῶν σίγμα τῶν Εὐριπίδου. Χοιροβοσκ. σελ. 369,2 «Ὅθεν τὸ γάμμα καὶ σίγμα, ὡς ἔχοντα πρὸ τοῦ Α τὸ Μ ἐκινδύνευσαν κλίνεσθαι, οἷον γάμμα γάμματος καὶ σίγμα σίγματος· καὶ οὕτω τινὲς πικραναγινώσκουσιν ἐν τῇ κωμωδίᾳ ἔσωσας ἐκ τῶν σιγμάτων Εὐριπίδου. Τὸ δὲ ἀληθέστερον κατὰ διάστασιν ἀναγινώσκειται, οἷον ἔσωσας ἐκ τῶν σίγμα καὶ ἐπιφέρεται τῶν Εὐριπίδου, ἵνα εὐρεθῇ τὸ ἄρθρον ἐπιφερόμενον, λέγω δὴ τὸ τῶν· καὶ ταῦτα γὰρ ἄκλιτα ἔμειναν κατὰ συνεκδρομὴν τῶν ἐτέρων στοιχείων» (Πρβ. καὶ Σχαιφῆρον Μελετ. Κριτ. σελ. 96 καὶ Ἐλμσλήιον Μηδ. σελ. 156). Τὴν ῥῆσιν τοῦ Πλάτωνος προηγήκατο ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκδόσει τῶν ἀποσπασμάτων τῶν κωμικῶν (Τόμ. Β', σελ. 626) ὧδε :

εὐ γέ σοι γένοιθ', ἡμᾶς ὅτι
ἔσωσας ἐκ τῶν σίγμα τῶν Εὐριπίδου

Ἄλλ' ἐν τῇ μικρᾷ (σελ. 261) πεισθεῖς τῷ Κοβήτῳ (Παρατ. Κριτ. εἰς Πλάτ. Κωμ. σελ. 183) ἐξήλειψε τὴν ἀνωθυμίαν ἡμᾶς. Πρβ. καὶ Κόκκιον Κωμ. Ἀποσπ. Τόμ. Α', σελ. 608.

Ἐν τῷ Θεαιτήτῳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 203 β' ἀπαντᾷ «εἰπέ καὶ τὸν τοῦ σίγμα λόγον», φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Κρατύλῳ σελ. 402 ε' «ἀντὶ τοῦ σίγμα δύο λάβδα τὸ πρῶτον ἐλέγετο» καὶ σελ. 427 α' «διὰ ταῦτα τὸ ἵεναι καὶ τὸ ἴεσθαι διὰ τοῦ ἰῶτα ἀπομιμεῖται, ὥσπερ γε διὰ τοῦ φῖ καὶ τοῦ ψῖ καὶ τοῦ σίγμα καὶ τοῦ ζῆτα κτέ.». Λέγει δὲ καὶ ὁ Αἰλιανὸς περὶ Ζῳ. ΙΕ', 28 «διὰ τοῦ σίγμα μὴ λέγεσθαι» καὶ ὁ Ἀθήναιος σελ. 455 γ' «διὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι ἀποσχέσθαι τοῦ σίγμα» καὶ ὁ Γαληνὸς Τόμ. ΙΑ', σελ. 722 καὶ 751 καὶ 788 «τῷ Ῥωμαϊκῷ σίγμα» καὶ Δίων ὁ Κάσσιος ΕΗ', κς', 4 «τῶν σίγμα εἰς τὸ ταῦ μεταπεσόντων» (Πρβ. καὶ Σχαιφῆρον Γρηγ. Κορ. σελ. 712).

Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου εὐρίσκειται οὐ μόνον ἄκλιτον τὸ ὄνομα σίγμα κατὰ τὴν τῶν παλαιῶν συνήθειαν, οἷον σελ. 824,27 «διὰ δύο σίγμα προφέρουσιν» καὶ σελ. 1654,25 «φραζόντων ἐν

δυσὶ σίγμα» καὶ σελ. 1654,27 «διὰ δύο σίγμα», κτλ. ἀλλὰ καὶ κεκλιμένον, οἷον σελ. 905,7 «ἐν δυσὶ σίγμασιν» καὶ σελ. 1389,15 «δι' ἐνὸς σίγματος εὐρίσκειται». Πρβ. Γεώργ. Κεδρην. Τόμ. Β', σελ. 540,14 «ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Σίγματι» καὶ Κωνστ. Πορφυρογ. Τόμ. Α', σελ. 7,18 «ἐν δὲ τῷ Σίγματι ἐκδέχεται αὐτοὺς κτέ.» καὶ Γεώργ. Κωδίν. σελ. 126,6 «τὸν ἄγιον Στέφανον τὸν πλησίον τοῦ Σίγματος». Ἄλλ' ἐν τοῖς μετὰ Θεοφάνην ἀπαντᾷ πολλάκις ἡ γενικὴ τοῦ Σίγμα σελ. 141,11 καὶ 20 καὶ 22 καὶ σελ. 143,4 καὶ 10 καὶ 13. Πρβ. καὶ σελ. 140,10 «ἡ ἐξοδος εἰς τὸ καλούμενον οὕτω Σίγμα ἐξάγει, ἐκ τῆς πρὸς τὸ στοιχεῖον ὁμοιότητος τὴν ἐπωνυμίαν λαβόν» (Ἴδε καὶ Ρεῖσκιον Κωνστ. Πορφυρογ. Τόμ. Β', σελ. 53). Παρ' Ἰωάννη Λυδῷ σελ. 10,17 διττῇ φέρεται γραφῇ, «εἰς τύπον τοῦ σίγμα στοιχεῖου» καὶ τοῦ σίγματος. Ὁ Σχαιφῆρος γράφει ἐν σημειώσει εἰς τὸ τοῦ Βαστίου Παλαιογραφικὸν Ὑπόμνημα (Γρηγ. Κορ. σελ. 712) «Tamen, ne quid dissimulem, Leo Imper. Tactic. col. 892, §. 184. Lam. dixit (βαρβαριστί, opinor), τοῦ σίγματος». Ἴδε καὶ Κάρ. Σμιδίτιον Beitr. zur Gesch. d. Grammat. σελ. 78. Παρασημειωτεον δ' ὅτι ὁ Ἐλμσλήιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Μηδείας (σελ. 156) ἀξιοῖ νὰ γράφηται προπερισπωμένως σίγμα. Πολλάκις δ' εὐρίσκειται οὕτω προσηνεγμένον τὸ ὄνομα, καθὰ παρετηρήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Καρ. Σμιδιτίου ἐν τῷ ἀρτίως μνημονευθέντι βιβλίῳ (σελ. 58 κέξ.).

Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται τὸ κείμενον ἐν τῷ περὶ Πνευμάτων Λεξικῷ σελ. 213 Βαλκ. «τὸ Α πρὸ τοῦ Ω μέγα φιλοῦται». Τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶν τοῦ Ω μεγάλου καὶ κατὰ δοτικὴν τῷ Ω μεγάλῳ, ὡς παρ' Εὐσταθίῳ σελ. 1828,49 «ἐν τῷ Ο στοιχείῳ τῷ μικρῷ, ἐν δὲ τῷ Ω μεγάλῳ». Λέγεται δ' οὐ μόνον τοῦ Ω μεγάλου καὶ τοῦ Ο μικροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου Ω καὶ τοῦ μικροῦ Ο. Εὐστάθ. σελ. 5 τέλ. «ἕως τοῦ μεγάλου Ω» καὶ σελ. 511,9 «τοιούτων δὲ ποιούσι καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ Ο» καὶ σελ. 729,37 «πλεονασμὸν ἔχουσι τοῦ μικροῦ Ο» καὶ σελ. 729, 41 «τοῦ μικροῦ Ο πεσόντος». Ἐν σελ. 51,37 φέρεται «οἱ γε παλαιοὶ καὶ τὸ Ω τὸ μέγα—ἐπέκτασιν εἶναι φασιν».

Ἀναγκαιῶς δ' ἔχει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἄκλιτα μὲν συνήθως ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν κλοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν στοιχείων, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γνώμη, καθ' ἣν ὀφείλουσι νὰ προσαγορεύωνται μονόπτωτα. Χοιροβ. σελ. 370,23 «Ἰστέον δὲ ὅτι κακῶς εἶπεν ὁ τεχνικός τὰ ὀνόματα τῶν στοιχείων ἄκλιτα· ὄφειλε γὰρ εἰπεῖν μᾶλλον ὅτι μονόπτωτά εἰσιν ἄλλο γὰρ ἐστὶν ἄκλιτον καὶ ἄλλο μονόπτωτον. Τὰ γὰρ μονόπτωτα θεωροῦνται καὶ ἐν τῇ γενικῇ καὶ ἐν τῇ δοτικῇ καὶ ἐν τῇ αἰτιατικῇ καὶ μετὰ διαφόρου ἄρθρου, οἷον οἱ πέντε, τῶν πεντε, τοῖς πέντε, τοὺς πέντε, τὰ δὲ ἄκλιτα ἐν τῇ εὐθείᾳ μόνη θεωροῦνται καὶ οὐδέποτε οὔτε ἐν τῇ γενικῇ οὔτε ἐν τῇ δοτικῇ οὔτε ἐν τῇ αἰτιατικῇ, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὄφελος· τοῦτο γὰρ

ἐν τῇ εὐθείᾳ μόνῃ θεωρεῖται, ἐν δὲ τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ καὶ αἰτιατικῇ οὐδέποτε θεωρεῖται, καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ δῶς, κτέ.». Πρβ. καὶ Βεγκέρ. Ἀνέκδ. σελ. 861, 13. Εὐρίσκειται δ' ὁμοίως καὶ ἡ αἰτιατικὴ *δραλος*. Ἐν τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψευδηρωδιανοῦ σελ. 191 λέγεται «Σὺν τούτοις καὶ τὰ Ἑβραϊκὰ καὶ μονόκλιτα». Πρβ. καὶ Λοβέκκιον *Παραλειπομ.* σελ. 183, σμ. 32.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΝ Τῷ ΚΑΤΑ ΕΗΡΑΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΠΟΛΕΜῶ

Ἡ περὶ τοὺς κανόνες τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἔλλειψις ἐξωτερικοῦ κύρους καὶ ἐνότητος, εἶναι ὁ κύριος παράγων τῶν δισταγμῶν παρὰ τοῖς δημοσιολόγοις καὶ τῶν διαφωνιῶν παρὰ τοῖς λαοῖς, οἵτινες μὴ ὑπέκοντες εἰς κανόνες ἀνεγνωρισμένους καὶ ὠρισμένους ἐμπνέονται ἐνίοτε μᾶλλον ὑπὸ τῆς αὐθαιρέσιος καὶ τῆς πεποιθήσεως ἐπὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις ἢ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ νῦν μὲν καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων καθ' ἣν ἐκάστη πολιτεία ἐπιδιώκει τὸ αὐθύπαρκτον καὶ αὐτοτελές, ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ συνεννόησις πρὸς καταρτισμὸν διεθνοῦς νομοθεσίας· ἀλλ' ἐὰν ἡ στιγμή αὕτη δὲν ἐσήμανεν ἔτι, δὲν δυνάμεθα διὰ τοῦτο νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ὑπαρξίν αὐτῆν διεθνοῦς δικαίου, καθόσον οἱ νόμοι δὲν ἀποτελοῦσι τὴν μόνην τοῦ δικαίου πηγὴν. Εἰς οὐδὲν ἔθνος τὸ δίκαιον ἐνεφανίσθη ἐν κώδιξι, τὰ ἔθιμα προηγήθησαν τοῦ ἐγγράφου νόμου, ὑπὸ τὴν αὐτὴν δὲ μορφήν καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιον ἐμφανίζεται. Καὶ τοιοῦτον ὁμοίως δὲν εἶναι ἄμορφος σωρός, ἀλλ' εἰς τὰ ὅμματα τοῦ ἐταστικοῦ παρατηρητοῦ ἀπεικονίζει τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πάντοτε βαίνουσαν ἐργασίαν κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Οὕτως οὐ μόνον ἔθιμά τινα πεπαλαιωμένα ἐγκατελείφθησαν, νεώτερα δὲ στηριζόμενα ἐπὶ ὑψηλοτέρου αἰσθήματος δικαιοσύνης ἐγένοντο ἀποδεκτά, ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε διὰ τῶν διεθνῶν συνόδων διευτυπώθησαν ἀρχαί ὑπὸ τύπον ἀναλογοῦντα πῶς πρὸς τοὺς νόμους.

Πρὸ τῆς συγγραφῆς παντὸς θετικοῦ νόμου ὑπάρχει ἐν αἰώνιον δίκαιον, ὅπερ ἐξωτερικεύεται εὐθὺς ὡς ὁ ἄνθρωπος εὐρεθῆ μετ' ἄλλων ἐν συναφείᾳ, ἥτις ἄλλοις εἶναι ἀφρευκτοὶ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν φύσει κοινωνικόν. Ἐκαστος

δέον νὰ σέβηται τὸ τοῦ ἐτέρου δίκαιον ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι σέβωνται τὸ ἴδιον αὐτοῦ. Τὸ αἶσθημα τοῦτο παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς ἐν τῇ ἐσχάτῃ κλίμακί τοῦ πολιτισμοῦ εὐρισκομένοις λαοῖς, οἵτινες ὁμοίως δέχονται αὐτὸ κατὰ τρόπον ἀτελεῖ, διὸ εἰς μόνον τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη τὸ τοῦ δικαίου καὶ ἴσου αἶσθημα τελείως ἀναπτύσσεται. Οὕτω σχηματίζεται δυνάμει ἀναποδράστου ἀρχῆς ὁ κανὼν ὁ διέπων τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν σχέσεις συνδεομένων διὰ τῶν ἀρρήκτων τῆς ἀνάγκης δεσμῶν.

Κυρίως εἰπεῖν τὸ διεθνὲς δίκαιον εἶναι ἔργον τῆς ἐπιστήμης, ἥτις πρώτη ἐξήγειρε τὸ αἶσθημα τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου οἱ πολιτευταὶ σπουδαίως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Καὶ ὅτε μὲν ἡ ἐπιστήμη ἠγαῖται καθόσον ἀναπτύσσει τὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἀρχάς, ὅτε δὲ ῥυμουκείται παρὰ τῶν πολιτευτῶν, ὅταν οὗτοι, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἐφαρμόζουσιν ἰδέας συμφόνους τῷ πνεύματι τῆς ἐποχῆς. Οὕτως ἀφρονωτέρα πηγὴ ἀφ' ἧς τὸ δίκαιον τοῦτο ἀντλεῖ εἶναι τὰ τῶν δημοσιολόγων ἔργα τῶν κεκτημένων ἀνεγνωρισμένην αὐθεντίαν, ὡς τὸ τοῦ Γροτίου *de mare libero* σύγγραμμα, ὅπερ εἶναι ὁ τίτλος ὁ χρησιμεύσας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν θαλασσῶν καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων τὰ τοῦ Bluntschli, ἅτινα ὑψίστην ἐπιρροὴν ἤσκησαν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Συνόδου τῶν Βρυξελλῶν ἡ κυριωτέρα ὁμοίως ὕλη παρέχεται τῷ διεθεῖ δικαίῳ διὰ τῶν συνθηκῶν δι' ὧν τὰ κράτη καθορίζουσιν τὰς ἑαυτῶν σχέσεις ἐντε πολέμῳ καὶ εἰρήνῃ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι διομολογηθεῖσα συνθήκη τὰς τῶν συναλλαγέντων ἐθνῶν σχέσεις ρυθμίζει μόνως, πλὴν πολλάκις περιλαμβάνονται ἐν αὐταῖς διατάξεις, αἵτινες ἰδιαίτατα εἰσὶ νόμοι διατυπῶντες ἀρχὰς ἀποτελούσας οὕτω σπουδαῖον προηγούμενον καὶ παράδειγμα εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη.

Σπουδαῖον προσέτι στοιχεῖον εἶναι οἱ νόμοι καὶ οἱ κανονισμοὶ τῶν διαφόρων ἐθνῶν ὡς καὶ αἱ ὁδηγίαι πρὸς τοὺς στρατηλάτας καὶ ναυάρχους, καθόσον νὰ μὲν ἡ ἐξουσία τῶν κρατῶν δὲν ἐκτείνεται πέραν τῶν ὁρίων αὐτῶν πλὴν ἡ ἠθικὴ ἐπιρροὴ αὐτῶν χωρεῖ ἔτι προσωτέρω, ἂν αἱ ἰδέαι αὐτῶν συμβαδίζωσι τῷ πολιτισμῷ. Τοιαῦτα εἰσὶν αἱ τοῦ 1863 πρὸς τοὺς ἐν ἐκστρατεία στρατοῦς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὁδηγίαι τοῦ κλεινοῦ Lieber, αἵτινες ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς γενικῶν κανόνων καὶ τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς φιλάνθρωπικῆς σπουδαίαν ἤσκησαν ἐπιρροὴν περὶ τὸν καθορισμὸν τῶν κανόνων ἐπὶ τοῦ τρόπου τοῦ πολεμεῖν.

Ἄλλ' ὁμοίως τῆς ἐλλείψεως διεθνῶν νόμων ἔτι ἐπαισθητοτέρα εἶναι ἡ τῶν διεθνῶν δικαστηρίων, διότι ὡς νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα τίς θέλει ἐπικυρῶσει τὸ προσβληθὲν δίκαιον, τίς θέλει ἀπονεμίει δικαιοσύνην; Καὶ ἐν τούτοις ὁμολογητέον ὅτι ἡ συνεννόησις περὶ συστάσεως διεθνῶν δικαστηρίων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐφαρμογῆς παρουσιάζει μυρίας δυσχερείας ὡς ἡ οὐτοπία διαρκοῦς εἰρήνης τοῦ ἀββᾶ Saint-Pierre καὶ τοῦ Ρουσσώ. Πλὴν

τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἄπορον καθόσον ὡς κατὰ τὸν μεσαίωνα διὰ τὸ τα-
ραχῶδες τῶν καιρῶν καὶ τοῦ ὀλίγου πρὸς τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις σε-
βασμοῦ, οἱ πολῖται ἐλαχίστης ἔχαιρον προστασίας ἐν ταῖς διαφοραῖς αὐ-
τῶν, ὁ δὲ συνήθης τρόπος τοῦ προστατεύειν τὰ ἑαυτῶν δικαιώματα ἦτο
τὸ ὑπερασπίζεσθαι διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων οὕτω καὶ τὰ ἔθνη, ἅτινα μόνον
τόγε νῦν ἔχον ἐγγυηταὶ παρίστανται τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἐν τῇ ἐγωῖ-
στικῇ αὐτῶν αὐτονομίᾳ διὰ τοῦ πολέμου τὰς διαφορὰς λύουσι. Χαρακτη-
ριστικὴ ἐντούτοις εἶναι ἡ μέριμνα, καὶ ὅταν ἔτι ἡ βία κανονίζῃ τὰς με-
ταξὺ τῶν ἐθνῶν διαφορὰς, ἵνα τὸ δίκαιον ὑπὲρ αὐτῶν ἦ, ἔστω καὶ κατ'
ἐπίφασιν, καθόσον πεποιθήσιν, ὅτι τὸ δίκαιον ἐλκύει πρὸς αὐτὰ τὴν κοι-
νὴν γνώμην, ἐνῶ ἡ ἀδικία προκαλεῖ τὴν ἀποδοκιμασίαν.

Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει ὑπάρχουσι ζητήματα δευτερεύοντα ἐπιλυό-
μενα νῦν τῇ μεσολαβήσῃ τῶν φίλων δυνάμεων. Τοιαύτη εἶναι ἡ εὐχὴ τῆς
ἐν Παρισίοις συνόδου ἐν ἔτει 1856· οὕτω διὰ διεθνῶν συνόδων ἐλύθησαν
πολλαὶ διαφοραί, διὰ διαιτησίας δὲ ἐκανονίσθησαν ποικίλα ζητήματα, ὧν
πολύκροτον ὑπῆρξε τὸ τῆς Ἀλαβάμας. Ἐὰν δὲ ἡ πρακτικὴ τῆς διαιτη-
σίας ἐξακολουθήσῃ ἴσως ἀναγνωρισθῇ ἐπὶ τέλους ὅτι δυνατὴ ἐστὶν ἡ ἐπί-
λυσις περιπλοκωτέρων καὶ σπουδαιότερων ζητημάτων καὶ μακρὰν τοῦ
πεδίου τῶν μαχῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον γίνεται ὅτι τὸ διεθνὲς δίκαιον δὲν φέρει ἔτι χα-
ρακτῆρα τοσοῦτον ὠρισμένον ὡς οἱ λοιποὶ τοῦ δικαίου κλάδοι, πολλὰς δ'
ἔχει ἔτι τὰς ἐλλείψεις, ἀλλ' ἡ γενησομένη σύγκρισις τῶν ἄλλοτε ἰσχυσα-
σῶν ἀρχῶν πρὸς τὰς ἐπικρατούσας νῦν, θέλει πείσει περὶ τῶν γενομένων
προόδων καὶ ἐκείνων ἅς τὸ μέλλον ἐπιφυλάσσει πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐκπο-
λιτιστικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ προορισμοῦ τοῦ δικαίου τούτου. Ἡ ζωὴ εἶ-
ναι αἰωνία πρόοδος.

Τὸ δικαίωμα ὅπερ ἔχει ὁ ἐμπόλεμος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, αἱ ἐχθρο-
πραξίαι καὶ αἱ ἐπιθέσεις εἰς ἅς ἡ χρῆσις τῆς βίας ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ προ-
στρέξῃ ἀπορρέουσιν ὡς εἶναι ἐπόμενον ἐκ τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει διὰ
τοῦ πολέμου. Πλεῖστοι ἄλλοτε συγγραφεῖς, ἐν οἷς ὁ Grotius, ὁ Puffen-
dorf καὶ ὁ Bynkershoek ἔθεντο τὴν ἀρχήν, ὅτι «τὰ πάντα εἰσι θεμιτὰ
κατὰ τοῦ ἐχθροῦ», ὁ δὲ Grotius ρητῶς λέγει: «Ὅταν τις κηρύσῃ τὸν
πόλεμον εἰς λαόν, κηρύσσει αὐτὸν συγχρόνως εἰς πάντας τοὺς τὸ ἔθνος
αὐτὸ ἀποτελοῦντας. Ἐπομένως δυνάμεθα νὰ φονεύωμεν ἀποκτείνωμεν τοὺς ὑπη-
κόους τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ, καὶ
ἐπὶ ἐδάφους ἀδεσπότη καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης... Ἀποδείξις ἄλλως τε, ὅτι
ἡ ἀκολασία τοῦ πολέμου ἐκτείνεται μακρότατα εἶναι ὅτι τὸ διεθνὲς δι-
καιον οὐδόλως προφυλάττει τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, οὓς δυνάμεθα
νὰ φονεύωμεν ἀποκτείνωμεν». Ἴδου ὁ παρὰ τῷ Grotius κανὼν, μόνον δ' ὑπὸ τὴν
ἐπιφάνειαν τῆς ἠθικῆς ἀποδοκιμάζει τὰς βαρβαρότητας αὐτάς· ὁ μόνος φραγ-

μὸν, ὃν τίθησιν εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ φθεῖρειν τὰς γυναῖκας. Τέλος δὲ
καὶ αὐτὸς ὁ Vattel καὶ ὁ ἔτι μεταγενέστερος τούτου Heffter δέ-
χονται κατ' ἀρχὴν ὅτι τὸ κυρίως τὸ δικαίωμα τοῦ πολεμεῖν εἶναι τὸ τῆς
ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, πειρῶνται δὲ μόνον νὰ περιορίσωσι τὸ δικαίωμα
τούτο. Τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη οὐδόλως ἀναγνωρίζουσι σήμερον τὰς στρα-
τιωτικὰς ἀρχαῖς, τὸ δικαίωμα τοῦ διατιθεῖναι αὐθαίρετως τὰς τύχας τῶν
φιλησύχων κατοίκων τῆς ἐχθρικῆς χώρας, καὶ ἂν ἄλλοτε θεώρουν ἐκεί-
νους μεθ' ὧν ἐπολέμου ὡς ὄντα ἐστερημένα δικαιωμάτων, ὁ θρίαμβος
τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἐξεπολίτισε τοὺς νόμους τοῦ πολέμου, ἀνέτρεψε τὰ
βάρβαρα ἔθιμα καὶ ἐπέβλεπε τὴν ἀναγνώρισιν τῶν συμφυῶν τῇ ἀνθρωπίνῃ
φύσει δικαιωμάτων.

Ἡ νῦν ἰσχύουσα ἀρχὴ ὅτι «ὁ πόλεμος λαμβάνει χώραν μεταξὺ τῶν κρατῶν
καὶ οὐχὶ τῶν ἰδιωτῶν», διευτυπώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Portalis, ὅστις ἔ-
λεγεν ἐν ἔτει 1800· «μεταξὺ δύο ἢ πλείονων ἐμπολέμων ἐθνῶν, οἱ ἰδιῶται
οἱ ἀποτελοῦντες τὰ ἔθνη ταῦτα δὲν εἶναι ἢ ἐκ συμπτώσεως μόνον ἐχθροί,
δὲν εἶναι ἐχθροὶ ἄνθρωποι, οὐδὲ καὶ ὡς πολῖται, μόνον ὡς στρατιῶται εἰσι
τοιοῦτοι». Καὶ ἀληθῶς τὸ κράτος ὡς τοιοῦτον ἐπιχειρεῖ τὸν πόλεμον, οἱ
ἰδιῶται ὡς ἄνθρωποι οὐδόλως μετέχουσιν ἐνεργῶς τοῦ ἀγῶνος, διότι οὗτοι
πειρῶνται καὶ συνεστῶτος τοῦ πολέμου νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα αὐ-
τῶν ἵνα διαθρέψωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας αὐτῶν· τί λοιπὸν δια-
πράττουσι τὸ ἐχθρικὸν διὰ νὰ φέρωνται πρὸς αὐτοὺς ἐχθρικῶς; Τὸ κράτος
καὶ ὁ πολίτης εἰσι δύο ὅλως διάφορα πρόσωπα. Τὸ κράτος ἔχει ἴδια δη-
μόσια δίκαια, ὁ πολίτης δίκαια τοῦ προσώπου, τῆς οἰκογενείας, καὶ τῆς
περιουσίας αὐτοῦ, ἐπομένως οἱ πολῖται οἱ μὴ μετέχοντες ἐνεργῶς τοῦ ἀ-
γῶνος δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἐχθροί. Ἡ προστασία τῶν κατοίκων
τῆς πολεμίας χώρας κατηγορηματικώτατα ἀναγνωρίζεται, ἐντελῶς δ' ἀ-
ποκηρύσσεται ἡ παλαιὰ θεωρία. Εἰς ἀντάλλαγμα τούτων οἱ κάτοικοι πάν-
ταχοῦ ἔνθα εἰσελεύεται ὁ ἐχθρὸς ὀφείλουσιν αὐτῷ ὑπακοήν, διὸ εἴθισται οἱ
ἡγούμενοι τῶν στρατευμάτων τοῦ ἐπιδρομέως διὰ προκηρύξεως πρὸς τοὺς
κατοίκους τῆς ἐχθρικῆς χώρας νὰ ἐπαγγέλλωνται ἀσφάλειαν καὶ πᾶσαν
νὰ ἐγγυῶνται προστασίαν ἂν ἡσυχάζωσι καὶ ὑπακούωσιν, ἂν δὲ πτόνα-
τίον συλληφθῶσι στασιαάζοντες ἢ ἐνόχοι πειρηθῶσιν εἰς τινος τῶν ἐθνῶν
τοῦ πολέμου καθίστανται ἐκπτώτοι τῶν προνομίων αὐτῶν. Ἐπὶ τῶν ἀρ-
χῶν αὐτῶν ἐνεπνεύσθη καὶ ἡ προκήρυξις τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας ἐν
ἔτει 1870, ἥτις λέγει: «Τὸν πόλεμον ἐπιχειρῶ κατὰ τῶν γαλλῶν στρα-
τιωτῶν, οὐχὶ δὲ τῶν γαλλῶν πολιτῶν, ὅθεν οὐ παύσομαι πᾶρέχων τοῖς
τελευταίοις ἀσφάλειαν τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν, ἐφόσον δὲν
στερηθῶσιν ἑαυτοὺς διὰ πράξεων ἐχθρικῶν κατὰ τῶν γερμανικῶν στρα-
τευμάτων τοῦ δικαίωματος τοῦ νὰ χορηγῶ αὐτοῖς τὴν ἐμὴν προστασίαν». Οὕτω δύνανται ὁ ἐπιδρομῶν ν' ἀπαιτήσῃ μὲν ὑπακοήν παρὰ τῶν πολιτῶν

τῆς χώρας, ἣν κατέλαβε, σκληρὸν ὅμως εἶναι νὰ ἐπιβάλλῃ ὑποχρεώσεις ἀντιθαινούσας πρὸς τὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου κατ' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ στρατεύσῃσι κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος πρὸ τῆς ὀριστικῆς προσαρτήσεως τῆς χώρας, ἥς διατελοῦσιν ὑπήκοοι.

Παρὰ τὴν τάσιν, ἣν τὰ ἔθνη ἐπιδείκνυσι περὶ τὸ ἐρμηνεύειν ἐπὶ τὸ φιλανθρωπότερον ὑπὲρ τῶν πολιτῶν τῶν ἐμπολέμων τοὺς ὅλους ἐν γένει κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὁμολογητέον ὅτι τὸ κράτος κέκτηται τὸ δικαίωμα τοῦ χρῆσασθαι τῷ ἀνταδικήματι πρὸς ἐξαναγκασμὸν ἑτέρου ἔθνους εἰς ἀναγνώρισιν τῆς παρ' αὐτοῦ διαπραχθείσης ἀδικίας καὶ ἱκανοποίησιν τοῦ προσβληθέντος κράτους. Ἐν τούτοις τὸ δικαίωμα τοῦ χρῆσασθαι ἀνταδικήμασιν, ἅτινα εἰσὶ πολυειδῆ ἀναλόγως τῆς φύσεως τῆς διενέξεως, δὲν εἶναι ἀπόλυτον. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἐφρόνου καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων δὲ δημοσιολόγων ὁ Martens ὁ Klüber καὶ ὁ Heffter, ὅτι ὅταν ὁ ἐχθρὸς δράττηται τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων ἡμῶν, ἧτις κεῖται ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ, δικαιούμεθα νὰ κατὰσχῶμεν τὴν ἀκίνητον περιουσίαν τὴν εἰς ὑπηκόους τῆς προσβαλοῦστος ἀνήκουσαν καὶ κειμένην ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἐδάφους, ὅταν φονεύῃ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν δικαιούμεθα νὰ φονεύωμεν τοὺς ἐκείνου. Ἄλλ' ἡ θεωρία αὕτη οὐδόλως ἐστὶ ζηλωτὴ, καθόσον ἐπειδὴ εἴθισται τὸ ἐπιγεγόμενον κακὸν νὰ ἀποδιδῶται ἐντόκως, τὰ τοιαῦτα ἀνταδικήματα ἐπακολουθοῦσιν ὕψισται φρικαλεότητες, δι' ὧν ἐγείρονται ἀνυπερέβλητα προσκόμματα εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ πολέμου ὅστις εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς εἰρήνης, οὐχὶ δὲ ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ ἐξέγερσις τῶν παθῶν: συνεπῶς τὸ ἀνταδικήμα περιορίσθη καὶ θεμιτὸν ἀνεγράφη ἐφόσον ἐνεργεῖται ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀδικούντος ἔθνους καὶ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ὑπηκόων ἐὰν τὸ ἐχθρικὸν κράτος ἀδίκως κατέσχε τὰ ἀγαθὰ τῶν πολιτῶν τοῦ ἑτέρου, καίτοι καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῇ περιπτώσει τὸ αἶσθημα τοῦ δικαίου καὶ ἴσου δεδικαιολογημένως προσβάλλεται διὰ τοῦ μέτρου αὐτοῦ. Ὅλος δὲ ἀνόσιον εἶναι τὸ ἀνδρολήψιον, διότι ὁ παρ' ἡμῖν καλῆ τῇ πίστει προσελθὼν ξένος ἀδικὸν εἶναι νὰ στερηθῇ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας δι' ἀδίκημα πρᾶχθὲν παρὰ συμπολίτου ἢ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ, ἐνῶ ποτῶςδὲν εἶναι σὺνένοχος τούτου.

Ὁ πολιτισμὸς ὅστις ἐν τῇ προοδευτικῇ αὐτοῦ πορείᾳ βαθμηδὸν ἐξημέρωσε τὰ ἔθνη καὶ ἀπῆλλαξε τὴν ἀνθρωπότητα τσοσούτων δεινῶν, ἐπέφερεν εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα καὶ ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ δικαίωματος τοῦ βομβολισμοῦ, περιορίσας ἔτι μᾶλλον τὸν κύκλον ἐν ᾧ ἐπιτρέπεται. Οὕτω τὸ βομβολεῖν θεωρεῖται ὡς ἐσχατὸν τι μέσον δικαιολογούμενον μόνον ἐν ἡ περιπτώσει ἀδύνατος ἄλλως παρίσταται ἢ κατάληψις τῆς προσβληθείσης θέσεως, πῶποτε ὅμως θεμιτὸς λογίζεται κατ' ἀνοχυρώτων πόλεων καὶ χωρίων ἅτινα οὐδεμία προασπίζει στρατιωτικὴ δύναμις, καί-

τοι ὁμολογητέον ὅτι τὸ φιλάνθρωπον ἔθιμον πολλὰκις διεκόπη ὑπὸ ἐναντίων παραδειγμάτων, ὡς τοῦ βομβολισμοῦ τῆς Κοπεγχάγης παρὰ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Νικράγουας ὑπὸ πολεμικοῦ πλοίου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Βαλπαράίζου παρὰ τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου. Πρὸς τῷ ἀνωτέρω ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἐπιεικὲς διέπον τὸν βομβολισμὸν καθ' ὃ ὁ πολιορκητὴς ὀρεῖται νὰ ποιήσῃ γνωστὴν τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ περὶ βομβολισμοῦ τῆς πόλεως ἵνα οἱ μὴ πολεμοῦντες καὶ ἰδίαι γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες δυνηθῶσι ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἢ προνοήσῃσι περὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, πλὴν ἐν περιπτώσει ἀνάγκης αἰφνιδίως καταλήψεως τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ταχείαν ἐκπόρθησιν τῆς θέσεως, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ἢ μὴ ἀναγγελία τοῦ βομβολισμοῦ. Ἐνῶ δὲ καὶ κατὰ τοὺς παλαιότερους δημοσιολόγους τὸν Grotius, Martens καὶ Klüber τεθείσης τῆς πολιορκίας καὶ πρὸ τοῦ βομβολισμοῦ καλοῦνται οἱ πεπολιορκημένοι εἰς παράδοσιν ἐν ἔτει 1871 αἱ Γερμανικαὶ στρατιαὶ ἄνευ προαγγελίας καὶ ἄνευ ἀνάγκης αἰφνιδίως καταλήψεως ἐβομβοβόλησαν τοὺς Παρισίους μετ' ὅλας τὰς διαμαρτυρήσεις τοῦ αὐτόσε διπλωματικοῦ σώματος, εἰς οὗ τὸν πρῶταν γραφάντα τῷ πρίγκηπι Βίσμαρχ ἵνα «Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνεγνωρισμένας ἀρχὰς καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ διεθνοῦς δικαίου ληφθῶσι μέτρα τείνοντα εἰς τὸ νὰ θέσωσιν ἐν τόπῳ ἀσφαλεῖ τοὺς ἑαυτῶν συμπολίτας. «οὗτος ἀπήνητησεν ὅτι »ἐπιφυλάττων εἰς τὰς κυβερνήσεις τῆς Υ. Β. καὶ τῶν μετ' αὐτῆς Κ. Κ. συνυπογραψάντων τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ νὰ ἐμβαθύνωαι πλεῖστον εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θεωρητικοῦ ζητήματος, περιορίζομαι διατεινόμενος, ὅτι ἡ προαγγελία βομβολισμοῦ οὐδόλως ἐπιβάλλεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου, οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὡς ὑποχρεωτικὴ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἐθίμων.» Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τοῦ πρώσου πρωθυπουργοῦ δικαιολογοῦσι τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν μορφήν, καθόσον οὐδ' αὐτὸς κατηγορηματικῶς ἀρνεῖται τὴν τῆς προαγγελίας ὑποχρέωσιν. Ἄλλὰ καὶ εἰς ἑτέραν παραβίασιν τοῦ διεθνοῦς δικαίου προέβησαν οἱ Γερμανοὶ μὴ φεισθέντες τῶν εὐχαῶν οἴκων, οὐδ' αὐτῶν τῶν μουσειῶν ἢ ἐπιστημονικῶν καθιδρυμάτων κατὰ τε τὴν πολιορκίαν τοῦ Στρασβούργου καὶ τῶν Παρισίων, ἀλλὰ μεταβαλόντες πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἰς ἐρείπια. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὰ μέλη πάντα τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας συνελθόντα ὑπέγραψαν τὴν εὐγλωττον ἐκείνην διαμαρτύρησιν καὶ κατήγγειλαν τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν. «Εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς ἱστορίας, εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν μελλουσῶν γενεῶν, ὡς κακούργημα πρὸς αὐτὸν τὸν τοῦτον τὸν πολιτισμὸν.» Καὶ ἡ παραβίασις αὕτη δυστυχῶς εἶναι ἐξ ἐκείνων, εἰς ἃς ὑπόκειται τὸ διεθνὲς δικαίον μέχρις ὀριστικῆς καὶ πανδήμου ἐπικρατήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς φιλανθρωπίας.

Χαρακτῆρ ἰδιόζων εἰς τοὺς μεταξὺ πεπολιτισμένων λαῶν πολέμους εἶ-

ναι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς δικδόμεως δηλητηρίων ἢ μολυσματικῶν νοσημάτων ἐν τῇ ἐχθρικῇ χώρᾳ ὡς καὶ τῆς χρήσεως ὄπλων ἰοβόλων ἢ προξενούτων ἀλγηδόνος περισσῶς ὀδυνηρᾶς καὶ μάλιστα δυσιάτους πληγᾶς ὡς καὶ ἡ διὰ δολοφονίας ἀναίρεσις τοῦ ἐχθροῦ, ἐφ' ᾧ ὁ Γρότιος ταλαντευόμενος καὶ μᾶλλον ἐγκρίνων ταῦτα ἀποφαίνεται. Τῇ κοινῇ δὲ γνώμῃ βοηθούμενη καὶ ὑπὸ τῶν δημοσιολόγων ἀνήκει καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1868 διακήρυξις τῆς Πητροπούλεως εἰς ἣν ἅπαντα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη προσεχώρησαν καὶ δι' ἧς ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις ἐκρηκτικῶν σφαιρῶν. Ἡ ἀληθῶς ὠραία διακήρυξις αὕτη εἶναι συντεταγμένη οὕτω: »Θεωροῦντες ὅτι αἱ πρόοδοι τοῦ πολιτισμοῦ δεόν νὰ ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὅσον οἶόν τε μείωσιν τῶν τοῦ πολέμου δεινῶν, ὅτι ὁ μόνος νόμιμος σκοπὸς ὃν τὰ κράτη δεόν νὰ ἐπιδιώκωσι συνεστῶτος τοῦ πολέμου εἶναι ἡ ἐξασθένεισι τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ· ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἀρκεῖ νὰ τεθῆ ἐκτὸς μάχης ὅσον οἶόν τε μείζον ἀριθμὸς ἀνδρῶν· ὅτι ὁ σκοπὸς θὰ ὑπερπηδᾷτο διὰ τῆς χρήσεως ὄπλων, ἅτινα ἤθελον δεινώσει ἀνωφελῶς τὰς ἀλγηδόνων τῶν ἐκτὸς μάχης ἀνδρῶν ἢ καταστήσει τὸν θάνατον αὐτῶν ἀφευκτον· ὅτι ἡ χρῆσις τοιούτων ὄπλων ἀντίκειται κατὰ συνέπειαν πρὸς τοὺς τῆς φιλανθρωπίας νόμους. — Τὰ συμβαλλόμενα μέρη ὑπόσχονται ν' ἀπέχωσιν ἀμοιβαίως, ἐν περιπτώσει πολέμου πρὸς ἄλληλα, τῆς χρήσεως ὑπὸ τῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατῶν αὐτῶν πικρῶς βλήματος βάρους κατωτέρου τῶν 400 γραμμαρίων ὀπερ ἤθελον εἶσθαι ἢ ἐκρηκτικῶν ἢ πεπληρωμένον ὑλῶν ἐκρηκτικῶν ἢ ἀναφλεκτικῶν.»

Ἐτέραν διάταξιν σχέσιν πως ἔχουσιν πρὸς τὴν διακήρυξιν τῆς Πητροπούλεως ἀπαντῶμεν παρὰ τῷ Bluntschli, τῷ Calvo καὶ ἄλλοις καθ' ἣν ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις ἀλυσσιδέτων σφαιρῶν ἐν τοῖς κατὰ ξηρὰν πολέμοις καὶ σφαιρῶν πεπυρακτωμένων ἢ πησσωδῶν στεφάνων ἐν τοῖς κατὰ θάλασσαν, ἣν ὁμοῦς οὐδόλως ἐννοοῦμεν, ἐν ἣ περιπτώσει σκοπῆ ν' ἀπαγορεύσῃ τὸν κατὰ πλήθη φόνον. Ἀπαγορεύομεν τὰς ἀλυσσιδέτους σφαίρας καὶ τὰς πεπυρακτωμένας, πλὴν μία μὲν ὑπόνομος δύναται νὰ ἀνατινάξῃ χιλιάδας ἀνδρῶν, μία δὲ τορπίλλη τὸ μεγαλύτερον πλοῖον· ἐκ τούτου καταφαίνεται τὸ ἄσκοπον τῆς διατάξεως ταύτης, ἐνόσω δὲν λαμβάνεται γενικώτερον τι μέτρον ἵνα μὴ ὁ ἄνθρωπος ὑποκρίνεται πρόσωπον ἀψύχου ὄντος.

Καθόσον ὁ πεπολιτισμένος κόσμος προσηλοῦτο τῇ ιδέᾳ ὅτι ὁ πόλεμος συνάπτεται μεταξὺ τῶν κρατῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἰδιωτῶν, κατὰ τοσοῦτον οὗτος κατέστη φιλανθρωπότερος, ἐλαττωμένων τῶν φρικαλεοτήτων δι' ἀνακηρύξεως ἀρχῶν διεθνῶν συμφώνων πρὸς τὴν εὐλάβειαν τὴν ὀφειλομένην εἰς τοὺς πολίτας τοῦ πολεμίου. Εἰς τὰς ιδέας ταύτας καὶ τῇ πρώτῳ βουλή τῆς Ἑλβετίας ὀφείλεται ἡ τοῦ ἔτους 1864 σύμβασις τῆς Γενεύης,

περὶ βελτιώσεως τῆς τύχης τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν, καθ' ἣν ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχὴ ὅτι δεόν νὰ χορηγῶνται εἰς τοὺς τραυματίας τοῦ πολεμίου αἱ αὐταὶ ἰατρικαὶ περιποιήσεις αἱ εἰς τοὺς ἰδίους ἑαυτοῦ. Τὴν σύμβασιν ταύτην βαθμηδὸν ἐδέχθησαν ἅπαντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλεῖστοι δημοκραταί τῆς Ἀμερικῆς καὶ αὐτὴ ἡ Περσία, ἐνεκα δὲ παρατηρηθεισῶν ἐλλείψεων συνεπληρώθη αὕτη ἐν συνόδῳ τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν συνεληθόντων καὶ αὐθις ἐν Γενεύῃ τὸ 1868 καὶ ἐξετάθη καὶ εἰς τοὺς κατὰ θάλασσαν πολέμους. Ἡ συνθήκη αὕτη ἐξουδετέρωσε τὰ τε φορητὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ μόνιμα καὶ τοὺς τὸ προσωπικὸν ἀποτελοῦντας καὶ ἐκήρυξε σεβαστοὺς καὶ ἐλευθέρους τοὺς κατοίκους τῆς χώρας τοὺς βοηθῶντας τοὺς τραυματίας, ἀπήλλαξε μάλιστα τῆς κατασταθμεύσεως στρατιωτῶν καὶ μέρους τῶν χρηματικῶν εἰσφορῶν τοὺς περιθάλλοντας τραυματίας ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν οἰκίαις. Χάριν δὲ ἀσφαλεστέρας προστασίας τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν φορητῶν τοιούτων ὤρισεν ὅτι ταῦτα, δεόν νὰ φέρωσι λευκὴν σημαίαν μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ· παρόμοιον περιβραχιόνιον δεόν νὰ φέρῃ τὸ ἐξουδετερωμένον προσωπικόν. Τέλος διέταξεν οἱ τραυματαί νὰ συλλέγωνται καὶ περιθάλλωνται ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος, οἱ δὲ ἀποδεικνύμενοι μετὰ τὴν ἴασιν ἀνίκανοι πρὸς ὑπηρεσίαν νὰ πέμπωνται εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν. Μεθ' ὅλα δὲ τὰ λυπηρὰ ἐπεισόδια ἅτινα ἐπέφερον ὁ Γαλλογερμανικὸς καὶ ὁ Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος, τὰς ἐλλείψεις ἃς παρουσιάζει καὶ τὰς ἀντιρρήσεις εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ συνθήκη τῆς Γενεύης ὡς καὶ ἡ τῶν Βρυξελλῶν, εἶναι τὰ ἀγνότερα προϊόντα τοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Ἡ ἱστορία καταδείκνυσι τὰς ποικίλας μέχρι τοῦ νῦν διαφορὰς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ φέρεσθαι τοῖς αἰχμαλώτοις, καὶ τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἣν ἤσκησεν ἡ πρόδοσις τοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς πρακτικῆς τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Οἱ ἀρχαῖοι δημοσιολόγοι ἐδέχοντο ὅτι ὁ νικητὴς εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ φονεύειν τὸν ἠττηθέντα καὶ ἐκ τοῦ δήθεν δικαίωματος τούτου παρῆγον τὸ τοῦ διατίθεσθαι ἀπολύτως τὸ ἄτομον, οὔτινος κατ' ἀνοχὴν δὲν ἀφήρουν τὴν ζωὴν, ἐπὶ δὲ τῆς θεωρίας ταύτης ἐστήριζον τὴν μεταβολὴν τῆς προσωπικῆς καταστάσεως τῶν αἰχμαλώτων, τὴν καταβολὴν λύτρων πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, ὡσάκις ἡ ἀτομικὴ ἐκδίκησις προλαμβάνουσα δὲν προέπιμπεν αὐτοὺς εἰς τὰ τοῦ Πλούτωνος βασίλεια. Ἐνῶ δ' ὁ Grotius διδάσκει ὅτι οἱ Χριστιανοὶ συνήθως δὲν δουλοῦσι τοὺς αἰχμαλώτους, ὁ Vattel δέχεται ὅτι εἰς τὰς περιστάσεις, εἰς ἃς ἐπιτρέπεται ἡ ἀναίρεσις, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ δουλεία. Ὡς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τῶν αἰχμαλώτων, οὐδ' ὡς ἀνταδίκημα αὕτη ἐπιτρέπεται νῦν οὐδ' εἰς ἐτέραν περιπτώσει, ἐνῶ καὶ ταύτης ὑπῆρχον οἱ συνήγοροι ὡς ὁ Bynkershoek, ὁ δὲ Heffter ὡς ἀνάγκην πολέμου ἐπιτρέπει αὐτήν, καθόσον τὴν σήμερον ἰσχύει ἡ ἀρχὴ ὅτι οἱ αἰχμαλῶτοι εἰσὶ δημόσιοι ἐχθροὶ καὶ ἐπομένως ἀνήκουσιν οὐχὶ

τῷ αἰχμαλωτίσαντι αὐτούς, ἀλλὰ τῷ κράτει καθ' οὗ οὗτοι τὰ ὄπλα ἔφερον. Σκοπὸς τοῦ αἰχμαλωτίζειν εἶναι ἢ ἐξασθένεισι τοῦ ἐχθροῦ οὐχὶ δ' ἢ βλάβῃ τῶν ἀτόμων ἢ ἢ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι οἱ αἰχμάλωτοι εἰσὶν ἐχθροὶ νόμιμοι καὶ ὅτι δέον νὰ φέρονται πρὸς αὐτοὺς φιλανθρώπως. Βεβαίως οἱ αἰχμάλωτοι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ συντηρηθῶσιν ἐξ ἰδίων ἢ περι ὧν δὲν προνοεῖ ἡ πολιτεία εἰς ἣν ἀνήκουσι, δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἰς ἔργα ἀνάλογα πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὸν ἑαυτῶν βαθμὸν, ἐν οὐδεμίᾳ ὅμως περιπτώσει δύνανται νὰ ἀνατεθῶσιν αὐτοῖς ὑπηρεσίαι σχεῖσι πρὸς τὰ πολεμικά, οὕτως ὥστε νὰ παραβιάζηται ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλομένη ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις, ἐνῶ ἐξ ἑτέρου δύνανται συνωδᾶ ταῖς κανονιστικαῖς διατάξεις, ἃς ὀρίζει ἡ στρατιωτικὴ ἀρχή, νὰ μετέχωσι τῶν ἐργασιῶν τῆς δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς βιομηχανίας. Ἡ δὲ ἀποστέρησις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν αἰχμαλώτων ἐπιτρέπεται κατὰ τὰ νεώτερα νόμιμα μόνον μέχρι τῆς λήξεως τοῦ πολέμου, καὶ ἡ ἐλευθερία ἄλλως τε περιορίζεται καθόσον τὸ τοιοῦτον ἐπιβάλλει ἢ ἀνάγκη τῆς προφυλάξεως κατὰ πάσης ἀποδράσεως. Ἐὰν δ' ἐν τῷ μεταξύ δὲν ἐπέβη ἀντάλλαγή τῶν αἰχμαλώτων ἢ ἀφεθῶσιν ἐλεύθεροι ὑπισχνούμενοι ἐπὶ λόγῳ τιμῆς ὅτι δὲν θέλουσι μετάσχει τοῦ αἰχμαλωτίσαντος αὐτοῦ ἐθνικοῦ πολέμου, ὁ νικητὴς ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ συντηρήσεως καὶ διατροφῆς αὐτῶν, ἀπαγορευομένης αὐτῷ τῆς κακῆς πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορᾶς καὶ εἰσασθήποτε προσβολῆς. Ταῦτα πόσον ἀπέχουσι τῶν ὁμοτήτων ἃς οἱ Ἄγγλοι διέπραττον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος κατὰ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς ὁποίους εἰς σιδηρὰ δεσμὰ καθέργον καὶ ἐκείνων τῶν Ρώσων ἐν ἔτει 1812 κατὰ τῶν Γάλλων, ἐξ ὧν πλείστους ὡς κακούργους εἰς Σιβηρίαν ἀπέστειλαν.

Ἡ δὲ συνήθεια τοῦ παραδίδειν τῷ πολεμῷ ὁμήρους πρὸς ἐξασφάλισιν ἐκτελέσεως πράξεως συμφωνηθείσης, ἐπὶ παραδείγματι πληρωμῆς ἀποζημιώσεως ἢ παραδόσεως φρουρίου, καὶ οἷτινες κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐστεροῦντο ἐπὶ τῇ μὴ ἐκτελέσει τῶν ὑποσχεθέντων, βαθμηδὸν ἐξέλιπε διὰ τὴν γενικὴν κατάκρισιν τὴν ἐπακολούθησασαν τὰς ἀπανθρωπίας, ὧν οἱ ὁμηροὶ πολλάκις ὑπῆρξαν τὰ θύματα, προτιμωτέρας τανῦν θεωρουμένης τῆς προσφυγῆς εἰς ὕλικὰ ἐνέχυρα. Δυστυχῶς κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἐπνῆγχαγον μετ' ἄκρας ἀυστηρότητος οἱ Γερμανοὶ τὸ τῶν ὁμηρῶν ἔθιμον, ἐξαναγκάζοντες πολλάκις τοὺς προύχοντας τῶν ὑπὸ κατοχὴν γαλλικῶν ἐπαρχιῶν νὰ ἀνέρχωνται ἐπὶ τῆς ἀτμαμάξης καὶ νὰ συνοδεύωσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς διαφόρους σταθμούς, διότι γάλλοι χωρικοὶ παρέβλαπτον τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς χρήσεως τῶν προϋχόντων ὡς προφυλακτικῶν, οὕτως εἶπεῖν, ὀργάνων οὐ μόνον ἡ ἐλευθερία τῶν φιλησύχων πολιτῶν περιορίζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν τίθεται ἐν κινδύνῳ ἄνευ ἰδίου αὐτῶν πταίσματος, δι-

καίως κατεκρίθη ἢ χρῆσις τοῦ μέτρου αὐτοῦ ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἀποσκορακισθὲν τῶν πεπολιτισμένων πολιτιῶν.

Κατὰ τὸν Grotius «Οὐ μόνον οἱ λαβόντες τὰ ὄπλα διὰ λόγον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πολεμοῦντες κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους ἀποκτῶσι τὴν κυριότητα πικρῶς ὅτι ἀφῆρσαν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, τοῦτο δὲ χωρὶς κανόνα οὐδὲ μέτρον». Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη βαθμηδὸν κατέστη πολλῶ ἠπιωτέρα, περιωρίσθη δὲ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς σχηματισθείσης τῆς πεποιθήσεως ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ πολέμου πάντοτε ἐπιτυγχάνεται καὶ χωρὶς ν' ἀποστερηθῶσιν οἱ ἰδιῶται τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν. Πρὸς τοῦτο δέον ἡ περιουσία τοῦ πολεμίου νὰ διακριθῇ εἰς κινήτην καὶ ἀκίνητον καὶ εἰς δημοσίαν καὶ ἰδιωτικὴν. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν κινήτην δημοσίαν περιουσίαν τοῦ πολεμίου καὶ συμφώνως τῇ διακηρῖζει τῶν Βρυξελλῶν ἡ στρατιωτικὴ ἀρχὴ δύναται νὰ καταλάβῃ ταύτην καθόσον χρησιμεύει εἰς τὰς τοῦ πολέμου ἐργασίας, ὡς εἶναι τὰ στρατιωτικὰ ταμεία, τὰ ὄπλα καὶ πολεμοφόδια, αἰσιταποθήκαι, τὰ πρὸς μεταγωγὴν ἐπιτήδεια, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀκίνητον ὁ νικητὴς λαμβάνει ταύτην ὑπὸ εἶδος τι μεσεγγύης, καὶ καρποῦται μὲ τὰς ἐκ ταύτης προσόδους, δὲν ἀπαλλοτριᾷ δὲ αὐτὴν οὐδὲ καταστρέφει, ἐκτὸς ἐὰν αἱ στρατιωτικαὶ ἐργασίαι ἐπιβάλλωσι τοῦτο. Ἄλλ' οἱ εὐαγεῖς οἴκοι, τὰ σχολεῖα, τὰ μουσεῖα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια θεωροῦνται σεβαστοῖ, διὸ τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη στιγματίζουν τὴν παραβίαν τοῦ κανόνος ὡς βανδαλισμὸν. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἰδιωτικὴν περιουσίαν τοῦ πολεμίου ὀφείλει ὁ νικητὴς νὰ σέβηται ταύτην, νὰ μὴ παραβλάπτῃ δ' αὐτὴν εἰμὴ μόνον ὅταν αἱ στρατιωτικαὶ ἐργασίαι ἀπαιτῶσι τοῦτο. Καθ' ὑπέρβασιν ὅμως τῆς ἄνω ἀρχῆς ὁ ἐχθρὸς δύναται νὰ καταλάβῃ, καὶ ὅταν ἔτι ἀνήκουσιν εἰς ἰδιωτικὰς ἐταιρίας ἢ ἰδιώτας, ἐπὶ ἀποζημιώσεσι τὰ πρὸς μεταγωγὴν ἐπιτήδεια ἀναγκαῖα δὲ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἐργασίας, ὡς ἐπίσης δὲν ἀπαγορεύεται τῷ στρατιῶτῃ νὰ ἰδιοποιηθῇ τὰ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης συλλεγέτα.

Ἡ δῆλωσις ἦτο λίαν ἐν χρήσει μέχρι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ αἱ πόλεις μετὰ τὴν ἄλωσην κατεστρέφοντο καὶ ἐλεηλοῦντο. Ὁ Martens ἐν ἔτει 1785 ἔγραφον ὅτι εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἐπιτρέπεται τῷ πολεμῷ νὰ διατάξῃ τὴν δῆωσιν, ὁ δὲ Vattel, ὁ Klüber Hefter οὐδὲ ὅπως κατακρίνουσι τὴν δῆωσιν ἥτις ἄλλως πρακτικῶς ἐπεκράτει ἐνῶ ἀκριβῶς ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν κρίνων τὴν δῆωσιν ὁ M. Ναπολεὼν ἔλεγεν ὅτι «Εὐτυχῶς ἡ πολιτικὴ συμφώνως μετὰ τῆς ἠθικῆς ἀποκρούει τὴν δῆωσιν. Οὐδὲν προσφορώτερον πρὸς ἀποσύνθεσιν καὶ παράλυσιν στρατοῦ οἰουθήποτε. Ὁ στρατιῶτης δὲν ἔχει πλέον πειθαρχίαν ἀμαδύναται νὰ λαφυραγωγῆσθαι». Ἐνῶ δὲ ὁ Halleck πρὸ εἰκοσαετίας ἔτι ἐπέμενε ὑποστηρίζων ὅτι ἡ δῆωσις εἶναι νόμιμος ὡσάντις πόλις τις παρεβίασε τὰ τοῦ πολέμου ἔθιμα ἢ ὅτε τὰ ἔσχατα μέτρα εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων ἢ

γνώμη τοῦ Pinheiro Ferreira σφοδρῶς κατακρίνοντος ἐν πάσῃ περιπτώσει τὴν δῆωσιν ἐγενικεύθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε σήμερον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἠθικῶς ἐπιβληθεῖσα εἰς πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Οὕτω ἡ δῆωσις ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δικαιολογεῖται, διὸ δικαίως θεωρεῖται ὡς κακούργημα, ὅπερ καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιον καὶ αὐτὴ ἡ πρακτικὴ καταδικάζει.

Ἡ θεωρία τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐν ξηρᾷ ἰδιωτικῆς περιουσίας δὲν εἶναι ἀπόλυτος οὐδ' ἀνεπίδεκτος περιορισμῶν, καθόσον ὁ εἰσβαλὼν στρατὸς δικαιούται νὰ λαμβάνῃ τὰ πρὸς συντήρησιν ἐπιτήδεια ἀπὸ τῆς πολεμίας. Ἀρχαιότερον ἐξηναγκάζοντο οἱ χειρωθέντες νὰ τελέσωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ νικητοῦ βαρυτάτους φόρους, ἔθιμον ὅπερ συγγραφεῖς τινες ὡς ὁ Vattel καὶ ὁ Klüber ἐδικαιολογοῦν διατεινόμενοι ὅτι αἱ χρηματικαὶ αὗται εἰσφορὰὶ ἀποτελοῦσιν ἐξαγορὰν τοῦ δικαιώματος τῆς δῆωσεως· ἐπειδὴ δ' ἡ δῆωσις οὐ μόνον δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς δικαίωμα, ἀλλὰ καταδικάζεται καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς πρακτικῆς, οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ἐξαγορᾶς τοῦ δῆθεν δικαιώματος αὐτοῦ. Οὕτως ὁσήμεραι τὸ ἔθιμον τῶν συμβουλῶν κατέπεσεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νῦν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων φρονοῦσιν ὅτι καὶ ὅταν ὁ στρατὸς εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγῃ εἰς τὰς ἀναγκαστικὰς συμβουλὰς ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἐπιτήδεια, ὁ εἰσβαλὼν στρατὸς ὁ ἐπιβαλὼν τὰς συμβολὰς ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὸ ἀντίτιμον καὶ νὰ δίδῃ τὰς προσηκούσας ἀποδείξεις εἰς τοὺς κτήτορας τῶν πραγμάτων ἅτινα ἔλαβεν.

Ἄλλ' ἐὰν εἰς τοσοῦτους περιορισμοὺς ὑποβάλλωνται αἱ πράγματα συμβολαὶ, κατὰ μείζονα λόγον ἀποδοκιμάζονται αἱ χρήμασι τοιαῦται, διότι οὕτω μειοῦται ἡ περιουσία τῶν ἰδιωτῶν καθ' ὧν δὲν κηρύσσεται ὁ πόλεμος, ἄλλως τε ὡς ὁ ἐχθρὸς δὲν δικαιούται νὰ ἐξανγκάσῃ τοὺς κατοίκους εἰς πλήρωσιν τῶν κενῶν καὶ στελεχῶν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, οὕτω δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ νὰ τῷ χορηγήσῃ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ποσῶς δὲν ἐσεβάσθησαν οἱ Πρωσσοὶ κατὰ τε τὸν πόλεμον τοῦ 1866 καὶ τὸν τοῦ 1870 μεταβαλόντες αὐτὸν εἰς ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν· τὴν παραβίασιν αὐτὴν τοῦ ἔθιμου ἀνομολογεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Bluntschli, καθόσον οὐ μόνον αἱ πράγματα ἀπαιτηθεῖσαι κατὰ τοὺς ἄνω πολέμους συμβολαὶ ἦσαν ὑπερβολικαί, ἀλλὰ καὶ αἱ χρήμασιν ἐπιβληθεῖσαι ἦσαν μέγισται, ὥστε οἱ διάφοροι δῆμοι μόνον διὰ δανείων δυσβαστάκτων ἐπήρουν εἰς ἀπότισιν αὐτῶν. Ὅπως δὲ ποτε ὅμως μεθ' ὅλα τὰ ἐναντία παραδείγματα, ὁμολογητέον ὅτι ὁ σεβασμὸς τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας ἐν τοῖς κατὰ ξηρὰν πολέμοις ἀνεγράφη ὡς γενικὸς κανὼν, καὶ ὅτι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐν πολλοῖς ἐβελτιώθησαν κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἅπαντες ἐν γένει οἱ νόμοι οἱ τοὺς κατὰ ξηρὰν πολέμους διέποντες.

Ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη αὕτη ὁδὸς ἡ τὰ ἔθνη πρὸς ἄλληλα συνδέουσα

ἀνήκει τοῖς πᾶσιν, οὐδεὶς δὲ κέκτηται δικαίωμα τι ἐπ' αὐτῆς· καὶ ὁμως ὑπῆρξαν οἱ ἀμφισβητήσαντες τὴν ἀναμφισβήτητον ταύτην ἀλήθειαν. Οἱ Ἄγγλοι ἰδίως καὶ οἱ Ἴσπανοὶ ἐπανελλημένως ἠξίωσαν ὅτι ἡ κυριαρχία θαλασσῶν τινῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῦ Ὀκεανοῦ ἀνήκεν αὐτοῖς, εὐρέθησαν δὲ καὶ συγγραφεῖς ὑποστηρίζαντες τὴν παράλογον ἀξίωσιν. Γνωστὴ εἶναι ἡ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος διαμάχη μεταξὺ τοῦ Grotius δημοσιεύσαντος τὸ Mare liberum πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ τοῦ θαλασσοπορεῖν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας καὶ τοῦ Selden ὅστις ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ Mare clausum ὑπεστήριξε τὸ ἐναντίον. Ἄλλὰ καὶ Γουλιέλμος ὁ Γ' κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα καὶ Γεώργιος ὁ Γ' τῆς Ἀγγλίας εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος δι' ἱκανῶν παραδειγμάτων ἐφάνησαν ἐμμένοντες εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Selden. Καὶ νῦν μὲν περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς θαλάσσης οὐδεμίαν ἀμφισβήτησιν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐνῶ ὡς γενικὸς κανὼν ἐν τοῖς κατὰ ξηρὰν πολέμοις ἀναγράφεται ὁ σεβασμὸς τῆς περιουσίας, κατὰ θάλασσαν θεμιττὸν λογίζεται τὸ λαφυραγωγεῖν τὰς ἰδιωτικὰς τῶν πολέμιων κτήσεις. Πλὴν πρὸς τί ἡ διαφορά αὕτη τῆς κατὰ ξηρὰν πρὸς τὴν κατὰ θάλασσαν ἰδιωτικῆν περιουσίαν; Ὁ Ortolan στηρίζει αὐτὴν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς ἧτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν στοιχείων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ Brentano καὶ ὁ Sorel προσθέτουσιν ὅτι ὁ κατὰ θάλασσαν πόλεμος ἄλλως θὰ ἐματαιοῦτο· οἱ τοιοῦτοι ὅμως ἰσχυρισμοὶ οὐδὲν εἰσὶ ζηλωτοί, ἢ δ' ἀνεπάρκεια τῶν νομίμων μέσων τοῦ πολέμου, οὐδέποτε δικαιολογεῖ τὴν χρῆσιν ἐκνόμων μέσων, διὸ εὐτυχῶς πρὸ τριακονταετίας διὰ τῆς ἐν Παρισίοις Συνόδου τοῦ 1856 ὑγιέστεραι ἀρχαὶ κατίσχυσαν ἐν τοῖς κατὰ θάλασσαν πολέμοις καὶ ἐτίθησαν τοιαῦται βάσεις, ὥστε ἐν βῆμα ἐπὶ τὰ πρόσω ἔτι ἀπαιτεῖται ἵνα καὶ ὁ κατὰ θάλασσαν πόλεμος ἐξομοιωθῇ τῷ κατὰ ξηρὰν.

Πρὸ τῆς Συνόδου τοῦ 1856, ἧτις ἐλέγραψε τὴν κατάργησιν τῆς καταδρομῆς ἢ μᾶλλον ὅτι τὰ ἰδιωτικὰ πλοῖα διώκονται ὑπὸ μόνον τῶν πολεμικῶν, ἢ κατὰ θάλασσαν λαφυραγωγία ἐνηργεῖτο διὰ τε τῶν ἐθνικῶν πλοίων τοῦ ἐμπολέμου καὶ δι' ἰδιωτικῶν λαμβανόντων τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν. Μάτην ἐν τῇ συνθήκῃ, ἣν διωμολογήσατο ὁ περικληθὴς Φραγκλῖνος μεταξὺ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Πρωσίας ἐν ἔτει 1785 ἀνέγραψεν ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ χορήγησις σύλης γραμμῶν ἐκτραγέτος πολέμου μεταξὺ τῶν συνθηκολογησάντων μερῶν, καθόσον τὸ παράδειγμα τοῦτο δὲν εὔρε μίμητάς. Μάτην ἐν ἔτει 1823 αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἐκοινοποίησαν εἰς τὰς μεγάλας εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις σχέδιον σκοποῦν νὰ καθιερώσῃ τὸ ἀπαραβίαστον τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, αἱ διαπραγματεύσεις αὗται εὐκρινῶς ἐναυάγησαν. Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὴν διακήρυξιν τῆς ἐν Παρισίοις Συνόδου, ἡ Ἰσπανία καὶ τὸ Μεξικὸν ἀπήνηθησαν ὅτι καίτοι ἀποδέχονται τὰς λοιπὰς ἀρχὰς

αίτινες προύκηρύχθησαν, ἀποκρούουσι τὴν δηλοποίησιν καθὸ οὖσαν ἀδικαί-
ρετον καὶ περιέχουσαν τὴν κατάργησιν τῆς καταδρομῆς, αἱ δὲ Ἠνωμένοι
Πολιτεῖαι, ὡς πρῶται ἔδωκαν τὸ παράδειγμα τῆς ἐντελοῦς καταργήσεως
τῆς καταδρομῆς, ἐπρότειναν ὡς ὄρον ἀποδοχῆς νὰ μὴ ληϊζῆται ἡ ἰδιωτικὴ
περιουσία τῶν πολεμίων καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν πλοίων· καὶ ἡ μὲν
Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Πρωσία καὶ ἡ Ρωσία ἐκηρύχθησαν πρόθυμοι εἰς
ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν πρὸς κατάργησιν τοῦ
βαρβάρου αὐτοῦ ἐθίμου, ἀλλ' ἡ Ἀγγλία δὲν συνήνεσε καὶ οὕτως αἱ Ἠνω-
μένοι Πολιτεῖαι δὲν προσεχώρησαν τῇ συνθήκῃ. Ὅπως δὴ ποτε ἡ πρόδοτος
κατίσχυσε καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὀριστικῶς, καίτοι πάντοτε ὑπολείπεται
ἡ ὑπόθεσις πολέμου μεταξύ τινος τῶν ὑπογραψασῶν τὴν δηλοποίησιν δυ-
νάμεων καὶ τινος ἐκ τῶν μὴ προσηλωσασῶν.

Δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ ὅτι οἱ κίνδυνοι οὗς τὰ ἰδιωτικὰ πλοῖα
διατρέχουσιν ἠλαττώθησαν ἔτι δι' ἐθίμου ὅπερ καθιέρωσεν ἡ Ἀγγλία καὶ
ἡ Γαλλία ἐν τῷ κατὰ τῆς Ρωσίας πολέμῳ τὸ 1854, καθ' ὃν ὤρισαν ἐξ
ἑβδομάδων προθεσμίας ἵνα, τὰ πλοῖα τοῦ πολεμίου τὰ εὐρισκόμενα εἰς
τοὺς λιμένας τοῦ κράτους καθ' οὗ ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη, ἀποπλεύσωσι
τῶν λιμένων ἐν οἷς εὐρίσκοντο καὶ ἐπιστρέψωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πα-
τρίδι.

Δευτέρα ἀρχὴ τῆς Συνόδου τῶν Παρισίων εἶναι ὅτι «ἡ οὐδέτερα ση-
μαία καλύπτει τὸ ἐχθρικὸν ἐμπόρευμα, πλὴν τῶν λαθρεμπορίων τοῦ πο-
λέμου». Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἠγνῶει ὅλως τὸ Consolato del mare καὶ
οἱ σχεδὸν σύγχρονοι τοῦ Grotius συγγραφεῖς Azuni καὶ Lampredi.
Κατὰ δὲ τὸν 16ον αἰῶνα ἴσχυεν ἡ ἀρχὴ «ἐχθρὸν κομίζον φορτίον τὸ πλοῖον
κἂν μὴ ἐχθρὸν ληϊζέται», καὶ τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ φέροντα ἐχθρικὸν
ἐμπόρευμα, ὡς καὶ τὸ ἐχθρικὸν ἐμπόρευμα τὸ δι' οὐδετέρων πλοίων με-
ταφερόμενον ἐθεωροῦντο ληϊσιμα. Ἡ ἀρχὴ ὅτι δὲν ληϊζέται τὸ ἐπὶ οὐδε-
τέρου πλοίου ἐχθρικὸν ἐμπόρευμα ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον τὸ 1650 ἐν τινι
συνθήκῃ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ὀλλανδίας, ἀνεγνωρίσθη δ' αὕτη γενικώ-
τερον κατὰ τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνόπλου οὐδετερότητος τὸ
1780 ἄς ἐπρότεινεν ἡ Ρωσία. Ἀλλ' ἐπὶ παραδείγματι τὸ μὲν 1785
ἀπαντᾷ συνθήκῃ μεταξύ Πρωσίας καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν καθιερούσα
τὴν ἀνωτέρω ἀρχὴν, τὸ δὲ 1794 συνθήκῃ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Ἠνω-
μένων Πολιτειῶν ἀναγράφουσα τὰ ἐναντία. Κατὰ ταῦτα οὐδεμία ἀρχὴ
εἶχε τύχει τῆς γενικῆς ἀναγνωρίσεως, διότι αἱ διεθνεῖς συνθήκαι διέφερον
ἀλλήλων· μόνον δὲ κατὰ τὴν Σύνοδον τῶν Παρισίων καθιερώθη ὀριστι-
κῶς ὁ δεύτερος οὗτος κανὼν «ἡ σημαία καλύπτει τὸ ἐμπόρευμα», ὅστις
στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ πλοῖον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ οὐδετέρου
ἐδάφους ὅπερ εἶναι ἀπρόσβλητον.

Ἡ Σύνοδος τῶν Παρισίων καθιέρωσε καὶ τὸν τρίτον αὐτὸν κανόνα «τὸ

οὐδέτερον ἐμπόρευμα πλὴν τῶν λαθρεμπορίων τοῦ πολέμου, δὲν ληϊζέται
ὑπὸ ἐχθρικῆν σημαίαν». Δι' αὐτοῦ ἐτέθη τέρμα εἰς τὰς ἀντιλογίας, διότι
κράτη τινὰ ἐδέχοντο ὅτι τὸ οὐδέτερον ἐμπόρευμα ληϊζέται εὐρισκόμενον
ἐπὶ πολεμίου πλοίου. Καὶ ἀληθῶς ἐνῶ τὸ Consolato del mare καὶ
πλεῖστοι συνθήκαι τοῦ 13ου καὶ 15ου αἰῶνος ἀναγράφουσιν ὅτι ἡ τῶν
οὐδετέρων περιουσία δὲν ληϊζέται, ὑποχρεοῦται δὲ μόνον ὁ οὐδέτερος νὰ
καταβάλλῃ εἰς τὸν ληϊστῆρα τὸν ναῦλον, τὰ δὲ Ἀγγλικά, τὰ Ἰταλικά
καὶ τὰ Ὀλλανδικὰ δικαστήρια ἐκηρύσσοντο κατὰ τοῦ ληϊσμοῦ, ἡ Γαλ-
λικὴ διάταξις (ordonnance) τοῦ 1681 καὶ ὁ Ἰσπανικὸς κανονισμὸς (ré-
glement) τοῦ 1779 καθιεροῦσιν αὐτόν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οἱ συγγραφεῖς διί-
σταντο τὰς γνώμας. Ἡ δηλοποίησις ἔθετο τέρμα καὶ εἰς τὴν διαφωνίαν
αὐτὴν καὶ οὕτως ἡ οὐδέτερα περιουσία, καθόσον δὲν περιέχει λαθρεμπό-
ριον πολέμου, δὲν ληϊζέται, διότι εἶναι περιουσία οὐδετέρων, κατὰ τῶν ὁ-
ποίων δὲν κηρύσσεται ὁ πόλεμος· διὸ δύναται νὰ ὑπάρχῃ φορτίον ἐλευ-
θερον, ἐπὶ μὴ ἐλευθέρου πλοίου».

Τέλος ἡ Σύνοδος τῶν Παρισίων περιώρισε τὸ δικαίωμα τῶν ἀποκλει-
σμῶν, καθιερώσασα ὅτι ὁ ἀποκλεισμὸς εἶναι ὑποχρεωτικὸς καθόσον εἶναι
πραγματικὸς, δηλαδή ὅταν ἡ ἐμπόλεμος δύναμις ἢ ἐπιβάλλουσα αὐτὸν
διαθέτῃ ἐπαρκεῖς ναυτικὰς δυνάμεις ἵνα καθολοκληρίαν κωλύῃ τὴν τε
εἴσοδον καὶ τὴν ἐξοδον τοῦ ἀποκεκλεισμένου μέρους. Ὁ περιορισμὸς οὗτος
ἦτο τοσοῦτο μᾶλλον ἀναγκαῖος, καθόσον ἡ κατὰ θάλασσαν πρᾶξις ἐπει-
ράθη κατὰ καιροὺς νὰ δώσῃ εἰς τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα ἔκτασιν
ὅλως ἀπάδουσαν εἰς τὸν φυσικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἀρκουμένη εἰς τὴν
ἀπλὴν κήρυξιν πρὸς σύστασιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὕτω καὶ μὴ ὑπαρχού-
σης τῆς πρὸς ἐπιβολὴν ναυτικῆς δυνάμεως οὗτος ἐθεωρεῖτο ὑφιστάμενος,
εὐνόητον εἶναι ὅποια καταστροφαι ἐπῆρχοντο διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὀλο-
κλήρων χωρῶν. Οὕτως ἐν ἔτει 1652 ἡ Ὀλλανδία ἐκήρυσσεν ἀποκεκλει-
σμένους οὐ μόνον ἅπαντας τοὺς λιμένας τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ καὶ πάσας
τὰς κτήσεις αὐτῆς τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου κειμένας. Ὅτε δὲ τὸ 1775
ἐξεργάγη ἡ ἐπανάστασις τῶν ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ Ἀγγλικῶν ἀποι-
κιῶν, ἡ Ἀγγλία ἐκήρυσσεν ἀποκλεισμὸν κατὰ τῆς ὀμοσπονδίας. Τὸ ἀξίωμα
δ' αὐτό, ὅπερ μεγάλως ἐβλαπτε τοὺς οὐδετέρους, προὐκάλεσεν ἐν μέρει καὶ
τὸ τῆς ἐνόπλου οὐδετερότητος σύστημα. Εἰκονικοὶ ἦσαν οἱ ἐπὶ Ναπο-
λέοντος Ἀγγλογαλλικοὶ ἀποκλεισμοί, ὁ ψιλὸς δ' ἀποκλεισμὸς ὑπῆρξε καὶ
τὸ κυριώτατον μέρος τοῦ Ἠπειρωτικοῦ συστήματος τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς
πρὸς ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ναυτικῆς βρετανικῆς ὑπεροχῆς. Ἀλλ' αἱ τοι-
αῦται ὑπερβολαὶ καὶ καταχρήσεις ἐπήνεγκον, καὶ δικαίως, τὴν κατάργησιν
τῶν εἰκονικῶν ἀποκλεισμῶν, καθόσον δύο ἐμπόλεμοι οὐδόλως δικαιοῦνται
νὰ καταστρέψωσι τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ ὅλου κόσμου, διὸ
ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μεξικικοῦ, ὁ ἀτυχῆς Μαξιμιλιανός, ἐκήρυξεν ἐν ἔτει

1866 ἀποκλεισμένους τοὺς βορείους λιμένας τοῦ Μεξικοῦ μετ' ἀνεπαρκῶν ναυτικῶν δυνάμεων, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐθεώρησαν αὐτὸν ὡς ἀνύπαρκτον καὶ μὴ ὑποχρεοῦντα ἐπομένως τοὺς οὐδετέρους.

Ἄτυχες προῖόν τοῦ 19ου αἰῶνος εἶναι ὁ καλούμενος εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ὅστις εὐτυχῶς δὲν ἔτυχε τοῦ κύρους τοῦ κατὰ συνθήκην δικαίου, οὐδ' ὑπόκειται εἰς ὁμοιομόρφους κανόνας. Εἶναι δ' ἄτυχές, διότι τῷ προφανῆ ἔχθρικῷ μέσῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ χρῶνται αἱ μεγάλαι δυνάμεις ἀείποτε κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, πρὸς ὑποστήριξιν ἀξιώσεων ἀποζημιώσεως ἢ ἐπανορθώσεων δῆθεν ἀρνησιδικίας ἢ τέλος καὶ ἐπιβολῆς τῆς ἰδίας αὐτῶν θελήσεως, ἐνῶ δὲ συνεπιφέρει εἰς τὸ κράτος, καθ' οὗ ἐπάγεται, τὰς αὐτὰς ὑψίστας ζημίας τοῦ κεκηρυγμένου πολέμου, τὰ κράτη τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτὸν ἀξιοῦσιν ὅτι δὲν ῥηγνύουσι τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἐκ τούτων ἐξασφαλίζουσι αὐτὴν διὰ τῆς ἠθικῆς πίεσεως, ὡς εὐφήμεως ἀποκαλοῦσι τὸν εἰρηνικὸν ἀποκλεισμόν. Δικαίως ἄρα πολλοὶ συγγραφεῖς ὡς ὁ Duverdy, ὁ Pistoye, ὁ Hautefeuille, ὁ Westlake, ὁ Gessner κατηγορηματικῶς ἀποδοκιμάζουσι αὐτὸν καὶ χαρακτηρίζουσι ὡς μέτρον οὐ δύναται τις νὰ κάμῃ χρῆσιν μόνον ἐν πολέμῳ, καθότι προσβάλλον τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐθνῶν, ἀναγράφουσι δὲ ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει οὐδὲν κράτος κέκτηται τὸ δικαίωμα τοῦ ὑπαγορεύειν νόμους τοῖς ξένοις τοῖς μὴ ὑποτεταγμένοις τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οὗτοι δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι μετὰ πλήρους ἀνεξαρτησίας χωρὶς νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν θελήσεων τῶν ἄλλων δυνάμεων. Ἄλλως τε δὲ οὐδεμία συνθήκη καθιέρωσε τι περὶ τοῦ ἐν εἰρήνῃ ἀποκλεισμοῦ, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ διακήρυξις τοῦ 1856 μόνον ἀποκλεισμόν ἐν πολέμῳ γινώσκει. Πλὴν μήπως καὶ ὁ Bluntschli δὲν ἀναγράφει ὅτι τὰ οὐδέτερα κράτη δὲν ἀναγνωρίζουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ληΐζειν συνεστῶτος εἰρηνικοῦ ἀποκλεισμοῦ, πρὸς δὲ ὅτι δικαιοῦνται τὰ ἑαυτῶν πλοῖα νὰ εἰσέρχωνται καὶ ἐξέρχωνται ἐλευθέρως τῶν λιμένων, εἰς οὓς ἐπεβλήθη τὸ μέτρον τοῦτο; Ἡ μήπως εἰς τὰ πλεῖστα τῶν μέχρι τοῦδε παραδειγμάτων τοιούτων ἀποκλεισμῶν, τῆς Πορτογαλλίας ὑπὸ τῆς Γαλλίας τὸ 1831, τοῦ κατὰ ξηρὰν τῆς Ἐλβετίας ὑπὸ τῆς Γαλλίας τὸ 1838, τοῦ Μεξικοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ αὐθις, τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας παρὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὅστις καὶ δεκαετίαν ὀλόκληρον διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1838—48 καὶ τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῆς Ἀγγλίας τὸ 1850, ἐκφαίνεται ἔστω καὶ πόρρωθεν λόγος φιλανθρωπίας δυνάμενός πως νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ἀποκλεισμόν, ὁ δ' ἀληθῆς δὲν εἶναι ἰδιοτέλεια; Ἄπαντα τὰ ἀνωτέρω πείθουσιν ὅτι οἱ ἐπιλεγόμενοι εἰρηνικοὶ ἀποκλεισμοὶ οὐ μόνον ἀντίκεινται τῷ διεθνῆ δικαίῳ, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσι παραβίασιν αὐτοῦ, στηρίζονται δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου, ὅστις, ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ βασιζόμενος, δὲν ποιεῖται χρῆ-

σιν ἀπάντων τῶν ἐχθρικῶν μέσων, ἅτινα διαθέτει, ἀλλὰ ἐπάγει τὸν πόλεμον κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρεσκείας.

Αὗται εἶναι αἱ σπουδαιότεραι πρόοδοι αἱ γινόμεναι κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα αἱ τὸ κατὰ θάλασσαν δίκαιον ὀρῶσαι. Ἄλλὰ τὸ ἔργον τῆς ἐν Παρισίοις Συνόδου εἶναι ἀτελές, διότι καὶ μὲν τὰ σύλῃς γράμματα κατηργήθησαν, ἐπικρατεῖ ὅμως πάντοτε διαφορὰ τῆς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἰδιωτικῆς περιουσίας, διότι καὶ νῦν τὰ πολεμικὰ τοῦ ἐμπολέμου πλοῖα ληΐζουσι πάντα τὰ τῆς πολεμίας σημαίας πλοῖα εἴτε πολεμικὰ εἴτε ἐμπορικὰ ὄσι. Πλὴν πρὸς τί ἢ διαφορὰ αὕτη, ἐκεῖνο δ' ὅπερ, ἐν τῇ ξηρᾷ θεωρεῖται ἐπονείδιστον, διατί ἐπιτρέπεται κατὰ θάλασσαν; Οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος δυνάμενος νὰ δικαιολογήσῃ αὐτό, εἶναι δ' ἀπλῶς λείψανον τῶν βαρβάρων χρόνων, ὅπερ καθῆκον ἔχει ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς νὰ καταρρίψῃ, ἀναγνωρίζων ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πολεμικὴ περιουσία εἶναι ἀσινῆς καὶ ἀλώβητος καὶ κατὰ θάλασσαν εὐρισκομένη ὅπως κατὰ ξηρὰν. Καὶ ὑπὸ πρακτικὴν δὲ ἔποψιν ἐλάχιστα πιέζεται ὁ πολέμιος διὰ τοῦ ληΐσμοῦ τῆς κατὰ θάλασσαν ἰδιωτικῆς περιουσίας, ὡς ἐκ τῆς ὑψίστης ἀναπτύξεως τῆς κατὰ ξηρὰν συγκοινωνίας, βαρύνει δὲ μόνους τοὺς πολίτας αὐτοῦ, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ δικαίωματος τοῦ λαφυραγωγεῖν συνηγοροῦντα εἰσὶ πολλῶ μείζονα, καθόσον τὸ δικαίωμα αὐτὸ παρακκωλεῖ καὶ διαταράσσει τὸ ἐμπόριον οὐ μόνον τοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς μεγάλης συναφείας τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων, καὶ τὸ τῶν οὐδετέρων καὶ αὐτοῦ τοῦ κράτους ὅπερ τὸν ληΐζειν διέταξε, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τῆς καταργήσεως αὐτοῦ ἀποτρέπονται σπουδαίως αἱ φοβερὰι ζημίαι καὶ αἱ οικονομολογικαὶ κρίσεις, αἵτινες ἐπέρχονται καὶ ἐν καιρῷ ἔτι εἰρήνης ὅταν ἀπειλῆται πόλεμος· ὅθεν ἡ ἐντελής ἀπαγόρευσις τοῦ λαφυραγωγεῖν μετὰ τινῶν περιορισμῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸ λαθρεμπόριον καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἐλάχιστη θυσία τοῦ ἐμπολέμου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τῶν δεινῶν ἅτινα νῦν ἐκ τοῦ ληΐσμοῦ προέρχονται. Καὶ ἀληθῶς ἡ καθόλου ἀπαγόρευσις τοῦ ληΐζειν πολλακίς ἐνεγράφη ἐν ταῖς συνθήκαις καὶ ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῆς πρακτικῆς· πολλακίς αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις ἀμοιβαίως ἀπέδωσαν μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου τὰ πλοῖα τὰ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὑπηκόων ἀφαιρεθέντα ἢ διώρισαν ἐπιτροπὰς σκοπούσας τὸν προσδιορισμὸν τῶν ζημιῶν, ἃς ὑπέστησαν οἱ ἔμποροι, καὶ τῶν ἀποζημιώσεων, εἰς ἃς ἐδικαιοῦντο. Οὕτως ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἐν τῷ κατὰ τῆς Κίνας πολέμῳ τοῦ 1860 διεκήρυσαν ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία τοῦ ἐχθροῦ ἔσται ἐλευθέρως καὶ ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου, τὰ αὐτὰ δὲ ἔπραξαν ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Πρωσσία ἐν τῷ κατὰ τῆς Αὐστρίας πολέμῳ τὸ 1866. Δυστυχῶς ὅμως ἡ γενομένη πρότασις παρὰ τῆς Βορείου Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας ἐν ἔτει 1870 περὶ ἐντελοῦς καταργήσεως τῆς κατὰ θάλασσαν λείας, ἀπέτυχεν, ἀναγκασθείσης ταύ-

της να ἀποσύρη αὐτήν, καθόσον ἡ Γαλλία δὲν ἔπαυσε διώκουσα τὰ Γερμανικὴν σημαίαν φέροντα πλοῖα.

Ἄλλὰ καὶ ἕτεροι σπουδαῖαι ἐνέργειαι ἐγένοντο πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κατὰ θάλασσαν ἰδιωτικῆς περιουσίας. Πολυάριθμος συνέλευσις ἐμπόρων συνελθοῦσα ἐν Βρέμη κατὰ τὸ 1859 διετύπωσεν ἀρχᾶς σκοπούσας τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίου. Ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα τὸ μὲν ἐν Ζυρίχῃ Ἰνστιτούτον τοῦ Διεθνoῦς δικαίου ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ 1877 ἀπεφῆνατο ὅτι «Ἰδιωτικὴ περιουσία εἴτε οὐδετέρα εἴτε ἐχθρὰ μεταφερομένη ὑπὸ ἐχθρικῆν σημαίαν ἢ ὑπὸ σημαίαν οὐδετέραν εἶναι ἀπαραβίαστος,» κατὰ δὲ τὸ 1882 τὸ Ἰνστιτούτον τοῦ διεθνoῦς δικαίου καὶ αὖθις ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ Τουρίνου ἐψήφισε κανονισμὸν τῶν θαλασσιῶν λειῶν ἐξασφαλίζοντα ἀποτελεσματικώτατα τὰ ναυτικὰ κράτη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀπάντων τῶν ἔθνων. Ἄν δ' ἡ ἀρχὴ αὕτη δυσχερῶς ἐτι ἀναγνωρίζεται παρ' ὄλων, εἶναι ὅμως λίαν πιθανὸν μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὅτι προσεχῶς θέλει γίνεαι ἀποδεκτὴ ἐν τῷ διεθνῇ δικαίῳ, οὕτω δὲ ὁ κατὰ θάλασσαν πόλεμος ἀφομοιωθήσεται τῷ κατὰ ξηρὰν καὶ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς θέλει ἀριθμεῖ ἕνα ἐτι θρίαμβον ἐπὶ τῶν βαρβάρων ἰδεῶν τοῦ παρελθόντος.

Τὰ ζητήματα, ἅτινα ἐγείρει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπανορθώσεως τοῦ διεθνoῦς δικαίου μετὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν Ἑλληνικῶν παραλίων παρὰ τῶν στόλων τῶν μεγάλων Δυνάμεων καὶ τὸν Γαλλογερμανικὸν ἰδίως πόλεμον, εἰσὶ σπουδαιότατα, ἀπαραίτητον δ' εἶναι ὅπως ἐκ κοινῆς συμφωνίας τεθῆ τέρμα εἰς τὰς ἀθλιότητας αὐτὰς καὶ τὰ αἴσχη. Πολυάριθμα συνέδρια συνεζήτησαν ζητήματα ἡσσονος ἐνδιαφέροντος, ὁ καιρὸς ἐπιείγει ἵνα ἐν εἰδικῷ συνεδρίῳ ἀνατεθῆ τοῖς ἀντιπροσώποις ἀπάντων τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων ἡ εὐγενὴς αὕτη ἐπιχείρησις, ἡ δὲ κυβέρνησις ἐκείνη, ἥτις ἤθελεν ἀναλάβει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ συνδέσει τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς ταιαύτην μεταρρυθμίσειν, θέλει ἀποκτήσει αἰωνίους μὲν τίτλους ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, δόξαν δὲ διαρκεστέραν τῆς τῶν πεδίων τῶν μαχῶν.

Ἄρμάνδος Πορτιέν.

ΡΩΣΙΚΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΝΤΥΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΜΕΘΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΑ

ὑπὸ Κ. Α. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ¹

τοῦ κόμητος Σ. Γ. Βοροντζὸβ τῷ κ' μνητὶ Μπεζμπορότκο.

Ἐνετία, τῇ 20/31 Ἰανουαρίου 1784.

Ὁ Ψαρός² ἀναρρώσας ἐκ τῆς μακροχρονίου αὐτοῦ ἀσθενείας χθὲς ἀπῆλθεν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐνταῦθα αὐτοῦ διαμονὴν ἐπισκεπτόμενος αὐτὸν σχεδὸν καθ' ἐκάστην, ἐξήγαγον τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶνε ἄνθρωπος ὅλως ἀφωσιωμένος τῇ Ῥωσίᾳ καὶ τῇ Αὐτοκρατείᾳ καὶ κατέχεται ὑπὸ αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης τοῖς εὐεργέταις αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑμᾶς ἰδίως συγκαταλέγει. Εἶνε δραστήριος καὶ ἱκανὸς νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν. Εἶδε τὴν πλήρη πίστιν, ἧς ἀπολαύει μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὅπως οἱ ἐνταῦθα οὕτω καὶ οἱ ἐκ τῶν νήσων ἀφικνούμενοι ἅπαντες θεωροῦσιν αὐτὸν μαντεῖον καὶ οὗτος μεταχειρίζεται αὐτοὺς κατὰ βούλησιν. Οὐδεμίαν πρὸς ἐλίπε περιστάσιν ὅπως ἐμφύσησιν αὐτοῖς τὴν πρὸς τὴν Ῥωσίαν ἀφοσίωσιν μεταχειριζόμενος πρὸς τοῦτο παντοῖα μέσα, ἀποκαλύπτων αὐτοῖς τοὺς σκοπούς, οὓς ἔχει ἡ Αὐτοκράτειρα ἰδρύσασα τὸ ἑλληνικὸν στρατιωτικὸν σῶμα,³ ἀνατρέφουσα τὸν

¹ Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολή, ἣν ἀρούμαι ἐκ τοῦ «Ῥωσικοῦ Ἀρχείου» 1879 ἀρ. 1, σελ. 85 εὐρίσκειται ἐν τῷ ἐν Μόσχᾳ Ἀρχειοφυλακείῳ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ Σ. Γ. Βοροντζὸβ ὑπῆρξεν ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Βασιλεωςσύνου τῆς Ῥωσίας ἐν Ἐνετίᾳ, ὁ δὲ Α. Α. Μπεζμπορότκο ἰδιαιτερός τῆς ἀνωτέρω Αὐτοκρατείας γραμματεὺς, κατόπιν δὲ, ἐπὶ Παύλου, ἀρχικαγκελάριος.

² Ὁμογενὴς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀποσταλέντων παρὰ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείαν πρὸς ἐξέγερσιν τῶν δυστήνων ἡμῶν ὁμογενῶν, οἰκτρῶς, ὡς γνωστόν, μεταγένεστέρω ἐγκαταλειφθέντων. Ὑπηρέτησας ἐν τῇ Ῥωσικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ πρὸ τῆς περιωνύμου ἀνωτέρω ἐκστρατείας, πρόξενος τῆς Ῥωσίας διατελέσας ἐν Μεδίτῃ, μετὰ ταῦτα δὲ προὔθιβάσθη εἰς τὸν βαθμὸν στρατηγοῦ. Περὶ αὐτοῦ ἴδε προηγουμένους τόμους Παρνασσοῦ ἐν ταῖς ἀναλυτικαῖς Πίναξι.

³ Ἴδε τὰ προηγούμενα παρ' ἐμοῦ δημοσιευθέντα ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἔγγραφα.

βασιλόπαιδα Κωνσταντῖνον Παύλοβιτς καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα προσέλασιν διὰ τῆς κατακτῆσεως τῆς Κριμαίας ὡς μέσου πρὸς ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπὲρ τῆς μελλούσης αὐτῆς εὐημερίας. Ἡμῶν παρῶν ὅτε εἷς ἐξ αὐτῶν ἐτόλμησε νὰ ὀνειδίσει τὴν Ῥωσίαν ἐπὶ τῇ προσγενομένη δυστυχίᾳ τοῖς δυστήνοις Πελοποννησίοις,¹ οἵτινες τὰ πάνδεινα ἔπαθον καταστραφέντες ὀλοσχερῶς, οὗτος ἐξάλλος ἐκ τῆς ὀργῆς ἀπήντησεν: «Ἡ καταστροφή χιλιάδων τινῶν οὐδὲν σημαίνει· ἔστω ν' ἀπολεσθῇ καὶ τὸ ἡμῖς τῶν Ἑλλήνων, ἀρκεῖ οἱ λοιποὶ νὰ διδασθῶσιν, ἀνδρειωθῶσιν καὶ δοξασθῶσιν ἀποτινάσσοντες τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν. Πέτρος ὁ Μέγας ἐθυσίασεν ἑκατοστύας χιλιάδων Ῥώσων ἵνα ἀνυψώσῃ καὶ ἐκπολιτίσῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ χῶραν. Μὴ ἐλπίζετε καὶ ὑμεῖς νὰ τύχητε ἀνεξαρτησίας ἄνευ θυσιῶν.» Ταῦτα κατέπεισαν τὸν ὀνειδιζόντα καὶ κατέδειξαν τὸν πρὸς τὴν Ῥωσίαν ζῆλον τοῦ Ψαροῦ. Πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος λαμβάνει εἰδήσεις, γινώσκει ἀπάσας τὰς χῶρας αὐτῆς καὶ δύναται, φρονῶ, νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν μεγάλως, ἐὰν κεκτήμεθα σκοπούς τινας ἐν τῷ μέλλοντι. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ μοι εἶπεν ὅτι ἐὰν ἡ Αὐτοκράτειρα μεταβῇ εἰς Χερσῶνα, ἐπεθύμει νὰ ζητήσῃτε ὑπὲρ αὐτοῦ ἄδειαν ἀπουσίας ὅπως μεταβῇ αὐτόσε. Κατὰ τὸ θέρος ἐκ Μερίτης δύναται ἐντὸς δύο ἐβδομάδων νὰ φθάσῃ εἰς Τεργέστην, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Χερσῶνα ὡσαύτως ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Ἐχει δύο σχέδια, ἅτινα μοι ἀπεκάλυψε καὶ τὰ ὅποια ἐπιθυμῶ νὰ ἐκθέσῃ ὑμῖν. Εἰσὶν ἄξια τῆς ὑμετέρας προσοχῆς καὶ λίαν χρήσιμα. Ἡ ἐν τῇ παρουσίᾳ περιγραφὴ αὐτῶν δὲν εἶνε τόσο εὐκόλος ὅπως ἡ προφορικὴ αὐτῶν ἐκθεσις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ²

τοῦ κόμητος Ν. Ι. Πάνιν τῷ κόμητι Α. Γ. Ὁρλώφ.

Πετεργόφ, τῆ 21 Ἰουλίου 1770.

Λαμβάνων τὴν τιμὴν νὰ ἐσωκλείσω ὡδε τὰ δύο συνημμένα πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐκλαμπρότητα καὶ τῷ ναύαρχῳ Σπυρίδωφ ἔγγραφα διατάγματα, δὲν ἠδυνάμην νὰ μὴ θίξω, φίλτατέ μοι κύριε, συνωδᾶ τῷ εἰλικρινεῖ πρὸς

¹ Διὰ τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείας.

² Ἀρῶμαι ἐκ τοῦ «Ῥωσικοῦ Ἀρχείου» 1880 βιβλ. Γ', Σελ. 229. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολὴ εὑρίσκεται ἐν τῷ παρὰ τῇ κόμῃ Δούτζιν τῆς ἐπαρχίας Σμολένσκ πλουσίῳ ἀρχιεποφουλακίῳ τῆς κομήσεως Μαρίας Μεστέρτση, ἀπογόνου τοῦ κόμητος Πάνιν, ὅστις, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξεν ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β' ἀρχικαγκελάριος. Περὶ αὐτοῦ ἴδε εἰς τὰ πρόφην παρ' ἐμοῦ δημοσιευθέντα ἐν τοῖς προηγουμένοις τόμοις τοῦ «Παρνασσοῦ» ἔγγραφα.

τὰ ὑμέτερα ἔργα πόθῳ καὶ τῇ ἰδιαιτέρᾳ πρὸς ὑμᾶς συμπλοχῇ, ζητήματά τινα, περὶ ὧν φρονῶ ὅτι καὶ ὁ ὑμέτερος πεφιλημένος ἀδελφὸς κόμης Γρηγόριος Γρηγορίεβιτς διὰ τοῦ ἰδίου ταχυδρόμου ἔγραψεν ὑμῖν. Ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης θέλει γνωρίσει ἐξ ἐνὸς τῶν συνημμένων διαταγμάτων τὸν πόθον τῆς αὐτῆς αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ὅπως ἐπιλαμβανόμενοι τῆς πρώτης εὐκαιρίας σχηματίσῃτε ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν ὁμάδα τινὰ πληρεξουσίων, οἵτινες ὡς ἀντιπρόσωποι ἐν ταῖς διεθνεσὶν ὑποθέσεσιν ἀποταθῶσι πρὸς ἅπαντα τὰ χριστιανικὰ κράτη διὰ δημοσίας αἰτήσεως προσφυγίου, προστασίας καὶ ὑπερασπίσεως παρ' ἀπάσης τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, ὡς Χριστιανοὶ ἀποσκίρτησαντες τῆς κυριαρχίας τῶν ἀπίστων.

Εἰμὶ βέβαιος ὅτι ἡ ὑμετέρα ἐκλαμπρότης θέλετε κατίδει τὴν πολιτικὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ ὠφέλιμον τοῦ διαθήματος τούτου. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἔργα τῆς ὑμετέρας Γαληνοτάτης Ἀνάσσης θέλουσι τύχει νέας ἀποδείξεως τῆς δικαιοσύνης, μετριότητος καὶ ἀφιλοκερδείας αὐτῆς· ἕκαστον δὲ χριστιανικὸν κράτος θέλει, οὕτως εἰπεῖν, ἀκουσίως παρακινήθῃ ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν χριστιανισμὸν σεβασμοῦ, νὰ μὴ δειχθῇ ἀπέναντι τῶν λοιπῶν ὡς περιφρονῶν αὐτὸν ἐν ἡ περιπτώσει ἡ πολιτικὴ ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἤθελε ζητήσῃ νὰ παρακωλύσῃ ἐνεργῶς τὴν εἰς τὸ ζήτημα τῶν πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ ἐξεγερθέντων Χριστιανῶν ἀνάμειξιν.

Ἐπειδὴ δὲ νὰ καταπέισῃ τις λαὸν εἶνε εὐκολώτερον διὰ παραδειγμάτων ἢ λόγων, κατ' ἐμὴν γνώμην ὡς τοιοῦτον ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης δύναται νὰ ὑποδείξῃ τοῖς ὑμέτεροις Ἑλλήσι τὴν ἐκ τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ τοῦ Ἰσπανικοῦ οἴκου ἀποσκίρτησιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ὀλλανδίας, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σύγχρονον τῶν ἀνωτέρω Πολιτειῶν πολίτευμα δύναται πληρέστατα νὰ φομοιωθῇ τῇ συγχρόνῳ καταστάσει τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐν λόγῳ πολιτεῖαι, ἀποσκίρτησασαι τῆς Ἰσπανίας, ἐσχημάτισαν δημοκρατίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ αὐτῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐπαναστατήσασαι κατὰ τοῦ τυράννου ἔτυχον τῆς ἀνεξαρτησίας, παρ' ἀπάσων τῶν Δυνάμεων ἀναγνωρισθείσης· ἐσχημάτισαν δὲ κυβέρνησιν ἐκλέξασαι ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας βουλευτήν.

Μεγάλως ποθῶ, ἐντιμότετε κύριε, ὅπως δυνηθῆτε ἰδίως νὰ εὕρητε μεταξὺ τῶν ἐγγυωρίων κατοίκων εἰλικρινεῖς Ἑλληνας καὶ κητόχους τοιαύτης παιδείας καὶ τοιαύτης εὐθύτητος καὶ δραστηριότητος, ὥστε, τυχόντες τῆς πληρεξουσιότητος τῶν λοιπῶν, νὰ φανῶσιν ὑμῖν χρήσιμοι, ἄνευ τοῦ ὁποίου δυστυχῶς δύναται τις νὰ προῖδῃ σοβαρὰ ἐμπόδια.

Ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης, διὰ τοῦ σημερινοῦ ἐπίσης ταχυδρόμου ἀρκούντως καὶ ἄνευ τῆς ἐπιστολῆς μου θέλετε κατίδει κατὰ πόσον ἀνησυχούμεν περὶ ὑμῶν, ἐστερημένοι εἰδήσεων ἀπ' εὐθείας, ἐνῶ αἱ πλαγίως ἀφικνούμεναι γέμουσιν ἐμπαθῶν καὶ ἀπιθάνων γεγονότων, δι' ὃ δὲν ἐπιθυμῶ καὶ νὰ ἐνοχλήσω ὑμᾶς διὰ τῶν αὐτῶν μεμψιμοιριῶν, εὐελπιστῶν ὅτι ἐπὶ

πολύ δὲν θέλετε στερήσει ἡμᾶς τῶν τοιούτων. Ταύτοχρόνως ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης θέλετε μάθει περὶ τῆς σπουδαιότητος, πιθανὸν δὲ καὶ τελείας καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ συγχρόνου ἀγῶνος νίκης, ἣν κατήγαγεν ὁ κόμης Πέτρος Ἀλεξάνδροβιτς Ῥουμιάντζεβ¹. Τρέφω διακαῆ πόθον ὅπως τὸ γεγονός τοῦτο διὰ τῶν ὠφελίμων αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων διαδοθῆ ὅσον τάχιον ἐν ταῖς ὑμετέραις χώραις πρὸς νέαν ἐνθάρρυνσιν καὶ ἀναζωπύρησιν τῆς ἀνδρείας τῶν ὑμετέρων Ἑλλήνων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ²

τοῦ ἐκ Ναιζίν³ βοεβόδα Στεφάνου Χρουστῖδω
πρὸς τὸν βασιλεῦ Ἀλέξιον Μιχαήλοβιτς.

Τῷ βασιλεῖ Τσάρω καὶ μεγάλῳ δουκὶ Ἀλεξίῳ Μιχαήλοβιτς ἀπάσης Μεγάλης, Μικρᾶς καὶ Λευκῆς Ῥωσίας μονάρχῃ, ὁ δοῦλός σου Στένκας⁴ Χρουστῖδῶ ὑποκλίνεται. Κατὰ τὸ ἐνεστὸς τὸ 181 ἔτος, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ μηνὸς 7βρίου ἀφικνοῦνται, βασιλεῦ, εἰς Ναιζίν Ἕλληνες ἐκ Κων/πόλεως καὶ ἐκ τῆς Τουρκικῆς καὶ Βλαχικῆς χώρας, κομισταὶ ἐμπορευμάτων, διαφόρου εἴδους ἄνθρωποι καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰς πκνηγύρεις, τινὲς δέ, διατρίψαντες παρὰ τῇ στρατιᾷ τοῦ Σουλτάνου τῶν Ὀθωμανῶν Μεχμέτ παρὰ τῇ πόλει Κάμενετζ-Ποδόλσκ, καὶ ἐνδιατρίψαντες ἐν Ναιζίν, ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν χώρας. Πολλοὶ δέ, βασιλεῦ, ἀφικνοῦνται ἐκ Μόσχας κομισταὶ τῶν διαβατηρίων ἐγγράφων σου, μέγα βασιλεῦ, καὶ ἐγὼ ὁ δοῦλός σου, ἄνευ τῆς διαταγῆς σου τοῦ μεγάλου βασιλέως νὰ κατακρατῶ αὐτοὺς ἐναυθὰ ἀδυνατῶ· ὁ Σουλτάνος ἐν τούτοις τῆς Τουρκίας εὐρίσκεται οὐχὶ μακρὰν τῶν τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας πόλεων σου, μέγα βασιλεῦ, καὶ πᾶσαι αἱ εἰδήσεις θέλουσι διαβιβάζεσθαι παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῷ Σουλτάνῳ τῆς Τουρκίας, αἱ ἀφορῶσαι τὰς τῆς Μεγάλης καὶ Μικρᾶς Ῥωσίας πόλεις σου τοῦ μεγάλου βασιλέως⁵ καὶ περὶ τούτων τί ὑποδείξεις, μέγα βασιλεῦ;

¹ Ἀρχιστράτηγος ἐννοεῖ τὴν παρὰ τὸ Καρούλ νίκην.

² Ἀρῦομαι ἐκ τῆς Συλλογῆς «Γράμματα Ἱστορικά» ἐκδοθέντα παρὰ τῆς Ἀρχαιογραφικῆς Ἐπιτροπῆς κλπ. τόμ. ζ', σελ. 250 ἀξ. ἀρ. 63. Ἡ παροῦσα, φέρουσα χρονολογίαν 1672 7βρίου μηνός, εὐρίσκεται ἐν τῷ ἀρχαιοφυλακείῳ τοῦ ἐν Μόσχᾳ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν.

³ Ἡ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Νίζνα καλουμένη πόλις τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τζερνίγοβ.

⁴ Ὑποκοριστικὸν τοῦ ὀνόματος Στέφανος, ῥωσιστὶ Στεπάν.

ΕΓΓΡΑΦΟΝ¹

περὶ προμηθείας ἐμπορευμάτων παρ' Ἑλλήνων ἐμποροῦ
ἐπὶ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου Ἀλεξίεβιτς.

Κατὰ τὸ παρελθὸν τὸ 181 ἔτος Ἀπριλίου 8 ἡμέρᾳ κατὰ διαταγὴν τοῦ μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ μεγάλου βασιλέως καὶ μεγάλου δουκὸς Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς ἀπάσης Μεγάλης, Μικρᾶς καὶ Λευκῆς Ῥωσίας αὐθέντου, ἠγοράσθησαν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα ἀνωτέρας δαπάναις παρὰ τοῦ ἐκ Μακεδονίας Ἑλληνοῦ Περφολίου Ἰωάννου 22 πήχεις διπλοῦφάντου ὀλοσηρικῶ, 178 πήχεις καὶ ἡμισὺς ὀθωμανικοῦ μεταξίνου ὑφάσματος², 398 πήχεις καὶ 7 βερσὸν λεπτοῦ καὶ στενοῦ μεταξίνου ὑφάσματος, πρὸς 9 ρ. τὸν πῆχυν διὰ τὸ ὀλοσηρικόν, πρὸς 13 ἀλτίν³ καὶ 2 ντιένγι τὸν πῆχυν διὰ τὰ μετάξινα ὑφάσματα καὶ πρὸς 6 ἀλτίν καὶ 2 ντιένγι τὸν πῆχυν διὰ τὸ λεπτόν μετάξινον ὑφάσμα. Ἐπληρώθησαν δὲ τῷ Ἑλληνι τούτῳ ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς Σιβηρίας δι' ἰκτίδων.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ⁴

τῷ Στρατηγῷ κόμητι Ἀλεξίῳ Ὀρλώφ.

6 Μαΐου 1776.

Καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τοῦ συγχρόνου ἡμῶν ἀγῶνος μετὰ τῆς Πύλης, αἱ ὑφ' ἡμῶν κατενεχθεῖσαι νῆαι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν παραχθεῖσαι ὠφέλεια ὤφειλον φυσικῶς νὰ γεννηθῶσι παρὰ τοῖς ἀντιπάλοις ἡμῶν διακαῆ πόθον πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀλλ' οἱ φθονοῦντες τὴν δόξαν τῆς Αὐτοκρατορίας ἡμῶν, κεκτημένοι μεγίστην ἐπὶ τῆς Πύλης ἐπιρροὴν ἐνεκα τῆς ἀμαθείας αὐτῆς, βαυκαλίζουσιν αὐτὴν διὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡ τοιαύτη ἐπιμονὴ αὐτῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος, θέλει πιθανοαγκάσει ἡμᾶς νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὰ ἡμέτερα συμφέροντα τῇ αὐτῶν μεσολαβήσει ἢ ὅτι διὰ τῶν ἰδίων πάντων αὐτῶν ἐξοπλισμῶν θέλουσι σαλεύσει πάντα τὰ

¹ Ἀρῦομαι ἐκ τῆς Συλλογῆς «Γράμματα Ἱστορικά» κλπ. Μόσχα 1819, τόμ. Ζ', σελ. 122, ἀξ. ἀριθ. 17. Φέρει χρονολογίαν 11 Μαΐου 1676.

² Ἐν Ῥωσίᾳ ἐλέγοντα τὰ ὀθωμανικὰ ταῦτα μετάξινα κεχρωματισμένα ὑφάσματα κα μ κ ἢ κα μ τ ζ ἄ, ἐξ ὧν κατεσκευάζοντο τὰ βασιλικά ἐνδύματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

³ Χρυσοῦν νόμισμα ἀξίας τριῶν γροσίων.

⁴ Ἐκ τοῦ «Ῥωσικοῦ Ἀρχείου» 1879 σελ. 146.

ἡμέτερα μέτρα. Ἐνεκα τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων εἰσηγήσεων ἐκ μέρους τῶν δυσμενῶς ἡμῖν διακειμένων Δυνάμεων, ὁ ἔχθρὸς ἐζήτησε νῦν ν' ἀνανεώσῃ τὰς συνθήκας τῆς εἰρήνης διὰ τῆς μεταξὺ τοῦ Μεγάλου βεζύρη καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἡμῶν ἀλληλογραφίας, δι' ὃ συνωδὰ τῆ σπουδαία καὶ κρισίμῳ μεταξὺ πολέμου καὶ εἰρήνης περιστάσει, τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ μὴ δεῖξωμεν οὐδόλως τῷ ἀντιπάλῳ μείωσιν τῆς ἐνόπλου ἡμῶν δυνάμεως. Ἡ κυρία ὑμῶν ἄρα φροντίς ἔστω ἐν τῇ παρακωλύσει τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας τῶν ὑπηκόων τῆς Πύλης, ἐν τῷ εἰσπλῶ ἔθρικῶν πλοίων καὶ ἐν τῇ καταδιώξει τῶν τοιούτων. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ μέσου τούτου θέλετε ἐμποδίσαι τὸν ἀντίπαλον νὰ φορολογῇ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, δικαίῳ τῷ λόγῳ ὀφείλομεν τῆς εἰρημένης φορολογίας νὰ ἐπιληφθῶμεν ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου στόλου.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Β΄.

Η ΒΙΟΛΙΣΤΡΙΑ

(DIE GEIGERIN)

*Ἄν καὶ δὲν ἔχω ῥομαντικὰς κλίσεις, οὐδὲ ἐνθουσιῶ διὰ τοὺς καιροὺς τῶν ἱπποτῶν, ἢ διὰ τὰ λεγόμενα *παλιὰ ἐκεῖνα καὶ περασμένα ὠραία χρόνια*, ἄτινα, κατὰ τὴν ἰδέαν μου οὐδέποτε ὑπῆρξαν, ἀρέσκομαι μολοντοῦτο εἰς τὸ παρελθόν· εἰς τὸ παρελθὸν ὅμως ἐκεῖνο, οὕτινος παρέκτασις εἶναι τὸ παρὸν, εἰς τὸ παρελθόν, εἰς τὸ ὁποῖον—ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ τὰς ἐντυπώσεις τῆς νεότητός του—ἀκόμη ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀνήκω.

Οὕτω, πλανώμενος ἀνά τὸν λαμπρὸν δρόμον τῆς Βιέννης τὸν Ringstrasse καλούμενον, μάτην ἀναζητῶ τοὺς χάριν αὐτοῦ καταστραφέντας παλαιούς προμαχῶνας, τὴν χαινουσαν τάφρον καὶ τὰ πλήρη παιζόντων παιδιῶν πρηνῆ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ καταλαμβάνομαι ὑπὸ παραδόξου αἰσθημάτων ἄλγους βλέπων κατεδαφιζόμενον παλαιὸν κτίριον, ὅπερ εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς πόλεως διετηρεῖτο ἔτι, ὡς ἀνάμνησις τῆς παιδικῆς ἢ νεανικῆς μου ἡλικίας. Διὰ τοῦτο ἐπισκέπτομαι τοὺς δημο-

σίους ἐκείνους κήπους, οἵτινες ἔνεκα τῶν νέων περιπάτων ἀπώλεσαν τοὺς ἐπισκέπτας των, συχάζονται δὲ μόνον ὑπὸ παρηλικῶν διδασκαλισσῶν, *πανσαιῶν* γραφῶν καὶ παρομοίων σκαιῶν ὄντων, ἄτινα ἐν καιρῷ ἡμέρας προσπαθοῦσιν, ἐντὸς αὐτῶν δικαιώμενα, νὰ κρῦψωσιν ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου τὰς πεπαλαιωμένας ἐνδυμασίας των. Ἐπίσης ἀναζητῶ μετ' ἐνδιαφέροντος ξενοδοχεῖα καὶ καφενεῖα, ἄτινα ἄλλοτε μὲν μεγάλην ἔχαιρον φήμην, τῶρα δὲ παρηγκωνίσθησαν ὑπὸ πολυτελῶν νέων ἐστιατορίων, διατηρήσαντα μόνον περιωρισμένον ἀριθμὸν πιστῶν θαμνῶν. Ταῦτά φρονῶ προκειμένου καὶ περὶ τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀναστροφῆς. Αἰσθάνομαι ἑαυτὸν ἐλκνόμενον πρὸς ἐκείνους, ὧν ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐνεργεια ἀνάγεται εἰς παρελθούσας ἡμέρας, δὲν δύναται δὲ νὰ ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὰ σημερινὰ ἔθιμα. Συνομιλῶ εὐχαρίστως μετὰ χειρωνάκτων καὶ ἐμπόρων, οἵτινες ἔπεσαν θύματα ἐν τῷ πρὸς τὴν γιγαντιαίῳ βήμασι προοδεύουσαν βιομηχανίαν ἀγῶνι μεθ' ὑπαλλήλων καὶ στρατιωτικῶν ταφέντων ὑπὸ τὰ ἐρείπια καταπεσόντων συστημάτων μετ' ἀριστοκρατικῶν ζώντων ἔτι, ἂν καὶ οἰκτρῶς, διὰ τῆς τελευταίας λάμπους πάλαι ἐπισήμου ὀνόματος μετὰ προσώπων ἐν ἐνὶ λόγῳ, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ συμπάθειαν τινα. Καθ' ὅτι ὅλα ὅσα οὕτοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσιν ἀναζῶντα ἢ μετὰ κόπου νὰ διατηρήσωσι προσπαθοῦσιν, ὑπῆρξαν ποτε καὶ ἀπετέλουσιν τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς, ἀκριβῶς ὡς τόσα ἄλλα, ἄτινα καὶ σήμερον ὑπάρχουσιν, ἐνεργοῦσι καὶ στηρίζουσι. Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τούτων εὐρίσκει τις συχνὰ παράδοξα πνεύματα, ἀνησύχους καὶ ἐνεργητικὰς ψυχὰς, αἵτινες ἐν ἡφαιστειῶδει ἐνεργεῖα διατελοῦσαι ἀναμένουσι τὴν κατάλληλον στιγμήν τῆς ἐκρήξεως. Ἐπιστήμονας, ἐρευνητάς, ἀνακαλυπτὰς, φιλοσόφους καὶ τεχνίτας, ἀνθρώπους, οἵτινες ἡμῖσιν αἰῶνα ἀργότερον τοῦ δέοντος γεννηθέντες, νῦν μόνον μεδίμα οἴκτου δύναται ν' ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῶν συγχρόνων των, τραγικοκομμικὰς δηλαδὴ ἀντιθέσεις τῶν μεγάλων καὶ σπανίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐν τῷ παρόντι δὲν εὐρίσκουσι τὴν ἀρμόζουσαν αὐτοῖς θέσιν καθόσον ἀνήκουσιν ἤδη εἰς τὸ μέλλον, χρησιμεύουσι δὲ μόνον ὡς πρόδρομοι ἐκείνων, οἵτινες θέλουσι διαδεχθῆ αὐτούς.

Τοιοῦτόν τινα, μὴ καταριθμούμενον πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων, ἐγνώρισαν πρὸ ἐτῶν ἐν τινι ξενοδοχείῳ τῆς *παλαιᾶς πόλεως*, ἀπὸ πολλοῦ κλείσαντι τὰς θύρας του. Ἦτο μεσῆλιξ καὶ ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, μᾶλλον πρὸς πολυσαρκίαν τείνων. Τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐρὺ μέτωπόν του ἦτο ἤδη φαλακρὸν τριχῶν. Ἐκάθητο συνήθως πρὸ τραπέζης, ἐν τινι γωνίᾳ τῆς αἰθούσης, ἔτρωγε, λαμβάνων δ' ὅλως μηχανικῶς τὴν τυχούσαν ἐφημερίδα ἀνά χεῖρας ἠκολούθει διὰ τῶν βλεμμάτων τὸν καπνὸν τοῦ σιγάρου του, ἐνῶ οἱ φαιοὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀνέδιδον ἀπὸτε παράδοξον λάμψιν, ἐπὶ δὲ τῶν λεπτοφυῶν του χειλέων ἐπλανᾶτο καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λησμονηθὲν μεδίμα. Ἐβδομάδας ὅλας καὶ μῆνας ἐκαθήμεθα οὕτω πλη-

σίον ἀλλήλων οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην λέξιν ἀνταλλάσσοντες καὶ ἀποδίδοντες μόνον κατὰ τὴν ἔλευσιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ξενοδοχείου ἀναχώρησιν τὸν εἰθισμένον τυπικὸν καὶ ψυχρὸν χαιρετισμὸν. Ἡμέραν τινὰ ἤρχισαμεν συνομιλοῦντες, χωρὶς οὐδεὶς ποτε ἐξ ἡμῶν νὰ δυνηθῆ νὰ προσδιορίσῃ τίς ἔδωκε πρὸς τοῦτο τὴν πρώτην ὥθησιν. Ἐκτοτε ἐγνωρίσθημεν, ταχέως δ' ἐφανερῶθη, ὅτι δὲν μοὶ ἦτο πάντῃ ἀγνωστος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δηλαδὴ ἐκείνην ἐδημοσιεύθησαν εἰς μεγαλόσχημον ἐφημερίδα παρά τινος, ὑπὸ ψευδώνυμον κρυπτομένου, διάφορα ἄρθρα ἐκπλήξαντά με σφόδρα διὰ τὸ φιλοσοφικὸν βάθος τοῦ περιεχομένου των. Ὁρμιον καὶ οὐχὶ κοινὸν πνεῦμα εἶχεν ἀναλάβει διὰ τῶν ἄρθρων ἐκείνων νὰ δικλωτίσῃ κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα καὶ νὰ σκιαγραφῆσῃ τὸ μέλλον διὰ τρόπου παραδόξου καὶ τόσῳ ἀντικειμένου πρὸς τὰς γενικὰς ιδέας καὶ συνήθεις δοξασίας, ὥστε οἱ πλείστοι τῶν ἀναγνωστῶν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκπλαγῶσι καὶ ἀγανακτήσωσι διὰ ταῦτα. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐθαύμασα, πῶς, ὄργανον, ἐξ υπηρετοῦν τὰ στιγμιαῖα συμφέροντα τῆς ἡμέρας, συγκατετέθη νὰ δεχθῆ τοιαῦτα ἄρθρα εἰς τὰς στήλας του. . . . Ἐφώντι ἡ ἐξκκοιούθησις τῶν ἄρθρων διεκόπη αἰφνιδίως. Καὶ εἶχον γένει μὲν προσπάθειαι ὅπως ταῦτα πού καὶ που εἰς ἄλλας ἐφημερίδας ἐξεκκοιούθησιν, ἔπαυσαν ὅμως ἐντὸς ὀλίγου ἐντελῶς. Ἐμαθον, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ συντάκτης τῶν ἄρθρων ἐκείνων, ἐπεκυρώθη δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἡ ιδέα μου, ὅτι αἱ ἐφημερίδες διέκοψαν τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν μὴ θέλουσαι ἐπὶ πλέον νὰ ἐκτίθωνται. « Ἄλλως τε εἶμαι ὑπερευχαριστημένος », προσέθηκεν, « ὅτι μὲ ἀπήλλαξαν τοῦ κόπου νὰ γράφω. Θὰ συμφωνῆτε βεβαίως μετ' ἐμοῦ, ὅτι εἶναι μεγάλη τυραννία τὸ νὰ καταστρώνη τις καὶ ἐπὶ τοῦ χάριτος τὰς ιδέας του. Ἐκτὸς τούτου, διατὶ νὰ λέγῃ τις εἰς τὸν κοσμον τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀλήθειαν, ἢν μόνον ἡ μεθεπομένη γενεὰ θὰ δυνηθῆ νὰ ἐνοήσῃ; » Ἐμαθον προσέτι, ὅτι ὁ σύντροφός μου εἶχε καθέξει πρὸ καιροῦ ὄχι ἀσημαντὸν δημοσίαν θέσιν. Πρόσωπα ἰσχύοντα, λαβόντα γνώσιν τῆς πολυμαθείας καὶ ἰκανότητός του, προσεπάθησαν ἐν ὅλῃ τῇ εὐλικρινείᾳ νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων των. Πλὴν ἐντὸς ὀλίγου ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ παράδοξος αὕτη φύσις δὲν ἦτο πεπλασμένη ὅπως ὑποδουλώνηται, οἱ δὲ προϊστάμενοί του ἐχάρησαν πολὺ ὅτι οὗτος, ἀφ' ἑαυτοῦ κατανοήσας τὴν θέσιν του, παρητήθη. Εἰς τὸν μέγαν κόσμον δὲν ἦτο ἐπίσης ἀγνωστος. Ἐσύχναζεν εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους καὶ μᾶλλον διακεκριμένους κύκλους. Οὗτοι περιεποιούντο καὶ ἀνεζήτουν ἐπὶ μακρὸν τὸν ἀγαπητὸν παράξενον, ἐπειτα δὲ οὐδὲ κἂν παρητήρησαν τὴν ἀπουσίαν του, καθόσον μετὰ τὸν τούτων καὶ ἐκείνου οὐδέποτε ὑπῆρξε δυνατὸν ν' ἀναπτυχθῶσιν οὐδ' ἐσωτερικοὶ οὐδ' ἐξωτερικοὶ δεσμοί. Τότε ἀφιερῶθη ὅλος εἰς ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἀπέκτησεν ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ ἐνθέρμως ἐπόθει : ἐλευθερίαν δηλαδὴ καὶ εὐκαιρίαν πρὸς ἡσύχους μελέ-

τας καὶ σκέψεις. Ταύτας ἠδύνατο λίαν εὐκόλως νὰ καλλιεργήσῃ, καθόσον μικρὸν εἰσόδημα τῷ ἐξησφάλιζε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐνεργείας του. Καὶ ἐξεπλήρου τὸν πόθον τοῦτον ἐξαιρέτως ! ! Κατὰ τὸ φαινόμενον ἄεργος, ἠσχολεῖτο ἀπὸ πρωίας μέχρι βαθείας νυκτὸς μελετῶν τὰ γεγονότα καὶ σκεπτόμενος περὶ τῶν μελλόντων. Οὐδεὶς κλάδος τῆς ἐπιστήμης, τέχνης ἢ τοῦ δημοσίου βίου ἦτον αὐτῷ ξένος. Παντοῦ ἐζήτηει καὶ εὕρισκεν ὕλην δι' ἔργον, οὐτινος, ὡς μοὶ εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ, αἱ μὲν προκαταρκτικαὶ μελέται εἶχον συγκεντρώσει ἀπὸ ἐτῶν ὅλην του τὴν ἐνέργειαν, ἡ δ' ἐπιτέλεισις θὰ ἦτο τὸ κύριον μέλημα τοῦ ὑπολοίπου βίου του. Ἐσκόπει νὰ συγγράψῃ ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ὑπὸ ἠθικὴν ἐποψίν. Ὁρμιόμενος ὑπὸ διαπύρου ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πεπροικισμένος δὲ καὶ διὰ βλέμματος εἰσδύοντος μέχρι τῶν ἀποκρυφωτέρων μυθίων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ βαθυτέρου πυρήνος πάσης ὑπάρξεως, οὐδὲν ἐμίσει τόσον ὅσον τὸ ψεῦδος, τὸ ἐπιπόλαιον καὶ τὸ ἡμιτελές. Ἐκφραζόμενος περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων, μετεχειρίζετο ἀκράτητον καὶ πικρὰν εὐλικρινείαν, ἐκπλήττουσαν καὶ αὐτοὺς τοὺς συμμεριζομένους τὴν γνώμην, εὐλικρινείαν, ἢν τότε μόνον ἠδύνατό τις ν' ἀνεχθῆ, ὅτε ἤκουε μεθ' ὀπόσου ἐνθουσιασμοῦ ὠμίλει περὶ παντὸς ἀληθῶς καλοῦ καὶ ὠραίου, καὶ ἐπειθετο, ὅτι οὗτος ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως ὠμολόγει καὶ προσεπάθει νὰ δεσμεύῃ τὰ ἴδια ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀδυναμίας του. Ἦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀκακος ὡς παιδίον καὶ ἰκανὸς μόνον κατ' ἴδιαν νὰ μισθῇ ἢ νὰ καταδιώξῃ. Σπανίως ἠδύνατό τις νὰ εὔρη βαθυνοῦστερον κριτὴν καὶ ἠπιώτερον δικαστὴν τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης. — Προφανέστατα κατεδεικνύετο ἡ ἰδιότης του αὕτη, ὅτε ὠμίλει περὶ τοῦ ὠραίου φύλου. Οὐδέποτε ἐγνώρισεν ἀνθρώπον τόσῳ βαθῶς κατανοήσαντα τὴν γυναικίαν φύσιν ! Ὅπως δ' ὁ ὀφθαλμὸς του ἦτο εὐκρίστητος διὰ τὰ λεπτότερα θέλητρα καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς ὠραιότητος, οὕτω δὲν διέφευγον αὐτὸν καὶ αἱ μᾶλλον ἀπόκρυφοὶ ἰδιοτροπίαί τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας. Ἄν δ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καταφρονητικῶς ἐν γένει περὶ τῶν γυναικῶν ἐξεφράζετο, ἀμέσως προσεπάθει πᾶν ὅτι εὕρισκε παρὰ τῷ γυναικίῳ φύλῳ ψεκτὸν νὰ δικαιολογήσῃ διὰ τῆς θέσεως, εἰς ἣν τοῦτο ἔκτοτε παρὰ τῆς κοινωνίας ἐτάχθη. Ὅτε δὲ πάλιν ὠμίλει περὶ τῶν προτερημάτων καὶ ἀρετῶν των, περὶ τῶν ἰδιοτήτων καὶ τῆς ἰκανότητός των, ἐνόμιζε τις ὅτι ὅλαι αἱ γυναῖκες θὰ τὸν ἠγάπων. Τὸ περίεργον ἦτο, ὅτι, τοῦτο δέ, ἂν καὶ ὄχι εὐχαρίστως, ὠμολόγει ἀστενεύόμενος, οὐδέποτε ὑπ' οὐδεμιᾶς ἠγαπήθη, ἂν καὶ ἄλλοτε πολὺ μετὰ γυναικῶν ἀνεστράφη. « Διὰ νὰ τὰς γνωρίσῃ τις καλῶς », συνείθιζε νὰ λέγῃ, « δὲν πρέπει ν' ἀγαπηθῆ ὑπ' αὐτῶν, καθόσον τότε τείνει νὰ θεωρῆ τὴν εὐνοϊάν των ὡς τι εὐνόητον καὶ ἐπομένως νὰ μὴ ἐκτιμᾷ αὐτὴν ἀρκούντως. Πρέπει μᾶλλον νὰ ἔχη τις ὑποφέρειν ἕνεκα αὐτῶν πικρῶς, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ νὰ ἴδῃ ὀπόσον θησαυρὸν πίστεως

και ἀγάπης πρὸς ἄλλους ἄνδρας, πολλάκις μάλιστα κατωτέρους ἡμῶν, αὐταὶ δωροῦσιν, ἴν' ἀναγνωρίσωμεν ὅποιον θεῖον δῶρον εἶναι τὸ νὰ κατέχη τις καθ' ὀλοκληρίαν και ἀληθῶς τὴν καρδίαν γυναικός».

Μ' ὄλην τὴν ζωηράν και εἰλικρινῆ ἀνταλλαγὴν τῶν ιδεῶν και τῶν αἰσθημάτων μας, δὲν κατώρθωσα νὰ συνάψω μετὰ τοῦ Βάλβεργ—οὕτω θὰ ὀνομάζω τὸν πκράδοξον αὐτὸν ἄνθρωπον—φιλίαν, ὑπὸ τὴν στενωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως. Εἶχομεν ἀπολέσει ἤδη ἀμφοτέρω τὴν ἐλαστικότητα και τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς νεότητος, ἥτις μόνη εἶναι ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ δυνατούς, ἐφ' ὅρου ζωῆς, τοιοῦτους συνδέσμους. Ἡ συναναστροφή μας λοιπὸν περιωρίζετο εἰς διαφερούσας συζητήσεις κατὰ τὴν ὄραν τοῦ γεύματος και εἰς συντόμους ἢ μακροτέρας ἐπισκέψεις, ἃς ἀντηλλάσσομεν. Ἐνίοτε ἐκάμνομεν μικρὰς ἐκδρομάς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὀποίων τὸ πνευμά του ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς φύσεως ἀνεζωογονεῖτο, ἢ δὲ καρδία του ἠνοιγετο. Τότε διεφαινετο ἐν ὄλῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλειότητι ὁ λαμπρὸς ἐκεῖνος χαρακτήρ!

Μίαν τῶν ἡμερῶν διηυθύνθημεν μετὰ τὸ γεῦμα πρὸς τὸ Πράτερ. Ἦτο ὄραία και θερμὴ Ὀκτωβριανὴ ἡμέρα. Εἰς τὴν ἀτελεύτητον κυρίαν δενδροστοιχίαν ἐκινεῖτο ἄπειρον πλῆθος λαοῦ. Αἱ λαμπραὶ τῆς δενδροστοιχίας κασταναὶ εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ χάνωσι τὰ φύλλα των. Ἐπὶ τινα καιρὸν περιεπκτοῦμεν ἐν μέσῳ τοῦ πλῆθους θαυμάζοντες τὰς ὄραίας και ὑπερφηάνους κυρίας, αἴτινες, εἴτε ἐφιπποὶ, εἴτε ἐφ' ἀμάξης, διέβαινον πρὸ ἡμῶν. Μετ' ὀλίγον ὅμως, στενοχωρηθέντες και βαρυνθέντες τὴν τύρβην ταύτην, διηυθύνθημεν διὰ μέσου τῶν λειμῶνων πρὸς τὰ μᾶλλον ἔρημα μέρη τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἄλλους. Εἶχον ἤδη τότε ἀρχίσει ν' ἀποκόπτωσιν ἐδῶ ἢ ἐκεῖ τινα τῶν ὄραίων ἐκείνων συμπλεγμάτων τῶν δένδρων, ἅτινα ὄχι τὸσῳ εὐκόλως εὐρίσκει τις παρὰ τὰς μεγάλας πρῶτευσάσας και εἶχον δώσει οὕτως ὄθησιν πρὸς τὴν καταστροφὴν, ἥτις μετὰ ταῦτα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως, τὸσῳ μεγάλας διαστάσεις ἔλαβε! Πρὸ δύο κολοσσιαίων φηγῶν, αἴτινες μετὰ τὰς φθινοπωρινῶς κεχρωματισμένας κορυφὰς των ἐκείντο ἐπὶ τῆς γῆς ἔστημεν.

«Κρῖμα τὰ ὄραία δένδρα!» εἶπον.

«Ἀληθινὴ ἀμαρτία», ἀπήντησε, «νὰ καταστρέφωσιν οὕτω ἀνθηρὰν ἔτι ζωὴν. Μοῦ φαίνεται ὡσάν νὰ ἔβλεπον ὄλην τὴν ὄραίαν αὐτὴν δενδροστοιχίαν ἐκλιποῦσαν και τὸ τελευταῖον ἔχνος πρασίνου φύλλου ἐξαφανισθὲν, ἐπὶ τῆς μελαγχολικῆς δ' ἐκείνης ἐκτάσεως παρατεταγμένης ἀπεράντους σειρὰς νηραλίων οἰκιῶν, παρὰ τὰς ὀποίας διέρχεται καπνίζον και παταγωδῶς συρίζον τραῖνον σιδηροδρόμου! — Ἀλλά», προσέθηκε μετ' ὀλίγον, «τοῦτο καλῶς ἐξεταζόμενον εἶναι μόνον αἰσθηματικότης. Ὅλα ἐπιτελοῦνται κατὰ τὸν σκληρὸν και σιδηροῦν νόμον τῆς ἀνάγκης. Τὸ Πράτερ θὰ διατηρηθῇ ἀκόμη ἐπὶ τὸσον μόνον, ὅσον εἶναι χρήσιμον. Τόπος πρὸς

περίπατον θὰ ἐρεθῆ και ἀλλαχοῦ, ὁ δὲ λαὸς θὰ συνειβίση και αὐτὸς νὰ διασκεδάζῃ ἄλλου, πίνων τὸν ζῦθόν του!»

Προεχωροῦμεν σιωπηλῶς. Περὶ ἡμᾶς ἐβασίλευεν ἄκρα σιγὴ, μόνον δ' οἱ πληροῦντες τὸ ἔδαφος θάμνοι συνεταράσσοντο ὑπὸ λεπτοῦ ψυχροῦ ἀνέμου. Τέλος εὐρέθημεν πρὸ ἐκτεταμένου τέλματος, ἐκ τῶν περικυκλούντων δὲ τὰς ὄχθας του καλάμων ταραχθὲν ἐκ τοῦ κρότου τῶν βημάτων μας ὑδρόβιον πτηνὸν ἀπέπτῃ φεύγον πρὸς τὸ σκότος. . . Ἐλάθομεν τὴν πρὸς τὰ ἴδια ἄγουσαν. Ὅτε ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῆς Γεφύρας τοῦ Δουνάβεως, εἶδον προβάλλον ὑπὸ τὰς ἀψίδας μέλαν τι ἀντικείμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῶν ὑδάτων πρὸς τὰ πρόσω ὠθούμενον και προσομοιάζον κατὰ τὸ φαινόμενον γυναικεῖα μορφή. Συγχρόνως, φαίνεται, εἶχον παρατηρήσει τοῦτο και ἄλλοι, καθὸσον πολλοὶ ἤρξαντο συρρέοντες πρὸς τὸ προπέτασμα τῆς γεφύρας. Ἠκούσθησαν ἀμέσως φωναὶ πρὸς ταχεῖαν σωτηρίαν παροτρύνουσαι, ἀπὸ πλησίων δὲ τινος σημείου τῆς ὄχθης ἐλύθη λέμβος, ἧς τὸ πλήρωμα διὰ μακρῶν κωπῶν και ἀγκίστρων ἔσυρε τὴν πνιγεῖσαν πρὸς τὴν ὄχθην και ἀπέθηκε παρὰ τὸ βάθρον πολυφώτου φανοῦ ἀεριόφωτος. Πρὸς ἐκεῖνο τὸ σημεῖον διηυθύνθη τότε τρέχον τὸ πλῆθος. Ἐγὼ και ὁ συνοδός μου συμπαρεσύρθημεν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Μόλις ὅμως ὁ Βάλβεργ ἔρριψεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὄχρου προσώπου τῆς γυναικὸς και καταπνίγων ἀκουσίως διαφυγοῦσαν αὐτῇ κραυγὴν, ἔδραξε βιασίως τὸν βραχιόνά μου και ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθῆ ἐκεῖθεν. Συνελθὼν ὅμως ἀμέσως, ἐπορεύθη πρὸς τὸν κατὰ τὸ παρεμπεσὸν τοῦτο διάστημα ἀφιχθέντα ἀστυνομικὸν κλητῆρα και συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ μικρὸν. Ἐν τοσοῦτῳ εἶχε ληφθῆ πρόνοια ὅπως μετακομισθῆ ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον νεκρὰ ἐκείνη γυνὴ εἰς τὸ πλησιέστερον σωστικὸν κατάστημα. Ἠκολούθησαμεν τὸ πλῆθος και εἰσῆλθομεν παρὰ τῇ χειρουργῷ, ἐνῶ οἱ λοιποὶ διετάχθησαν ν' ἀπομακρυνθῶσι τοῦ καταστήματος. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ χειρουργὸς μετὰ τῶν βοηθῶν του εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον προσεπάθει ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν τὴν δύστηνον γυναῖκα, ὁ Βάλβεργ ἀπηυδηκῶς ἐρίφθη ἐπὶ προστυχόντος καθίσματος και ἔγραψε λέξεις τινας ἐπὶ φύλλου χάρτου, ὅπερ ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ σημειωματαρίου του. Ὁ ἰατρὸς ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον και ὑψῶν τοὺς ὤμους μᾶς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι πᾶσαι του αἱ προσπάθειαι ἀπέβησαν μάταιαι, καθὸσον ἢ γυνὴ εἶχεν ἤδη ἀποθάνει. Ὁ Βάλβεργ ἠγέρθη και ἀκολουθούμενος παρ' ἐμοῦ, διηυθύνθη ἔτι ἄπαξ πρὸς τὸ πτώμα, ὅπερ ἀποτεθειμένον ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ δωματίῳ εὐρισκομένου ἀνακλίντρου, ἐφωτίζετο ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς κρεμαμένου λαμπτήρος. Ἦτο ὑψηλὴ και λεπτοφυῆς μορφή, ὑπερβάσα μὲν τὴν πρῶτην νεότητα, ἀλλὰ και νεκρὰ ἔτι διεχέετο ὑπὸ τῆς γλυκύτητος ἐκείνης, ἥτις οὐδέποτε γηράσκει. Τὰ ἔνεκα τοῦ διαβρόχου αὐτῶν ἐπὶ τοῦ σώματος ἐπικεκολλημένα φορέματα ἐφαινοντο ἀρκετὰ τετριμμένα και αὐτὰ δὲ τὰ χειρόκτια και τὰ ὑποδήματα ἐδείκνυον εὐ-

διάκριτον φθοράν. Ὁ ἰατρός εἶχε λύσει τὸν ὑπὸ τὴν σιαγόνα τῆς νεκρᾶς διὰ ταινιῶν προσδεδεμένον πῖλον, οὕτω δ' ἀνελύθη ἡ ὑγρὰ καστανόχρους κόμη τις διασκορπισθεῖσα ἐπὶ τῶν ὤμων. Τὰ κυανᾶ χεῖλη ἦσαν ἠνεωγμένα καὶ οἱ μεγάλοι μαῦροι ὀφθαλμοὶ διεκρίνοντο διὰ τῶν βλεφάρων ἀναλαβόντες ἤδη τὸ ὑελῶδες ἐκεῖνο τῶν ἀψύχων ὀφθαλμῶν. Ἡ θέα ἦτο ἀνυποφόρος σπαρρακτική. «Ἡ ἀθλία!» εἶπεν ἡσύχως ὁ Βάλβεργ ἀποστρέφων τὸ πρόσωπόν του, «ὁποῖον τέλος ἐπέπρωτο νὰ λάβῃ!» Μετὰ τοῦτο ἐνεχείρισεν εἰς τὸν κλητῆρα τὸ φύλλον χάρτου, ἐφ' οὗ εἶχε προηγουμένως γράψει, καὶ ἐξήλθομεν εἰς τὴν ὁδὸν σιωπηρῶς βαδίζοντες. Ὁ Βάλβεργ ἐφαίνετο διαλογιζόμενός τι. Τέλος νεύσας πρὸς διερχόμενον ἀμαξηλάτην μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσω. Ἡ ἀμαξα μᾶς ὠδήγησε πρὸς τι τῶν πλησιεστέρων καὶ πολυκνηρωποτέρων προαστείων, σταματήσασα πρὸ λαμπροῦ καὶ μεγαλοπρεπῶς φωτιζομένου ἐμπορικοῦ καταστήματος. Εἰς τοῦτο εἰσηλθεν ὁ Βέλβεργ, ἐπανελθὼν δὲ μετὰ παρέλευσιν ἀρκετῆς ὥρας καὶ ἀνακοινώσας εἰς τὸν ἀμαξηλάτην τὴν διεύθυνσιν τῆς κατοικίας του. «Ἐρχομαι ὄλα ἀκριβῶς ὡς ὑπέθετον», εἶπεν, ἐνῶ εἰσήρχετο εἰς τὴν ἀμαξαν, μᾶλλον καθ' ἑαυτὸν ἢ πρὸς ἐμὲ ὁμιλῶν. Καθ' ὅλον τὸν δρόμον οὐδὲ λέξιν προσέφερον, ὅτε δὲ ἡ ἀμαξα ἔστη ὁ Βάλβεργ ἐκινήθη σπασμωδικῶς ὡς ἐκ κακοῦ ὄνειρου ἐξυπνήσας—«Ἐλθετε μαζὺ μου», εἶπε, «δὲν θέλω νὰ ἦμαι μόνος». Εἰσηλθομεν εἰς τὸ ἀπλοῦν του δωμάτιον. Ἦναψε φῶς καὶ τὸν δι' οἴνοπνεύματος λύχνον τῆς μηχανῆς τοῦ τείου, ἐξακολουθῶν δὲ νὰ σιωπᾷ μοῦ προσέφερε κιβώτιον πλήρες σιγάρων. Μετὰ ταῦτα ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου. Ἐφαίνετο εἰς βαθεῖς συλλογισμοὺς παραδοθεὶς καὶ ὡσεὶ προτιθέμενος νὰ διηγηθῇ τι. Ἐγὼ ἐσιώπων, μὴ θέλων δὲ νὰ τὸν προκαλέσω, ἔλαβον ἐν τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης κειμένων πολλῶν βιβλίων. Ἄκρα σιγῇ ἐπεκράτει ἐν τῷ δωματίῳ μόνον τὸ ἐν τῇ μηχανῇ ὕδωρ ἤρξατο ἐλαφρῶς κοχλάζον. Τέλος στρεφόμενος πρὸς με ὁ Βάλβεργ: «Θὰ περιμένετε βεβαίως νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς δυστυχοῦς γυναικός, ἣτις σήμερον ἐζήτησε καὶ εὔρε τὸν θάνατον εἰς τὰ κύματα τοῦ Δουνάβεως;» Χωρὶς δὲ ν' ἀναμείνῃ ἀπάντησίν μου: «Εἶναι λυπηρὰ, ἴσως δὲ καὶ εἰδεχθῆς ἱστορία. Τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἕκαστος θὰ τὴν κρίνῃ. Γνωρίζετε καλῶς πῶς ἐγὼ σκέπτομαι ἐν γένει ἀκριβῶς ὅπως καὶ ὑμεῖς, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνω, ὅτι μεθ' ὅλα ὅσα ἀμέσως θὰ σᾶς διηγηθῶ δὲν θὰ δυνηθῆτε ν' ἀρνηθῆτε εἰς τὸ δυστυχὲς ἐκεῖνο πλάσμα ἐγκάρδιον καὶ εἰλικρινὲς δάκρυ». Ταῦτα λέγων ἐπλήρωσε τείου τὰ κύπελλα, προσφέρων μοι δὲ φιλοφρόνως ἐπανεκάθησεν.

«Ἡξεύρετε», εἶπε, «πόσον μονοτόνως καὶ ἀποκεχωρισμένως τοῦ κόσμου ζῶ. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἠρνήθη τὴν χαρὰν καὶ τὰς διασκεδάσεις ἐκεῖνας,

αἵτινες εἰς ἄνδρας τῆς ἡλικίας μας καὶ φυσικαὶ καὶ προσμεμετρημένοι εἶνε. Λέγω ἀπὸ σκοποῦ ὅτι καὶ ἠρνήθη, διότι ἐκ φύσεως εἶμαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ κλίνω πρὸς κατάχρησιν μᾶλλον ἢ πρὸς περιορισμόν. Ἡ πνευματικὴ ὁμως ἐνασχόλησις ὑπερτερεῖ τοσοῦτον ἐν ἐμοί, ὥστε ὄχι μόνον ἐθεώρησα τὴν κλίσιν μου ταύτην ὡς ἐνοχλητικὴν, ἀλλὰ καὶ ὡς τι ἐχθρικόως πρὸς με διακείμενον καὶ κατατρέχον με, δι' ὃ καὶ προσεπάθησα διὰ παντὸς μέσου νὰ τὴν κατευνάσω καὶ νὰ τὴν κατανικήσω. Ἐνεκα τούτου δύναμαι νὰ ὀνομάσω ἑμαυτὸν ἀληθῆ ἀσκητὴν καὶ πολὺ ἀληθέστερον ἐκείνων, οἵτινες ἐπιδεικνύουσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ σύμβολα μόνον τῆς τοιαύτης ἀρνήσεως, ἀπὸ καιροῦ ὁμως εἰς καιρὸν τὸ δεσμευθὲν τοῦτο στοιχεῖον ἐκρηγνυται ἐν ἐμοὶ αἰφνιδίως καὶ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἰσχύος, τότε δέ, ἐπειδὴ ἔχω ἄλλως τε καὶ κλίσιν πρὸς τὰς ἀντιθέσεις, ἀκρατῆτως ὠθοῦμαι ἀπὸ τῆς ἡσύχου μοναξίας μου εἰς τὸν ἀνοικτὸν βῆλον, πολλάκις μάλιστα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βόρβορον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅπως ἐντὸς ὀλίγου ἀνανήψω καὶ αἰσχυρόμενος καὶ οἰκτείρων αὐτὸς ἑαυτὸν ἀφιερῶ καὶ πάλιν εἰς τὸν καθαρὸν αἰθέρα τῶν μελετῶν μου. Τοῦτ' αὐτὸ μοὶ συνέβη ἄλλοτε κατὰ τὰς ἀπόκρεως. Εἶχον βαρυνθῆ συνάμα καὶ ὀργισθῆ λίαν, ἀναγινώσκων ἀνόητον σύγγραμμα μεγάλῃν τότε ἐντύπωσιν ποιῆσαν. Ἡ διάνοιά μου εἶχε χαλαρωθῆ, ἡσθάνομην δὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συναναστραφῶ μετ' ἀνθρώπων οὐδὲν τὸ ὑψηλὸν νὰ κατανοήσωσι καὶ αἰσθανθῶσι δυναμένων, μετ' ἀνθρώπων, οἵτινες χωρὶς κἂν νὰ σκέπτονται, περιωρίζοντο εἰς τὰ τοῦ καθημερινοῦ βίου. . . . Τότε εἶχον ἤδη ἀρχίσει ν' ἀκμάζωσιν ἐν τῇ πόλει μας οἱ χοροὶ τῶν προσωπιδοφόρων, ἔχω δ' ἀκούσει πολλὰ διηγούμενα περὶ τῆς ἀκράτου εὐθυμίας, ἣτις κατ' αὐτοὺς ἐβασίλευεν. Ἰδίᾳ ἐφημίζοντο, ὡς ὑπερτεροῦντες πάντας, οἱ χοροὶ μεγάλου καταστήματος, ἐκτὸς τῆς πόλεως κειμένου. Ἐκεῖ ἤθελον νὰ ὑπάγω, ἤθελον ν' ἀναμιχθῶ μετὰ τοῦ διασκεδάζοντος πλήθους, ὅπως, ἂν κατῶρθον, διασκεδάσω καὶ ἐγώ. Νύκτα λοιπὸν τινα τοῦ Φεβρουαρίου ἐπορεύθη πρὸς τὰ ἐκεῖ. Μόλις ὁμως περιῆλθον δις ἢ τρίς τὰς πεφωτισμένας αἰθούσας, εἶδον τὰς ἐλπίδας μου ἐντελῶς διαψευθεῖσας. Ἀδέσμευτον, ἀκράτητον χαρὰν περιέμενον, ἀντ' αὐτῆς δ' εὔρον ὄχληρὰν μονοτονίαν καὶ βχυνασότητα. Οὐδ' αὐτοὶ οἱ στρόβιλοι τοῦ Στράου ἐδύναντο νὰ ζωηροποιήσωσι τοὺς χορευτὰς, ὧν αἱ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀδέξιοι καὶ χονδροειδεῖς κινήσεις οἶκτον μόνον καὶ γέλωτα ν' ἀποσπάσωσιν ἐδύναντο. Ἐπτερημένα παντὸς θελγήτρου γύναια, πεπαλαιωμένα θεατρικὰ ἐνδύματα φέροντα, ἐβίαζον ἑαυτὰ μετὰ κόπου πρὸς ψυχρὰς ἀστείότητας, ἂν δὲ που εὐγενέστερον ἦθος ἢ ἐπιμεμηλημένος μεταμφιεσμός ἐν τῇ τύρβῃ ἐκείνῃ ἀνεφαίνοντο, ἀνῆκον εἰς γυναῖκας, αἵτινες, ὑπ' ἀνδρῶν συνοδευόμεναι, εἶχον ἔλθει μᾶλλον πρὸς θεῶν παρὰ διὰ νὰ συμμετάσχωσι τοῦ χοροῦ. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπεκράτει καὶ τρομερὸς καύσων, διηυθύνθη πρὸς τὰς παρακαμειμένας αἰθούσας,

αίτινες ἐχρησίμευον τὸ μὲν ὡς ἐστιατόριον, τὸ δὲ ὡς πρόχειρα θέατρα διὰ μικρὰς δραματικὰς παραστάσεις ἢ τοιούτου εἴδους διασκευάσεις. Ἐν μιᾷ τούτων ἐπεδείκνυε τὴν τέχνην τῆς πρὸ ὀλιγαριθμοῦ μὲν ἀλλὰ μὴ μετημριεσμένου καὶ μᾶλλον εὐγενοῦς κοινοῦ, τριάς κυριῶν. Ἐκάθησα παρὰ τράπεζαν πρὸ τοῦ χαμηλοῦ βήθρου, διέταξα ἀναψυκτικὸν τι ποτὸν καὶ ἀφιερῶθην, χωρὶς νὰ προσέχω εἰς τοὺς ἐκπεπομένους φθόγγους, εἰς διαφόρους διαλογισμούς. Ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον, καὶ ὅλως παρὰ τὴν θέλησίν μου, ἠσθάνθην ἑμαυτὸν δεσμευόμενον, καθ' ὅσον τὰ ἐκτελούμενα μουσικὰ τεμάχια ἦσαν εὐγενοῦς φύσεως, ἐξετελοῦντο δὲ μετὰ τσοαύτης ἐκφράσεως καὶ ἀκριβείας, ὥστε συχνὰ ἐξεδηλοῦτο ζωηρῶς ἡ γενικὴ ἐπιδοκιμασία. Καὶ αἱ ἐκτελοῦσαι δ' αὐτὰ ἦσαν ἄξιαι νὰ ἐλκύσωσι τὰ βλέμματα πάντων. Ἐφόρουσαν ὅλαι λευκὰ ἐνδύματα μὲ ζωστήρας καὶ περιτραχήλια ἐκ μέλανος ταφρετᾶ· ἡ ἐνδυμασία δ' αὕτη ἐν τῇ ἀπλότητί της, ἐξῆρεν εὐαρέστως τὰς νεαρὰς τῶν μορφάς. Ἄν καὶ δὲν ὁμοίαζον πρὸς ἀλλήλας, δὲν ἠδύνατό τις ἢ νὰ παραδεχθῆ, ὅτι εἶχεν ἐνώπιόν του τρεῖς ἀδελφάς. Ἡ νεωτέρα, ἡ πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου καθημένη, ἦν ἔτι σχεδὸν παιδίον. Ἡ δύναμις ὅμως καὶ ἡ ἀσφάλεια, μεθ' ἧς, παρὰ τὴν σπασμωδικὴν ἀνησυχίαν τοῦ ἀδυνατοῦ καὶ ἔτι ἀτελῶς ἀνεπτυγμένου σώματός της, ἐκυμβάλιζε, τὸ προκλητικὸν ὕφος, δι' οὗ ἔστρεφε πρὸς τὸ κοινὸν τὸ διὰ ξανθῶν βοστρύχων στεφανούμενον μᾶλλον θελκτικὸν ἢ ὠραῖον πρόσωπόν της, ἔδιδεν αὐτῇ τὸν χαρακτῆρα προῦρου ὠριμότητος, ἣτις εἴλκυε συγχρόνως καὶ ἀπώθει. Ἡ μεσαία, ἡ τὴν βάρβιτον πλήττουσα, ἐφαίνετο ὅλως ἀντιθέτου χαρακτῆρος. Ἐν πλήρει ἀκμῇ τῆς νεότητος, μὲ ῥοδιὰς παρειάς, τὴν ὠραίαν μέλαιναν κόμην ἐλαφρῶς ὑπὲρ τὸ μέτωπον διηυθετημένην, ἐκάθητο ἀφελῶς, στρέφουσα πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτῆς πρὸς τὸ δυσχερίστον ὄργανόν της. Λαμπρὸν τέλος τῶντι θέαμα παρίστα ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἀδελφῶν, ἣτις κρατοῦσα βιολίον ἴστατο ἐπὶ τοῦ βήθρου πρὸ τῶν ἄλλων. Ἦτο περίπου εἰκοσιπενταετής, ἐπὶ τοῦ προσώπου της δ' ἐπέπνεεν ἤδη τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο θέλητρον τῆς παρακμῆς, ὅπερ καθιστᾶ μερικὰς γυναῖκας ἐλκυστικὰς. Ἐπακουμβῶσα τὴν λεπτορυᾶ παρειὰν ἐπὶ τοῦ βαθυχρόου βιολίου της, τὴν ἐλαφρῶς στίλβουσαν κόμην ἀτμηλῶς βεβοστρυχισμένην καὶ παρακολουθοῦσα μὲ τὸ χαρὶεν σῶμα τὰς κινήσεις τοῦ πλήκτρου, ὁμοίαζε πρὸς μυθικὸν τι ὄν. Δὲν μὲ διέφυγεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐκφραστικῶν μερῶν, λεπτῶν εἴτε παθητικῶν, διηθύνε τὰ κατὰ τι ἐσκιασμένα ὄμματά της πρὸς νεανίαν πλησίον μου καθήμενον, ὃν τινα προτοῦ εἶχον ἐντελῶς παρίδει. Οὗτος, λεπτοφυῆς καὶ ὑψηλός, ἐπιμελῶς ἀλλ' ἄνευ ἐπιτηδεύσεως ἐνδεδυμένος, ἐκάθητο ἀτμηλῶς ἐπὶ τοῦ καθίσματός του καὶ ἐφαίνετο ὅλως παραβλέπων τὴν προτίμησιν τὴν παρὰ τῆς βιολιστρίας αὐτῷ παρεχομένην. Τὰ βλέμματά του ἐπλανῶντο μᾶλλον, ἐνῶ βραδέως ἔπιπε ποτήριον πούντες, ἐπὶ τοῦ κυμβάλιζοντος παιδίου, ὅπερ ἀπὸ καιροῦ

εἰς καιρὸν τῷ προσεμεῖδία λάθρα. Τὸ πρόσωπόν του ἐδείκνυε θρασεῖαν ξενικὴν κατατομήν, τὸ δὲ ὑψηλὸν καὶ εὐθύ του μέτωπον ἐκοσμεῖτο διὰ βαθυχρόων τριχῶν ἐπιμήκης οὐλῆ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παρειᾶς, ἐκόσμηε μᾶλλον ἢ παρεμόρφου αὐτόν. Ἠδύνατό τις νὰ τὸν ὀνομάσῃ ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως σημασίαν ὠραῖον. Ἐπὶ τῶν χαρακτῆρων του δὲν ἐπεκράτει μὲν τὸ ἰδεῶδες, τὸ πᾶν ὅμως προέδιδε ζῶην καὶ ἐκφρασιν, οἱ δὲ ἐλαφρῶς καστανοὶ ὀφθαλμοὶ του εἶχον ὑπερήφανόν τι ἄμα καὶ ἐλκυστικόν, ὡς οἱ τῆς ἐλάφου. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ βιολίστρια ἤρξατο ἐκτελοῦσα μόνη μουσικὸν τεμάχιον, συνοδευόμενον εἰς τινα μόνον μέρη παρὰ τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἐπαίξε δὲ μετὰ τσοαύτης γλυκύτητος καὶ λεπτότητος, μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ θέρμης, ὥστε ἄμα ἐτελείωσεν, ἠκούσθησαν ἀκράτητα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα. Προσέκλινεν ἐλαφρῶς εὐχαριστοῦσα, ἐνῶ δ' οἱ μουσικοὶ φθόγγοι ἐφαίνοντο ἔτι ἐπενεργούντες ἐπ' αὐτῆς, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐσφηνοῦντο ἐπὶ τοῦ νεανίου, ὅστις, ὡσεὶ ἀπὸ βαθέος ὕπνου ἐξυπνήσας, δι' ἐλαφρὰς κινήσεως τῆς κεφαλῆς ἐξεδήλωσε καὶ αὐτὸς τὴν ἐπιδοκιμασίαν του. Εἶχεν ἔλθει τότε, φαίνεται, ἡ ὥρα μακροτέρου τινὸς διαλείμματος, καθόσον αἱ κυρίαι κατέλιπον τὰς θέσεις τῶν ἀποσυρθεῖσαι εἰς τὸ βάθος τοῦ βήθρου. Ὁ γείτων μου ἠγέρθη ἐπίσης καὶ διηυθύνθη μειδιῶν πρὸς αὐτάς. Ἡ βιολίστρια ἔδραμε μετ' ἐκφραστικῶν μειδιᾶματος πρὸς προῦπάντησίν του, οὗτος ὅμως οὐδαμῶς προσέξας, παραβλέπων δὲ μάλιστα αὐτήν, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ παιδίον, ὅπερ, κινοῦν τὴν κεφαλὴν πρὸς διευθέτησιν τῶν βοστρύχων του, ἐπήδησε κατευθυνόμενον πρὸς αὐτόν. Ἐβλεπον ὅλα ταῦτα καὶ ἠσθάνομην τὴν καρδίαν μου πιεζομένην ὑπὸ παραδόξου πόνου. Ἐχω τὸ δυσάρεστον προτέρημα, καὶ τοῦτο χωρὶς οὐδαμῶς νὰ τὸ θέλω, ἐξ ἀφανῶν σημείων, ἐξ ἐνὸς βλέμματος, μιᾶς λέξεως πολλάκις, ν' ἀνακαλύπτω σειρὰν ὄλην γεγονότων, ἅτινα ταξινομῶ κατὰ τὰς ἰδίας μου ἰδέας. Οὕτως, ἐξ ὅσων εἶδον, ἐπίεσθην, ὅτι τὰ τέσσαρα ταῦτα πρόσωπα διέκειντο πρὸς ἄλληλα εἰς παραδόξους σχέσεις, σχέσεις, αἵτινες μοὶ ἀπήρεσκον. Ἐχασα πᾶσαν ὄρεξιν νὰ παραμείνω ἐπὶ πλέον καὶ ἀπεμακρύνθην καθ' ὃν καιρὸν ἡ τὴν βάρβιτον πλήττουσα ἐξέλεγε νοηλῶς τὰ διὰ τὸ ἐκτελεσθησόμενον τεμάχιον ἀναγκαιοῦντα μουσικὰ τετράδια. Ἐπορεύθην εἰς τὰ ἴδια, κατακλιθεὶς δὲ ἠδυνάτου νὰ κοιμηθῶ. Τέλος κατελήφθην ὑπὸ τοῦ ὕπνου ὄνειρευόμενος διαρκῶς τὰς τρεῖς λευχέμονας μορφάς καὶ τὸν τὴν οὐλὴν ἐπὶ τῆς παρειᾶς φέροντα νεανίαν. Τὰ ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τούτων αἰσθήματα διήρκεσαν ἔτι τὰς μεθεπομένους ἡμέρας, ὅπως μετὰ ταῦτα . . . λησμονηθῆ τὸ πᾶν.

Εἶχεν ἔλθει τὸ ἔαρ. Ὁραίαν τινὰ τοῦ Ἀπριλίου πρωῖαν ἐπεσκέφθην ἀπομεμακρυσμένον ἐργαστήριον φίλου ζωγράφου, παρ' ᾧ διέμεινα ὥρας τινάς. Μὴ θέλων νὰ ἐπιστρέψω πεζῇ εἰς τὴν πόλιν, ἔνεκα τοῦ μήκους τοῦ δρόμου, ἐπέβην λεωφορείου καὶ—εὐρέθην ἀπέναντι τῆς βιολιστρίας. Τὴν

ἀνεγνώρισα πάραυτα, ἂν καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ τὸ διάφορον τῆς ἐνδυμασίας πολὺ συνετέλει πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ θελητήρου τῆς πρώτης ἐκείνης νυκτός. Ἄν καὶ τὸ ἀναιμικὸν χρῶμα τοῦ προσώπου της ὡς καὶ ἐλαφραὶ τινες ῥυτίδες παρὰ τὸ ὠχρὸν στόμα προφανῶς διεκρίνοντο, μολαταῦτα ὅμως ἐφαίνετο πάντοτε ὠραία καὶ θελκτικῆ. Τὸ ἐκ λεπτοῦ λευκοῦ ὑφάσματος ἐαρινὸν πιλίδιον, ὅπερ ἔφερε καὶ ὅπερ λευκόν, ὡς μόλις πεσοῦσα χιών, οὐδόλως συνεφῶνε πρὸς τὴν λοιπὴν, ἔτι χειμερινὴν ἐνδυμασίαν, τῇ ἤρμοζε θαυμασίως. Ἐκάθητο ἔχουσα τὰς λεπτὰς της χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ μικροῦ δέματος, ἀποτεθειμένου ἐπὶ τῶν γονάτων της. Κἄποτε ἐφαίνετο ἀνησυχῶσα, βλέπουσα δὲ συνεχῶς διὰ τῶν θυρίδων τοῦ λεωφορείου κατεδείκνυεν ἀνυπομονησίαν ἐπὶ τῷ ἀτελευτήτῳ τοῦ δρόμου. Ὅτε τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν, διέταξε νὰ σταθῇ τὸ λεωφορεῖον καὶ ἐπήδησεν ἐξ αὐτοῦ. Ἐπραξα ἀσυνειδήτως τὸ αὐτό, δὲν ἐδυνήθη ὅμως καὶ νὰ τὴν ἀκολουθήσω, καθόσον ἔτρεχε τόσον, ὥστε, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ τὴν πρόθεσίν μου, ἠναγκάσθη νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὸ νὰ τὴν παρακολουθήσω διὰ τῶν βλεμμάτων μόνον. Ἐκκμπτε νῦν πρὸς τὴν ὁδόν, ἐν ἣ εὐρίσκετο τὸ δημόσιον ἐνεχυροδανειστήριον. Ἐδιπλασίασα τότε τὰ βήματά μου, ἐδυνήθη δ' ἔτι νὰ τὴν ἴδω εἰσερχομένην εἰς τὸ κτίριον τοῦτο. Βαθὺς πόνος διέπερασε τότε τὴν καρδίαν μου. Καὶ αὕτη λοιπὸν εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς τὰς χυδαίας βιωτικὰς ἀνάγκας! Καὶ αὕτη, ἦν ἐθεώρου ὡς ἐν τῇ τέχνῃ καὶ διὰ τῆς τέχνης μόνον ζῶσαν, εἶχε περιέλθει εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνεχυριάσῃ, τίς οἶδεν, ὅποιον πολῦτιμον ἐνθύμημα, ὅποιον ἀγαπητὸν καὶ προσφιλὲς κόσμημα, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης! Εἰς τοιοῦτους λυπηροὺς διαλογισμοὺς ἐμβάθυνων, ἔφθασα πρὸ τοῦ καταστήματος, ἐν ᾧ αὕτη, σπασμωδικῶς κρατοῦσα τὸ δέμα καὶ μετὰ τῶν σημείων βαθυτάτου ἀπελπισμοῦ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων της ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς πύλης. Προφανῶς ἦλθεν ἀργὰ καὶ τῇ εἶπον νὰ ἐπανεέλθῃ τὴν ἐπαύριον. Ἰστατο ἀκίνητος καὶ βλακωδῶς θεωροῦσα τὰς ἀπέναντι κειμένας οἰκίας. Πρὸ αὐτῆς διήρχοντο εὐχαριστημένοι καὶ εὐτυχεῖς διαβάται, μικρὸν δὲ κοράσιον προσέφερον αὐτῇ πρὸς ἀγορὰν ἴα, καὶ ὅμως ἐκείνη οὐδὲν ἔβλεπεν, οὐδὲν ἤκουε! Τέλος ἀνεχώρησε καὶ περιεπλανᾶτο, ὡς μοὶ ἐφάνη, ἄνευ διακρίσεως ἢ ὠρισμένου σκοποῦ εἰς τὰς πλησίον ὁδοὺς. Μὴ δυνάμενος νὰ παρίσταμαι ἐπὶ πλέον μάρτυς τῆς λυπηρᾶς ταύτης καταστάσεως, ἐπλησίασα καὶ εὐγενῶς ἀφαιρέσας τὸν πῖλον: «Μὲ συγχωρεῖτε, Κυρία μου», εἶπον. Μὲ παρετήρησε διὰ βλέμματος οὐδὲν ἐμφαίνοντος καὶ ἐπιτάχυνε τὰ βήματά της.

Συνεβάδισα. «Μὴ κοπιᾶζετε, Κύριέ μου», εἶπε τέλος, «δὲν ἐπιθυμῶ συνοδίαν... Σᾶς παρακαλῶ πολὺ...»

»Μὴ μὲ ἐκλαμβάνετε ὡς φορτικὸν ἢ αὐθάδη», ἀπήντησα σταθερῶς, «ἔχω νὰ σᾶς μεταδώσω σπουδαίαν εἶδησιν».

Ἐκινήθη τότε σπασμωδικῶς. «Σπουδαίαν εἶδησιν», ἐπανέλαβε μ' ἐκλεί-

πουσιν φωνήν, καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ πλησίον τοίχου ὅπως μὴ καταπέσῃ.

Ταραχθεὶς λίαν ἐπὶ τούτῳ σφόδρα, «Μὴ φοβεῖσθε», ἐξηκολούθησα, «πρόκειται περὶ εἰδήσεως εὐχαρίστου... λίαν εὐχαρίστου».

Ἄνεπνευσεν.

«Ὅποια τις δύναται νὰ εἶνε αὕτη;» ἠρώτησε δυσπίστως.

Ἄκολουθήσατέ με εἰς ἐκείνην τὴν δίοδον, ἐκεῖ δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν ἀνενόχλητοι».

Καίτοι δισταζούσα καὶ δυσπιστοῦσα, μὲ ἠκολούθησε.

»Κυρία μου», εἶπον, «εὐρίσκεσθε ταύτην τὴν στιγμὴν εἰς μεγίστην στενοχωρίαν».

«Πόθεν τὸ ἤξεύρετε; μὲ διέκοψεν ἐκπληκτος.

»Σᾶς εἶδον πρὸ ὀλίγου πλὴν τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε, ἀρκεῖ ὅτι τὸ ἤξεύρω».

Ἐβλεπε πρὸς τὸ ἔδαφος. Λοιπὸν ἔστω, εἶναι ἀληθές», εἶπε, φέρουσα τὴν τρέμουσαν χεῖρα πρὸς τὸ μέτωπον. «Εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν. Πρέπει νὰ σώσω πρόσωπον προσφιλὲς καὶ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον με. Ἀπὸ τῆς χθὲς προσπαθῶ παντὶ τρόπῳ νὰ συνάψω δάνειον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τέλος μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ ικεσίας... μετὰ πολλοὺς ἐξευτελισμοὺς, κατώρθωσα νὰ λάβω παρὰ παλαιᾶς φίλης τοὺς ἀδάμαντας τούτους ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ὑποσχέσει, ὅτι θέλω τοὺς ἐνεχυριάσει μόνον εἰς τὸ δημόσιον κατάστημα, ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ εἰς τι τῶν ἰδιωτικῶν ἐκείνων καταγωγίων, ἅτινα οὐδεμίαν ἀσφάλειαν παρέχουσι. Καὶ τώρα—»

»Ἦλθατε πολὺ ἀργά...»

«Μόλις ἤρρητα πέντε λεπτά! Τὸ γραφεῖον θ' ἀνοίξῃ αὐριον πάλιν... καὶ ἂν εἰς τὰς τρεῖς δὲν ἔχω εἰς χεῖρας τὰ χρήματα, ἐχάθη τὸ πᾶν».

«Ἠσυχάσατε. Ὅλα δύνανται νὰ διορθωθοῦν. Εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς δανείσω τὸ ποσὸν ἄνευ ἐνεχύρου.»

«ὦ Κύριέ μου», εἶπε καὶ προφανῆ πάλιν διεξάγουσα μεταξὺ χαρᾶς καὶ αἰδοῦς, ἐξηκολούθησε: «Πῶς δύναμαι... πῶς... μοῦ ἐπιτρέπεται... παρ' ὅλως ἀγνώστου...»

«Ἴδου τὸ ἐπισκεπτήριόν μου. Ἄλλως τε, ἂν σᾶς ἤμαι ἄγνωστος..., Σᾶς δὲν εἶσθε καθόλου πρὸς ἐμέ. Σᾶς ἤκουσα παίζουσαν» Ἐνῶ δ' ἐκείνη ἐρυθριῶσα ἐθεώρει τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἐξηκολούθησα ἐπιμόνως: «Μὴ συλλογίζεσθε, ἀπὸ πάσης καρδίας σᾶς προσφέρω... Περὶ τίνος σκοποῦ πρόκειται;»

«ὦ!» ἀνέκραξεν ἀπηλπισμένη, «εἶναι μέγα, πολὺ μέγα ποσόν».

Ἐταράχθη τῶντι ἅμα ἀκούσας αὐτό, ἐπειδὴ ὅμως τότε κατεῖχον τὸ ποσὸν τοῦτο, ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ δὲν ἐδυνάμην νὰ ὀπισθοχωρήσω, «Ἐννοεῖτε», εἶπον, «ὅτι δὲν φέρω ἐπάνω μου τόσῳ σημαντικὸν ποσόν. Περιμένετε με

καὶ ἐντὸς δέκα τὸ πολὺ λεπτῶν τῆς ὥρας θὰ ἐπανέλθω πρὸ τῆς μητροπόλεως τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὅπως σὰς ἐγχειρίσω τὸ ποθοῦμενον». Μετὰ ταχὺν χαιρετισμὸν ἔσπευσα εἰς τὴν οἰκίαν μου ὅπως λάβω τὰ χρήματα.

Ὅτε ἔφθασα εἰς τὸν προσδιορισθέντα τόπον, παρατήρησα αὐτὴν ἀνησύχως ἐκεῖ περιφερομένην. Θὰ εἶχε βεβαίως συλλαβεῖ σπουδαίας ὑπονοίας περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑποσχέσεώς μου, καθόσον ἄμα ἰδοῦσά με ἀνεσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς καὶ ὡς ἂν οὐδόλως περιέμενε τὴν ἐπάνοδόν μου. Ὡδήγησα αὐτὴν εἰς τὴν σκοτεινὴν καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔρημον μητρόπολιν καὶ ἐνεχείρισα αὐτῇ τὸ ζήτηθὲν ποσόν. Ἐδίστασεν ἐπὶ στιγμὴν νὰ τὸ δεχθῆ. Ἀμέσως ὁμως μετὰ ταῦτα ἔθλιψε καὶ μὲ τὰς δύο χεῖράς της τὴν δεξιάν μου καί, «Κύριέ μου», εἶπε, «πῶς δύναμαι νὰ σὰς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου! Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε ὅποιον ὑπηρεσίαν μοὶ παρέχετε. Ὅπωςδὴποτε δὲν εἶνε πρέπον νὰ περιμείνητε, ἐπὶ μακρὸν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρέους μου... Αὐριον ἀμέσως θέλω ἐνεχυριάσει τὰ κοσμήματα».

«Εἶνε περιττόν», ἀπήντησα, «καθόσον πρὸ ὀλίγου μοὶ ὡμολογήσατε, ὅτι ἐλάβετε αὐτὰ μετὰ βαρὺν ἐξευτελισμὸν. Πιθανὸν νὰ εὐρεθῆτε εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν ν' ἀναλάβητε ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ πρόσωπον, ὅπερ σὰς ἐνεπιστεύθη τὰ κοσμήματα, μὴ συναδούσας πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειάν σας. Ἐπιστρέψατε, πρκακαλῶ, αὐτὰ ἀμέσως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων, αὕτη δὲν ἐπείγει διόλου. Θὰ ἤμαι λίαν εὐχαριστημένος ἂν ἐνεκα τῆς συμπτώσεως ταύτης εὐτυχῆσω νὰ σὰς ἐπανίδω».

Διὰ τῶν τελευταίων μου τούτων λέξεων ἐφάνη προσβληθεῖσα, μετὰ πολλοῦ δὲ μόχθου προσεπάθησε νὰ καταστείλῃ ἀρνητικὴν κίνησιν. Μολοντοῦτο, ὡσεὶ ὑπὸ αἰφνιδίας ἰδέας καταληφθεῖσα: «Βεβαίως», ἀπήντησε ταχέως. «Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ γνωρίζουσα τὸν σωτήρά μου ἐκ τοῦ πλησίον. Ἴδου ἡ διεύθυνσίς μου ὅπως μὲ ἀναζητήσητε. Ἄλλως τε προσεχέστατα θέλετε κάτι ἀκούσει περὶ ἐμοῦ». Ἐπειδὴ δ' ἐγὼ τὴν παρεκίνουον νὰ σπεύσῃ ὅπως προφθάσῃ, ἔφυγεν ὡσεὶ πτηνόν. Τὴν ἠκολούθησα διὰ τῶν βλεμμάτων μου ἐπὶ τινὰ καιρὸν, μετ' οὐ πολὺ δὲ τὴν ἔχασα ἀναμιχθεῖσαν μετὰ τοῦ κόσμου ἐν τῇ κεντρικῇ ἐκείνῃ θέσει.

Μετὰ ταῦτα παρατηρήσας τὴν δοθεῖσάν μοι διεύθυνσιν ἀνέγγων «Λουδοβίκα Μάνσφελδ». Τοῦτο μὲ δυσήρῃσθη λίαν, ἐνόμισα δ' ἐπὶ μικρὸν ὅτι εἶχον προσένεχθῆ ἀνοήτως καὶ βλακωδῶς. Εἶχον δώσει σχεδὸν πᾶν ὅτι τότε κατεῖχον, ἀφεθείς οὕτω, διὰ τὰς προσεχεῖς τοῦλάχιστον ἑβδομάδας, εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης. Χάριν τίνος δ' ἐθυσίασα τὸ πᾶν; Χάριν γυναικός, μεθ' ἧς οὐδόλως συνεδεόμην, μάλιστα δὲ οὐδὲ δι' αὐτὴν τὴν ἰδίαν, καθόσον, ὡς μοὶ εἶχεν εἰπεῖ, ἤθελε νὰ σώσῃ διὰ τῶν χρημάτων μου ἄλλον. Ὁ ἄλλος δ' οὗτος ἦτο, χωρὶς ἀμφιβολίαν, ὁ νέος, ὃν τότε εἶχον ἰδεῖ καὶ ὃν βεβαίως ἠγάπα! Ἄλλὰ τί μ' ἐνδιέφερε τοῦτο; Δὲν ἦτο ὠραία

καὶ εὐγενὴς ἡ συναίσθησις ὅτι ἔσωσα ἀπὸ τοῦ σκότους τοῦ ἀπελπισμοῦ πτωχὴν, τρέμουσαν ψυχὴν; Ἄλλως τε, εἶχον ἐτι ἀρκετὰ χρήματα... καὶ ἐπὶ τέλους ἐδύναμην νὰ ἐργασθῶ.—Οὕτω κατενίκησα τὸν ἐγοῖσμόν μου μετ' ὀλίγον δ' εἶχον ἐντελῶς πεισθῆ, ὅτι ὀρθῶς ἔπραξα, ὅτι δὲν ὤφειλον νὰ ἐγείρω οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀπαίτησιν καὶ ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἀπλῆ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπανίδω τὴν βιολίστριαν ἔπρεπε νὰ σεβασθῆ. Ἐπορεύθην τότε μὲ καθαρὰν καὶ πλήρη χαρᾶς καρδίαν εἰς τὸ ἐστιατόριον...

Μετὰ τινὰ καιρὸν ἔλαβον διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἐπιστολὴν γεγραμμένην διὰ καλλιγραφικῶν μὲν πλὴν κατὰ τι ἀτμηελήτων χαρακτήρων, οὕτω περίπου ἔχουσαν:

«Ἀξιότιμε Κύριε! Ἄν αὐριον τὸ ἐσπέρας δὲν ἔχετε νὰ κάμετε καλλιτερόν τι, χαρίσατέ μας τὴν εὐτυχίαν τῆς ἐπισκέψεώς σας. Θὰ ἦσθε ἐν στενῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ. Ἡ εὐγνωμονοῦσα Λουδοβίκα». Ἀνέγγων ὅλως ἀδιαφόρως τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην, οὐδὲ διανοήθη, ἔστω καὶ ἐπὶ στιγμὴν νὰ πραγματοποιήσω τὴν πρόσκλησιν. Τὴν ἐπομένην ὁμως ἡμέραν ἐσυλλογίσθην, ὅτι δὲν ἦτο πρέπον νὰ ἀρνηθῶ αὐτὴν ὀλοσχερῶς. Ἦτο κενθὸν μοὶ νὰ ζητήσω τοῦλάχιστον συγγνώμην διὰ συντόμου ἐπιστολῆς. Ἐκάθησα πρὸ τοῦ γραφείου μου, ἐνῶ δὲ διελογιζόμην τινὰ πρόφασιν νὰ προβάλω, ὠθούμενος ὑπὸ τῆς ἀγάπης, ἣν τρέφω πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀγάπης, ἣτις μοὶ καθιστᾷ δυσκολώτατον, προκειμένου ἔστω καὶ περὶ ὅλως ἀσημάντων πραγμάτων, νὰ ψευθῶ, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω. Οὕτω τὸ ἐσπέρας διηυθύνθην πρὸς τὴν συνοικίαν, ὅπου κατῴκει ἡ βιολίστρια. Εἰς τὸ τρίτον πάτωμα πυκνῶς κατοικοῦμένης οἰκίας ἔκρουσα τὴν προσδιορισθεῖσάν μοι θύραν. Ἡ ὑπηρετρία ἤνοιξε καὶ μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου ἡ Λουδοβίκα μέλαν μεταξωτὸν ἔνδυμα φοροῦσα, ἐν δὲ τῇ κόμῃ βυθυκόκκινον ἄνθος, μὲ ὑπεδέχθη μετ' ἀξιοπρεποῦς χάριτος, συστήσασά με ἀμέσως εἰς τὴν παρευρισκομένην συντροφίαν. Εἶδον τὰς δύο ἄλλας κυρίας καὶ τὴν πρώτην μου ἰδέαν ἐπικυρουμένην, καθόσον αὕτη ἀμέσως εἶπεν: «Αἱ ἀδελφαί μου Ἄννα καὶ Μιμή.» Ἐπιείτα παρουσιάζουσά μοι νέον ἐμφριθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς ἐξωτερικοῦ, «Ὁ κύριος Βέργερ, ἔμπορος». Τέλος ἔρριψεν ἐπ' ἐκείρου, ὃν ἤμην βέβαιος, ὅτι θὰ συνήντων ἐκεῖ, ἐν βλέμμα καὶ προσέθηκέ κάπως συνεστάλμενη: «Ὁ Κύριος Ἀλέξης». Οὗτος ἠγέρθη κατὰ τὴν εἰσοδὸν μου, μετὰ τὴν σύστασιν δὲ τῆς Λουδοβίκας ἦλθε πρὸς ἐμὲ τείνων τὴν δεξιάν μετὰ θάρρους προδίδοντας ὁμως ὅπωςδὴποτε βαθμόν τινὰ στενοχωρίας καὶ μοὶ ὑπέδειξε θέσιν πρὸ αὐτῶ ἐπὶ τοῦ σοφᾶ. Καθεστῆς, περιεφερόν τὰ βλέμματά μου τῆδε κἀκεῖσε ὡς πᾶς τις ἀκούσιως πράττει εἰς ξένον καὶ ἄγνωστον μέρος εὐρισκόμενος. Τὸ δωμάτιον ἦτο ἀρκετὰ φαλακρόν, ἡ δὲ διευθέτησίς του ὑπέδεικνεν ἀφροντισίαν. Παλαιὸν πλὴν καλῶς κατεσκευασμένον κλειδοκύμβαλον ἐπέσυρε κατὰ πρῶτον τὴν προσοχὴν μου. Ἐπὶ τούτου ἦσαν ἀποτεθειμένα τὰ βιολίξ τῆς

Λουδοβίκας. Εἰς τοὺς τοίχους ἐκρέμαντο αἱ εἰκόνες τοῦ Βετχόβεν, τοῦ Μόζαρτ καὶ τινῶν ἄλλων μελοποιῶν καὶ τεχνιτῶν. Εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον παρετήρει τις ἀπεναντίας διὰ τῆς ἠνεωγμένης θύρας βασιλεύουσας τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν. Ἐν τῷ μέσῳ ἴστατο μεγάλη τράπεζα, ἐφ' ἧς ἐκείντο ἀτελῆ ἔτι γυναικεῖα ἐνδύματα. Ἡ Μιμῆ, ἥτις ὡς παρετήρησα, ἠκολούθει τὰ βλέμματά μου, ἀνέκραξε καγχάζουσα «Ὁ Κύριος καμαρόνει τὸ δωμάτιον τῆς Ἄννας. Εἶνε σωστὴν ῥαπτικὸν κατὰ στήμα».

Ἡ Ἄννα ἠρυθρίασεν.

«Ὅχι δά!» εἶπον ἐγώ, «εἶνε εὐχάριστος εἰκὼν οἰκιακῆς ἐπιμελείας».

«Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶνε ἐπιμελής», ἐξηκολούθησεν ἡ Μιμῆ, «εἶνε ἡ μαμά μας, φροντίζει τὸ νοικοκυρὸ καὶ μᾶς κάμνει τὰ φορέματα καὶ τὰ καπελῖνά μας...»

«Καὶ σεῖς οὔτε κἀν μοῦ τὸ γνωρίζετε», εἶπεν ἡ Ἄννα σοβαρῶς.

«Μὴ θυμώνεις δά!» εἶπεν ἡ μικρὰ ἀνασκιρτήσασα, καὶ τὴν ἀδελφὴν μᾶλλον ἐκ συνηθείας ἢ ἐγκαρδιότητος θωπεύουσα: «Εἶσαι σκληρὰ διότι μᾶς ἀφίνεις τόσον γλήγορα διὰ νὰ ὑπανδρευθῆς τὸν Κύριον Βέργερ». Ἡ Ἄννα καὶ ὁ νέος ἔμπορος ἠρυθρίασαν νῦν ἀπὸ κοινοῦ.

«Μὴ ἐντρέπεσθε! Νὰ ἔχετε τὴν εὐχὴν μου!» εἶπεν ἡ Μιμῆ μετὰ κωμικοῦ πάθους ἐκτεινούσα συνάμα τὰς χεῖρας ὡς πρὸς εὐλογίαν: «ἀλλὰ συλλογίσθητε τὸ τί χάνομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ μουσικὴ μας τριάς!»

«Ἐγὼ συλλογίζομαι τί κερδίζω», εἶπεν ὁ Βέργερ φέρων συγχρόνως τὴν κᾶπως μεγάλην χεῖρα τῆς μνηστῆς του τρυφερῶς ἐπὶ τῶν χειλέων του.

Ἡ συνομιλία ἔλαβε βαθμηδὸν γενικὸν χαρακτῆρα παρέχουσαν οὕτως εἰς τὸν Ἀλέξην εὐκαιρίαν ὅπως δειχθῆ, ὅτι ἦτο ἀνεπτυγμένος καὶ εὐφυῆς ἄνθρωπος. Ἄν καὶ μόλις τριακονταέτης, ἐφαίνετο πολὺ ταξειδύσας καὶ ἀποκτήσας πολλὴν πείραν τοῦ κόσμου. Ὅπως ἠδύνατό τις νὰ μάθῃ ἐκ τῶν λεγομένων του, εἶχεν ἐπιδοθῆ εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, τέλος δὲ καὶ εἰς τὴν τέχνην. Θὰ κατῶρθου τις δ' ἕνεκα τούτου νὰ τὸν συναναστραφῆ λίαν εὐχαρίστως, ἂν μὴ κυνικαί τινες ἐκφράσεις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διαφεύγουσαι τῶν χειλέων του δὲν ἐδείκνυον, ἠθικὴν τινα ἀγριότητα τοῦ χαρακτῆρός του ἥτις παρὰ τὰ λοιπὰ λαμπρὰ αὐτοῦ προτερήματα διπλασίως δυσηρέσται καὶ ἐλύπει. Ὡμιλήσαμεν καὶ περὶ μουσικῆς, ἐγὼ δ' ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀκούσω ἐκτελούμενον μουσικὸν τι τεμάχιον. «Εἶμαι προθυμοτάτη νὰ παίξω τι», εἶπεν ἡ Λουδοβίκα ἐγειρομένη καὶ πρὸς τὰ βιολία της κατευθυνομένη: «ἡ Μιμῆ θὰ με συνοδεύσῃ.»

«Ἡ Λουδοβίκα δύναται νὰ παίξῃ ἀργότερα», εἶπεν ὁ Ἀλέξης: «τώρα νὰ μᾶς τραγωδήσῃ ἡ Μιμῆ ἐν τῶν θελκτικῶν της ἐκείνων ἁσμάτων... Δὲν δύνασθε νὰ ἐνοήσητε, Κύριέ μου», ἐξηκολούθησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμέ, «ὁποῖον πνεῦμα ἐμφωλεῖ εἰς τὴν μικρὰν ταύτην! Στιχουργεῖ καὶ

μελοποιεῖ εὐφυστάτας στροφάς—ὁμοίως ἐκείνων, ἅς μόνον ἐν Παρισίοις δύναται τις ν' ἀκούσῃ. Ἐλα, Μιμῆκα, τραγοῦδῆσέ μας κᾶτι», καὶ ἔλαβε καὶ τὰς δύο χεῖρας της.

Ἡ μικρὰ ἔρριψεν ἐταστικὸν βλέμμα πρὸς τὴν Λουδοβίκαν, ἥτις εἶχεν ὠχρίαται. Μολταῦτα θωπεύουσα τὴν παρειὰν τῆς ἀδελφῆς: «Ψάλε, ἀγγελάκι μου, θὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ἀλέξην—καὶ βεβαίως καὶ τὸν κύριον Βάλβεργ».

Ἡ Μιμῆ ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ὡς συνήθως, τοὺς βοστρύχους της ἀνακινούσα. Ἐλαφρῶς δὲ συνοδεύουσα ἤρξατο ψάλλουσα μετ' ἐλαστικῆς φωνῆς σειρὰν μικρῶν ἁσμάτων, ἅτινα οὐδὲν μὲν τὸ διαφοροῦμενον ἢ κοινὸν περιεῖχον, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐν αὐτοῖς σαρκαστικῆς ἀστεϊότητος καὶ παρωδίας εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀνηλίκου ἐκείνου πλάσματος τόσῳ μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν ἐνεποίουν, ὅσῳ ἐσυνωδεύοντο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ κινήσεων τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ σώματος, αἵτινες παντοιοτρόπως νὰ ἐξηγηθῶσιν ἠδύναντο. Ὁ Ἀλέξης ἦτο κατενθουσιασμένος. «Θεῖα! λαμπρά!» ἐφώνει ἀκαταπαύσπως «Τί λέγετε, Κύριέ μου; δὲν εἶχα δίκαιον;» Ὑπὸ τῆς ἐπιδοκιμασίας ταύτης παροτρυνθεῖσα ἡ μικρὰ ἐφέρετο ὡσεὶ ἐν κραιπάλῃ διατελοῦσα. Τέλος, διακόψασα τὸ ἄσμα, ἤρξατο ἀνακρούουσα στρόβιλον τόσῳ μεθυστικόν, τόσῳ ἰσχυρὸν καὶ μετὰ τοσούτου πλοῦτου μουσικῶν τόνων, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἤκουεν ὀλοκληρὸν ὄρχηστραν. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἠσθάνθην εἰς τὰ μέλη μου ὄρεξιν πρὸς χορὸν. Ὁ νέος ἔμπορος δὲν ἐδυνήθη νὰ κρατηθῆ, περιπτυχθεὶς δὲ τὴν μνηστῆν του ἤρξατο χορεύων. «Τί κρῖμα νὰ μὴ ἠμπορῆ τις νὰ παίξῃ καὶ νὰ χορεύῃ συγχρόνως», ἐφώνει ἡ Μιμῆ. «Τοῦτο εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον» εἶπεν ὁ Ἀλέξης ἐγειρόμενος: «ἀλλὰ», προσέθηκεν ἐπιθέτων τὴν χεῖρά του κολακευτικῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Λουδοβίκας, ἡ ἀδελφὴ σου θὰ παίξῃ ἀντὶ σοῦ, καὶ ἐγὼ θὰ χορεύσω μαζύ σου».

Ἡ Λουδοβίκα ἐκινήθη σπασμωδικῶς, διεδέχθη ὁμως σιωπῶσα τὴν Μιμῆν. Ὁ στρόβιλος, ὃν ἐπαιζεν, ἦτο ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν προηγηθέντα παραλυτικὸς καὶ ἄχρους. «Ταχύτερον! ἰσχυρότερον!» ἀνέκραζεν ὁ Ἀλέξης, ὅστις μετὰ τῆς μικρᾶς διέσχισε τὸ δωμάτιον ὡς μαινόμενος. Ἡ Λουδοβίκα συνέσφιγγε τὰ χεῖλη καὶ ἐπλησσε πάσῃ δυνάμει τὰ πλῆκτρα τοῦ κλειδοκυμβάλου. Αἰφνιδίως ὁμως ἔπαυσε, καὶ φέρουσα τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ προσώπου, ἀνελύθη εἰς κοπετὸν καὶ δάκρυα. Ὁ Ἀλέξης ἐπληξε τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ ποδὸς καὶ ἔρριψε βλέμμα ὀργίλον πρὸς αὐτήν. Ἡ μικρὰ συνωφρυσθή. Ἡ Ἄννα ἐξῆλθεν. Ἦτο δυσάρεστος καὶ λυπηρὰ σκηνή, μεγάλως δ' ἐπεθύμουν, ἂν τοῦτο ἦτο δυνατόν, νὰ λάβω σιωπηλῶς τὸν πῖλόν μου καὶ ν' ἀπομακρυνθῶ. Ἡ Λουδοβίκα ἐφάνη ἐνοήσασά με, καθόσον, ἐγερθεῖσα, με ἐπλησίασε λέγουσα: «Μὴ ταράσσεσθε, παρακαλῶ, δὲν εἶνε τίποτε, αἰφνιδία νευρικὴ ταραχὴ. Ὡς ἤξεύρετε, τὸ βιολίον προσ-

βάλλει πολύ τὰ νεύρα. Ὑπόκειμαι ὡς ἐκ τούτου συχνὰ εἰς παρομοίους παροξυσμούς».

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο παρετέθη ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Ἄννης λιτῆ τράπεζα, εἰς ἣν παρεκαθήσαμεν ἄνευ ὀρέξεως καὶ εὐθυμίας. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσεπάθουν ὁ Ἀλέξης ἢ ὁ Βέργερ νὰ ἐπαναγάγῃ δι' ἀστείότητων τὴν γενικὴν εὐθυμίαν, αἱ ἀστείότητές των ὅμως οὐδεμίαν εὐρισκὺν ἤχῳ. Τέλος ἤλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀποχωρήσεως. Ἡ Λουδοβίκα ἦτο κατὰ ταύτην ἐπιφυλακτικὴ καὶ ἀφηρημένη, ὁ δὲ Ἀλέξης μεστὸς ἐγκαρδιότητος. «Χαίρω τὰ μάλιστα διὰ τὴν εὐτυχὴ σύμπτωσιν τῆς γνωριμίας μας», εἶπεν. «ἐλπίζω δέ», ἐξηκολούθησε ῥίπτων ταχὺ βλέμμα ἐπὶ τῆς Λουδοβίκας, «ὅτι θὰ σὰς βλέπω συχνὰ ἐδῶ». Εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας φθάς, ἀνέπνευσα τέλος ἐλευθέρως ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανὸν τοῦ ἕαρος. Εἶχον λάβει ἀπόφασιν οὐδέποτε πλέον νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ οἶκίμα ἐκεῖνο.

Πλὴν ὁ ἄνθρωπος εἶνε παράδοξον ζῶον! Μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ καιροῦ μοὶ ἐφάνη ἀπρεπὲς νὰ διακόψω ὄλοσχερῶς τὰς ἐπισκέψεις μου. Ἡ Λουδοβίκα θὰ ὑπέθετε βεβαίως ὅτι προσεβλήθη ἢ ὅτι δυσηρεστήθη πικρῶς ἕνεκα τῆς ἐπισυμβάσεως σκηνῆς, ἧς κύριον πρόσωπον ἦν αὐτὴ ἢ ἡ ἰδία. Εἴτε ἡ ἰδέα αὕτη, εἴτε, ἂν θέλητε, καὶ ἐνδόμυχός τις ἐπιθυμία ὅπως τὴν ἐπανίδω, μὲ ὤθησε νὰ μεταβῶ πρῶϊαν τινὰ πρὸς ἐπίσκεψίν της. Τὴν εὐρον προτιθεμένην νὰ ἐξέλθῃ. — «Ἄ! Σεῖς, Κύριέ μου;» εἶπε παραχθεῖσα καὶ ἐκπλαγεῖσα συγχρόνως. «Χαίρω ὅτι ἤλθετε, ἐσκόπευον νὰ δώσω εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἐπιστολὴν δι' ὑμᾶς. Καθήσα τε! Εὐρίσκομαι», προσέθηκεν, «εἰς τὴν εὐάρεστον θέσιν νὰ σὰς ἀποδώσω τὸ ποσὸν ἐκεῖνο, ὅπερ τόσῳ καλοκαθάως μοὶ ἔδανείσατε. Ἰδοῦ!» Καὶ ἀνοίγουσα συρτάριον, ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ τὰ ἤδη ἔτοιμα χαρτονομίσματα καὶ μοὶ ἐνεχείρισε ταῦτα. Ἐλαβον τὸ δέμα καὶ ἔθεσα αὐτὸ εἰς τὸ θυλάκιόν μου. «Μετρήσατέ τὰ, παρακαλῶ», εἶπεν.

«Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι εἶνε σωστά. Ἀλλά,» προσέθηκα, ἐπειδὴ παρετήρησα, ὅτι ἐκινεῖτο ἀνυπομόνως, «Σὰς ἐνοχλῶ, εἴσθε ἔτοιμη νὰ ἐξέλθητε» «Μάλιστα, σπουδαίᾳ ὑπόθεσις. . . πλὴν. . .» — «Παρακαλῶ», εἶπον καὶ ἠγέρθη.

«Λοιπὸν χαίρετε, καὶ πάλιν καὶ πάντοτε χιλίας εὐχαριστήσεις». Οὐδεμίαν λέξιν, οὐδεμίαν πρόσκλησιν ὅπως ἐπανέλθω! Ἡ καρδία μου ἐπόνεσε, καθ' ὅσον μοῦ ἐφάνη, ὡς ἂν μὲ ἀπέπεμπεν ἤδη, ὅτε ἐξεπλήρωσε τὴν πρὸς ἐμὲ ὑποχρέωσίν της. Ἄμα ἔφθασα εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ἠσθάνθη παρὰδοξον αἶσθημα λύπης, νομίζω δὲ μάλιστα ὅτι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μου εἶχον ὑγρανθῆ.

Ἐσιώπα βυθισθεὶς εἰς χάος ἀναμνήσεων. Μετ' ὀλίγον δ' ἐπανάλαβεν: «Ἡμισυ σχεδὸν ἔτος παρήλθεν, ἐγὼ δ' εἶχον σχεδὸν λησμονήσει τὰ πάντα. Ἐνίοτε μόνον ἐνεθυμούμην, ὡς ἐν ὄνειρῳ, τὴν εὐγενῆ μορφήν τῆς Βιολιστρίας ὅπως ἐντὸς ὀλίγου πάλιν τὴν λησμονήσω. Ἡμέραν τινὰ, λίαν πρῶϊ, ἐκρούσθη ὁ κῶδων τῆς κατοικίας μου. Δὲν ἔχω ὑπηρέτην, καὶ ἐπομένως ὄφειλον ν' ἀνοίξω μόνος. Τὸ ἔπραξα. . . πρὸ ἐμοῦ δ' ἴστατο ἡ Λουδοβίκα. Τοσοῦτον ἐξεπλάγην ἐπὶ τῇ θεᾷ της, ὥστε ἔχασα ὀλοτελῶς τὴν παρουσίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐβλεπον ἐπὶ τινὰ λεπτὰ χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ τῇ ἀπευθύνω. Τέλος συνῆλθον, καὶ τότε ὠδήγησα αὐτὴν ἀμέσως εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ σοφᾶ, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ὑμεῖς τώρα κάθησθε.

«Συγγιᾶρήσατε», εἶπε μετὰ τινὰ ἀγωνίαν, «διὰ τὴν ἐνόχλησιν. Μοῦ ἐδείξατε ὅμως ἀπαξ τοσαύτην συμπάθειαν, ὥστε τολμῶ καὶ ἐκ δευτέρου νὰ ζητήσω τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν βοήθειάν σας».

«Εἶμαι ὄλος εἰς τὰς διαταγὰς σας», ἀπήντησα πλήρης ἀνυπομονησίας.

«Τώρα πρόκειται περὶ συνδρομῆς διαφόρου ὄλως φύσεως», εἶπε ταχέως, «περὶ πράγματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου κρέμαται ὅλη ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς μου» «Μὲ τρομάζετε. . .»

«Πρὶν ἢ σὰς ἐκθέσω τὴν παράκλησίν μου, εἶμαι ἠναγκασμένη ν' ἀναδράμω εἰς τὸ παρελθόν. Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ ἀκροασθῆτε εὐμενῶς». Ἐκαθέσθη ἀπέναντι αὐτῆς. Ἀναπνεύσασα βαθεῶς, ἐξηκολούθησεν. «Εἶμεθα αἱ ὀρφναὶ μουσικοδιδασκάλου, ὅστις ὅτε ἐξῆ ἀπῆλαυνεν ἰδιαιτέρως φήμης καὶ συνήθριζε περὶ ἑαυτὸν μέγαν ἀριθμὸν μαθητῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς μᾶλλον διακεκριμένας κοινωνικὰς τάξεις. Μεταξὺ τούτων συγκατελέγετο καὶ τις ὀνόματι Ἀλέξης. Οὗτος κατεῖχε βαθεῖαν καὶ εὐχρον φωνήν, ἐδιδάσκετο δὲ τὴν ὠδικὴν παρὰ τοῦ πατρός μου, χάριν διασκεδάσεως. Ἡ οἰκογένειά του, ῥωσικῆς καταγωγῆς ἐγκαταλιπούσα τὰς Ἡγεμονίας, ἐνθα ἀπὸ πολλοῦ ἐν πλούτῳ καὶ τιμῇ ἔζη, μετώκησεν ἐνταῦθα, ἀντιπροσωπεύουσα μέγαν ἐμπορικὸν οἶκον. Νέος ἔτι ὢν, ἀπεστάλη εἰς Παρισίους, ὅπως ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν φιλικοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου ἐπιδοθῆ εἰς τὸ ἐμπόριον, μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἀνεκλήθη, καθόσον ἐπεισθησάν ὅτι οὐδεμίαν εἶχε κλίσιν πρὸς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, εἶχε δ' ἀφιερωθῆ κυρίως εἰς τὰς διασκεδάσεις τῆς μεγάλης ἐκείνης πρωτευούσης. Οἱ συγγενεῖς του ἐφρόντιζον ὅπως ἀποκαταστήσωσιν αὐτὸν ἄλλως, τότε δ' ἤλθε τὸ πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν μας. Ἡμῖν τότε μόλις δεκαεξαέτις, ἡ ἀδελφή μου Ἄννα νεωτάτη, ἡ δὲ Μιμῆ ὄλως παιδίον. Ἡ σπανία τοῦ ὠραιοῦτός, τὸ χαρῆν καὶ ὑπερήφανον τοῦ χαρακτῆρός του, τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν λόγων του, δι' ὧν μετ' ὀλίγον μοὶ ἐξεμυστηρεύθη τὸν διακαῆ ἔρωτά του, ἐδέσμευσαν τὴν τότε παιδικὴν ἔτι καρδίαν μου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου τῷ ἀνήκον ψυχῇ τε καὶ σώματι. Πολὺ ἀπέχουσα τοῦ νὰ διακρίνω τότε, ἔστω

καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, τὸ ὀλέθριον τοιαύτης σχέσεως, ἡδυνάμην νὰ παραδοθῶ τόσῳ εὐκολώτερον εἰς τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην μέθην, ὅσῳ ἢ μὲν μήτηρ μου εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποθάνει, ὁ δὲ πατήρ μου, ὅστις ἦτο, ὡς τώρα ἐννοῶ, διὰ τοιαῦτα πράγματα τρομερὰ μύωψ, δὲν μὲ ἐβλεπε διόλου. Ἡμέραν τινὰ παρουσιάσθη ὁ Ἀλέξης ἐν λαμπρᾷ στολῇ καὶ μοὶ ἀνεκοίωσεν, ὅτι οἱ γονεῖς του ἀπεφάσισαν ὅπως ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ στρατικὸν στάδιον. Ἐπέτυχεν ἀμέσως θέσιν ἀξιωματικῆ ἐν τῷ ἰππικῷ καὶ ὤφειλε νὰ μεταβῇ ἀμετακλήτως εἰς τὸ σύνταγμα του, ὅπερ διαμένει ἐν Οὐγγαρία. Αὐτὸς ἦτο ὁ πρῶτός μας χωρισμός. Ἐπειδὴ καθ' ἐκάστην ἀντηλλάσσομεν τὰς θερμότερας τῶν ἐπιστολῶν καὶ ὁ Ἀλέξης μου ἤρχετο πρὸς ἐπίσκεψίν μου συχνὰ καὶ πάντοτε, ὅτε ἦτο δυνατόν, δὲν ἠσθάνθη καθόλου τὴν ἀπουσίαν του, ἴσως δὲ μάλιστα αὐτὴ καὶ ἠύξανε τὸ θέλητρον τοῦ ἔρωτός μας. Καὶ τότε ἀκόμη, ὅτε αἱ πρὸς ἐμέ ἐπιστολαὶ του καὶ αἱ ἐπισκέψεις του αὐταί, ἤρχισαν νὰ γίνωνται βραχυτέρας καὶ σπανιώτερας, δὲν ἐταράχθη παντάπασιν ἢ ἰσορροπία τῆς ζωῆς μου. Ἦμην βεβαία, ὅτι ἐξωτερικὰ μόνον αἴτια τὸν ἠνάγκαζον πρὸς τοῦτο, καὶ περιέμενον ἡσύχως τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ ἐπανήρχετο πρὸς ἐντάμωσίν μου. Τοῦτο καὶ συνέβη μετ' οὐ πολὺ. Ἦλθε πολιτικὰ ἐνδεδωμένος καὶ εἶπεν ὅτι ἐχόρτασε καὶ ἐβαρύνθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, καὶ ὅτι προτίθεται τώρα νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν τέχνην. Τὸ ἀληθές ὅμως ἦτο ὅτι ἕνεκα τῆς τάσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς σπατάλην καὶ τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ εἶχον παρατηρήσει, ἂν καὶ δὲν ἐθεώρουν αὐτὴν διόλου ἐπιζήμιον, ἔκαμε μεγάλα χρέη, ἅτινα τὸν ἠνάγκασαν νὰ παραιτηθῇ. Δὲν τὸ εἶχον μάθει, πλὴν καὶ ἂν τὸ ἐμάνθανον, τοῦτο δὲν θὰ ἤλάττου τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην μου. Ἐξηκολούθησε τότε νὰ σπουδάζῃ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ πατρὸς μου, πρὸς ὃν ἐφέρετο ὡς πρὸς μέλλοντα πενθερόν, σκοπῶν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ μελόδραμα. Κατῶρθωσε ταχέως νὰ συμπεριληφθῇ εἰς θίασον μικροῦ τινος θεάτρου, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ψάλῃ μετ' ἐπιτυχίας καὶ εἰς μεγαλείτερα θεάτρα, προσκληθεὶς μάλιστα καὶ εἰς Λονδίνον πρὸς τοῦτο. Ἐν τῷ μεταξύ μοὶ ὑπέδειξαν ὅτι ἔπρεπε νὰ παύσω πᾶσαν μετὰ τοῦ Ἀλέξη σχέσιν. Μοὶ ἔλεγον, ὅτι ἦτο ἐλαφρὸς καὶ ἀσυνείδητος ἄνθρωπος, ὅτι θὰ καταστρέψῃ τὴν οἰογένειάν του, ὅτι εἰς ἕκαστον τόπον, ὅπου μετέβαινε, συνῆπτε σχέσεις μετὰ γυναικῶν, καὶ ὅτι διῆγε ζωὴν, ἣτις θὰ εἶχε διὰ τὸ μέλλον του τὰ χειρίστα ἀποτελέσματα. Ἀνεγνώρισκα ὑφ' ὅλας τὰς ἀνακοινώσεις ταύτας κρυπτομένην αἰσχρὰν συκοφαντίαν καὶ ποταπὰ σχέδια ἀντιπάλων ὀρεγομένων τὴν χεῖρά μου, τοὺς ὁποίους ἀπέπεμψα μετ' ἡσύχου ὑπερηφανείας. Ἦμην περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ μακρὰν διακείμεντος πεπεισμένη· ἂν δ' οὗτος ἐνίοτε χάριν ἀστειότητος εἰς τὰς ἐπιστολάς του ἐμνημόνευε τῶν ἐπιτυχιῶν του παρὰ τῷ ὠραίῳ φύλῳ, ἀφ' ἐτέρου ὅμως πάντοτε μοὶ ἐνέπνεε τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ μὲ καλέσῃ παρ' ἐαυτῷ ἅμα ἐπιτυχῶν διαρκῶς

ἀσφαλοῦς θέσεως. Ἡμέραν τινὰ, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν καιρὸν οὐδὲν περὶ αὐτοῦ εἶχον μάθει, ἀφίκατο αἰφνιδίως! Ἄλλ' εἰς ὁποίαν κατάστασιν! Ἀσθενής, ἐλεεινός, καταβεβλημένος—ζῶσα εἰκὼν ἀνδρικῆς ἀθλιότητος. Εἶχε χάσει τὴν φωνὴν του, δανεισταὶ τὸν παρηκολούθουν, οἱ γονεῖς του εἶχον ἀποθάνει ἀφοῦ ἐθυσίασαν χάριν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν περιουσίαν των, αὐτὸς δὲ δὲν εἶχε ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. Τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἀγαπῶ τόσον», προσέθηκε μὲ τρέμουσαν φωνήν, «ὥστε οὐδεμίαν σημασίαν ἔδωκα εἰς ὅλα ταῦτα καὶ ἦμην εὐτυχесτάτη ἔχουσα αὐτὸν πλησίον μου. Ὁ πατήρ μου εἶχεν ἐν τοσοῦτῳ ἀποθάνει καὶ αὐτὸς ἐγκαταλιπὼν εἰς ἐκάστην ἐξ ἡμῶν μικρὰν κληρονομίαν. Ἄν καὶ αὕτη δὲν ἦτο σημαντικὴ, ἡ μερίς μου ὅμως ἤρκεσεν ὅπως τὸν ἀπαλλάξῃ τῶν μᾶλλον κατεπειγουσῶν ἀνάγκων. Ἐνωφίασε τότε κατοικίαν πλησίον μας, τὸν ἐνοσήλευσα, τὸν περιεποιήθη, οὐδεμίαν δ' ἔδιδον προσοχὴν εἰς τὰ περὶ ἀποκαταστάσεως φανταστικά του σχέδια. Διὰ τῆς τέχνης μου, τὴν ὁποίαν ἤρχισα μετὰ τῶν ἀδελφῶν νὰ ἐξασκῶ δημοσίᾳ, εὔρον νέαν πηγὴν εἰσοδημάτων, οὕτω δ' ὅλα θὰ ἔβαινον κατ' εὐχὴν, ἂν μὴ μετὰ τὴν ἐντελῆ του ἀνάρρωσιν ἐκυριεύετο ἐκ νέου ὑπὸ τῆς ἀκατανίκητου ἐλαφρότητος καὶ τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν σπατάλην κλίσεώς του. Ἐκαμε καὶ πάλιν χρέη, ἅτινα μοὶ ἔκρυπτε μὲν κατ' ἀρχὰς ἐγὼ δὲ πάντοτε ἐξώφλου, μέχρις οὗ δὲν μοὶ ἦτο πλέον δυνατόν, καὶ ἐκεῖνος ἐκινδύνευε νὰ κληθῇ πρὸ τοῦ δικαστηρίου... Κατὰ τὰς τρομερὰς ἐκείνας ἡμέρας Σεῖς, Κύριε, τὸν ἐσώσατε».

Ἐπῆλθε μικρὰ σιωπὴ ταύτην διακόπτουσα ἐξηκολούθησεν ἡ Λουδοβίκα μετὰ συγκεκινημένης φωνῆς: «Καὶ πρότερον παρετήρησα... ἐνόμιζον τοῦλάχιστον ὅτι μετὰ τοῦ Ἀλέξη καὶ τῆς μικρᾶς μου ἀδελφῆς ἤρξατο ἀναπτυσσομένη κλίσις τις. Δὲν ἤθελον ὅμως νὰ πεισθῶ περὶ τούτου. Ἐν τῇ μεγάλῃ μου μάλιστα βλακείᾳ καὶ ἐβοήθηον τὴν κλίσιν ταύτην κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπὸ σκοποῦ παρέβλεπον πολλὰ, ἵνα ἀποφύγω τὴν κατηγορίαν μωρᾶς ζηλείας. Δὲν θὰ ἔφθανον δὲ ἴσως ποτὲ τὰ πράγματα εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, εἰς ὃ εὐρίσκονταὶ σήμερον, ἂν ἡ κατάστασις τοῦ Ἀλέξη δὲν μετεβάλλετο, ὡσεὶ διὰ μαγικῆς ράβδου. Ἐνεκα τῶν παλαιῶν του γνωριμιῶν ἤρξατο συναναστρεφόμενος μετὰ νέων εἰς ὑψηλὰς κοινωνικὰς τάξεις ἀνηκόντων, καὶ προσπαθούτων νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ὡς μεσίτην πρὸς πορισμὸν μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν. Οὗτος ἐν γνώσει τοῦ ἀξιοπίστου ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ εὔρη τοκογλύφους προθύμους πρὸς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ἀποφερούσας αὐτοῖς καταπληκτικὸν κέρδος. Ἐπειδὴ δὲ μερικαὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων εἶχον ἐπιτύχει λαμπρά, ὁ Ἀλέξης κατέστη ἀναπόφευκτος καὶ περιζήτητος σύμβουλος τῶν ἐπὶ τοῖς προλεχθεῖσιν ὄροις δανειζόντων καὶ δανειζομένων χρήματα. Τὸ δωμάτιόν του ἦτο διαρκῶς πλήρες ἐπισκεπτῶν, ἐρχομένων πρὸς ἀναζήτησίν του ἐντὸς μεγαλοπρεπῶν ὀχημάτων. Ἐκέρδιζεν ὑπερβαλλόντως με-

γάλα ποσά. Οὕτω θὰ εἶχεν ἤδη ἀποκτήσει ἀρκετὰ καλὴν περιουσίαν, ἂν κατώρθου νὰ παραιτηθῆ τῆς πρὸς τὴν σατάλην κλίσεώς του. Ἀντὶ τούτου ἐνφύκασεν ἀμέσως οἶκημα εἰς ἀριστοκρατικὴν ὁδόν, διότι τοῦτο, ὡς ἔλεγε, τῷ ἐπέβαλλον τὰ συμφέροντα τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Πρὸς τούτοις μὲ παρημέλει προφανῶς, κρύφα περιποιούμενος τὴν Μιμήν, μετὰ τῆς ὁποίας καὶ κατώκουν, καθόσον ἡ ἄλλη ἀδελφὴ ὑπανδρεύθη εἰς τὸ ἀναμεταξὺ τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ μοὶ εἶπεν Μιμή, ὅτι προτίθεται νὰ φύγη ἀφίνουσά με μόνην ὁ Ἀλέξης, εἶπε, θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν συντήρησίν της. Ταπεινωθεῖσα, παράφορος ὑπὸ λύπης καὶ ὀδύνης, ἔσπευσα πρὸς αὐτόν. Μὲ ὑπεδέχθη ψυχρῶς καὶ ἐν ὀλίγοις μοὶ ἐγνώρισεν, ὅτι δὲν μὲ ἀγαπᾷ, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ δὲν δύναται πλέον νὰ μὲ ἀγαπήσῃ, καὶ ὅτι οὐδεὶς λόγος ἠδύνατο πλέον νὰ γείνη περὶ στενωτέρου τινὸς συνδέσμου μεταξὺ τῶν δύο μας. Δύναται νὰ εἶνε φίλος μου καὶ θέλει ἐξακολουθήσῃ πράττων ὅ,τι τοῦ ζητήσω. Ὅτε δ' ἐγὼ περίλυπος καὶ κλαίουσα ἐρρίφθην πρὸ τῶν ποδῶν του, περιεπτύχθη τὰ γόνατά του καὶ ἐξώρκισα αὐτὸν νὰ μοὶ χάρισῃ ἐκ νέου τὴν καρδίαν του καὶ νὰ παραιτηθῆ τῆς ἀτίμου καὶ τοκογλυφικῆς ἐπιχειρήσεως, ἣτις θὰ τὸν ὠδήγει ἀναμφιβόλως εἰς τὸ βράαθρον... , μὲ ἀπώθησε βαναύσως ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἠπέλησεν ὅτι θὰ μὲ ἐκδιώξῃ!!» Λέγουσα ταῦτα, κατελήφθη ὑπὸ σπασμωδικῶν κλαυθμῶν καὶ ἔπεσεν ἄφωνος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

«Αὐτὰ ὅλα εἶνε πολὺ λυπηρά,» εἶπον μετὰ τι διάλειμμα· «πλὴν ἐγὼ τί δύναμαι... τί με ἐπιτρέπεται νὰ πράξω;»

«ὦ! τὸ πᾶν!» ἀπήντησεν ἀπομάσσουσα βιαίως τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὰς παρειάς της. «Τὸ πᾶν, ἀρκεῖ νὰ ἔχητε τὴν θέλησιν.» Ἐπειδὴ δὲ παρετήρησεν ὅτι δὲν ἔδιδον πίστιν εἰς τὰ λεγόμενά της, ἐξηκολούθησε μετὰ ζήσεως. «Πρέπει νὰ ἠξεύρετε, ὅτι μ' ὄλην τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον σκληρότητά του εἶνε μαλακῆς φύσεως, φύσεως, ἣτις δύναται νὰ καθοδηγηθῆ. Παρ' ὄλην τὴν ἐλαφρότητα καὶ μεθ' ὅλας τὰς πλάνας του, βεβαιώθητε, ὅτι εἶνε ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῆ ἀκόμη εὐγενῆ αἰσθήματα. Εἶμαι βεβαία, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἔφθανεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἂν δὲν ἐμπεθύσκετο ἀπὸ τὴν τωρινὴν εὐτυχίαν του καί,» προσέθηκε σιγαλά, «ἂν δὲν παρεσύρετο διὰ τεχνασμάτων τῆς ἀδελφῆς μου. Ἄν εὐρεθῆ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὑπολήπτεται καὶ εἰς τὰ λεγόμενα τοῦ ὁποίου δίδει πίστιν, οὗτος δὲ καταδείξῃ αὐτῷ τὸ ἀναξιοπρεπὲς τῆς θέσεώς του, τὸ σκληρὸν τῆς διαγωγῆς του, δὲν ἀμφιβάλλω παντάπασιν, ὅτι τότε θέλει συνέλθει καὶ ὅτι θὰ τὸν ἐπανακτῆσω».

«Νομίζετε;... Πλὴν καὶ οὕτως ἂν ἔχωσι τὰ πράγματα, πόθεν εικάζετε, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τοιαύτην ἐπιρροήν;»

Τὸ ἠξεύρω! Δὲν τὸν ἤκουσά ποτε νὰ ὁμιλῇ περὶ ἀνθρώπου μετὰ μεγα-

λειτέρου ἐνθουσιασμοῦ καὶ σεβασμοῦ... μετὰ θαυμασμοῦ δύναμαι νὰ εἶπω. Εἶχε διίδει, ἐξηκολούθησεν ἐρυθριῶσα, «ἐν ὑμῖν ἀμέσως ἰδιότητα, ὡς ἐγὼ τότε, ἐνεκα τῆς ψυχικῆς ταραχῆς, εἰς ἣν καὶ διηνεκῶς εὕρισκόμεν... , δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρω καὶ δεόντως νὰ ἐκτιμῆσω. Καὶ τώρα... εἶμαι ἠναγκασμένη νὰ σᾶς κάμω ἐξομολόγησιν, ἣτις μὲ κατασιχνεύει, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν δύναμαι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ ἀποσιωπήσω. Θὰ ἐνθυμήσθε βεβαίως, ὅτι ὅτε ὑμεῖς ἐξεφράσατε, δὲν θέλω νὰ εἶπω τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλ' ὀπωσδήποτε τὴν εὐχὴν ὅπως μ' ἐπανίδητε, θὰ ἐνθυμήσθε λέγω, ὅτι κᾶπως ἐταράχθη. Δὲν ἤθελον νὰ διεγείρω οὔτε ἐλπίδας, οὔτε πόθους, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐκπληρώσω. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὅμως στιγμὴν μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἐξαναγκάσω τὸν Ἀλέξην νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀξίαν μου, δι' ὑμῶν νὰ... τὸν κάμω, ἵνα ἐκφρασθῶ εἰλικρινῶς, νὰ ζηλοτυπήσῃ. Ὅτε ὅμως ἐνόησα, ὅτι διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου μου τούτου ἐπῆλθεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίστροφον τοῦ ποθουμένου, κατηράσθη κατὰ διάνοιαν τὴν ἰδέαν μου ταύτην καὶ ἤρχισα τρέφουσα μῦσος ἐναντίον ὑμῶν, μῖσος, ὅπερ τόσῳ μᾶλλον ἠῤῥανεν, ὅσῳ καταφανετέρον ἐξεδηλοῦτο ὁ πρὸς ὑμᾶς σεβασμὸς του». Ταῦτα εἰπούσα ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, διευθύνουσα δὲ τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ἔδαφος ἐφαίνετο ὡσεὶ περιμένουσα τὴν ἀπὸ τοῦ στόματος δικαστοῦ ἀνάγνωσιν καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Ἐσιώπησα.

«Τώρα θὰ μὲ περιφρονήσῃτε βεβαίως,» εἶπε μόλις ἀκουομένη.

«Ποσῶς», ἀπήντησα. «Τούναντίον, Σᾶς ἐκτιμῶ ὑπὲρ ποτε». Ὅ,τι δ' εἶχον εἰπεῖ δὲν ἦτο ἀπλῆ φράσις. Τόσῳ σπανίως εὕρισκει τις εἰς τὰς γυναῖκας ἐν γένει τὴν εἰλικρινείαν, ὥστε βαθύτατα ἐξεπλάγη καὶ συνεκινήθη ἐπὶ τῇ ἀδόλῳ ταύτῃ ἐξομολογήσει, ἂν καὶ αὕτη οὐδόλως ἦτο εὐχάριστος δι' ἐμέ. «Ναί, Λουδοβίκ,» ἐξηκολούθησα, «Σᾶς ἐκτιμῶ καὶ Σᾶς σέβομαι πολὺ. Καὶ διὰ νὰ Σᾶς ἀποδείξω δὲ τοῦτο, θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Ἀλέξην.» Ἐκινήθη ὡσεὶ θέλουσα νὰ γονατίσῃ πρὸ ἐμοῦ. Ἠγέρθη. «Μὴ περιμένετε ὅμως πολλά! Ἐννοεῖτε, ὅτι οὐδ' εἰς ξένους ὑποθέσεις ν' ἀναμιχθῶ δύναμαι, οὔτε δ' ἀφ' ἐτέρου νὰ παίζω τὸ πρόσωπον μεσίτου τοῦ ἔρωτος. Μεθ' ὅλα ὅμως, ὅσα μοῦ ἐξεθέσατε, μοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμεύσω ἐν ὅλῃ τῇ σοβαρότητι ὡς σύμβουλος τοῦ Ἀλέξην καὶ νὰ τὸν καταστήσω προσεκτικόν. Τοῦτο δὲ θέλω πράξῃ μετὰ χαρᾶς».

«ὦ! τώρα εἶνε ὅλα πάλιν καλά!» ἀνέκραξε ζωηρῶς καὶ μόλις δυναμένη νὰ καταπιεῖ τὴν χαρὰν της· «τώρα ἐσώθη! Ἐν ἔτι! Σᾶς εἶπον πρότερον ὅτι ὑπέκυψεν εἰς τὰ τεχνάσματα τῆς ἀδελφῆς μου. Ἄν ἤμην βεβαία ὅτι ἐκεῖνη τὸν ἀγαπᾷ, ὅτι τὸν ἀγαπᾷ πιστῶς, εἰλικρινῶς καὶ ἀληθῶς... ἴσως... ἀλλὰ μόνον ἴσως... θὰ διενοοῦμην νὰ ὑποχωρήσω. Καὶ ὅμως Σᾶς λέγω: δὲν τὸν ἀγαπᾷ!»

«Σᾶς πιστεύω», ἀπήντησα.

«Μοῦ εἶνε δύσκολον νὰ τὸ εἶπω . . . καὶ ὅμως πρέπει ! ἂν καὶ εἶνε τόνονεα, εἶνε σκληροκάρδιος, ψύστρια καὶ πικροῦργος, τὸ μόνον δ', ὅπερ ἐπιθυμεῖ, εἶνε τὸ ν' ἀρέσκη, τὸ νὰ τὴν θαυμάζωσι. Θὰ τὸν καταστήσῃ δυστυχῆ καὶ θὰ τὸν ὠθήσῃ διὰ τῆς κινδυνώδους ὁδοῦ, ἣν τώρα βαδίζει, εἰς τὸ βάραθρον. . .»

«Εἶμαι πληρέστατα περὶ τούτου πεπεισμένος, πλὴν θὰ θελήσῃ ἄρα γε νὰ πεισθῇ καὶ ἐκεῖνος ;»

«Ἐδοκίμασα, πλὴν τοῦτο τὸν ἠρέθισε τρομερά».

«Δέν ἦτο φρόνιμον, δι' ὃ πρέπει ἐγὼ νὰ προσέξω πολύ.»

«Ὁμιλήσατε, ἐνεργήσατε ὅπως Σᾶς φωτίσῃ ὁ Θεός. Εἶμαι πεπεισμένη, ὅτι θέλετε διευθύνει πάντα κατ' εὐχὴν. Καὶ παρακαλῶ πολύ . . ., θὰ ὑπάγητε αὔριον ἀμέσως πρὸς ἐντάμωσίν του ; Ἐνωρίς, ὅπως τὸν εὔρητε ἔτι κατ' οἶκον . . . καὶ θὰ μὲ εἰδοποιήσῃτε ἀμέσως» Ταῦτα εἰπούσα ἠγέρθη.

«Θὰ τὸ κάμω, ἀλλ' ἄπαξ ἔτι Σᾶς λέγω, μὴ περιμένετε πολλά». Τὴν συνώδευσα ἐξερχομένην . . . Ὅτε ἔμεινα μόνος, ἐπῆλθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἀντίδρασις. Ἐβλεπον ἐμαυτὸν ἀναμιχθέντα εἰς ὑπόθεσιν, κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὁποίας δυνατὸν αἰ ἐνεργεῖαί μου νὰ ἐξελαμβάνοντο ὡς ὑποπτοι καὶ ἀμφίβολοι, εἰς ὑπόθεσιν τέλος, περὶ τούτου δὲ ἐπειθόμην ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἤτις οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ τελειώσῃ καλῶς. Δεδόσθω, ὅτι αἰ πρῶται σχέσεις ἀποκαθίσταντο ἐπὶ πόσον θὰ ἠδύνατο αὐταὶ νὰ διατηρηθῶσιν ἀναλλοίωτοι μεταξὺ τοιούτων ἀνθρώπων ; . . . Ἐπειδὴ ὅμως εἶχον ὑποσχεθῆ τὴν συνδρομὴν μου εἰς τὴν πτωχὴν καὶ ἀπηλπισμένην ἐκείνην γυναῖκα, διηυθύνθη τὴν ἐπομένην πρωΐαν πρὸς τὸ οἶκημα τοῦ Ἀλέξη . . . Ὁδηγηθεὶς ὑπὸ ὑπηρέτου, εἰσῆλθον εἰς τὸ γραφεῖόν του. Ἐῦρον αὐτὸν προγευματίζοντα καὶ καπνίζοντα μακρὰν καπνοσύριγγα. Ἐκπλαγεὶς ἀνεσκίρτησε, μὲ ὑπεδέχθη δὲ λίαν φιλοφρόνως. «Κύριέ μου,» εἶπε, «ποία περίστασις μοὶ παρέχει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ Σᾶς ἴδω εἰς τὸν οἶκόν μου ; . . Ὡς βλέπετε προγευματίζω . . . ἔτι. Ἐπιθυμεῖτε καφέν, τέϊον, σοκολάταν. . .»

Ἐρνήθη ἐν εὐχαριστήσας.

«Τοῦλάχιστον ἐν σιγάρων» καὶ ἀνοίγων πολυτελέστατον σκῦτινον κιβώτιον : «Προμήθεια ἐξ Ἀβάνης κατ' εὐθεῖαν», προσέθηκε μᾶλλον ἀφηρημένος ἢ ἐπαϊρόμενος.

Μὴ θέλων νὰ ἀρνηθῶ, ἔλαβον ἐν τῶν σπανίων ἐκείνων σιγάρων, ἐνῶ ὁ Ἀλέξης προθύμως μοὶ προσέφερε πῦρ.

Ἀφοῦ ἀμφότεροι ἐκαθέστημεν, «Κύριέ μου», ἤρχισα, «δέν νομίζω ν' ἀπατώμαι παραδεχόμενος ὅτι ὀπωσδήποτε μαντεύετε τὸν λόγον τῆς ἐπισκέψεώς μου.»

«Ναί, ἂν θέλητε νὰ μὲ ὀνομάσητε οὕτω, ἂν καὶ θὰ ἦτο ὀρθότερον ἂν

ἐλέγετε, ὅτι ἔρχομαι τῇ παρακλήσει τῆς δεσποινίδος Λουδοβίκας Μάνσφελδ, ἣτις εἶνε λίαν δυστυχῆς.»

«Πταίει μόνη της!» ἀνεφώνησε· «τῇ ἐξέθηκα τὰ πάντα, τῇ προέτεινα τὰ ὀρθότερα τῶν πραγμάτων. Πλὴν δέν θέλει ν' ἀκούσῃ τίποτε, δέν θέλει νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τὰ αἰσθήματα εἶνε παροδικὰ καὶ ὅτι νέαι ἐντυπώσεις ἀπαιτοῦσι καὶ αὐταὶ τὰς θυσίας των. . .»

«Κύριέ μου,» διέκοψα, «δέν σκέπτεσθε καθόλου ὀρθῶς, ἀπαιτοῦντες παρ' ἀγαπώσης γυναικὸς νὰ εὔρη φυσικὸν καὶ εὐνόητον ἐκεῖνο, ὅπερ εἰς ὑμᾶς, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἐμέ, φαίνεται τοιοῦτο. Ἀπαιτοῦντες τοῦτο, ἀπαιτεῖτέ τι ὑπεράνθρωπον. Βεβαίωθητε ὅτι ἡ Λουδοβίκα Σᾶς ἀγαπᾷ.»

«Ναί, μάλιστα,» εἶπεν ἀνυπομόνως, «μὲ ἀγαπᾷ, τὸ γνωρίζω . . . καὶ ἐγὼ τὴν ἠγάπησα θερμῶς, πολὺ θερμῶς. Ὡ! «ἐξηκολούθησεν ὡσεὶ ἀναπολῶν τὸ παρελθόν, «δέν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε πόσον ὠραία, πόσον θελακτικὴ ἦτο ! Οἱ ὀφθαλμοὶ της, τὸ ἀνάστημά της, αἱ χεῖρές της καὶ οἱ πόδες . . . καὶ τώρα ἀκόμη εἶνε ὠραία πρὸς δὲ καὶ καλὴ, λαμπρὰ φύσις. . . Οὐδεμίαν τῶν ἀδελφῶν της δύναται, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτήν. . .»

«Λοιπὸν. . .»

«Λοιπὸν . . . καὶ ὅμως δέν τὴν ἀγαπῶ πλέον, δέν δύναμαι πλέον νὰ τὴν ἀγαπήσω ! Εἶνε πάντοτε ἡ αὐτὴ ! Πάντοτε ἡ αὐτὴ ἀφοσίωσις, ἡ αὐτὴ τρυφερότης, πάντοτε αἰ αὐταὶ περιπαθεῖς ἐκφράσεις. Ἡ μόνοτονία αὐτῆ ἐπιδρᾷ ἐνοχλητικῶς. Ἰδέτε ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀδελφὴν της Μιμὴν. . . παράξενον, περίεργον πλάσμα, πλήρες ὅμως πνεύματος, πλήρες ζωῆς καὶ ἀστείότητος . . . θελακτικὸν διαβολάκι.»

«Τὸν τελευταῖον τοῦτον χαρακτηρισμὸν ἐξελέξατε ἐξαισιῶς», ἀπήντησα ἠσυχῶς . . . «Πλὴν νομίζετε ὅτι ὅλα ταῦτα Σᾶς δίδουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψῃτε γυναῖκα, ἣτις Σᾶς ἀγαπᾷ πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς καὶ ἣτις τὸ πᾶν ἐθυσίασε δι' ὑμᾶς ;» Ἠγέρθη ὡσεὶ ὑπὸ ἐλατηρίου ἀνατιναχθεὶς : «Ναί !» εἶπε διὰ ταχέων βημάτων τὸ δωμάτιον διασκελίζων, «ναί, μοῦ ἐθυσίασε πολλά, τὸ πᾶν. Ἠξέυρω τί ἐννοεῖτε. Πλὴν διατί τὸ ἔκαμε ; ! Δέν τὸ ἀπήτησα. Ἐπρεπε νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ παραδοθῶ εἰς τὴν τύχην μου. Ἐκτὸς τούτου . . . ἐτακτοποίησα πᾶν ὅ,τι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἠδύνατο νὰ τὴν πιέξῃ ἢ νὰ τὴν ἀνησυχῇ. Τῇ ὑπεσχέθη ὅ,τι λαμπρότερον ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ. Πλὴν ἀπέριψεν ὅλα, προτιμῶσα νὰ ζῆσῃ δίδουσα μαθήματα μουσικῆς. Ὅ,τι ἀπαιτεῖ εἶνε ἀγάπη καὶ πάλιν ἀγάπη . . . αὐτὴν δέν δύναμαι νὰ τῇ τὴν δώσω.»

«Τότε εἶχετε τὸ καθήκον βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, τρυφερῶς καὶ ἐπιφυλακτικῶς νὰ ἀνκοινώσητε εἰς τὴν Λουδοβίκαν τὴν κατάστασίν Σας καὶ τὰς ιδέας Σας, μετὰ τῶν ὁποίων βεβαίως δέν θὰ ἐκηρύσσειτο ἀμέσως

σύμφωνος. Οὐδέποτε δ' ἔπρεπε ν' ἀπωθήσῃτε τὴν δυστυχῆ τὴν τὴν σκληρῶς καὶ νὰ τὴν ἀπειλήσῃτε διὰ τρόπου ἡμιστά εὐλαβοῦς.»

«Τὸ ἔπραξα διότι ἐξέλεξεν ἀπρεπῆ μέσα, ὅπως, ἐκβιάζουσα με, ἐπανακτῆσῃ τὴν ἀγάπην μου. Ἐξηυτέλισε τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐνώπιόν μου καὶ προσεπάθησε νὰ διεγείρῃ ἐν ἐμοὶ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἡ Μιμῆ δὲν με ἀγαπᾷ».

«Καὶ ἂν εἶχε δίκαιον;» εἶπον σοβαρῶς;

Ἔμεινεν ἀκίνητος.

«Ὁμιλεῖτε ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν Λουδοβίκαν», εἶπε.

«Κύριέ μου», εἶπον ἐγειρόμενος καὶ πρὸς αὐτὸν διευθυνόμενος, «εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ διάβημά μου σᾶς δίδει κάπως τὸ δικαίωμα νὰ ἀμφιβάλλητε περὶ τῆς ἐντελοῦς εἰλικρινείας τῶν λεγομένων μου. Πλὴν, ἂν ἠδύνασθε ν' ἀναγνώσῃτε ἐν τῇ ψυχῇ μου, ἠθέλετε πεισθῆ, ὅτι λίαν τιμίως ἐνεργῶ καὶ ὑπὲρ τῆς Λουδοβίκας καὶ ὑπὲρ ὑμῶν. Τὸ ἐπαναλαμβάνω. Ἡ Μαρία Μάνσφελδ δὲν σᾶς ἀγαπᾷ». Ἐπειδὴ δὲ μ' ἐθεώρει ἐκπεπληγμένος προσέθηκα ταχέως: «Ὅχι ὑμᾶς μόνον, ἀλλ' οὐδένα!» Ἡ Μιμῆ ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες τότε μόνον ἀγαπῶσιν ὅταν δὲν εἶνε πλέον ἱκαναὶ νὰ διεγείρωσιν, ἀγάπην». Διηυθύνθη βραδέως πρὸς τὸ κάθισμά του καὶ ἐκαθέσθη σιωπηλός, μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην, ἐφαίνετο δ' ἐπαναλαμβάνων κατ' ἰδίαν τὰς παρ' ἐμοῦ ἐκστομισθείσας λέξεις. Θὰ εἶχε βεβαίως καὶ ἄλλοτε σκεφθῆ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καθόσον ἐφαίνετο διεξάγων ἐν τῇ ψυχῇ του πάλιν.

«Δὲν ἦλθον ἐνταῦθα μὲ τὴν πρόθεσιν», ἐξηκολούθησα πλησιάζων αὐτόν, «ν' ἀναδαυλίσω σβεσθέντα αἰσθήματα. Τοῦτο οὐδεμίαν δύναμιν εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθώσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄς ὀμιλήσωμεν τιμίως καὶ εἰλικρινῶς! Πρὸς τὴν Μιμῆν σᾶς ἐλκύει ἡ δύναμις τῶν νεαρῶν τῆς θελγήτρων. Εὐρίσκετε παρ' αὐτῇ χαρὰς καὶ ἀπολαύσεις, ἃς δὲν δύναται νὰ σᾶς παράσχῃ πλέον ἡ Λουδοβίκα. Πλὴν συλλογίσθητε, ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἀποτελεῖται οὐδὲ συνίσταται ἐξ ἀπολαύσεων, καὶ δὴ πρέπει νὰ συνειθίσωμεν νὰ ὑπομένωμεν καὶ στερήσεις καὶ νὰ θυσιαζώμεθα καὶ δι' ἐαυτοὺς καὶ δι' ἄλλους. Σκέφθητι, ὅτι ὑπάρχουσι καθήκοντα, ἅτινα, καθόσον δὲν ἀντιφάσκουσι πρὸς τὸ ἐγὼ μας, πρέπει νὰ ἐκπληρωθῶσι διὰ παντὸς τρόπου. Ἀναγνωρίσατε, ὅτι τὸ παρελθὸν δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν, νὰ τὸ ἀπορρίψωμεν ὡς παλαιωθὲν φάρμακον. Ἐσκέφθητε δὲ τέλος τί ἠρνήθητε καὶ τί ἀπεκτῆσατε! Ἀφ' ἐνὸς γυναῖκα γλυκεῖαν καὶ εὐγενῆ, πλήρη ἀφοσιώσεως καὶ πίστεως, εὐχαριστημένην τότε μόνον, ὅταν δύναται ν' ἀναπνέῃ τὸν αὐτὸν μὲ ὑμᾶς ἀέρα: ἀφ' ἑτέρου δὲ πλάσμα μᾶλλον ἀκανθῶδες ἢ ἐλακυστικόν, μεστὸν μὲν εὐθυμίας καὶ ἐλαστικότητος, ἀλλὰ καὶ παντελῶς στερούμενον καὶ ψυχῆς καὶ καρδίας, ὃν, ὅπερ ἐπλάσθη μόνον διὰ νὰ εἶνε παλλακίς καὶ ὅπερ μὲ ψυχρὸν αἷμα θὰ σᾶς ἐγκαταλείψῃ ἀμέσως, ἅμα ἰδὲ, ὅτι δὲν εἶσθε εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσῃτε καὶ τὴν ἐλαχίστην τῶν

ἰδιοτροπιῶν τῆς. Ἐπὶ πόσον ὅμως καὶ μὲ ὁποίας θυσίας θὰ σᾶς εἶνε τοῦτο δυνατὸν; Ἴσως δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ σᾶς καταστήσω προσεκτικὸν ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεών σας, ἃς ἐπιεικῶς δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ μόνον ἀναξιοπρεπεῖς. Οὐδέποτε ἀφ' ἑτέρου μοὶ ἐπήλθεν ἡ ἰδέα ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὰ τοῦ βίου σας, δίδων ὑμῖν συμβουλὰς, ἃς δὲν με ἐζητήσατε... πλὴν εἰπέτε σεῖς αὐτός, πῶς θὰ τελειώσωσιν ὅλα αὐτά;»

Ἦτο ἄφρωνος εἶχε κατασχυνθῆ, ἀλλ' ἦτο συγκεκινημένος καὶ τεταραγμένος. «Ναί, εἶνε ἀληθές!» ἀνέκραξε σφίγγων τὴν χεῖρά μου. «Ἔχετε πλῆρες δίκαιον! Πλὴν τί πρέπει νὰ πράξω; Ὁ πνιγμένος ἀπὸ τὰ μαλλιά του πλάγεται... Ἡ ζωὴ μου ἔχει ἀρχίσει κακῶς...» — «Μὴ ἀπελπίζεσθε! Εἶσθε ἀκόμη νέος. Ἄνθρωπος, ὡς ὑμεῖς, μὲ προτερήματα καὶ ἱκανότητα, πρέπει νὰ πλάσῃ βέβαιον καὶ τίμιον μέλλον, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸ θελήσῃ, ἀρκεῖ νὰ τὸ ἀποφασίσῃ! Τὴν καλλιτέραν πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν Σᾶς παρέχει ἡ μετὰ τῆς Λουδοβίκας ἐνωσις. Καὶ ἐκείνη δύναται νὰ κερδίξῃ τι. Θὰ βοηθῆτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἀμοιβαίως καὶ θὰ κατορθώσητε, ὑπερνικῶντες ὅλας τὰς τρικυμίας καὶ τοὺς σκοπέλους, ν' ἀποκτήσῃτε ἐν τῷ ἀπλῶ καὶ μετριόφρονι οἴκῳ Σας τὰ μεγαλύνετα ἀγαθὰ τοῦ κόσμου: Ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν».

Ἐφαίνετο σκεπτόμενος. Συγκίνησις καὶ προσπάθεια πρὸς ἀπίφασιν διεκρίνοντο ζωγραφούμεναι ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἐπιθόρμητι δὲ βραθυμῶν, ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ του παρεσκευάζετο σπουδαία μεταβολή.

«Καὶ τί θ' ἀπογείνη ἡ Μιμῆ;» μὲ ἠρώτησε σιγαλά.

«Ἐγκαταλείψατέ τὴν εἰς τὴν τύχην τῆς! Θὰ εὐρῆ μόνη τὸν δρόμον, ὃν θ' ἀκολουθήσῃ».

Μόλις ἐπρόφερα τὰς λέξεις ταύτας, ἰσχυρὸς κωδωνισμὸς ἀνήγγειλεν ἐπισκέπτῃν, σχεδὸν δὲ συγχρόνως εἰσήλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἡ Μιμῆ λαμπρῶς ἐνδεδυμένη, στίλβουσα ἐκ μετὰξῆς καὶ βελούδου καὶ φέρουσα κομποτάτον πτερωτὸν πῖλον ἐπὶ τῆς ἐπιμελῶς βεβοστρυχισμένης κόμης. Ἔστη ἄφρωνος ἐπὶ τῇ θέᾳ μου. Τὸ ἐξωτερικόν τῆς εἶχεν ἀλλοιωθῆ ἐπαισθητῶς ἀπὸ τῆς τελευταίας φορᾶς, καθ' ἣν τὴν εἶχον ἰδεῖ. Εἶχεν ἀναπτυχθῆ πολὺ, τὰ δὲ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀπέκτησαν διακεκριμένον ὕφος.

Ὁ Ἀλέξης ὤρμησε πρὸς δεξιῶσιν αὐτῆς, ἀμέσως δ' ἐνόησα ὅτι τὸ πᾶν ἐχάθη.

«Ὡς βλέπεις, ἀγγελουδί μου, ἔχω ἐπίσκεψιν... πῆγαινε πρὸς καιρὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον». Τὴν συνώδευσε, διέκρινε δ' ὅτι ἀντήλλαξαν χαμηλῇ τῇ φωνῇ λέξεις τινάς. Μετὰ τινα χρόνον ἐξῆλθε, «Συγχαρεῖτε», εἶπε μετὰ τινος στενοχωρίας, «ὅτι δὲν δύναμμι νὰ ἔχω ἐπὶ πλέον τὴν τιμῆν... σπουδαία ὑπόθεσις...» καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἀνεζήτησαν τὸν πῖλόν μου, ἐξηκολούθησεν.

«Ἔστε βέβαιος, ὅτι εἴμμι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσω τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς

ππρατηρήσεις Σας . . . και ὅτι ἀναγνωρίζω αὐτάς ἐν μέρει. Ὁὰ Σας ἤμῃ πάντοτε εὐγνώμων . . . Δὲν δύναμαι ὅμως εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ λάβω τόσῳ ταχέως τὴν ἀπόφασίν μου. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Λουδοβίκαν, σὰς παρακαλῶ νὰ τῆ ἀνακοινώσητε, ὅτι καὶ πρότερον εἶχον σκεφθῆ καὶ ζυγίσει τὰ πάντα, ὅτι κατανοῶ πόσον θὰ τὴν λυπήσῃ. . . δυστυχῶς ὅμως, πρὸς τὸ πικρὸν, δὲν δύναμαι οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μεταβάλλω τὰς σχέσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὐρισκόμεθα . . . Ἀπολύτως τίποτε!» προσέθηκε μὲ τὴν ἐπιμονὴν ἐκείνην, ἣτις ἰδιάζει εἰς ἀσθενεῖς μόνον φύσεις.

Τὸν ἔβλεπα σιωπῶν. «Ὁὰ τῆ τὸ ἀνακοινώσω», εἶπον, καὶ ἔφυγον τέλος.

Διητυθῆν ἄμισος πρὸς τὴν Λουδοβίκαν, ἣτις, ἀφοῦ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς της, εἶχεν ἐνοικιάσει ἀπέριττον δωμάτιον. Μὲ ὑπεδέχθη μετ' ἀπελιστικῆς ἀνυπομονησίας, «Λοιπὸν, λοιπὸν;» ἠρώτα, ἐνῶ εἰ ὀφθαλμοῖ της ἐσπινθηροβόλουν.

«Ὅπως προέβλεπον οὕτω καὶ συνέβη.» Καὶ διηγήθη αὐτῇ τὰ δικτρεζάντα.

Ἡ καρδιά μου ἐσχίζετο, ὅτε εἶδον αὐτὴν συγκρατοῦσαν καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν ἀναπνοὴν ὅπως μὴ ταράξῃ τὴν διήγησίν μου, ἐνῶ ἀπ' ἐτέρου ἐκάστη μου λέξις ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς της ὡς ἀνκλελυμένος μόλυβδος. Μεστὴ λύπης καὶ ἀπογνώσεως προσεπάθει νὰ καταβάλλῃ τὴν ὀδύνην της. Συγκίνησις, χαρὰ καὶ ἐλπίς ἐζωγραφίζοντο διαδοχικῶς ἐπὶ τοῦ προσώπου της . . . μέχρις οὗ τέλος, ὑπακούουσα εἰς τὴν γυναικίαν ἀδυναμίαν, ἀνελύθη εἰς ποταμούς δακρύων.

Καὶ ὅμως ὑπῆρχε μέσον, δι' οὗ ἡδύνατό τις νὰ σώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀπελιστικῆς ταύτης θέσεως καὶ νὰ τῆ ἀποδώσῃ ὀλοσχερῶς τὴν ψυχικὴν της γαλήνην. Τοῦτο θὰ κατωρθοῦτο ἂν ἀπεκάλυπτε τις αὐτῇ ἐν εἰλικρινείᾳ τὴν κατάστασίν της, ἡδύνατο δὲ συγχρόνως καὶ νὰ πείσῃ αὐτὴν, ὅτι οὐδὲν πλέον εἶχε νὰ περιμένῃ, ἢ νὰ ἐλπίζῃ. Δυστυχῶς ὅμως ἠλπιζεν ἔτι. Καθόσον, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐσιώπησε, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν πρῶτην ἐντύπωσιν τῆς διηγήσεώς μου, προσεπάθησε μετὰ ταῦτα, ἐνστίκτως, νὰ εὕρῃ ἄγκυραν σωτηρίας εἰς τὸ εὐχαριστότερον μέρος αὐτῆς. «Λοιπὸν ὠμίλει περὶ ἐμοῦ καλὰ καὶ μετ' ἀγάπης;» ἤρξατο ἠρώτα. «Παρατηρήσατε ὅτι συνεκινήθη, σὰς ἐφάνη ὡσεὶ θέλων ὡσεὶ προτιθέμενος . . .»

«Νὰ ριθῆ ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀθύσου εἰς τὴν ἑτέραν!» διέκοψα· «μοὶ ἐφάνη προτιθέμενος νὰ λάβῃ ἀπόφασιν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ μετενοεῖ αὐριον ἢ μεθαύριον καὶ θὰ τὴν ἀπηνεῖτο. Δὲν εἶνε ἄνθρωπος, οὔτινος ἢ ἐνέργεια στηρίζεται ἐπὶ ἀρχῶν· περὶ τούτου ἐπίσθη, ὅτε εἶδον πῶς ἐπενήργησεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐμφάνισις μόνῃ τῆς ἀδελφῆς σας. *Εἰς μίαν λέξιν* συνοφίζων τὰς ιδέας μου σὰς λέγω ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον δι' ὑμᾶς ὅτι δὲν σὰς ἀγαπᾷ!»

«Ὡ! Ὡ! αἶπε κοπτομένη καὶ ἐνώνουσα τὰς χεῖράς της· «Συνέλθετε, Λουδοβίκα», εἶπον, «ἀντικρύσατε τὰ συμβάντα μὲ θέλησιν ἰσχυρὰν καὶ

ἀπόφασιν καὶ λησμονήσατε ἄνθρωπον, ὅστις δὲν εἶνε ἄξιος ν' ἀγαπᾶται παρ' ὑμῶν».

«Οὐδέποτε! οὐδέποτε!» εἶπε ριπταζομένη ἔνθεν ἀκείθεν ἐπὶ τοῦ σοφᾶ. «Δὲν δύναμαι, δὲν θέλω νὰ τὸν λησμονήσω. Δὲν δύναμαι καὶ δὲν θέλω νὰ τὸν χάσω. Εἶνε τὸ πᾶν δι' ἐμέ!» «Τὸ πᾶν; Δὲν ἔχετε μήπως ἑαυτὴν, δὲν ἔχετε τὴν τέχνην σας;» «Μὴ μοῦ ὁμιλεῖτε περὶ τῆς τέχνης μου! Ἐκεῖ κεῖνται τὰ βιολία μου, ἀπὸ πολλοῦ ἐγκαταλειφθέντα καὶ ἤδη πλήρη κοινορτοῦ. Ἀπὸ πολλοῦ δὲν παίζω πλέον. Ἄλλοτε . . . ἄλλοτε δὲν ὑπῆρχε μεγαλειτέρα ἀπόλαυσις δι' ἐμέ ἢ τὸ νὰ μεταδίδω εἰς τὰς συναισθανομένους χορδὰς τὴν μυστικὴν ἀγάπην, τὴν εὐτυχῆ χαρὰν καὶ τοὺς γλυκεῖς πόνους τῆς καρδίας μου. Τώρα ὅμως τὰς μισῶ, σπανίως δὲ μόνον ἐπιθυμῶ νὰ τὰς πλήξω . . . διὰ νὰ σπάσουν . . . νὰ σπάσουν ὡς ἡ καρδιά μου!»

«Μὴ ἀνοσιουργεῖτε!» εἶπον σοβαρῶς καὶ ἐν ὄλῃ τῇ αὐστηρότητι. «Μὴ ἀποσκορακίζετε τὸ θεῖον δῶρον ἀγνωμόνως. Συλλογίσθητε ὅποσοι τῶν περὶ ἡμᾶς ἀνθρώπων στενάζουσιν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς πτωχείας, τῆς λύπης καὶ τοῦ ἀπελισμοῦ, δὲν κατέχουσι δὲ τίποτε, δι' οὗ ὑποδοθηθόμενοι, νὰ δυνηθῶσιν, ἀναρριχώμενοι, οὕτως εἰπεῖν, νὰ ἐπιτύχωσιν ἐλευθερωτέραν ἀτμοσφαιραν. Σκέφθητε πόσαι δίκαιαι ἐλπίδες χάνονται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ λησμονήσατε τὸ ἀπολεσθέν». — «Σεῖς εἶσθε ἀνὴρ!» ἀνέκραξε, «καὶ δὲν ἠξέυρετε τί εἶνε διὰ τὴν γυναῖκα ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωσ;»

«Τὸ ἠξέυρω! Ἡ ἀγάπη εἶνε ὁ προορισμὸς τῆς γυναικός. Αἱ ἀδιάκοποι ὅμως σκέψεις, ἡ ἐν γένει πρόοδος, οἱ μόχθοι διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἦσαν καὶ εἶνε ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνδρός. Καὶ ὅμως, πόσον συχνὰ ἀνταμείβεται ὁ ἀνὴρ μὲ τὴν γενικὴν περιφρόνησιν, μὲ τὴν ἀχαριστίαν καὶ μὲ τὸν περιγέλωλ, δι' ἐκεῖνα, ὑπὲρ ὧν ἰθυσίασε τοὺς μόχθους, τὸν ἰδρώτα καὶ πλήρη καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς του! Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν κόσμον τῆς ἀπάτης καὶ τῆς πλάνης, εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἰς ὃν οὐδὲν διαρκές καὶ μόνιμον ὑπάρχει, ἀπαιτεῖ ἡ γυνὴ μόνῃ νὰ διατηρήσῃ διαρκῆ καὶ ἀπόσβλητον τὴν εὐτυχίαν της;!

Ἐσιώπα. Ἐγὼ ἐξηκολούθησα· «Ἰδωμεν δὲ ἂν εἶνε ἡ κατάστασις σας καὶ τόσῳ τρομερὰ. Δύνασθε νὰ εἴπητε: Ἐζήσα καὶ ἀπήλαυσα! . . . Ἐνῶ εἰς ἄλλας γυναῖκας οὐδέποτε ἐπετράπη ν' ἀνοιξῶσι τὴν κάλυκα τῆς καρδίας των, ἀπ' ἐναντίας δ' ἠναγκάσθησαν μὲ δέσμια ἔτι αἰσθήματα νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν τάφον!»

Ἐκλαίε πικρῶς. Ἠγέρθη τότε καὶ πλησιάζων αὐτὴν, «Λουδοβίκα, ἐπιθυμῶ νὰ μὲ θεωρῆτε ὡς φίλον Σας»· ἐπειδὴ δ' ἐκείνη ταχέως ἀπωθοῦσά με προέβαλε τὰς χεῖρας, ἐξηκολούθησα· «Μὴ μὲ παρεξηγεῖτε! Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες εἰς τοιαύτην στιγμὴν θὰ ἐτόλμων νὰ κάμουν ἐρωτικὰς ἐκμυστηρεύσεις . . . ἔτι ἀπαξ: Θεωρεῖτέ με ὡς φίλον Σας! Συνείθισα νὰ βαδίζω ἐπὶ ἀτραποῦ τῆς στερήσεως. Θέλω νὰ ἐπαγρυπνῶ ἐφ' ὑμῶν ὡς

μήτηρ ἐπὶ ἀσθενοῦς τέκνου της . . . μέχρις οὐ συνδιαλλαγήτε καὶ πάλιν μὲ τὴν τύχην καὶ τὴν τέχνην καὶ φθάσητε εἰς τὴν περιωπὴν ἐκείνην, ἀφ' ἧς θὰ στρέψητε γελῶσα τὸ βλέμμα Σας πρὸς τὸ παρελθόν . . . ἴσως δὲ καὶ πρὸς πολὺ καλλίτερον μέλλον».

Ἐφαίνετο ἡσύχως σκεπτομένη. Αἰφνιδίως ὁμως γοερῶς κλαίουσα καὶ τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ προσώπου φέρουσα. «Ὅχι! Ὅχι! δὲν δύναμαι νὰ τὸν στερηθῶ! Τὸ πρὸς τὴν Μιμῆν πάθος του δὲν θὰ διαρκέσῃ πολὺ, τότε δὲ πρέπει . . . εἶμαι βεβαία, ὅτι θὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ. Θὰ ὑποφέρω τὰ πάντα μεθ' ὑπομονῆς. Ἄς με ὑβρίσῃ, ἄς με ἀπειλήσῃ, ἄς με ἀπωθήσῃ: Θὰ ἦμαι εὐτυχῆς, ἔστω καὶ ἂν ἤθελε μὲ ἀπολακτίσει . . . δὲν δύναμαι νὰ ζήσω χωρὶς αὐτόν!»

Ὁπισθοχώρησα. Ἡ ἀγρία καὶ μανιώδης αὐτῆ ἐκρηξις, ἡ τυφλὴ αὐτῆ κλίσις, ἡ τόσον ἀλόγως ὑπεκφεύγουσα καὶ αὐτὴν τὴν λαμπροτέραν ἀκτῖνα τῆς ἀληθείας, μοῦ ἐπάγωσε τὴν καρδίαν. «Λοιπόν,» εἶπον τέλος, «χαίρετε! Ὁ Οὐρανὸς ἔστω ὑμῶν βοηθός!»

Τί συνέβη μετὰ ταῦτα δύναμαι νὰ Σας διηγηθῶ ταχέως καὶ δι' ὀλίγων. Τὰ ἔμαθον, ὅπως συνήθως πᾶς τις πολλὰ μανθάνει περὶ ἀνθρώπων, οὐδὲ γνωρίζει. — Τοῦ Ἀλέξη αἱ λαμπραὶ ἐπιχειρήσεις δὲν ἠδύναντο νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ καιρὸν δὲν ἐπεστράφησαν διάφορα σημαντικὰ ποσά. Οἱ τοκογλύφοι κατέστησαν δύσπιστοι καὶ ἀπειλητικοί, ἐζήτησαν δὲ μεγάλας ἀποζημιώσεις. Αἱ δοθεῖσαι νέαι προθεσμίαι δὲν ἐτηρήθησαν καὶ πάλιν. Ἐγένοντο καταγγελίαι. Οὕτω δὲ ὅλη ἡ ἐπιχείρησις, καθ' ἣν ἀνεκαλύφθησαν καὶ διάφοροι αἰσχροὶ καταχρήσεις, ἤρχισε νὰ κλονῆται σπουδαίως, καταρρεύσασα μετ' οὐ πολὺ ὀλοσχερῶς. Μόνη ἡ σύμπτωσις, ὅτι πρόσωπα ὑψηλῆς περιωπῆς εἶχον ἀναμιχθῆ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἔσωσε τὸν Ἀλέξη ἀπὸ δικαστικῆς καταδιώξεως. Οὗτος περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς ἐλεινότητος. Ἐνεκα τῆς ταραχῆς καὶ τῶν συγκινήσεων τῶν κρισίμων ἐκείνων ἡμερῶν — καθ' ὃ διάστημα ἡ Μιμῆ ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους μετὰ τινος ἀκολουθοῦ τῆς γαλλικῆς πρεσβείας — ἠσθένησε βαρῶς καὶ ἀπέθανεν . . . Ἡ Λουδοβίκα τὸν ἐνοσῆλευσε καὶ τὸν περιεποιήθη εἰς τὸ πτωχικὸν της δωμάτιον, τὸν ἔθαψε δὲ πωλήσασα πᾶν ὅ,τι κατεῖχεν.

Ἀπέθανεν εἰς τὰς χεῖρας της.

Ἐπεκράτησε δὲ πάλιν σιωπὴ εἰς τὸ δωμάτιον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μόνον ἢ καὶ τίς ἐνόησε τὸν βαρὺν δοῦπον διερχομένης ἀμάξης.

«Ἡ ἱστορία δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη», εἶπεν. «ὄχι! ὅτι ὁμως τώρα ἀκολουθεῖ, εἶνε μόνον βραχὺ ἐπεισόδιον, ἡ μᾶλλον βδελυρὸν ἀντίτυπον τῶν

ὅσα ἠκούτατε. Θὰ ἦτο ἀκατανόητον ἂν δὲν ἦτο ἀκατανόητος καὶ ἡ φύσις αὐτῆ τῆς γυναικός. Ἐκ τῶν ἐπομένων θέλετε πεισθῆ, ὅτι ἡ τυφλὴ μοῖρα ὠδήγει τὴν Λουδοβίκαν σταθερῶς πρὸς τὸ βάραθρον.

«Τρία ἔτη εἶχον παρέλθει, δὲν εἶχον δ' ἐπανίδει αὐτὴν. Ἡμέραν τινα τὴν ἀπῆντησα καθ' ὁδὸν στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἀνδρός. Ἔστημεν ἀμφοτέρω ἐνστικτικῶς. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν λέξεων τινῶν, δεικνύουσα τὸν συνοδευόντα αὐτὴν εἶπεν ὁ σύζυγός μου, Βαρῶνος * * *. Τὸ ὄνομά του εἶνε περιττὸν νὰ Σας ἐπαναλάβω. Ἐνῶ δ' ἐκεῖνος ἔκλινε νωχελῶς τὴν κεφαλὴν του πρὸς χαιρετισμόν, ἔλαβον εὐκαιρίαν ὅπως τὸν παρατηρήσω. Ἦτο μεσήλιξ, ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα καὶ εὐσαρκός. Τὸ πρόσωπόν του, ἐφ' οὗ ἐπεπόλαζεν ἐκφρασις ταπεινῶν ὀρμῶν, ἐφαίνετο, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ὠραῖον. Ἡ ἐνδυμασία του ἦτο μῖγμα ἐπιμελείας καὶ παραμεληθείας, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Λουδοβίκα προεδίδεν ἐπίσης ἀκαταστασίαν. Προσεποιήθη, ὅτι ἐβιάζομην καὶ ἐτράπην εἰς φυγὴν. — Χαίρω πολὺ εὐτυχῆσας νὰ γνωρίσω παλαιὸν φίλον τῆς συζύγου . . . εἶπεν ὁ Βαρῶνος μὲ διάλεκτον προδίδουσαν καταγωγὴν ἐκ τῆς κεντρῶς Γερμανίας. . . Ἐλπίζω, ὅτι θὰ μᾶς κάμητε τὴν εὐχαρίστησιν . . . κατοικοῦμεν . . . — Τὰ περαιτέρω δὲν ἤκουσα. Μετὰ τινα βήματα ἐστράφη ὅπως παρατηρήσω ἐκ νέου τὸ ζεῦγος. Μὲ κατέλαβε περίεργον αἰσθημα ὅτε εἶδον τὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν δὲν ἠγάπησα μὲν ποτε θὰ ἠδυνάμην ὁμως ν' ἀγαπήσω πολὺ, πάρα πολὺ, νὰ βαδίξῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου.

«Μετὰ τινας ἐβδομάδας εἰσῆλθον ἐσπέραν τινα εἰς καφενεῖον ὅπως ἀναγνώσω ἐφημερίδας. Εὐρον δ' ἐκεῖ τὸν Βαρῶνον παρὰ τι παρὰ θύρον καθήμενον. Βεβαίως δὲν μὲ ἀνεγνώρισε. Πρὸ αὐτοῦ ἔκειτο κενῶθεν ποτήριον κοινάκ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρετήρει διὰ τῶν ὑελοπινάκων, φαινόμενος οὕτω ὅτι περιέμενέ τινα. Τέλος ἐφάνη πρὸ τοῦ παραθύρου ἡ σκιὰ γυναικείας μορφῆς. Ὁ Βαρῶνος ἠγέρθη, ρίψας δὲ μικρὰ τινα νομίσματα ἐπὶ τοῦ δίσκου, ἐξῆλθε δρομαίως. Ἐνδομυχοῦς ὤθησις μὲ ἠνάγκασε νὰ τοῦς ἀκολουθήσω. Ἠδυνήθην δὲ νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἡ Λουδοβίκα — καθ' ὅτι ἐννοήσατε βεβαίως, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γυνὴ ἦτο ἐκείνη — ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν κάκι, ὅπερ κατὰ τὸ φαινόμενον δὲν τὸν εὐχαρίστησεν. Ἐχειρονόμει ζωηρῶς, ἡ δὲ φωνὴ του ἠκούετο ἡχηρὰ καὶ ἀπειλητικῆ. Ἐπὶ τέλους . . . φαίνεται τὸν εἶχε κατανικήσει, καθ' ὅσον οὗτος τῇ προσέφερε τὸν βραχίονά του, μεθ' ὃ ἔκαμψαν εἰς πλάγιόν τινα δρόμον εἰσελθόντες, ὅπου δὲν ἠδυνήθην πλέον νὰ παρακολουθήσω αὐτούς.

Ἐκτοτε μόνις σήμερον εἶδον τὴν Λουδοβίκαν. Ἀμέσως ἐνόησα τί εἶχε συμβῆ, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχον συλλάβει λίαν λυπηρὰς ὑπονοίας. Θέλων ὁμως καὶ νὰ πεισθῶ περὶ τῶν διατρεξάντων, μετέβην μεθ' ὑμῶν ἐφ' ἀμάξης εἰς τὸ κατάστημα τοῦ κυρίου Βέργερ, ὅστις ἐπεκύρωσε τὰ πάντα. Ἡ δυστυχῆς εἶχε γνωρίσει, Κύριος οἶδε πῶς, τὸν Βαρῶ-

νον, ὅστις διετείνεται ὅτι διέτριβεν ἐν Βιέννῃ πρὸς διεξαγωγὴν δίκης ἀφορώσης κληρονομίαν, ἐζήτησε τὴν χεῖρα τῆς Λουδοβίκας — αὕτη συνήνεσεν, εἶμαι ὑπερβέβαιος, ὅχι ἐκ κλίσεως, ἀλλ' ὠθουμένη ὑπὸ τῆς ἀθλίας ἐκείνης ἐπιθυμίας, ἣν τέλος πᾶσα γυνὴ ἀποκτᾷ, τοῦ ν' ἀνήκη δηλαδὴ διὰ ἀρκῶς εἰς ἓνα ἄνδρα. Ἐπὶ τινὰ χρόνον διετῆρει καὶ ἐκεῖνον καὶ ἑαυτὴν διὰ μαθημάτων μουσικῆς οὐδὲ κἂν φανταζομένη πλέον νὰ παίξῃ καὶ πάλιν δημοσίᾳ. Αἱ ἐλπίδες τῆς κληρονομίας ἀπεδείχθησαν ἐντὸς ὀλίγου ὅλως ἀβάσιμος, ὁ δὲ Βαρῶνος, ὅστις εἶχε δύο μεγάλα χαρίσματα, τὸ τοῦ πότου καὶ τὸ τοῦ παιγνιδίου, ἐχρειάζετο χρήματα. Ἡ Λουδοβίκα ἔπρεπε νὰ πορισθῇ αὐτὰ διὰ δανείων, ἅτινα κατῴρθου νὰ εὐρῆ ἢ διὰ δώρων, ἅτινα ἐπετύγχανεν ἐπαιτούσα. Ὅτε δὲ τέλος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ εὐρῆ τίποτε, ἤρχισε νὰ μεταχειρίζεται αὐτὴν βαναύσως... ἠθέλησε δὲ νὰ τὴν ἐξαναγκάσῃ, ὅπως πωλήσῃ τὰ τελευταῖα ὑπόλοιπα τῆς ὠραιότητός της... Τοῦτο δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεχθῇ ἢ δυστυχῆς. Σήμερον πρῶτ' εἶχε πάλιν ἀποστέλλει αὐτὴν πρὸς ἐξεύρεσιν χρηματικοῦ ποσοῦ... ὅλως ἀσημάντου ποσοῦ. Καὶ αὕτῃ ἡ ἀδελφὴ της καὶ ὁ γαμβρός της, οἵτινες μέχρι τοῦδε πάντοτε εἶχον βοηθήσει καὶ συνδράμει αὐτὴν, ἠρνήθησαν τὴν φορὰν ταύτην νὰ τὸ πράξωσι. Δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπανέλθῃ οἴκαδε, εἶχε δέ, φαίνεται, πλανηθῇ ἐπὶ πολὺ... τὰ λοιπὰ ἠξεύρετε... »

Ἐσιωπήσαμεν ἀμφότεροι.

«Καὶ τώρα εἰπέτε μοι», ἐξηκολούθησε, «πῶς τὸ ἀγγελικὸν τοῦτο πλάσμα, τὸ κοσμοῦμενον ὑφ' ὄλων τῶν προτερημάτων ἐκείνων τοῦ φύλου του, ἅτινα ἄλλαι τόσῳ καλῶς νὰ χρησιμοποιήσωσι ἐννοοῦσι, παρεδόθη εἰς ἀναξίους τούτων, πῶς, ἀνατραπέντων τῶν ὄρων, προσεπάθει νὰ συντηρῇ ἐκείνους, οἵτινες εἶχον τὸ καθῆκον νὰ ἐργάζωνται δι' αὐτὴν, εἰπέτε μοι πῶς καὶ διατί εἰς τόσῳ νεαρὰν ἔτι ἡλικίαν τοιοῦτον ἄθλιον τέλος εὔρε; Διατί νὰ μὴ εἶνε τόσῳ φρόνιμος καὶ συνετὴ, ὅπως ἡ ἀδελφὴ της Ἄννα, ἣτις τώρα εἶνε εὐτυχῆς σύζυγος καὶ μήτηρ; Διατί δὲν ἦτο τόσῳ πανούργος καὶ κακὴ ὡς ἡ ἀδελφὴ της Μιμῆ, ἣτις περιτρέχουσα τὸν κόσμον ὡς αἰδός, περιστοιχεῖται ὑπὸ θαυμαστῶν καὶ ἀπολαμβάνει χρυσὸν καὶ ἀδάμαντας; Διατί; Τοῦτο εἶνε τὸ μέγα αἴνιγμα, ὅπερ οἱ φιλόσοφοι μας ἢ οἱ ἠθικολόγοι μας οὔτε ὅμως ἀφ' ἑτέρου οἱ ζύλινοι χαρακτῆρες τῶν νέων μας δραμματογράφων θὰ δυνηθῶσι ποτε νὰ λύσωσι... τὸ αἴνιγμα, ὅπερ οὐδὲ αὐτοὶ οἱ φυσιολόγοι θὰ κατορθώσωσι ποτε νὰ λύσωσιν, ἔστω καὶ ἂν ἀνακαλύψωσιν ὅτι ἐκάστη ἰδέα, ἐκάστη λέξις, ἐκάστη πράξις ἀπὸ τῆς ἀναλόγου ἰνὸς τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπὸ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ νεύρου ἢ ἀπὸ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνεπτυγμένης ἐνεργείας προσδιορισμένου τινὸς ὀργάνου ἐξαρτᾶται. Ὅταν δὲ τέλος ἀνακαλυφθῶσιν ὅλα ταῦτα, τότε θὰ μάθωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μῆγμα μυστηριωδῶς ἐνεργούντων ἀτόμων, ἅτινα ἐν τῷ ἀναπτύσσῃσθαι προσδιορίζουσιν ἐκ τῶν προτέρων τὴν τύχην του, μεθ' ὅλα δὲ ταῦτα πιστεύω νὰ ἔχωμεν τότε κατανοήσει

καὶ πεισθῇ, ὅτι μὲ ὄλεσε τὰς ἀποκτήσεις καὶ τὰς πρὸόδους τῆς τότε ἐποχῆς θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ μὴ ἔζη τις!... »

Προφέρων τὰς λέξεις ταύτας εἶχεν ἐγερθῆ καὶ μοι ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς ἀποχαιρετισμόν... Ἀνεχώρησα. Ἡ πρωτεύουσα ἔξω ἐκοιμᾶτο νῆδυμον. Οἱ ἡμίσεις φανοὶ τοῦ ἀερίοφωτος εἶχον ἤδη σβεσθῆ, σκοτεινὰ δὲ σκιαὶ περιεκάλυπτον τὰς οἰκίας. Ποῦ καὶ που μόνον ἀπὸ τινος παραθύρου διεχέετο ἐτι ἐλαφρὸν φῶς. Πόσαι καρδίαι δὲν ἔπαλλον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην πλήρεις λύπης καὶ ἀπελπισμοῦ! Ὅποση ἐλεεινότης ἐκρύπτετο καὶ ἐλησμονεῖτο ἐπ' ὀλίγον, μόνον καὶ προσκαίρως ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ Μορφῶος! Ἀναλογιζόμενος ταῦτα ἐρήγησα! Ἡ ὄλη δυστυχία τοῦ κόσμου ἐφάνετο ἀντιμετωπιζούσά με, ἐκινεῖτο θελλωδῶς ὡς σκοτεινὴ θάλασσα, ἐφ' ἧς ἐπέπλεε τὸ ὠχρὸν καὶ ὑπὸ ὑγρῶν πλοκάμων περιβαλλόμενον πρόσωπον τοῦ πτώματος τῆς Βιολιστρίας.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ἔργασια Συλλόγου.

Ὀκτώβριος 1885 — Μάιος 1886.

Κατὰ τὸ ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1885 μέχρι Μαΐου 1886 διάστημα ὁ Σύλλογος συνεκρότησεν ὀκτὼ συνεδριάς.

Ὑπεβλήθη ἡ ἔκθεσις τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Κ. Φάραγγα. Ὁ Σύλλογος παρεδέξατο τὴν πρότασιν ἓνα ἐκφράσῃ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας διὰ τὴν καλὴν ἐν πᾶσι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος διοίκησιν.

Ὁ ἀποβίωσας I. Ἀλεξανδρόπουλος ἐγκατέλειπεν εἰς τὸν Σύλλογον ἑμῶλογον ἐκ δραχμῶν διακοσίων πενήτηκοντα.

Ἀπεβίωσαν τὰ ἐπίτιμα μέλη **Χαράλαμπος Τυπάλδος Ποιτεντέρης, Σταμάτιος Κρῆνος, Παναγιώτης Χαλκιόπουλος,** τὸ τακτικὸν **Γεώργιος Παράσχος** καὶ τὸ ἔκτακτον **Χαράλαμπος Σαρρῆς.**

Ἐψηφίσθησαν ἀντεπιστέλλοντα μέλη οἱ κκ. Θ. Σοφοῦλης ἐν Λαρίσσει, Ἰω. Φραγκιδᾶς ἐν Σύρῳ, Αὐγουστός Ἡλίας καὶ Ἰ. Ζ. Μίρζας ἐν Ῥώμῃ, Ν. Μίχος ἐν Φιλιππουπόλει, Ἰω. Βαπτιστῆς Καλκαβάλλας ἐν Νεαπόλει, ἐπίτιμον ἢ κυρία Σαπφῶ Λεοντιάς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τακτικὰ

ἐνεργὰ οἱ κκ. Μιχαὴλ Στελλάκης, Ἰωάννης Λάππας, Μιλτιάδης Ραφαὴλ καὶ Θεόδωρος Ι. Φέρμπος.

Ὁ Σύλλογος ἐψηφίσατο ἵνα ἀντιπροσωπευθῆ εἰς τὰς γενησομένας τελετὰς ἐν Μονάχῳ κατὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα τῶν γενεθλίων τοῦ Βασιλέως Λουδοβίκου. Ὁμοίως ἐψηφίσατο ἵνα ἀντιπροσωπευθῆ εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέδριον τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Τῇ Ἐφορεῖᾳ ἀνετέθη ἡ ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων.

Ὁ Σύλλογος φρονῶν ὅτι δεόν νὰ μὴ ὑστερήσῃ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν οἰκογένειαι στρατιωτῶν παθόντων ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀμύνη διατελοῦσιν ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ, ἐψηφίσατο ὅπως διοργανωθῆ φιλανθρωπικὴ ἑορτὴ ἀνάλογος πρὸς τὸν σκοπὸν, αἱ ὠφέλειαι θέλουσι διατεθῆ πρὸς ἀρωγὴν τῶν οἰκογενειῶν τούτων. Ἐψηφίσατο δ' ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Τιμ. Ἡλιοπούλου, Γ. Δροσίνη καὶ Μιχ. Κατσίμπαλη, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τοῦ καταλλήλου ὀργανισμοῦ τῆς ἑορτῆς ταύτης.

Λήγοντος σὺν τῷ παρόντι τεύχει τοῦ Θ' ἔτους τοῦ περιοδικοῦ Παρνασσῶ, ὁ Σύλλογος μετὰ τὰς γνωστὰς δυσχερεῖας ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐκδοσιν. Τοῦ λοιποῦ δὲ τὸ ἔτος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου θὰ λογίζηται σὺν τῷ ἔτει τοῦ Συλλόγου ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ λήγον τὸν Αὐγούστον. Ἐξελέχθη δὲ καὶ νέα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κκ. Π. Ι. Φέρμπου, Δ. Κ. Κοκκίδου, Τιμ. Ἡλιοπούλου καὶ Εὐγ. Ζαλοκώστα, ἧτις θὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως αὐτοῦ.

Γενομένων τῶν ἀρχαιρεισιῶν διὰ τὸ ἀπὸ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ἀρχόμενον ΚΒ' ἔτος τοῦ Συλλόγου ἐξελέχθησαν:

Ἐπίτιμος μὲν πρόεδρος ὁ κ. Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος, τακτικὸς πρόεδρος ὁ κ. Σῆμος Μπαλάνος, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Ἰγν. Μοσχάκης καὶ Κ. Γ. Ξένος, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Μ. Π. Λάμπρος, εἰδικοί γραμματεῖς οἱ κκ. Μιχαὴλ Σπηλιωτάκης καὶ Ἰω. Πολέμης, ταμίας ὁ κ. Ἀπόστολος Βαρζέλης, ἐπιμελητὴς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Σταμ. Βάλβης καὶ διευθυντὴς τοῦ ἀναγνωστηρίου ὁ κ. Κωνστ. Κουτσαλέξης.

Ἐξελέχθησαν ὁμοίως ἔφορος τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων ὁ κ. Π. Ι. Φέρμπος, καὶ κοσμητόρες οἱ κκ. Γ. Δουρούτης, Σ. Κονοφάος, Θ. Μπαλτῆς, Ἰω. Μίνδλερ, Νικ. Μοσχάκης καὶ Σπυρ. Ἀντωνόπουλος.

Τέλος δὲ μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἐξελέχθησαν οἱ κκ. Ἐμ. Δραγούμης, Κ. Βάμβας καὶ Ἰω. Λάππας.

Τὴν 24 Μαΐου ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις καὶ τὴν 4 Ἰουνίου ἡ διανομὴ τῶν βραβείων εἰς τοὺς ἀριστεύσαντας μαθητὰς τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων, παρόντων τοῦ τε ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν μετὰ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ αὐτοῦ ὑπουργείου, τοῦ Νομάρχου Ἀττικῆς, τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας καὶ τοῦ νομίμου ἀντιπροσώπου τοῦ δημάρχου. Ὁ ἔφορος τῆς Σχολῆς κ. Π. Ι. Φέρμπος ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὴν Σχολὴν, ὁ δὲ μουσικὸς θίασος

τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὸν κ. Γ. Γκίδεμβέργερ ἀνέκρουσε διάφορα ἄσματα. Ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν κκ. Ἀθ. Ζακυνθινοῦ ἀρχιμανδρίτου, Ἐμμανουὴλ Δραγούμη καὶ Ἰω. Τσέτσι. Ἐκ τῶν εἰς τὴν Σχολὴν φοιτησάντων παίδων παρουσιάσθησαν εἰς μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν (γ') ἐννέα, ἐξητάσθησαν ἐπτὰ καὶ ἐβραβεύθησαν οἱ ἐξῆς:

1) Δημ. Γεωργίου	ἐτῶν 17	κρεοπώλης	μὲ βαθμὸν ἄριστα
2) Στυλ. Κονταζάκης	» 14	ὑπηρετῆς	» »
3) Δημ. Κολιοῦ	» 17	ὀψοκομιστῆς	» λίαν καλῶς
4) Γεώρ. Μαυρογιαννάκης	» 15	ὑπηρετῆς	» »
5) Θεόδ. Μαντζούρης	» 16	ἐφημεριδοπώλης	» καλῶς
- (ἀλλ' ἐκρίθη ἄξιος βραβεύσεως). Ἐπηνέθη δ' ὁ Γεώργιος Δέδες ἐτῶν 15 ὑπηρετῆς ἐξ Αἰγίνης μὲ βαθμὸν καλῶς.

Εἰς τὴν Β' τάξιν παρουσιάσθησαν 19, ἐξητάσθησαν 16 καὶ ἐβραβεύθησαν 9 οἱ ἐξῆς:

1) Νικόλαος Σαρρῆς	ἐτῶν 16	ὑπηρετῆς	μὲ βαθμὸν ἄριστα
2) Παναγιώτης Δέδες	» 15	»	» »
3) Ἰωάν. Ἀποστολόπουλος	» 12	»	» »
4) Ἰωάννης Λιγάκης	» 14	»	» λίαν καλῶς
5) Ἰωάννης Λυρίτης	» 14	»	» »
6) Ἀναστάσιος Τουρλούκης	» 14	»	» »
7) Γεώργιος Μπαλτᾶς	» 18	ὀψοκομιστῆς	» »
8) Ἀναστάσιος Καραλῆς	» 19	ἐφημεριδοπώλης	» »
9) Βασίλειος Κανελόπουλος	» 14	ὑπηρετῆς	» »

Ἐπηνέθησαν δὲ οἱ ἐξῆς:

1) Παναγιώτης Καλαντζῆς	ἐτῶν 12	ὑπηρετῆς	μὲ βαθμὸν καλῶς
2) Ἀντώνιος Γκούμας	» 10	ὀψοκομιστῆς	» »
3) Ἀντώνιος Γκιόνης	» 10	ὑπηρετῆς	» »
4) Ἀγγελος Παπαδόπουλος	» 16	ἐφημεριδοπώλης	» »

Εἰς τὸ 6' τμήμα τῆς α' τάξεως παρουσιάσθησαν 22, ἐξητάσθησαν 20 καὶ ἐβραβεύθησαν 10 οἱ ἐξῆς:

1) Ἰωάννης Μοσχούτης	ἐτῶν 12	ὑπηρετῆς	μὲ βαθμὸν ἄριστα
2) Δημήτριος Σαρρῆς	» 17	»	» »
3) Γεώργιος Βουκῦδης	» 12	»	» »
4) Γεώργιος Κοντογούρης	» 14	»	» λίαν καλῶς
5) Νικόλαος Ποταμιανάκης	» 13	»	» »
6) Βαπτιστῆς Γεντίδης	» 15	ὀργάνοποιός	» »
7) Κωνστ. Μπίρης	» 13	ὑποδηματοποιός	» »
8) Βασίλειος Λούζης	» 14	ὑπηρετῆς	» »
9) Ἀναστάσιος Χρόνης	» 11	ὀψοκομιστῆς	» »
10) Παν. Καραγιαννόπουλος	» 14	ὑποδηματοκαθαριστής	» »

Προϋδιβάσθησαν δὲ οἱ ἐξῆς πέντε:

1) Θεόφιλ. Ἀμπαζόπουλος	ἐτὸν 14 ὑπηρέτης	μέ βαθμὸν καλῶς
2) Ἄγγ. Μπίρης	» 12 ὑποδηματοκαθαριστής	» »
3) Νικόλ. Καραλῆς	» 13 ἐφημεριδοπώλης	» »
4) Γεώργιος Πίτσας	» 12 κοσμηματογράφος	» »
5) Κων. Κωνσταντόπουλος	» 15 ὑποδηματοκαθαριστής	» »

Τοῦ α' τμήματος τῆς α' τάξεως οἱ μαθηταὶ δὲν ὑπεβλήθησαν εἰς ἐξετάσεις.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

- Ἀρχαία φιλολογία.** Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος γινῶμαι 79.
Διόρθωσις χωρίου Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως σ. 400.
Διόρθωσις χωρίου Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως σ. 240.
Διόρθωσις χωρίου ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ τοῦ συμβολαίου τῆς ἀγορᾶς παρ' Ἀθηναίους σ. 400.
Κ. Σ. Κόντου *Ποικίλα Φιλολογικά*. § 11. Αἰμοσταγῆς, σπερμολόγος καὶ αἱματοσταγῆς, σπερματολόγος κτλ.
Μεσαιωνική φιλολογία. Συνέχεια τῆς Θεοφάνους χρονογραφίας 78. Δύο σιγίλλωδη γράμματα δύο ἐν Ἄνδρῳ μονῶν ὑπὸ Β. Α. Μυστακίδου σ. 292. Περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Θεοφάνους ὑπὸ Δεβὸρ 400.
Διόρθωσις χωρίου Ἑλληνικοῦ τοῦ Μιτυληναίου 400.
Ἀνέκδοτον σιγίλλιον μονῆς Σικίνου ὑπὸ Β. Α. Μυστακίδου 401.
I. Τζέτζη ἡ ἐπινόησις τῆς παρασημαντικῆς τῶν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα λειτουργικῶν καὶ ὑμνολογικῶν χειρογράφων τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν σ. 413.
Νεωτέρα φιλολογία. Σαίξπηρ. Ἰούλιος Καίσαρ, μετάφρασις Μιχ. Ν. Δαμιράλη 561.
Ἐπιστολαὶ Νεοφύτου Βάμβα 78.
Νεοελληνική φιλολογία. Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ Κοραῆ 157.
Οἱ σύγχρονοι ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς κυρίας Ἰουλιέττης Λαμπέρ μετάφρασις Εὐφρασίας Κετσέα, Ἴονιος Σχολή σ. 20. Σχολή Κωνσταντινουπόλεως σ. 96. Σχολή Κωνσταντινουπόλεως ἐν Ἑλλάδι σ. 198. Σχολή Ἀθηνῶν σ. 258. Ἑπειρωτικὴ σχολή σ. 524.

- Κάμμα, τραγωδία εἰς πέντε πράξεις Δημητρίου Α. Κορρηλᾶ 161.
Νεοελληνικά ἀνάλεκτα. Κρητικὰ Παραμύθια, α) τὸ λαφάνι β) τ' ἀθοπουτάκι γ) τὸ βασιλόπουλον σ. 233.
Θηραϊκὰ παραμύθια α) τὸ πάπλωμα τοῦ Δράκου β) ἡ καλὴ κόρη γ) ὁ πεντάκλλημος δ) ἡ ἄσπρη σὺν τὸ χιόνι καὶ κόκκινη σὺν τὸ αἶμα 358.
Δημοτικὰ ἄσματα. Βαυκαλήματα, Γαμήλια, Δίστιχα 374.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Αἱ περὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σπουδαὶ ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκη σ. 159.

Γλωσσικὰ ὑπὸ Σ. Κ. Παππαγεωργίου σ. 353.

Ἑτυμολογικὰ περὶ ὑποδημάτων 400.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

- Περίεργον μεσαιωνικὸν ἄγνωστον νόμισμα τῆς Χίου (μετὰ σχεδίου) ὑπὸ Π. Λάμπρου σ. 71.
Αἱ νομισματικαὶ συλλογαὶ Ἀθηνῶν σ. 73.
Πρακτικὰ Γερμανικῆς Σχολῆς 75.
Μολυβδίνη σφραγὶς Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου σ. 78.
Ὅρειχάλκινον ἀνάγλυφον Ἀθηνᾶς μετ' εἰκόνας ὑπὸ Μ. Π. Λάμπρου 155.
Περὶ τοῦ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας λίθου 400.
Αἱ ἐν Ἑλατεῖᾳ ἀνασκαφαὶ σ. 400.
Ἑρμηνεῖα τῆς ἐκ Γόρτυνος ἐπιγραφῆς 400.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

- Περὶ Νικοπόλεως ὑπὸ Ν. Πετρῆ σ. 65.
Ἡ νῆσος Σίκινος ὑπὸ Β. Α. Μυστακίδου 401.
Περὶ τῶν κυριωδεστέρων ἐν Λευκάδι μονῶν. Μονὴ Ἀσωμάτων ὑπὸ Ν. Πετρῆ σ. 520.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ, ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

- Περὶ τοῦ φροβελιανοῦ συστήματος ὑπὸ Αἰκατερίνης Λασκαρίδου σ. 51 113. 214. 301.
Α. Λάσκαράπου χαρακτῆρες, α) ὁ Θεομπαίχτης, β) ὁ ἄγνωμος, γ) ὁ ἀντιρρητικός, δ) ὁ φιλάργυρος. σ. 151.

Οι ὀρφανοδικασταὶ σ. 240.

Περὶ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς ὑπὸ Α. Παπαδιαμαντοπούλου σ. 241.

Ἡ γυνὴ ἐν τῷ δικαίῳ ὑπὸ Δ. Ἠλιοπούλου σ. 501.

Τὸ διεθνὲς δίκαιον ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν πολέμῳ ὑπὸ Α. Ποττέν σ. 676.

Στατιστικαὶ πληροφορίες τῶν παρ' ἡμῖν ἐργασιῶν τῶν δικαστηρίων σ. 240.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἐπίδημημα περὶ τῶν συμπλοκῶν Ἑλλήνων καὶ Χουρσίτ σ. 78.

Ἐκλογή μαξίμων ποντιφίκων σ. 78.

Αἱ περιπέτειαι τῆς ὑστεροφημίας ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου σ. 81.

Ἐγγραφα περὶ τῶν δυτικῶν κοινοτήτων καὶ ἐκκλησιῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ὑπὸ Π. Γ. Ζερλέντη σ. 125.

Περὶ τῆς ἐν Λιθόρῳ Ἑλλ. Σχολῆς (1805—1837) ὑπὸ Π. Γ. Ζερλέντη.

Κρυπτογραφικὸν δίπλωμα τοῦ 1826.

Ῥωσικὰ περὶ Ἑλλάδος ἔγγραφα μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ ὑπὸ Κ. Α. Παλαιολόγου σ. 693.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Ἱστορία τῆς μαθηματικῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ὑπὸ Ι. Ν. Χατζιδάκη σ. 7.

Λίθος ἐξαχθεὶς δι' ὑπογαστρικῆς τομῆς σ. 80.

Οἱ σεισμοὶ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτῶν μελέτη ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου σελ. 228.

Μετεωρολογικὴ ἀποψὶς τοῦ 1884 ὑπὸ Δ. Κ. Κοκκίδου σ. 139.

Ὀλίγα τινὰ περὶ ζωϊκῆς δαμαλίδος καὶ ἀσιατικῆς χολέρας ὑπὸ Βερν. Ὀρνσταϊν σ. 146.

Μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις σταθμοῦ Καλαμῶν σ. 240.

Σχηματισμὸς τῆς γῆς. Ἡλικία καὶ διάρκεια αὐτῆς. Ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν κόσμων, (ἀποσπάσματα ἐκ τῆς δημόδους ἀστρονομίας τοῦ Φλαμμариῶνος ὑπὸ Ι. Χ. Βλάσση) σ. 341.

Μετεωρολογικὴ ἀποψὶς τῶν Ἀθηνῶν τοῦ 1885 ὑπὸ Δ. Κ. Κοκκίδου σελ. 494.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὰ νεώτατα τῶν ἐπιστημῶν γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν σ. 398.554.

Ἡ βιολίστρια, διήγημα σ. 698.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ἐργασίαι Συλλόγου σ. 76. 239. 398. 559.

Τμήματα Συλλόγου α') Νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν σ. 77.240

β') Καλῶν Τεχνῶν 77.400. γ') Φυσιογνωστικῶν σ. 79.240 δ') Φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σ. 78. 239. 400.

Σχολὴ Ἀπόρων Παίδων σ. 76. 399.

Καλλιτεχνικὴ Ἐκθεσις σ. 77.400.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΝΑΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ 1885.

Ν. Χ. Ἀποστολίδης, Σπ. Βάσης, Ι. Χ. Βλάσης, Μ. Ν. Δαμιράλης, Ε. Ζαλοκώστας, Π. Γ. Ζερλέντης, Δ. Ἠλιόπουλος, Εὐφρασία Κετσία, Δ. Κ. Κοκκίδης, Κ. Σ. Κόντος, Δ. Α. Κορομηλάς, Κ. Π. Λάμπρος, Μ. Π. Λάμπρος, Π. Λάμπρος, Α. Λασκαράτος, Αἰκ. Λασκαρίδου, Β. Α. Μυστακίδης, Βερνάρδος Ὀρνσταϊν, Κ. Α. Παλαιολόγος, Α. Παπαδιαμαντόπουλος, Κ. Παπαρρηγόπουλος, Σ. Κ. Παπαγεωργίου, Ν. Πετρῆς, Α. Ποττέν, Ι. Σακελλίων, Ι. Τζέτζης, Γ. Μ. Χατζιδάκης, Ι. Ν. Χατζιδάκης.